

ძეთუჯან
ჯინტბია

უკვალოდ არაფერი ქრება...

თქვენს მამათათ: ან ცნაქააია
გათვალისწინებულა სუვერენიტეტი,
ან სელსუქსიუ ცქაშ ელი მღუმანუქს
დახიუქა, ათათელა თოველქა.

1985 წ. ჭ. ანუჩისკი
მ. კაიქა

ქეთევან ჯინღაია

უკვალად ატათურდი ქტრბა...

რსრბი, წრტილრბი, თატგმანი, მტგტრბა

თბილისი

2020

ნიგნის „უკვალოდ არაფერი ქრება...“ ავტორი, ქეთევან ჯინორია, განათლებით ფიზიკოსი, მუშაობდა ბიოფიზიკის ჯგუფის ხელმძღვანელად (დღეს არარსებულ) ს. დურმიშიძის სახელობის ბიოქიმიის ინსტიტუტში, ამჟამად კი – ნამყვან მასწავლებლად სკოლაში.

ნიგნი წარმოადგენს კრებულს, სადაც თავმოყრილია ავტორის მიერ 1989 წლიდან დღემდე დაწერილი წერილები, ესეები, თარგმანები და ზოგიერთი მოგონება. ნიგნში აღწერილია მხოლოდ მცირედი იმ საშინელი უსამართლობისა, რაც იმ დროს (1991 წლის დეკემბრიდან) დაატყდა თავს სრულიად საქართველოს, რაც ხდებოდა და, სამწუხაროდ, მსგავსი რამ ხდება დღესაც.

ნიგნი ეძღვნება ავტორის დედას, ეთერ ჯინორიას, ექიმ-ენდოკრინოლოგს, რომელიც ბატონ ლევან ანჯაფარიძესა და ბატონ ვაჟა ლეკიშვილთან (ივერიელთან) ერთად საფუძველს უყრიდა ენდოკრინოლოგიას საქართველოში. წლების განმავლობაში, როგორც ექიმი, ერთგულად ემსახურებოდა პაციენტებს, იყო II მსოფლიო ომის მონაწილე, საქართველოში პირველი ენდოკრინული განყოფილების პირველი გამგე.

ამავე ნიგნში მოყვანილია ე. ჯინორიას და გ. მოსეშვილის დასაბუთებული წერილი-სურვილი, რომ ქალაქის I კლინიკურ საავადმყოფოს მიენიჭოს ზუბალაშვილების სახელი.

შემდგენელი: **ქეთევან ჯინორია**

რედაქტორი: **ნინო ჯაველიძე**

კორექტორი: **ნინო დარჩია**

ტექნიკური რედაქტორი: **ნინო ბურდული**

გარეკანის დიზაინი: **ირაკლი ხუციშვილი**

ISBN 978-9941-9618-9-2

© ქეთევან ჯინორია

ვუძღვნი დედას – ეთერ ჯინორიას

ეთერი ვლადიმერის ასული ჯინორია

„ქართული ერის გზა
ერისცეს გზაა,
ეკლიანი გზა ჯვარტმისა
და
გატლაუჯალი აღღგომისა“.

წ. გამსახუტდია

ავტორისპან

ემუშაობდი კვლევით ინსტიტუტში, ვატარებდი ცდებს, ვწერდი სამეცნიერო სტატიებს და ვაქვეყნებდი. არასდროს მიფიქრია, რომ ისე მომეძალებოდა უსამართლობის შეგრძნება ჩემი ქვეყნის მიმართ, რომ მოვინდომებდი ამის გამოქვეყნებას. ადრეც ყოფილა, როცა უსამართლოდ ვიჩაგრებოდი, მაგრამ ეს პირადად მე მეხებოდა, და ამას მეტ-ნაკლებად ვუმკლავდებოდი. ამჯერად, უსამართლობამ მეტისმეტად გადააჭარბა და დამთრგუნა.

ამ ფიქრებში ვიყავი, რომ ივანე მანაბლის ქუჩაზე, ყოფილ ჯერ ლ. ბერიას, მერე კი საქართველოს კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის ალყაფის კარზე ახალი ნარწერა შევნიშნე: „გაზეთი „იბერია-სპექტრის“ რედაქცია“.

შევვდი გაზეთის მთავარ რედაქტორთან, ბატონ ირაკლი გოცირიძესთან. მოვუყევი, რაც მანუხებდა, იქვე დავაყოლე, რომ ოფიციალურ წყაროებსაც მივუთითებ, ვფიქრობ, რომ მასალა – ყურადსაღებია. მან პასუხად მომანოდა საწერი კალამი, სუფთა ფურცელი და მითხრა, რომ ეს ყველაფერი ქალაქში გადამეტანა. ვიუარე: „თქვენ ხომ ჩემზე უკეთესად დაწერთ“, – „ისე დაწერეთ, როგორც მომიყვებით,“ – მიპასუხა მშვიდად. ასე დაინწერა ჩემი პირველი წერილი აქტუალურ საკითხზე: „უტაქტობა“.

დიდი მადლობა ბატონ ირაკლის, რომ მან ჩემი დაგროვილი გულის ტკივილის გამოთქმისთვის სარკმელი გამახსნევინა. ნათელი იყოს მისი ხსოვნა. მან იმ დროს უდიდესი საქმე გააკეთა სრულიად საქართველოსთვის. მისი გაზეთის ყველა ნომერი მყისვე იყიდებოდა, ხალხი მოუთმენლად ელოდა ყოველი ახალი ნომრის გამოსვლას.

საინტერესოა წერილის „უპირველესად ეკონომიკა“ გამოხმაურების ისტორია. 1992 წელს სახალხო არტისტი, მომღერალი მაია თომაძე, რომელიც ამავე დროს საქართველოს ლეგიტიმურად არჩეული პარლამენტის წევრი გახლდათ, ევროპაში გასტროლების დროს შეუძლოდ გამხდარა. ამ დროს ბატონი რენო სირაძე (საქართველოს ელჩი ფინეთში) საქართველოს ლეგიტიმურ პრეზიდენტ ბატონ ზვიად გამსახურდიასთან ქ. გროზნოში იმყოფებოდა. ბატონ ზვიადს ბატონი რენოსთვის ეს წერილი უჩვენებია: „ნახე, რა წერილი დაინწერა საქართველოში!“, – და დაინტერესებულა

ავტორის ბედით. ფინეთში დაბრუნებულმა ბატონმა რენომ ქალბატონი მაია მოინახულა, გაზეთი წააკითხა და პრეზიდენტის ნუხილიც გადასცა. მაშინ ქალბატონმა მაიამ დარეკა თბილისში კონსერვატორიის პროფესორთან ქალბატონ გულნარა ქართველიშვილთან და საუბრის ბოლოს ჩვენც მოგვიკითხა – დედა (ეთერი ჯინორია) და მე. დედაც მაშინ იქ ყოფილა. სახლში მოსულმა დედამ მაიას მოკითხვა გადმომცა, მაგრამ მისი დარეკვის მთავარი მიზეზი ჩვენ მოგვიანებით შევიტყვეთ, როდესაც მაია თბილისში ჩამოვიდა და პირადად გვიამბო ზემოთ აღწერილი.

ცნობილია, რომ ძლიერი წნეხის ქვეშ მყოფი ცივილიზებული ერი მიილტვის თავისუფლებისკენ (დამოუკიდებლობისკენ). ორი საუკუნის განმავლობაში დაგროვილმა მუხტმა (ბედის არ შეგუება) 1989 წლის 9 აპრილს იჩინა თავი და დაიწყო ქართველი ერის ოცნების აღსრულების პერიოდი. ეს იყო, მართალია, ხანმოკლე, მაგრამ საოცარი დრო.

მიუხედავად ამისა, აღმოჩნდა ძალა, რომელსაც თავისი ზრახვები ამოძრავებდა და მოხდა ის, რაც მოხდა... ამას ისტორია ჩემზე უკეთ აღწერს და ყველას მიუჩინს საკადრის ადგილს.

მე კი თავი მოვუყარე ამ უმძიმეს პერიოდში ჩემ მიერ დაწერილ ესეებს, წერილებს, თარგმანებს და ზოგიერთ მოგონებას, სადაც აღწერილია მხოლოდ მცირედი იმ საშინელი უსამართლობისა, რაც იმ დროს დაატყდა თავს სრულიად საქართველოს, რაც რეალურად ხდებოდა და, სამწუხაროდ, მსგავსი რამ დღესაც ხდება.

დაბოლოს, ძალიან დიდი მადლობა ქალბატონ ნინო და ბატონ ელიზბარ ჯაველიძეებს იმ თანადგომის და მხარდაჭერისთვის, რაც მათ გამოიჩინეს ჩვენი ოჯახის მიმართ იმ უშუქობის, უგაზობის, უსახსრობისა და მორალურად უმძიმეს პირობებში.

წიგნში გამოყენებულია ე. ჯინორიას ოჯახში დაცული საარქივო მასალა: სამი ფოტოსურათი და გაზეთ „საქართველოს სამრეკლოში“ გამოქვეყნებული წერილი „ნუ დაკარგავ გზასა შენსა...“, რომელიც ბავშვთა ქირურგმა, გიორგი მოსემვილმა, და ექიმ-ენდოკრინოლოგმა, ეთერ ჯინორიამ, დაწერეს.

ქეთევან ჯინორია

ქსეპი, წერილები

უტაქტობა

ა. წ. 19 თუ 20 აპრილს (ზუსტად რიცხვი არ მახსოვს) საქართველოს ტელევიზიით ორჯერ გამოვიდა ქ-ნი თამარ დრაგაძე – ინგლისში მცხოვრები ქართველი, რომელიც ჩვენ ქალაქში სომხეთიდან გავლით ჩამოსულა. გზაში ჩანანერების ლამაზი რვეული დაკარგვია, რის გამოც მას ხელი ეშლება საქართველოსთვის ხელის გამონვდომაში. ქ-ნი თ. დრაგაძის წუხილი გულთან მივიტანე, მაგრამ აღმაშფოთა მისმა ბოდიში და უტაქტობამ – აი, მისი სიტყვები (მეხსიერებით): „დარწმუნებული ვარ, რომ რვეული მომპარეს“, „მე რომ დედა ვიყო, მეც მომეწონებოდა ასეთი რვეული ჩემი შვილისთვის“, „გთხოვთ, იმ რვეულიდან ამოხიოთ ფურცლები, სადაც ჩანანერებია და დამიბრუნოთ“.

ამ სიტყვებში ისეთი ქედმაღლობაა და ქართველთა იმდენი დამცირება, რომ მხოლოდ მე კი არა, ძალიან ბევრმა თბილისელმა გამოხატა, რბილად რომ ვთქვათ, უკმაყოფილება.

ჩვენი ტელევიზია აცხადებს ხოლმე, მავანმა და მავანმა ესა თუ ის დაკარგა, მპოვნელს ვთხოვთ, დარეკოს ან ამა და ამ მისამართით მოიტანოსო. ამ ქალბატონის რვეული ისეთი რა ღირებულებისა იყო, ასეთი შეურაცხმყოფელი გადაცემა რომ მიეძღვნა ტელევიზიით?

ოდითგან ცნობილია, რომ ქართველები ზრდილობით და თავაზიანობით გამოვიჩნეოდით. იგივე გამიგია ინგლისელებზეც. საინტერესოა, ინგლისში გაზრდილ ქართველს ამდენი როგორ და რატომ ეშლება?

„იბერია-სპექტრი“, 1992, მაისი-ივნისი

უპირველესად ეკონომიკა

დღევანდელი ორატორები, ტელევიზიითა და რადიოთი გამომსვლელები, ხშირად იშველიებენ ისტორიულ ანალოგიებს. ერთ-ერთ მიტინგზე სიტყვით გამოსულებმა ქართველ მანდილოსნებს შესთავაზეს, იარაღის შესაძენად შემოსწირეთ ოქროს ბეჭდებიო. სანაცვლოდ, კომისიის წევრები ბეჭდიან ქალაღდებს მოგართმევენო...

გამახსენდა, ფაშისტური იტალიის დიქტატორმა მუსოლინიმ, ასევე იარაღის შესაძენად, ქალბატონებს საქორწინო, ბაჯაღლო ოქროს ბეჭდები მოსთხოვა და ალუმინის ბეჭდებში გაუცვალა.

როგორ ფიქრობთ, ეს შემთხვევითი ანალოგიაა?..

„იბერია-სპექტრი“, 1992, სექტემბერი

ცოდვა თაოზიდან თაოზაზე გადაღის

ამჟამად, ინტენსიური კვლევის საგანია ამ და იმქვეყნიური, ე. წ. უცნობი მოვლენების შესახებ არსებული მასაღების შეგროვება, დასაბუთება. შეგროვილი მასალა ნაწიღობრივ გამოქვეყნებულია („სიცოცხლე სიკვდიღის შემდეგ“, მოსკოვი, 1990; „სიცოცხლე სიცოცხღის შემდეგ“, რ. მოუდი, მოსკოვი, 1990 და ა. შ.). რაც შეეხება დასაბუთებას, ის ნაკლებადაა ცნობიღი.

ჩვენი მიზანია, საზოგადოების ყურადღება მივაპყროთ იმ მოვლენებს, რომელთა ახსნა დღეს შესაძლებელია ბუნების უკვე ცნობიღი კანონების საშუაღებით.

აინშტაინის ფარდობითობის თეორიის თანახმად, არსებობს სისტემები და მათი ისეთი ურთიერთდამოკიდებულება, რომ ერთ სისტემაში მყოფი დამკვირვებელი შესანიშნავად ხეღავს და აკვირღება მეორე სისტემაში მყოფ დამკვირვე-

ბელს, მაშინ, როცა მეორე სისტემის დამკვირვებელს არავითარი წარმოდგენა არა აქვს პირველი სისტემის და მით უმეტეს მისი დამკვირვებლის არსებობის შესახებ.

ნათელმხილველი ვანგა (კ. სტოიანოვა „ბულგარელი ნათელმხილველი ვანგა“, სოფია, 1990) ამბობს, რომ ისინი, ვინც მას ელაპარაკებიან, ცხოვრობენ დედამიწისგან მესამე პლანეტაზე, რომელსაც სახელად ვამფიზი ჰქვია. პლანეტის განლაგების გარკვეულ პირობებში ის დედამიწიდან სულ მცირე 18 წლის მანძილზე იმყოფება (გამოთვლილია მესამე კოსმოსური სიჩქარის 17 კმ/სთ გათვალისწინებით). აქვე ვანგა ყვება იმ პლანეტაზე სტუმრობის შესახებ და რომ იქ მყოფნი საოცრად სწრაფად მოძრაობენ, განსაკუთრებით ალსანიშნავია ის, რომ მას არსად უნახავს მათი საცხოვრებელი სახლები.

ამავე დროს, ჩვენგან განსხვავებით, ვანგას, ეტყობა, აქვს უნარი, გავიდეს ან სულ იმყოფებოდეს იმ სისტემაში, რომლიდანაც ის გვხედავს ჩვენც და უცხოპლანეტელებსაც და ერთდროულად, ორივე სისტემაში მყოფთ გველაპარაკოს. ჩვენ კი ვხედავთ მხოლოდ ვანგას და გვესმის მხოლოდ მისი ხმა. ეს სისტემები ისეა ერთმანეთის მიმართ განლაგებული, რომ ვანგა და მისი სტუმრები აღიქვამენ ორივე სისტემაში მყოფთ, მაშინ, როცა ჩვენ ვანგას გარდა, ვერავის ვხედავთ.

ახლა შევეცადოთ და ავხსნათ, თუ რატომაა, რომ ასე ახლოს მყოფი პლანეტა დღემდე არაა მეცნიერებისათვის ცნობილი. კ. სტოიანოვა თავის წიგნში თურქმენი მეცნიერის, ოდეკ ოდეკოვის, ახსნას გვთავაზობს: ამ პლანეტის აღმოჩენა მეტისმეტად ძნელია, ვინაიდან ის დახრილ ორბიტაზე ბრუნავსო. ასეთი ახსნა ჩვენ ვერაფერს გვეუბნება.

დედამიწა მზის გარშემო ბრუნავს, იმავედროულად დედამიწა ამ ორბიტის მიმართ გარკვეული კუთხით დახრილი ბრუნავს თავისი ღერძის გარშემო. თვით დედამიწის მოძრაობის ორბიტა მზის მიმართ ან დახრილია, ან არა. ეს დამოკიდებულია იმაზე, თუ რის მიმართ არის მითითებული ათვლის წერ-

ტილი და სისტემა, რომელშიც განიხილება სხეული, ამიტომ მტკიცება იმისა, რომ ოდეკ ოდეკოვის ახსნა სწორია, შეუძლებელია.

დღეისათვის, მეცნიერებმა დაადგინეს ადამიანის სულის ნონა („სიცოცხლე სიცოცხლის შემდეგ“, რ. მოუდი, მოსკოვი, 1990), ხოლო ფორმა და ფერი ფირზე აღბეჭდეს. სულს კვერცხისებური ფორმა აღმოაჩნდა.

თუ წყლის ვარდნილ წვეთს დავაკვირდებით, შევამჩნევთ, რომ მას კვერცხის ფორმასთან მიახლოებული ფორმა აქვს. თვითმფრინავის ფრთის კვეთი წყლის წვეთის კვეთს მოგვაგონებს, თვით თვითმფრინავის „ტანი“ წაგრძელებულ კვერცხისებურ ფორმას ჰგავს. მსგავსი მიახლოება სარბოლო ავტომანქანებში და კოსმოსურ ხომალდებშიც მოიძებნება. მოკლედ, აეროდინამიკის ცნობილი საფუძვლებიდან გამომდინარე, სწორედ ასეთი ფორმის მქონე სხეულები სივრცეში მინიმალური ენერგეტიკული დანაკარგებით და მაქსიმალური მოგებით გადაადგილდებიან.

კ. სტოიანოვა იხსენებს, რომ, როცა ვინმე ხმაურობს, ვანგა მათ აჩერებს და არცხვენს: „სახლი სავსეა ხალხით, თქვენ კი ხმაურობთ“ ან „მე ქვეყანას ვუვლი და ყველაფერს ვხედავ“. ამ დროს იქ მყოფთათვის არც არავინაა და თვით ვანგაც სახლიდან არ გასულა. აქვე გავიხსენოთ ზოგის მონათხრობი იმის შესახებ, რომ მათ „ნახეს“ ის, რაც სხვა კონტინენტზე ან ძალიან შორ მანძილზე მომხდარა და დეტალებში აღუწერიათ ესა თუ ის შემთხვევა.

ყოველივე ეს და სხვა მრავალი მაგალითი აიხსნება სულის სწრაფი გადაადგილებით ან სწრაფი ურთიერთობის უნარით. ამიტომ არის, რომ ვამფიზზე არანაირი საცხოვრებელი სახლი არც ვანგას უნახავს და არც მის „მასპინძლებს“ არა აქვთ. არაა გამორიცხული, რომ ისევე, როგორც ვანგა, მისი „მასპინძლებიც“ სხვა ცივილიზაციის ან სხვა განზომილებაში არსებული პლანეტის ბინადრები არიან. ასევე აიხსნება სიზმრებიც და წინათგრძნობა.

როცა სხეული ისვენებს, სული სხვა განზომილებაში ან სხვაგან მყოფთ ესტუმრება და მათთან ჩვენთვის ჯერ უცნობ ურთიერთქმედებაში შედის. ამიტომ არის, რომ მძინარე ადამიანის უცებ გაღვიძება ზოგჯერ მძიმე შედეგს იწვევს. ის, რასაც ჩვენ სიზმარს და წინათგრძნობას ვუწოდებთ, ცოცხალი და გარდაცვლილი ადამიანების სულების ურთიერთქმედებასთან არის დაკავშირებული, რომელიც, თავის მხრივ, შესაძლოა, სისტემიდან სისტემაში გადასვლის კანონებს ეყრდნობა.

ცნობილია, რომ ბუნებაში არაფერი იქმნება და არც ქრება, ყველაფერი ერთი სახიდან მეორეში გადადის. ამავე დროს, ეს გადასვლები, მარტივიც და რთულიც, დამოკიდებულია გარემოზე და მასთან განუყრელ კავშირშია. ცოდვაც არსად არ ქრება, ის ერთი თაობიდან მეორეზე გადადის, ვანგასეული ახსნით, წინაპრის ცოდვაზე პასუხისმგებლობა შთამომავლობას ეკისრება იმიტომ, რომ ასე უფრო მტკივნეულია. სამწუხაროდ, დღეს ჩვენ არა მარტო ვიმკით საკუთარი და წინაპრების შეცდომების უხვ მოსავალს, არამედ ვამატებთ კიდევც.

„იბერია-სპექტრი“, 1993, სექტემბერი

სიცრუე და სიმაართლე

ყველას კარგად ახსოვს ეროვნული ხელისუფლების დროს ენით აუნერელი ჭორების კორიანტელი. ჭორები ვრცელდებოდა ყველაზე და ყველაფერზე. ჭორის მთქმელს კი ვერანაირად ვერ გადაარწმუნებდი, ვინაიდან, ის კარგად „იცნობდა“ თვითმხილველის ყვავი-ჩხიკვის მამიდას. გთავაზობთ იმდროინდელი სიცრუისა და ფაქტობრივი ხელისუფლების მიერ გაცხადებული სინამდვილის ნუსხას:

სიცრუე	სიმაართლე
1991 წლის 2 სექტემბერს გაისროლეს პრეზიდენტის განკარგულებით და პირველად დაიღვარა სისხლი.	1991-92 წწ. დეკემბერ-იანვრის პუტჩის დროს და შემდეგ მშვიდობიან მანიფესტაციებზე მართლაც დაიღუპა ასობით ქართველი, რომელთა სია ყველასთვის ცნობილია.
ეროვნულმა ძალებმა სამტრედიის სარკინიგზო კვანძის რამდენიმე დღიანი გადაკეცივით საქართველო თვითიზოლაციაში მოამწყვდიეს.	შევარდნაძის „ბრძნული“ პოლიტიკის შედეგად სამი წელია აფხაზეთის მხრიდან დაკეტილია საჰაერო, სარკინიგზო, საზღვაო და საავტომობილო გზები; სამაჩაბლოს მხრიდან – როკის გვირაბი.
გამსახურდია მოაწყობის გენოციდი. ეროვნულმა ძალებმა წამოიწყეს სამაჩაბლოში არეულობა იმიტომ, რომ ეს ძირძველი ქართული მიწა რუსეთისთვის მიეცათ.	შევარდნაძის პირადი მოთხოვნით სამაჩაბლოში დღეს რუსეთის ჯარები დგანან და ქართველები ამ ტერიტორიაზე ვერ შედიან.

<p>გამსახურდიას დროს კრწანისის ვოლიერებში ცხოველები დაიხოცნენ.</p>	<p>შევარდნაძის რეჟიმის დროს თბილისის ზოოპარკში შიმშილისა და სიცივისგან ამონყდნენ ძვირად ღირებულ ცხოველები.</p>
<p>ვინაიდან ეროვნულმა მთავრობამ პური არ გააძვირა, გველის ეკონომიკური გაკოტრება.</p>	<p>შევარდნაძის მოსვლის დღიდან ვინ მოთვლის, რამდენჯერ გააძვირეს პური, მაგრამ გაკოტრება მაინც არ აგვეცდა.</p>
<p>იანაევის დაკითხვის ოქმის თანახმად, სნგ-ში შევდიოდით.</p>	<p>შევარდნაძის „ხვეწნა-მუდართ“ ვართ სნგ-ში.</p>
<p>წინა ხელისუფლებამ ბანკი გაძარცვა.</p>	<p>ბანკის მმართველი დ. დვალისვილი თანხების გაფლანგვის გამო დაიბარეს პროკურატურაში.</p>
<p>წინა ხელისუფლებამ გაიტაცა 700 მლნ მანეთი.</p>	<p>დღევანდელი ე. წ. ხელისუფლების წევრებმა ქვეყნიდან გაზიდეს უზარმაზარი თანხები კრედიტის სახით. ზ. ჟვანიამ – 120 მილიარდი რუბლი, კ. გაბაშვილმა – 40 მილიარდი რუბლი, ედუ-ს პარტიის ანგარიშები გახსნილია ნიუ-იორკის, ლონდონის, პარიზის, ფრანკფურტის, და სხვა ქალაქების ბანკებში.</p>

<p>წინა ხელისუფლებამ 40 კგ ოქრო თან წაიღო.</p>	<p>სიგუა-კიტოვანი-იოსელიანის ტრიუმვირატის დროს რუსთავის აზოტოვანი სასუქების ქარხნიდან მოიპარეს 45 კგ-ანი პლატინის კატალიზატორი, რომელიც დღემდე არ იციან, სად არის.</p>
<p>რატომ ესწრება პრეზიდენტის მეუღლე ოფიციალურ და არაოფიციალურ მიღებებს?</p>	<p>სახელმწიფო მეთაურის მეუღლე ესწრება ყველა ტიპის მიღებებს თბილისში და საზღვარგარეთაც. ამას წინათ, საქართველოს ტელევიზიით დამშუშლმა ქართველებმა იხილეს ქალბატონი ნანული, რომელიც ბედნიერი ღიმილით ჭრიდა და ურიგებდა მასავით ბედნიერებს უზარმაზარი ტორტის ნაჭრებს.</p>
<p>„მანანა მართავს“ საქართველოს.</p>	<p>ნანული გამოდის რადიო-ტელევიზიით და ხალხს ჭკუას ასწავლის.</p>
<p>პრეზიდენტი მთელ საქართველოს თბილისში ჩამოასახლებს.</p>	<p>მთელი სამეგრელოს, აფხაზეთის და სამაჩაბლოს ქართველობა თბილისში ლტოლვილების სტატუსით იძულებით ჩამოასახლეს.</p>

<p>პრეზიდენტმა ორი „მერსედესი“ რატომ შეიძინა, მაშინ, როცა წინ დიდი გასაჭირი გველის.</p>	<p>შევარდნაძემ დააარსა საზღვარგარეთ თავისი სახელობის ფონდი. ქართველობა კი შიმშილით და სიცივით იხოცება. დღეს პარლამენტის წევრები და მათი ცოლები „მერსედესებით“ და სხვა „ინამარკებით“ დაგრილებენ. ხალხი ვის ახსოვს?</p>
<p>შუქი, გაზი, წყალი, გათბობა, პური – ხელისუფლების იზოლაციონისტური პოლიტიკის გამო აღარ გვექნება.</p>	<p>შუქი, გაზი, წყალი, გათბობა, პური – შევარდნაძის „ბრძნული“ პოლიტიკის წყალობით არ გვაქვს. სად არიან ძმაკაცები: კოლი, გენშერი, ანდრეოტი, ბეიკერი?</p>
<p>რატომ ატარებს პრეზიდენტი მიტინგებს?</p>	<p>შევარდნაძე ატარებს მიტინგებს რესპუბლიკის მოედანზე, რიყეზე, პარლამენტის წინ და, რაც მთავარია, „ბნელიტა“ მუხლებზე დააჩოქა.</p>
<p>მანანა არჩვაძეს კარვის ქალები და შავკოლგოტკეზიანები ჰყავს.</p>	<p>ნანული-თამარ ცაგარეიშვილს მატარებლის ქალები და თეთრმანდილიანი, ბიკინეზიანები ჰყავს.</p>
<p>გამსახურდიას საქართველო უფსკრულისკენ მიჰყავს.</p>	<p>შევარდნაძემ საქართველო უფსკრულში უკვე გადაჩეხა.</p>
<p>ხალხს ანამებდნენ (ვის? – გაურკვეველია).</p>	<p>ხალხს ცემენ, კლავენ, ანამებენ მიტინგებზე, ციხეებში, პარლამენტის შენობაში (ვინაობა ცნობილია!).</p>

პრეზიდენტმა შავნაბადაზე 60 ქართველი ყმაწვილი მოაკვლევინა რუსის ჯარს.	შევარდნაძის მიერ აფხაზებ- თან უაზროდ წარმოებული ომის დროს დაიღუპა 30000 ქართველი და ათასობით აფხაზი.
გამსახურდიას სურს აფხაზეთ-სამეგრელოს ცალკე გამოყოფა.	შევარდნაძის „ბრძნული“ პოლიტიკის შედეგად აფხაზეთმა დამოუკიდებლობა გამოაცხადა.
წინა ხელისუფლება პირსისხლიანია.	შევარდნაძე მოითხოვს პოლიტპატიმრების დახვრეტას.
გამსახურდიამ სთხოვა ილია მეორეს, იგი ეკურთხა მეფედ.	ედუარდი და ნანული ილია მეორემ გიორგისა და თამარის სახელით მონათლა.
გამსახურდია – სატანის მოციქულია.	შევარდნაძე – ???

„სამრეკლო“, 1995, მარტი-აპრილი

ავს თუ ავი არ ვუნოდით...

„სამი ღვთაებრივი საუნჯე დაგვრჩა ჩვენ მამა-პაპათაგან: მამული, ენა და სარწმუნოება. თუ ამასაც არ ვუპატრონეთ, რა კაცები ვიქნებით, რა პასუხს გავცემთ შთამომავლობას?... ენა (მამული, სარწმუნოება) საღვთო რამ არის, საზოგადო საკუთრებაა, (და) მაგას კაცი ცოდვილის ხელით არ უნდა შეეხოს...“ – ი. ჭავჭავაძე.

ჭეშმარიტად ეროვნულმა მთავრობამ ეს ანდერძი საფუძვლად დაუდო თავის მოღვაწეობას და უზენაესი საბჭოს შენობის შესასვლელთან ამაყად დადგა: „ენა, მამული, სარწმუნოება“. რა გასაკვირია, რომ „დემოკრატების“ ტყვეებმა ჯერ „ენა, მამული, სარწმინოება“ დაცხრილეს, დაამტვრიეს და მიწასთან გაასწორეს. მერე უზენაესი საბჭოს დანგრეული შენობა ღობის მიღმა დაამწყვდიეს, ღობის აქეთ კი დამცინავ-დამამცირებლად ასლი გამოდგეს. ასლი, რომელიც 1992 წლის 7 მარტის შემდეგ საერთოდ გაქრა და...

ენა შეგვიგინეს: აქაოდა, პეტრიაშვილის აღარ გვეშინიაო, ისეთი ენით აგვიმეტყველდა „მამა-მარჩენალი“ და მისი ერთგული პარლამენტი უმრავლეს-უმცირესობით, რომ თუ ქურდულ-რუსულ-ქუჩური სლენგის ლექსიკონი არ მოიშველიე, „მრავალმნიშვნელოვან“, „ბრძნულ“ და „დიდ“ აზრებს ვერ გაიგებ. როცა ეთიკის კომისიის თავმჯდომარე თ. ბუაჩიძე ფეხების ბაკუნით, ტაშით და უწმანური შეძახილებით პარლამენტის ტრიბუნიდან გააძევეს, შენიშვნები ბოლომდე არ ათქმევინეს, გასაგები გახდა, რომ მსოფლიოში, მართლაც, უნიკალური პარლამენტი და განუმეორებელი, უალტერნატივო „მეთაური“ გვყოლია.

მამული გაგვიღანძღეს, გაძარცვეს, გააპარტახეს, ხალხი აანოკეს და მამულში ლტოლვილებად აქციეს, „დიდმა პოლიტიკოსებმა“ „პატარა“ საქართველოს დაჩოქება მოინდომეს.

სარწმუნოება შეგვირყვნეს: „უნმინდესმა და უსპეტაკესმა“ მკვლელებს ცოდვები მიუტევა, გზა დაულოცა და...

როდესაც ერმა მიმართა, რომ არ დაეშვა ძმათა სისხლისღვრა, სამწვერა ნერვის ანთება მოიმიზეზა, ხალხთან არ გამოვიდა და წმინდა გიორგის ეკლესია რუსის ჯარს იარაღის სანყოფანად უბოძა. სწორედ ქვაშვეთის ეზოდან ნასროლმა ტყვიებმა სასიკვდილოდ გაიმეტა ჩვენი „ღვთაებრივი საუნჯე: „მამული, ენა, სარწმუნოება“.

„სამრეკლო“, 1995, აპრილი

ყვაილო, ყვაილო... (ანაკლოტი)

კახეთში დიდი პოლიტიკოსი იქაურ აქტივის უნდა შეხვედროდა. გამგებელმა წინასწარვე დაიჭირა თადარიგი და აქტივის ყველა მონაწილე გააფრთხილა: თქვენ ჩემთან და ერთმანეთში როგორც ლაპარაკობთ, შევარდნაძესთან ეგეთი ლაპარაკი არ შეიძლება. ვინც ძღრენო-ძღრენოს და ეგეთ რამეს იტყვის, თანამდებობას გამოეთხოვება. ძმა რო იყოს, ძმასაც არ დავინდობ! ერთ რჩევას მოგცემთ – უცენზურო სიტყვა ენაზე, რომ მოგადგებათ, მაშინვე „ყვაილით“ შეცვალებთ და ყველაფერი კარგად იქნება, არც ჩვენ ჩავიგდებთ თავს ხათაბალაში და ის კაციც ნასიამოვნები დაგვრჩება.

შეიკრიბა აქტივი. შევარდნაძემ თავისი მოხსენების დამთავრების შემდეგ მსმენელებს შესთავაზა – თუ კითხვები გაქვთ, მკითხეთ და... წამოვიდა შეკითხვების ნიაღვარი:

- ყვაილო, მატარებელი რატომ არ დადის?
- ყვაილო, შუქი რად არ არი?
- პური კიდე უნდა გააძვირო, ყვაილო?
- საზღვარგარეთიდან შემოსული კრედიტები სად მიდის, ყვაილო?
- ყვაილო, გაზი რატომ არ არის?
- ... ..

„სამრეკლო“, 1995, ივლისი

ქართველი ერის გზა – ქრისტეს გზაა

ჯვარცმის ბრძანების გაცემამდე პილატემ ბრბოს მიმართა – მისი აზრით, ქრისტე უდანაშაულო იყო და, თუ მათ სურდათ, იგი მას გაათავისუფლებდა. მაგრამ ბრბო აყვირდა: „ეს კი არა, არამედ ბარაბა“. ბარაბა კი ავაზაკი იყო.

ბრბოსგან განსხვავებით, ქართველმა ერმა მრავალჯერ აირჩია ქრისტეს გზა:

1990 წლის 28 ოქტომბერს ხმათა დიდი უპირატესობით ეროვნული პარლამენტი აირჩია.

1991 წლის 31 მარტის რეფერენდუმით გამოთქვა ნება ეცხოვრა თავისუფალ და დამოუკიდებელ საქართველოში. ამას 9 აპრილი მოჰყვა უზენაესი საბჭოს მიერ საქართველოს გამოცხადება დამოუკიდებელ, თავისუფალ და ნეიტრალურ ქვეყნად.

1991 წლის 26 მაისს ქრისტეს გზაზე დამდგარი მოსახლეობის 87%-მა ქვეყნის პრეზიდენტად აირჩია ჭეშმარიტი მორწმუნე, ერის აღიარებული წინამძღოლი, ზვიად გამსახურდია.

ბარაბა კი ავაზაკი იყო.

1991 წლის 22 დეკემბერს ბარაბას გზას დამდგარმა საქართველოს მოსახლეობის 13 %-მა, ე. წ. ელიტურმა ინტელიგენციამ (სახარებით მღვდელმთავრებმა და ფარისევლებმა) იარაღის ძალით ეროვნული ხელისუფლების ჩამოგდება მოისურვა. სატანის მსახური ჰაკობი-ს დახმარებით ბარაბას მიმდევრებმა აიძულეს ეროვნული ხელისუფლება გასცლოდა სისხლის ღვრას და...

ერმა ხალხმრავალი, მშვიდობიანი მიტინგებით და მანიფესტაციებით კვლავაც გამოხატა ქრისტეს გზით სიარულის სურვილი. ბარაბას მსახურები კი ტყვეით დაუხვდნენ.

1992 წლის 11 ოქტომბრის ბარაბასეულ „იმედის არჩევნებს“ ერმა ბოიკოტი გამოუცხადა, მაგრამ, ელიტურმა ინტელიგენციამ (სახარებით მღვდელმთავრებმა და ფარისევლებმა) თავი რჩეულ პარლამენტარებად გამოაცხადეს.

ბარაბა კი ავაზაკი იყო, რომელმაც თავისი კრედო ერს საჯაროდ „გაანდო“: „ძალი ყეფს, ქარავანი მიდის“.

1993 წლის 24 სექტემბერს პრეზიდენტი ბრუნდება საქართველოში. ერი ისევ დიდი ალტყინებით გამოხატავს სურვილს ქრისტეს გზით იაროს. მაგრამ...

ელიტურმა ინტელიგენციამ (სახარებით მღვდელმთავრებმა და ფარისევლებმა), ვისაც 1992 წლის 7 მარტს შეუქვს ხელში იარაღის აღება, კვლავ რუსის ჯარს უხმო და იარაღს მიმართა, ისევ გაუყვა ბარაბას გზას.

ერმა შეატყო, რომ ბარაბას გზას შემდგარი ელიტური ინტელიგენცია არ აპირებდა იარაღით მოპოვებული ძალაუფლების დათმობას და კიდევ ერთხელ შეეცადა მშვიდობიანი გზით საქართველო ქრისტეს გზისკენ წაეყვანა. მან 1995 წლის 5 ნოემბრის არჩევნებში გამოხატა საკუთარი ნება. მაგრამ, არნახული ფალსიფიცირების წყალობით „გაიმარჯვეს“ ბარაბას მიმდევრებმა. მათმა მეთაურმაც ვერ დამალა შიში და განაცხადა – კიდევ კარგი, რომ ოპოზიციონერები არ მოხვდნენ პარლამენტში, თორემ შიგნიდან აგვაფეთქებდნენო.

ბარაბა კი ავაზაკი იყო.

ავაზაკს უსისხლოდ არ შეუძლია არსებობა. მას უსისხლოდ ვერ წარმოუდგენია წარმატების მიღწევა.

ერი, რომელმაც ამდენჯერ სისხლისღვრის გარეშე გამოხატა თავისი ნება, ასევე უსისხლოდ გაიმარჯვებს.

„სამრეკლო“, 1995, დეკემბერი

„საღვთო ქარი კამიკაძე“ ქალა ლოცვისა და ერთიანობისა

1274 წელს ჩინგის-ხანის შვილიშვილმა ჰაბულაიმ იაპონიის დაპყრობა გადაწყვიტა, მაგრამ იაპონელმა ქურუმებმა აღავლინეს ლოცვა და მოხდა სასწაული. მოულოდნელად ამოვარდნილი ქარიშხლის გამო ნაპირს მიახლოებულმა მონღოლთა ფლოტმა ჯარი ვერ გადასხა. შვიდი წლის შემდეგ ჰაბულაიმ ახალი ფლოტი აღჭურვა. ქურუმებმა გადარჩენისთვის ლოცვა კვლავ აღავლინეს და სასწაული განმეორდა. მოულოდნელად ამოვარდნილი ტაიფუნი თავს დაატყდა მონღოლთა ფლოტს და გაანადგურა.

მას მერე, რაც ინგლისელმა ქურუმებმა თავდაცვისათვის რელიგიური რიტუალი ჩაატარეს, ჯერ ნაპოლეონის, ხოლო შემდეგ კი ჰიტლერის ჯარები დიდი ბრიტანეთის კუნძულებზე კატეგორიულად არ გადავიდნენ.

1944 წლის დეკემბრის თვეში აშშ-ის მე-3 ფლოტი ფილიპინებისკენ დაიძრა. მზადდებოდა მასირებული დესანტი, რომელიც ამერიკელი სტრატეგების ჩანაფიქრით, იაპონიასთან ომში ბოლო წერტილი იქნებოდა. სწორედ ამ დროს იაპონიის მინისტრთა კაბინეტმა, რომელსაც თავდაცვის საშუალება არ ჰქონდა, მოუწოდა მთელ იაპონელ ხალხს, აღველინა მზის დედოფლის, ამატერასის საპატივცემულო ლოცვა, რათა მას საღვთო ქარი კამიკაძე თავს დაეტყუებინა მტრის გემებისთვის. როცა იაპონელების ასეთი სასოწარკვეთილი ნაბიჯის შესახებ აშშ-ის დაზვერვამ მთავარსარდლობას მოახსენა, მე-3 ფლოტის ხელმძღვანელობამ ერთხმად და დიდხანს იხარხარა. მაგრამ რამდენიმე დღის შემდეგ სიცილისთვის აღარავის ეცალა. კუნძულ ლუგოპის მახლობლად არნახული ტაიფუნი მოულოდნელად თავს დაატყდა ამერიკელების გემებს. უეცრად, სამი საესკადრო ნაღმოსანი გადაბრუნდა და ჩაიძირა, 28 გემი ძლიერ დაზიანდა, 146 თვითმფრინავი ზღვის ტალღამ ავიამზიდებიდან ზღვაში ჩაიძირა, 800-ზე მეტი ადამიანი

სტიქიამ შთანთქა და აშშ-ის ოპერაცია იაპონიის წინააღმდეგ ჩაიშალა.

მსგავსი ფაქტი ბევრი შემორჩა საქართველოს ისტორია-საც. საკმარისია, გავიხსენოთ 1999 წლის ამბავი, როდესაც მავანს აშშ-ში საქართველოს ოქროს ფონდიდან ხატებისა და ფასდაუდებელი საეკლესიო-სარიტუალო სინმინდების გატანა სურდა. საქართველოს ეკლესია, მართლმადიდებელი მრევლი, მოწინავე ახალგაზრდობა და ჭეშმარიტი მამულიშვილები ლოცვა-წირვით, შიმშილობითა და საპროტესტო გამოსვლებით წინ აღუდგა განძის გატანას და ისევ საოცრება. ამ საქმის განმხორციელებლები, აშშ-ის მოქალაქეები ძმები გუროვები კატასტროფაში მოხვდნენ. ერთ-ერთი იქვე გარდაიცვალა, მეორე კი, მძიმედ დაშავებული საავადმყოფოში მოათავსეს.

„ახალი ერა“, 2000 წელი, 28 აპრილი

„სხვისას არ ახლო ხელი!“

ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ საბჭოთა კოსმონავტიკის ფუძემდებელს, კონსტანტინე ციოლკოვსკის, ხელისუფლებამ მეტად მწირი პენსია და სასურსათო ე. წ. „პაიოკი“ დაუნიშნა. ცოტა ხანში „პაიოკიც“ შეწყდა. მოთმინებაგამოლეულმა ციოლკოვსკიმ ქუჩაში აბრა გააკრა: „თავისუფალი კალუგის მოქალაქენო! როდემდე ვითმინოთ ბოლშევიკთა ინტენდანტების ქურდობა და უკანონობა?!“ რამდენიმე დღის შემდეგ შეშინებული მოხუცი მოსკოვში, ლუბიანკაზე გაამწესეს.

დაკითხვების მესამე დღეს ციოლკოვსკიმ გამოძიებელს თვალი გაუხსნორა და ჰკითხა: „ძვირფასო უფროსო, იცით, თქვენი ოქროს ბეჭდის შიდა მხარეზე რა წერია?“ „სხვისას არ ახლო ხელი!“ გაოგნებულმა გამოძიებელმა ახსნა-განმარტება მოითხოვა. „სიზმრად მესამე გილდიის ვაჭარი გამომეცხა-

და და მომიყვა, თუ როგორ მიითვისეთ მისი ნივთებით სავსე ზარდახშა და როგორ გაანადგურეთ ის პირადად თქვენ ამ კამერაში“, მიუგო ციოლკოვსკიმ. გამომძიებელს ფერი წაუვიდა: „მოქალაქე ციოლკოვსკი, თქვენ თავისუფალი ბრძანდებით. გაემგზავრეთ კალუგაში და „პაიოკს“ რეგულარულად მიიღებთ“.

„ახალი ერა“, 2000 წელი, 5 მაისი

ამერიკის ისტორიის ერთი სამარცხვინო გვირდი

ამერიკელმა ისტორიკოსმა ნენსი გალაჰერმა აღმოაჩინა საბუთები, სადაც წერია, რომ 1920-1930 წლებში ვერმონტის შტატის მეცნიერთა ჯგუფმა და პოლიტიკურმა მოღვაწეებმა ამერიკელი მოქალაქეების გენეტიკური ფონდის გაუმჯობესების გეგმა შეიმუშავეს. ამ გეგმაში სახელწოდებით „ვერმონტის ევგენური მიმოხილვა“ (ევგენიკა – ადამიანის ჯიშის გაუმჯობესების მეცნიერებას ეწოდება) მოყვანილია გენეტიკურად „კარგი“ და „უვარგისი“ გვარები. ასევე შედგენილია იმ პირთა სია, რომლებიც უნდა განადგურდნენ ან განხორციელდეს მათი სტერილიზაცია (ადამიანის სტერილიზაცია ანუ დაცვედნება, დასაჭურისება ნიშნავს მისი გამრავლების ფიზიოლოგიური უნარის აღკვეთას).

1931 წელს ვერმონტში მიიღეს იძულებითი სტერილიზაციის კანონი, რომელიც არსებული სიების მიხედვით ასეულ მათხოვარზე და ინდიელზე განახორციელეს. ასეთი ბარბაროსული მეთოდით 30-ანი წლების ამერიკა ებრძოდა სიღატაკეს და სოციალურ პრობლემებს. ეს კანონი მხოლოდ 30 წლის შემდეგ გაუქმდა და მივიწყებასაც მიეცემოდა, რომ ის შემთხვევით ნენსი გალაჰერს არ მოეძია.

„ახალი ერა“, 2000 წელი, 23 ივნისი

შავი სანთლები და სატანური შავი მესები

რუსთავში უგზოუკვლოდ დაკარგული გოგონების ნატანჯ-ნანამები გვამები იპოვნეს. ვარაუდობენ, რომ ისინი სატანისტური რიტუალის დროს ანამეს და მსხვერპლად შეწირეს, ვინაიდან ერთ-ერთი გვამის მახლობლად შავი სანთლები აღმოაჩინეს.

შუა საუკუნეების დასავლეთ ევროპაში ე. წ. „შავი მესები“ გახშირდა. ამ „მესებზე“ ქრისტიანულ სიმბოლოებს, სიმწინდეებს და თვით რიტუალებსაც კი სრულიად საპირისპირო დანიშნულებით იყენებდნენ. ხშირად მსხვერპლად ადამიანებსაც წირავდნენ. „შავი მესის“ ძირითადი დანიშნულებაა დემონების და თვით სატანის გულის მოგება, რათა მიიღონ მათგან დახმარება და მფარველობა თავიანთ უწმინდურ საქმიანობაში მიწიერი კეთილდღეობის მისაღწევად. ასეთი რიტუალების შესახებ ზოგად წარმოდგენას ისტორიული წყაროებიდან ან ოკულტური ლიტერატურიდან თუ მივიღებთ. დეტალურად კი ამის შესახებ მხოლოდ უშუალო მონაწილეებმა ან რიტუალს სასწაულად გადარჩენილმა მსხვერპლებმა იციან. მიუხედავად იმისა, რომ ეკლესია და ხელისუფლება მათ დევნის, „შავი მესები“ დღემდე ტარდება.

რამდენიმე წლის წინ ინგლისელი ქალიშვილი, კიტი ფრეზერი, ლონდონის ერთ-ერთ ბარში შევიდა. ბარში ისეთი მოწყენილობა იყო, რომ, როდესაც უცნობმა მამაკაცმა სტუმრად წასვლა და კარგი დროის გატარება შესთავაზა, სიამოვნებით დათანხმდა. ერთი ჭიქა ღვინის შემდეგ გონება დაკარგა და ის, რაც მერე მოხდა, მხოლოდ ბუნდოვნად ახსოვდა. კიტი სადღაც ტაძარში შეიყვანეს და ამაღლებულ საკურთხეველზე დააწვინეს. შენობა შავი სანთლებით იყო განათებული. საიდუმლო ცერემონიის დროს გოგონა რამდენჯერმე გააუჰატიურეს. ის კი სრულებით უგონო მდგომარეობაში იმყოფებოდა და თავი საშინელ სიზმარში ეგონა. მეორე დილით კიტი ლონდონის ერთ-ერთ ქუჩაში გონს მოვიდა და

მაშინვე პოლიციას მიმართა. მიუხედავად პოლიციელების გაოგნებისა, ძიება მაინც დაიწყო.

რამდენიმე დღის შემდეგ ლონდონიდან 150 კმ-ით მოშორებულ კლოფილდში, სადაც XII საუკუნის დანგრეული სააბატოა, ვილაცამ სრულიად შემთხვევით საკურთხევლის წინ ნიჩაბზე ჩამოცმული ადამიანის თავის ქალა იპოვა. თავის ქალას გარშემო ადამიანის ჩონჩხის ძვლები სიმეტრიულად ელაგა, ეკლესიის კედლებზე კი საიდუმლო ნიშნები და თავდაყირა ფვრები ეხატა. ჩონჩხი კი, როგორც გაირკვა, იქვე მდებარე სასაფლაოდან 1770 წელს გარდაცვლილი ვინმე ჯენი ჰამბერსტონის ყოფილა. სააბატოში მიყვანილმა კიტი ფრეზერმა მაშინვე იცნო თავისი შეურაცხყოფის ადგილი. სამწუხაროდ, კიტის „მეგობარ“ კაცს ვერ მიაგნეს, იმიტომ, რომ გვარი კროული შავი მაგიის მიმდევრებს შორის ძალიან პოპულარულია ინგლისში.

ალიესტერ კროული, რომელიც 1947 წელს ლონდონში გარდაიცვალა, იყო ცნობილი მაგი და დიდი პოპულარობით სარგებლობდა. მან ოკულტური სექტა „ოქროს განთიადი“ დააარსა, რომლის წევრები მას „ცხოველ 666“-ს ეძახდნენ. ეტყობა, კიტის „მეგობარი“ სწორედ ამ სატანისტის მიმდევარი იყო. ეს საქმეც არქივში მოხვდა, სადაც „შავ მესებთან“ დაკავშირებული მასალები ინახება...

„ახალი ერა“, 2000 წელი, 27 ივნისი

25-ე კადრი, როკ-პოპ მუსიკა და...

კინოფირზე აღბეჭდილი უძრავი ადამიანები ამოდრავდება, თუ ამ კადრებს გარკვეული სიხშირით შევუნაცვლებთ ერთმანეთს, ანუ დროის გარკვეულ ერთეულში ჩვენ თვალწინ 25 კადრი გაივლის. აღმოჩნდა, რომ ამ დროს ადამიანი აღიქვამს მხოლოდ 24 კადრს, დანყებულს პირველიდან ოცდამეოთხის ჩათვლით, ხოლო ყოველ 25-ეს თვალი ვერ ხედავს. მაგრამ იმას, რასაც თვალი ვერ აფიქსირებს, თურმე, ჩვენ აღვიქვამთ ქვეცნობიერად, ანუ ჩვენდა უნებურად გვამახსოვრდება და დიდ გავლენას ახდენს ჩვენს ყოფა-ცხოვრებაზე.

თუ ყოფილ საბჭოთა კავშირში ეს ფაქტი ცნობილი იყო მხოლოდ ფიზიკოსებისთვის და იმ პირთათვის, ვინც უშუალოდ კინოფირზე მუშაობდა, დღეს ამერიკის ცენტრალური სადაზვერვო სამმართველო (ცსს) ამას იყენებს იმისთვის, რათა ადამიანებს უმოკლეს ვადაში შეასწავლოს უცხო ენები. კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრის – „ინტელექტუალი, ცსს-ს 25-ე კადრის“ რეკლამაში ვკითხულობთ: „სუფგესტოლოგიის (სუფგესტიონ – ლათ. – ადამიანის ქვეცნობიერებაზე შთაგონების გზით აქტიური მოქმედება) მიზანია, ადამიანს მიანოდოს ინფორმაცია პირდაპირ, კრიტიკული აღქმის გარეშე. ეს პროგრამა არა მხოლოდ იმის საშუალებას გაძლევთ, რომ ერთ თვეში შეისწავლოთ უცხო ენა, არამედ თქვენ შეგიძლიათ, მიიღოთ სამკურნალო, რელიგიური და სხვა სახის განსაკუთრებული მეთოდის, რომლითაც შესაძლებელია პიროვნების ან მისი საქციელის ნებისმიერი სახეცვლილება.

ამ მეთოდის შედეგი საოცარია: ტელევიზორთან გატარებული 75-80 საათის შედეგ ნიჭიერ ადამიანს შეუძლია, თავისუფლად ილაპარაკოს, წაიკითხოს და თარგმნოს უცხო ენაზე“ (ანუ მოიქცეს ისე, როგორც მას 25-ე, ცნობიერებით აღქმული კადრით უბრძანებენ – ქ. ჯ.).

აქვე ვკითხულობთ: „მეკობრე“ ფირმების მიერ გამოცემული ვიდეოფირების ნახვის შემდეგ შესაძლოა, თქვენ დაგეწყით თავის ტკივილი, სივრცული და ფსიქიკური ორიენტაციის მოშლა, რომელიც ეპილეპტიკურ შეტევამდეც მიგყვანთ. ეს შეიძლება დაგემართოთ საჭესთან, მანქანის მართვის დროს, მეტროში, სამსახურში და, საერთოდ, ნებისმიერ ადგილას. „მეკობრე“ ფირმების ყალბ პროდუქციაზე და, უფრო მეტიც, ამ პროდუქციის გამოყენების შედეგებზე ჩვენი ფირმა პასუხს არ აგებს... გარდა ამისა, ჩვენ დამკვეთის სურვილისამებრ ვადგენთ ინდივიდუალურ პროგრამებს“.

ვფიქრობთ, კომენტარი ზედმეტია, რადგან თვით რეკლამა აღიარებს ამ მეთოდის ისეთ უარყოფით შედეგებს, რომელთაც „მეკობრეთა“ ფირმები ინვესს და არც იმას მალავს, რომ „შესაძლებელია პიროვნების და მისი საქციელის ნებისმიერი სახეცვლილება“.

რას გულისხმობენ ამ „ნებისმიერი სახეცვლილების“ ქვეშ?

ე. ნ. 25-ე კადრის ეფექტს, ანუ ზომბირებას, ამერიკის შეერთებულ შტატებში დიდი ხანია, რაც იყენებენ.

ერთხელ, ჩვეულებრივი მხატვრული ფილმის დამთავრების შემდეგ, მაყურებლები პოპკორნის დახლთან უგრძელეს რიგში ჩამწკვრივდნენ. ამ აჟიოტაჟის ერთერთი მონაწილე და დამკვირვებელი ცნობილი ამერიკელი ფსიქოლოგი აღმოჩნდა. მან სხვებთან ერთად, ანგარიშმიუცემლად, პოპკორნი შეიძინა და როდესაც პაკეტის ჩასადებად გახსნა ჩანთა, სადაც უკვე ედო სეანსის წინ ნაყიდი პოპკორნი, მიხვდა, რომ ეს მან იძულებით, ვილაციის მიერ მასებზე გარკვეული ზეგავლენის შედეგად გააკეთა. მას შემდეგ, რაც მსგავსი რამ იმავე კინოთეატრში, ამჯერად, პეპსიკოლას შეძენით განმეორდა, ფსიქოლოგი გამოძიებას შეუდგა.

როგორც ზემოთ მოგახსენეთ, ამ 25-ე კადრში შეიძლება ჩაინეროს ნებისმიერი ინფორმაცია, რომელსაც ადამიანი მხოლოდ ქვეცნობიერად აფიქსირებს და რის შედეგადაც ინდივიდი ანგარიშმიუცემლად ასრულებს ნებისმიერ ბრძანე-

ბას. ამიტომ, რომც არ წყუროდეს, პეპსის თუ კოკა-კოლას შესაძენად იგი მაინც დგება რიგში...

„საჭირო“ ინფორმაცია მაღალი სიხშირით შეიძლება ჩაინეროს მაგნიტოფირზეც და შემდეგ ზედ დაედოს ნებისმიერ მუსიკალურ ჩანაწერს. რაც მთავარია, მისი ჩანერა შეიძლება უკუღმა, ნებისმიერ ენაზე – ის მაინც აღიქმება და შედეგი დაუყოვნებლივ იჩენს თავს.

სწორედ ეს მოვლენაა გამოყენებული ენის შესწავლის მეთოდებში.

ჩვენი ყური, თვალის მსგავსად, მხოლოდ გარკვეული სიხშირის, დიაპაზონის ბგერებს აღიქვამს. ამ დიაპაზონის მიღმა არსებული ბგერები, რომლებიც ყურს არ ესმის, გაუცნობიერებლად აღწევნენ ობიექტამდე და მასზე ქვეცნობიერად ახდენენ სასურველ ზემოქმედებას.

სპექტროანალიზატორების მეშვეობით გამოიკვლიეს, რომ „მეტალისტების“, „სატანისტების“ და ა. შ. როკ-პოპ-ვიდეო- და აუდიო-ჩანაწერებში გამოყენებულია შემდეგი შინაარსის შენიღბული „უკუღმა ჩანაწერები“: „მომანიჭე სექსუალური სიამოვნება“, „მონიე მარიხუანა“ და ა. შ. მადონას ცნობილ შლაგერში, „ღვთისმშობლის მსგავსად“, ჩანერილია ფარული მიმართვა: „მე ცოდვით გარდავიქმნები“. ჯგუფი „ქვინი“ სიმღერით, „სიყვარულით გამონვეული მცირე სიგიჟე“, მსმენელს მოუწოდებს: „ბიბლია – ეშმაკს! ყველაფერი, რაც მე მსურს, ეს არის – მაგია!...“, „ბითლზების“ განთქმულ სიმღერაში „რევილუცია №9“ „კოდირებულია“ (შენიღბულია) ფრაზა: „მონიე მარიხუანა და მკვდარს დამაპირისპირე. ამ შემთხვევაში „მკვდრად“ იესო ქრისტე იგულისხმება.

ამიტომ სულაც არ არის გასაკვირი ძალადობის, ვანდალიზმის, თვითმკვლელობის და სხვა უამრავი დანაშაულის სპონტანური აფეთქებები ამ როკ-ჯგუფების კონცერტების დროს და მათი ჩანაწერების მასობრივი გაყიდვის შემდეგ.

გერმანიაში ჯგუფი „ნიუქიღზის“ კონცერტის შემდეგ 40 ფანი გონების გათიშვის გამო საავადმყოფოში მოათავსეს,

მათგან 24-ს ასეთი დიაგნოზი დაუსვეს: „სისხლის მიმოქცევის სისტემის კოლაპსი (გულის სისუსტე, ტონუსის დაცემა – ქ. ჯ.), გონების ამღვრევა“. ერთ-ერთი როკ-კონცერტის შემდეგ შეკითხვაზე – სად ხართ? რა გქვიათ? რომელი წელია ახლა? – 300-მა იაპონელმა ვერ გასცა გარკვეული პასუხი. რუსეთში „რკინის როკის“ ათწუთიანი მოსმენის შემდეგ მეშვიდე კლასის მოსწავლეებმა გამრავლების ტაბულაც კი ვერ გაიხსენეს(?!).

რუსული საზოგადოება „ექიმები ადამიანის უფლებების სადარაჯოზე“ არჩევნების წინ მოსახლეობას აფრთხილებდა ფსიქოტრონული მეთოდების და ტელეზომბირების გამოყენების გამო. სპეციალისტებმა შეისწავლეს რუსეთის ტელევიზიის ზოგიერთი გადაცემა და დაადგინეს ტელემაყურებლებზე იდუმალი გავლენის ფაქტები. ამ მკვლევართა და სპონსორთა შორის კომპანია „გოსრესურსის“ დირექტორი ა. იაშჩენკოც ყოფილა. როგორც კი ა. იაშჩენკომ მიღებული შედეგები საჯაროდ გამოაცხადა, უცნობმა პირებმა იგი თავის თანამშრომლებთან ერთად აეროპორტისკენ მიმავალ გზაზე უმონწალოდ მოკლეს, გაიტაცეს OPT-ს და PTP-ის გადაცემების გაშიფრული ვიდეომასალა და მიიმალნენ.

1979 წელს ვენეციაში პოლ მაკარტნის კონცერტის დროს ბგერითი „გადატვირთვის“ (რეზონანსში მოხვედრის) გამო ჩაინგრა... ხის ხიდი (?!).

მოტლანდიაში, ღია ცის ქვეშ, „პინკ ფლოიდის“ კონცერტის ძლიერი ბგერების შედეგად იქვე მდებარე ტბაში თევზები დაიხოცნენ და ზედაპირზე ამოტივტივდნენ.

ჰევის (მძიმე), ბლექ (შავი), ტექნოს და სხვა ასეთი მუსიკის ბევრმა მოყვარულმა შეიძლება არც იცის როკის წარმოშობის ისტორია. ერთმა კლივლენდელმა დი-ჯეიმ სექსუალური აქტის (რომელსაც ამერიკული გეტოს ჟარგონით „როკ-ენ-როლი“ ჰქვია) პაროდირების დროს წარმოდგენას თან დაურთო ეს მუსიკა და „როკ-ენ-როლი“ უწოდა. როკის სტილის მუსიკის გავლენამ ადამიანებზე მაშინვე იჩინა თავი.

ამ მუსიკის მიმდევრებში მკვეთრად იმატა ფსიქიკის მოშლის და თვითმკვლევლობების შემთხვევებმა (?!).

ცნობილია, რომ, თუ რიტმის დარტყმა წამში 1, 5-ის ტოლია და მას თან ერთვის ზედაბალი სიხშირის (15-30 ჰერცი) ძლიერი ბგერის წნევა, ადამიანი ვარდება ექსტაზში. თუკი რიტმის დარტყმა წამში ორი დარტყმის ტოლია იმავე სიხშირის თანხლებით, მსმენელი როკვისას ისეთ ტრანსში ვარდება, როგორშიც ნარკოტიკული ნივთიერების მიღებისას აღმოჩნდება ხოლმე.

იმის მიხედვით, თუ როგორ გავლენას ახდენს როკი ადამიანის ფსიქიკაზე, ექიმები ასხვავებენ შემდეგ სახეობებს: „სასტიკი“ – სქესობრივი ინსტინქტების აღმგზნები; „მწვავე“ – ჰალუცინოგენური ნარკოტიკების გავლენის გამაძლიერებელი; „უმსგავსო“ – აგრესიული ინსტინქტების აღმგზნები და „სატანისტური“, რომლის დანიშნულებაცაა სიმღერის ტექსტში შენიღბული მისტიკური მონოდებებით მიმართონ ბნელეთის ძალებს.

როკ-ჯგუფების ფირფიტების, დისკების, აუდიო- და ვიდეოკასეტების სარეკლამო გაფორმებაში ყოველთვის დაინახავთ თხის თავს, გადაბრუნებულ სამკუთხედს და „მუდამ ფხიზლად მომზირალ“ თვალს. ეს სიმბოლოები მარტივად აიხსნება: თხის თავი – თვით სატანას სიმბოლოა, სამკუთხედი – მისი მცირე ბეჭედი, ხოლო ყოველის და ყველაფრის მაკონტროლებელი თვალი – სატანის თვალია.

აქვე უნდა ითქვას, რომ საქართველოს ტელევიზიის პრაქტიკულად ყველა არხი ამ სიმბოლოებს აქტიურად იყენებს. უფრო მეტიც, პირველი არხის სარეკლამო აბრევიატურა (შემოკლებული აღნიშვნა – 1ა) მეტისმეტად წააგავს ბერძნულ ასოს ომეგას, რაც სიმბოლოების ენით ნიშნავს დასასრულს და ხშირად მიწერილია სატანის ბეჭდის სამკუთხედის ქვევით მიმართულ წვერზე.

გერმანელი მკვლევარი იან ვან ჰელზინგიც იზიარებს იმ აზრს, რომ არსებობს მსმენელზე (მაყურებელზე – ქ. ჯ.) გავ-

ლენის ისეთი ხერხი, რომლის საშუალებითაც ის ამ ბრძანებ-
ბას სრულიად ანგარიშმიუცემლად ასრულებს. ეს ბრძანებები
ტექსტში (კადრში – ქ. ჯ.) ისეთ მაღალ სიხშირეზეა ჩანერილი,
რომ, მართალია, ადამიანს ის ყურით არ ესმის (თვალით ვერ
ხედავს – ქ. ჯ.), მაგრამ ქვეცნობიერად აღიქვამს და ემორ-
ჩილება მას.

„ახალი ერა“, 2000 წელი, 7 ივლისი

ჯილენი, ანუ ციმბირის წყლული ჯანმრთელ მამაკაცებს დაერიცხა

ეკატერინბურგის მახლობლად მდებარე მე-19 გასაი-
დუმლოებული სამხედრო ქალაქი დღესაც იდუმალებითაა
მოცული. მის გარშემო შემორტყმულ მაღალ, ყრუ კედელს
ფოლადის წვეტიანი სოლები აქვს დაყოლებული. ამ სოლებ-
ზე გაბმულია ეკლიანი მავთულ-ხლართი და საგანგებო სა-
ფარქვეშ ჩამალულია სათვალთვალო კამერები. ამ ღობის
შიგნით კიდევ ერთი ღობეა, რომელსაც პირველისგან აშო-
რებს (მთელ სიგრძეზე) გადახნული მიწის ზოლი. დაბოლოს,
ამ შემზარავ სურათს ურიცხვი პატრული და დაცვა „ამშვე-
ნებს“. რას იცავენ ისინი? – სამხედრო დანიშნულების მიკრო-
ბიოლოგიური კვლევის სამეცნიერო ინსტიტუტს, რომლის
კორპუსებში წლების მანძილზე იქმნებოდა საერთაშორისო
კონვენციებით აკრძალული ბაქტერიოლოგიური იარაღი.

1979 წლის აპრილის თვის ერთ დილას, როდესაც სამ-
სახურში მიმავალი ხალხი გარეთ იყო გამოსული, კვლევითი
ინსტიტუტის ერთ-ერთი შენობიდან მოთეთრო ღრუბელი
ამოვარდა და მაშინვე გაიფანტა. ორი დღის შემდეგ ქალაქში
ჯილენის (ციმბირული წყლულის) ეპიდემიამ იფეთქა. ექიმე-
ბი გაოცებით აღნიშნავდნენ, რომ ამ სენით ავადდებოდნენ
და იხოცებოდნენ მხოლოდ ჯანმრთელი მამაკაცები, ხოლო

ქალები და ბავშვები, პრაქტიკულად, არ დაავადებულან. მთელი ამ ხნის განმავლობაში ავად გახდა ერთადერთი, 6 წლის ბავშვი და ისიც სულ მალე განიკურნა.

ამ უბედურების ყველა მსხვერპლი მხოლოდ მე-19 ქალაქისა და მისი შემოგარენის მცხოვრებლები იყვნენ. პირველ დღეებში დაავადდნენ და გარდაიცვალნენ მხოლოდ ის მამაკაცები, რომლებიც ამ ავადსახსენებელ დილას ქუჩაში აღმოჩნდნენ და კიდევ ისინი, ვისი ბინის ფანჯრებიც მიკრობიოლოგიის ინსტიტუტის მხარეს იყო. ყველასათვის ნათელი გახდა, რომ ჯილენი გავრცელდა ჰაერით და არა უშუალო კონტაქტით. უფრო მეტიც, ვინაიდან ამ ლეტალური (სიკვდილის გამომწვევი) სნეულების მიკრობები ქალაქის მტვერს შეერია, დაავადებას მტვერის შესუნთქვაც იწვევდა.

ხელისუფლებამ არნახული მონდომებით ჩაატარა სადეზინფექციო სამუშაოები. როგორც კერამიკული ქარხნის დირექტორი იგონებს, მან მიიღო საგანგებო ინსტრუქციები იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა გაენმინდა ქუჩები, სახურავები, ქარხნის ტერიტორია და შენობები. ასეთივე სამუშაოები მე-19 ქალაქის შემოგარენშიც ჩატარდა. სამხედროებს გრუნტის ზედაპირი მოაჭრევინეს და სადღაც გაატანინეს, გაჩეხეს ბუჩქნარი და ყველგან ახალი ასფალტი დააგეს.

ოფიციალური ვერსიით, ეპიდემია იმ პირებმა გაავრცელეს, ვინც ჯილენით დაავადებული საქონლის ხორციით არალეგალურად ვაჭრობდა. ხოლო დეზინფექციის ასეთი მეთოდები ახსნეს იმით, რომ ჯილენით დაავადებული საქონლის ხორცს მოსახლეობა ყრიდა სანაგვეზე, სადაც უპატრონო ძაღლები იკვებებოდნენ. ასეთი ვერსია ხალხში სევდიან ღიმილს იწვევდა: როგორ ავიდოდნენ მანანნალა ძაღლები ქარხნების და სახლების სახურავებზე, ან ვის მოუვიდოდა აზრად უვარგისი ხორცის შეგდება ზევით. სახურავებს კი, ხელისუფალნი სპეციალური ხსნარებით განსაკუთრებულად ახეხინებდნენ.

დაახლოებით ათ დღეში ჯილენის დიაგნოზით 300 კაცზე მეტი გარდაიცვალა. კრემაციის შემდეგ მათ სპეციალურად

გამოყოფილ სასაფლაოებზე ასაფლავებდნენ. სასაფლაოს ჩვეულებრივ ქვებს შორის დღესაც შემორჩა ბევრი უსახელო საფლავი წითელი ვარსკვლავით. როგორც ეკატერინბურგში ამბობენ, ეს იმ ყმანვილების საფლავებია, რომლებსაც ქალაქის და მისი შემოგარენის დეზინფექცია ჩაატარებინეს (ვინ იცის რამდენი ქართველია მათ შორის? – ქ. ჯ.). იმ დროს ქალაქს მოდებული მტვრის ერთი ჩასუნთქვაც საკმარისი იყო იმისათვის, რომ ახალგაზრდა მამაკაცი გარდაცვლილიყო და ამ სასაფლაოზე ეპოვნა სამუდამო სამკვიდრებელი.

იმ ხანად საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის საოლქო კომიტეტის თავმჯდომარე ბორის ელცინიც კი უძღლური აღმოჩნდა. 1990 წელს მოსახლეობასთან შეხვედრისას მან განაცხადა, რომ ბევრჯერ სთხოვა სამხედრო ხელმძღვანელობას სვერდლოვსკიდან გადაეტანათ ადამიანებისათვის საშიში ეს ლაბორატორიები. გარდა ამისა, ამ ეპიდემიის დროს ქალაქში ჩავიდა სამხედრო სპეციალისტებისა და КГБ-ს თანამშრომლებისგან შემდგარი დიდი ჯგუფი, რომელიც თავისი საქმიანობის შესახებ მასაც კი არ უმხელდა არაფერს.

აკადემიკოსმა დომარადსკიმ, რომელიც საბჭოთა კავშირის ბაქტერიოლოგიური იარაღის შექმნას მეთავეობდა, განაცხადა: „ის, რაც სვერდლოვსკში მოხდა, ათგზის გასაიდუმლოებულია. ძნელი წარმოსადგენია, რომ იქ ჯილეხის გამომწვევი სახეცვლილი შტამი (ნაირსახეობა – ქ. ჯ.) გამოიყენეს. ეგებ სამხედროები აქტიურ ვირულენტურ (დაავადების გამომწვევ – ქ. ჯ.) შტამს ადგენდნენ. იმ დროისათვის ისინი ამას შესანიშნავად ახორციელებდნენ“.

მხოლოდ 1999 წელს გახდა ცნობილი, რომ ჯერ კიდევ 20 წლის წინ სამხედროებს მიღებული ჰქონდათ გენეტიკურად შეცვლილი ჯილეხის გამომწვევი შტამები.

კანანჯიან-ალიბეკოვი 1991 წლამდე, ანუ აშშ-ში ემიგრაციამდე, იმ უწყების უფროსის მოადგილედ მუშაობდა, რომელსაც „გლავმიკრობიოპრომის“ ყველა ინსტიტუტი ექვემ-

დებარებოდა. მან გაზეთ „ნიუ-იორკ თაიმსის“ ჟურნალისტის-თვის მიცემულ ინტერვიუში განაცხადა, რომ სახეშეცვლილი ჯილეხის შტამი მდგრადია 5 სახის ანტიბიოტიკისადმი და მისი დანიშნულებაა, განწყვიტოს ჯანმრთელი მამაკაცები – ანუ მტრის შრომისა და გამრავლების უნარი, ცოცხალი ძალა, ხოლო ქალებსა და ბავშვებს არაფერი ავნოს. სვერდლოვსკის ეპიდემიამ კიდევ ერთხელ დაგვარწმუნა, თუ რაოდენ ეფექტურია ეს ბაქტერიოლოგიური იარაღი.

როგორც ჩვენმა მზვერავებმა დაადგინეს, – აგრძელებს ალიბეკოვი, – ჰემორაგიული ნეკროლის (სისხლდენის გამომწვევი – ქ. ჯ.) ორი ეპიდემია, რომელიც 80-ან წლებში ჩინეთში გავრცელდა, ბიოლოგიური იარაღის ლაბორატორიაში აფეთქების შედეგი ყოფილა. ამ შემთხვევაშიც სიკვდილის გამომწვევი ვირუსი ჰაერში გაიფანტა.

ელცინმა მხოლოდ 1992 წელს მოაწერა ხელი თავდაცვის ტიპის ბიოლოგიური იარაღის გამოკვლევებისა და დამუშავების აკრძალვის ბრძანებას. ოღონდ დღეს არავინ უწყის, თუ რა შედეგი მოჰყვა ამ ბრძანებას და სად არის ამ ბრძანების ხელმოწერამდე გამოშვებული ბაქტერიოლოგიური იარაღი. ასევე საკითხავია, თუ რა წარმოშობისაა ამ ბოლო დროს საქართველოში პერიოდულად აქა-იქ გავრცელებული ჯილეხი, ან საერთოდ, რა სახის სამუშაოები ტარდება საქართველოს ტერიტორიაზე არსებულ რუსეთის სამხედრო ბაზებზე?!

„ახალი ერა“, 2000 წელი, 25 ივლისი

ზანგების ტომი ლემა ებრაელთა ხალხს მიეკუთვნება?!

სამხრეთ აფრიკაში მოსახლე ზანგების ერთ-ერთი ტომის – ლემბას – გენეტიკური ტესტირების საფუძველზე მიიღეს სენსაციური შედეგი: ეს ტომი ებრაელ ხალხს მიეკუთვნება. მათი წინაპრები იყვნენ იუდეველთა მღვდლების განსაკუთრებული კასტის – კოჰანიმების წარმომადგენლები. რაბინისგან განსხვავებით კოხანიმები თავიანთ წოდებასა და სწავლებას მემკვიდრეობით გადასცემდნენ და გვარიშვილობის სინმინდეს უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებდნენ. ოქსფორდის გენეტიკოსთა მონაცემების თანახმად, ისრაელთა კოჰანიმების თანამედროვე შთამომავლებს და სამხრეთ აფრიკის ზანგების ტომ ლემბას ერთნაირი გენეტიკური კოდი აქვთ.

ლემბას ტომის შესახებ არსებული ლეგენდის თანახმად, მათი წინაპრები ებრაელები იყვნენ და ისინი იუდეიდან ერთ-მა ადამიანმა, სახელად ბუბამ, წამოიყვანა. მიუხედავად იმისა, რომ ლეგენდის ამ ცნობას კვლავაც ადასტურებს ლემბას ტომში უხსოვარი დროიდან არსებული წინდაცვეთის წესი, საჭმელად ღორის ხორცის აკრძალვა და კვირის ერთი დღის წმინდა დღედ გამოცხადება, დნმ-ს გენეტიკური ტესტირების ჩატარებამდე ამ საკითხს სერიოზულად არავინ განიხილავდა. ამჟამად, როდესაც ისრაელის ისტორიკოსებმაც დაადასტურეს ნათესაური კავშირი ებრაელებსა და ლემბას ტომს შორის, დადგა საკითხი: ვინ იყო ლეგენდარული ბუბა და რისთვის დასჭირდა მას თავისი თანამემამულეების გაყვანა ალტკემული მიწიდან?

„ახალი ერა“, 2000 წელი, 1 აგვისტო

**ათი შაკითხვა საქართველოში აშშ-ის
და დიდი ბრიტანეთის ელჩებს,
ეუთო-ს წარმომადგენელს და იელოუელთა
სსვა ქომაგებს**

ზუგდიდში მომხდარი ინცინდენტი – იელოუელთა კონგრესის ჩაშლა – თქვენ ადამიანის უფლებების დარღვევად გამოაცხადეთ. კეთილი და პატიოსანი. მაგრამ, სად ბრძანდებოდით, როდესაც:

1. რუსეთის ჯარი თბილისში რუსთაველის გამზირს ანგრევდა და ხალხის მიერ კანონიერად არჩეულ უზენაეს საბჭოს ესროდა (1991-92 წწ.)?
2. კანონიერად არჩეული პრეზიდენტი და უზენაესი საბჭო სისხლისღვრით გააძევეს დედაქალაქიდან (1992 წ.)?
3. გაგრაში ქართველების თავებით რუსები და აფსუები ფეხბურთს თამაშობდნენ?
4. სამაჩაბლოში ოსებმა ქართველი ბავშვები ფეხებით ჩამოკიდეს?
5. ქართველები ძირძველი ქართული ტერიტორიებიდან, აფხაზეთიდან და სამაჩაბლოდან გამოყარეს და ასი ათასობით ადამიანი (მოხუცებიც და ბავშვებიც) საკუთარ სამშობლოში ლტოლვილად აქციეს?
6. კანონიერად არჩეულ პრეზიდენტს, ბატონ ზვიად გამსახურდიას, ესროლეს?
7. ფალსიფიცირებული არჩევნებით, ადამიანის ნების იგნორირებით, მისი უფლებები ირღვეოდა?
8. სად იყავით და სად ბრძანდებით ამჟამად, როცა პენსიები და ხელფასები არ რიგდება? განა ეს არ არის ჩვენი ელემენტარული, საარსებო, ზოგადად კი ადამიანის უფლებების დარღვევა?
9. სად ხართ ახლა, როდესაც ამდენი უსამართლობა და უკანონობა სუფევს, როცა ასი ათასობით ადამიანი გადაიხვეწა, დარჩენილები კი შიმშილით, სიცივით, უხელფასო-

ბით და უმუშევრობით კვდებიან? არც ეს მიგაჩნიათ ადამიანის უფლებების დარღვევად?

10. სად ხართ, როცა აფსუა და ოსი ბოევიკები ქართველებს იტაცებენ, აწამებენ და კლავენ?

უმორჩილესად გთხოვთ, ნუ გვეტყვით იმას, რომ ეს შიდა პრობლემებია და თქვენ არ ერევით თავისუფალი სახელმწიფოს საშინაო საქმეებში. ასეთი მიდგომით ხომ ზუგდიდის ინცინდენტიც ჩვენი შიდა პრობლემაა და თქვენ არა გესაქმებათ რა. მითუმეტეს, ზემოთ ჩამოთვლილთაგან შედარებით ეს ის შემთხვევაა, როცა ჩიტი ბღღვნად არ ღირს.

დაბოლოს, სად ბრძანდებით ეს ბოლო 8 წელი? ნუთუ არ იცით, რომ ჩეჩენი ერის დაუფარავი გენოციდი მიმდინარეობს? ყოველივე ამის ფონზე განსაკუთრებით აღსანიშნავია, რომ ზუგდიდის ინცინდენტში არც ერთი იელოველი არ დაშავებულა, პირიქით, თავისსავე ავტობუსებით საკუთარ სახლებში მიაბრძანეს!

პატივისცემით,

ქეთევან ჯინორია

ბიოქიმიის და ბიოტექნოლოგიის ინსტიტუტის

უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი, დოქტორი,

ინგლისის საერთაშორისო სამეცნიერო საზოგადოება

„NORLEG“-ის (ქ. ნორიჯი) წევრი

„ახალი ერა“, 2000 წელი, 19 სექტემბერი

რატომ დაარქვეს კაფეს ახვლედიანის ქუჩაზე „სანტა-ფე“?

„სანტა-ფე“ ჰქვია „ახალი გრუზინების“ თავშეყრის პრესტიჟულ კაფეს თბილისში და რანჩოს კალიფორნიაში, სადაც 1997 წლის 26 მარტს 39 მამაკაცის და ქალის ცხედარი ნახეს. თურმე მათ კოლექტიურად მოუკლავთ თავი სპირტიანი სასმელით, რომელშიც სასიკვდილო რაოდენობის ფენობარბიტალი შეურევიათ. რანჩო „სანტა-ფე“ ქალაქ სან-დიეგოს მახლობლად მდებარეობს. სწორედ იქ დაიდო ბინა მდიდარმა (!) რელიგიურმა სექტამ „ცის კარი“, რომელიც სხვა მსგავსი სექტებისგან განსხვავებით უმო-ს (უცნობი მფრინავი ობიექტი,) მიიჩნევს ამა ქვეყნის უბედურებისგან ხალხის ზეციურ მხსნელად და მას ეთაყვანება.

ამავე წლის დასაწყისში ჰეილ-ბოპის კომეტა დედამიწას ხილვადობის მანძილზე მოუახლოვდა. ვინმე გამოუცდელმა მოყვარულმა ასტრონომმა განაცხადა, რომ ზეციური სხეული მოკაშკაშე უმო-ს თანხლებით მოფრინავს. მიუხედავად საღად მოაზროვნე მეცნიერების მოსაზრებისა, რომ მოკაშკაშე ობიექტი ვარსკვლავია, რომლის მახლობლადაც კომეტა დაკვირვების მომენტში მოძრაობდა, „ცის კარის“ სექტის წევრებმა მარშალ ჰერფ ეპლუაიტის ხელმძღვანელობით ღრმად იწამეს, რომ აღწერილი მოვლენა ნამდვილად უცხო პლანეტელების კოსმოსური ხომალდია.

„სანტა-ფეში“ განთავსებული რელიგიური საზოგადოების წევრებს სწამდათ, რომ ისინი განთქმულ (?!) პიროვნებასთან ერთად, როგორიცაა ეპლუატი, სიცოცხლის დასრულება ნებაყოფლობითი თვითმკვლელობით ადვილად მოაშორებს მათ „მინიერ გარსს“ და მყისვე ისეთ ევოლუციური განვითარების დონეზე აიყვანს, რომელიც გაცილებით მაღლაა ჩვეულებრივ ადამიანთა არსებულ დონესთან შედარებით. სექტანტები ღრმად იყვნენ დარწმუნებული, რომ აღორძინდებიან და გაერთიანდებიან კეთილშობილური

უცხოპლანეტელების ხომალდზე, რომელიც სწორედ იმისთვის მოფრინავს, რომ ისინი იხსნას ამ ულმობელი ქვეყნიდან.

სექტა „ცის კარი“ განსაკუთრებით კიდეც იმით გამოირჩევა, რომ თავის რიგებში ახალი წევრების მოსაზიდად ის ფართოდ და, უნდა ითქვას, საკმაოდ შედეგიანად იყენებს ინტერნეტს (!).

„ახალი ერა“, 2000 წელი, 24 ოქტომბერი

ფანატიკური ულმოზობა

2000 წლის 21 მარტს კრასნოიარსკის ოლქის ქალაქ ტულაში მამა გრიგორს მოულოდნელად ღამის სტუმარი ეწვია. 27 წლის რომან გავრილოვი მამა გრიგორთან ადრე ხშირად დადიოდა. მღვდელს კრიშნას მიმდევარი ახალგაზრდა ეცოდებოდა და, თავისი მრწამსიდან გამომდინარე, რომანს თბილ ტანსაცმელს ჩუქნიდა. საჭმელს აჭმევდა და ცდილობდა იგი ჭეშმარიტ რჯულზე მოექცია.

ამჯერად, ახალგაზრდამ სადგისი მშვიდად ამოიღო, მამა გრიგორს ჯერ გულში გაუყარა. მერე კი ორჯერ კისერში ჩაასო. თავი აუღელვებლად მოაჭრა ჯაყვით და ხელში ამ სისხლმწვე-თავი თავით იქვე მდებარე ტაძარში შევიდა. ტაძარს შიგნიდან სამჯერ შემოუარა და მოჭრილი თავი საკურთხეველზე დადო.

დილით მკვლეელი დააკავეს. ის მშვიდად ჩაბარდა პოლიციას. დაკითხვაზე მან მაშინვე განაცხადა, რომ სრულებით არ ნანობს, რადგან კრიშნა ღმერთის სურვილის შესრულება მისთვის დიდი პატივია. კრიშნა მას სიზმრად გამოცხადებია და მამა გრიგორის მოკვლა უბრძანებია. შინაგან საქმეთა სამმართველოს იზოლაციაში ყოფნისას მკვლეელი სულ კრიშნას საქებარ მანტრას მღეროდა.

წმინდა ტიმოთეს სახელობის მართლმადიდებლური ღვთისმეტყველების ინსტიტუტის სექტების შემსწავლელი

კათედრის გამგე, ალექსანდრე დვორკინი, გვაუწყებს: „კრიშნას მიმდევართა საზოგადოების სწავლება კრძალავს ხორციანი საჭმლის მიღებას; მაგრამ არსად არ იკრძალება ადამიანის მოკვლა... ამ მოძღვრების შესახებ არსებული წყაროებიდან მოვიყვან რამდენიმე ციტატას: „პოლიტიკაში ძალადობის უარყოფა შეიძლება კარგი იყოს დიპლომატიისათვის, მაგრამ ის არასდროს არ უნდა ამაღლდეს პრინციპის დონემდე“. „ვინც არ ხელმძღვანელობს ცრუ ეგოთი და ვისი გონივრებისუფალია, ის, თუნდაც ადამიანი ფიზიკურად მოსპოს, არ კლავს მას და საქციელი მისთვის შედეგის მომტანი არ არის“. „ნებისმიერი ადამიანი, რომელიც კრიშნას შეგნებით მოქმედებს, მაშინაც კი, როცა ის კლავს ადამიანს, არც მკვლეელია და მას არც მკვლელობის შედეგი ეხება“. „კრიშნას შეგნებაში შესრულებული მოქმედებები, რომლებიც განხორციელდნენ შიგნიდან, მისი ხელმძღვანელობით, არ იწვევენ შედეგს არც ამიერ და არც იმიერ ცხოვრებაში“. და ეს მხოლოდ მცირეა იმ ციტატებისა, რომლის მოყვანა კვლავაც შეიძლება. როგორც ხედავთ, ადამიანის მოკვლა შესაძლებელია, ზოგჯერ საჭიროც კი ყოფილა, უფრო მეტიც, თუ ადამიანს „კრიშნას შეგნებაში“ მოკლავ, გამოდის, რომ კარგ საქმეს ემსახურები. გავრილოვსაც ხომ სწორედ ასე მიაჩნდა, რომ ის არა მარტო „კრიშნას შეგნებაში“ მოქმედებდა, არამედ თვით მისი პირადი მითითებითაც კი“.

აღსანიშნავია სწორედ ის, რომ ა. დვორკინის მიერ მოყვანილი ციტატები ძველი ტექსტებიდან კი არ არის ამოღებული, არამედ ამ ტექსტების თანამედროვე კომენტარებიდან. ეს კომენტარები კი XX საუკუნის მეორე ნახევარში „კრიშნას შეგნების საზოგადოების“ დამაარსებლის, პრაბხუპადას, მიერაა დაწერილი.

რუსეთში არსებულმა „კრიშნას შეგნების საზოგადოების ცენტრმა“ მაშინვე განაცხადა, რომ ამ მკვლელობასთან არავითარი კავშირი არ აქვს. თუმცა ეს საზოგადოება ყოველთვის უარყოფს რაიმე კავშირს თავიანთ დამნაშავეებთან.

დანაშაული კი უამრავი მოხდა ამ ფსევდოინდუსტრიული სექტის დაარსების დღიდან.

30 წლის კრიშნაიტი ნიკოლაი ნეპოჩატოვი, „რუსეთის კრიშნას შეგნების საზოგადოების“ წიგნებს ავრცელებდა. ამა წლის დასაწყისში მან ნაცნობი ქალბატონის ლ. მ-ს სახლში ღამე გაათია. ქალბატონს შეეცოდა მიუსაფარი კრიშნაიტი და შესთავაზა საცხოვრებლად მასთან დარჩენილიყო, თანაც იმედოვნებდა, რომ მიხედავდა მის 11 წლის ქალიშვილსაც, რომელიც უმამოდ იზრდებოდა. ნეპოჩატოვმაც კარგად „მიხედა“ ქალიშვილს. ჯერ ინდურ ღმერთებზე საუბრებით გოგონა მიიჩვია, მერე გააუპატიურა და მუქარით მოითხოვდა, თავისი ამხანაგები მიეყვანა მასთან. ძნელი მისახვედრი არ არის, რით დასრულდებოდა იმ გოგონების სტუმრობა, მოულოდნელად დედას რომ არ შეესწრო ნეპოჩატოვი თავის შვილთან.

ნანახით გაოგნებული ლ. მ. მოსკოვის კრიშნაიტების ცენტრში მივიდა. იქ ორი გოგონა შეხვდა. გულშემოყრილმა მათ თავისი ამბავი უამბო, რათა მსგავსი რამ არ დამართოდათ, მაგრამ ერთ-ერთმა გოგონამ უპასუხა: „ჩვენც ასე მოგვივიდა, მაგრამ ახლაც ძველებურად გვიყვარს კრიშნა და მის სამსახურში ვიქნებით“.

ცნობილია, რომ 1966 წლიდან, რაც „კრიშნას შეგნების საერთაშორისო ორგანიზაცია“ არსებობს, „კრიშნას შეგნებით“ ჩადენილია უამრავი მკვლელობა, ბავშვების გაუპატიურება, პედოფილია და ა. შ.

„ახალი ერა“, 2001 წელი, 27 თებერვალი

ღაიჯარეთ, ღაიჯარეთ გამსახურდიას თვითმკვლელობის მითი!

8 აპრილს, ბზობას, „რუსთავი-2-მა“ მორიგი „60 წუთის“ ნაცვლად, ფილმი „ზვიად გამსახურდიას უკანასკნელი დღეები“ გვიჩვენა.

გამოგიტყდებით, მთელი ღამე არ დამეძინა და იცით რატომ? იმიტომ, რომ ავტორს სურდა თავისი ვერსია ჩემთვის ძალით თავს მოეხვია, ცდილობდა, დავერწმუნებინე – მეტად ობიექტური ვარ და, რასაც გეუბნები და გიჩვენებ, სწორია და უტყუარიო. მაგრამ აზრი, მოგეხსენებათ, დიდი თავნება რამ არის – სვამს კითხვებს და თავადვე პასუხობს. შენც ამ კითხვებს მიჰყვები და კითხვებზე პასუხს ეძებ:

1. რატომ ყვებოდნენ ზვიად გამსახურდიას ჭრილობებზე დაზვერვის დეპარტამენტის თავმჯდომარე, ბატონი ავთანდილ იოსელიანი და კომუნისტი ბატონი ავთანდილ მარგიანი და არა ამ დარგის სპეციალისტები, იქ მყოფი ექსპერტები: ქალბატონი თამარ დეკანოსიძე და ბატონი ვახტანგ ბოჭორიშვილი?
2. რატომ ყვებოდა პრეზიდენტთან გატარებულ ბოლო დღეების შესახებ მხოლოდ მარგველანი და არა ბაჩუკი ან ბატონი ბესარიონ გუგუშვილი?
3. რამდენად სარწმუნოა მასპინძელი ქალბატონის ნაამბობი: „ბოლო დღეებში მანონს და წყალს მიირთმევდა, სხვას არაფერს“? შობის მარხვაში ღრმად მორწმუნე, მართლმადიდებელი ზვიად გამსახურდია, მანონს მიირთმევდა და მერე თავს მოიკლავდა?!
4. მოკლეს (ვინ და სად მოკლა) პრეზიდენტი ზვიად გამსახურდია და შემდგომ მისი თანხლები პირები (?) მშვიდად და დაუბრკოლებლად გადავიდნენ ბათუმში და იქიდან გააღწიეს გროზნოში?! მართალია, რომ კავკასიონზე გადასვლის შესაძლებლობა პრეზიდენტს ჰქონდა, მაგრამ მან კატეგორიულად უარყო?!

შესანიშნავი და წინასწარმეტყველურიც არის კადრი, სადაც მღებრიშვილი – „მამა აბრამის ბატკანი“ – დგას მთავრობის სახლის, უკაცრავად, პარლამენტის შენობის ფონზე და „მიამიტი“ სახით ხის ჯვრებს შორის კადრში იმზირება.

გოლგოთაზე ასვლა ხომ მხოლოდ რჩეულს ძალუძს, ხოლო ცოდვამოუნანიებელთა ხვედრი კი – ქვესკნელია.

დღის 12 საათზე, პირველი არხით, პარლამენტის შენობასთან 80-ოდე კაცის თანდასწრებით, ბატონმა ე. შევარდნაძემ მორიგი „ბრძნული“ აზრი მოგვანოდა. ჩრდილოეთიდან ამომავალი მზის მსგავსად, მან მიზეზ-შედეგობრიობის კანონის გაუთვალისწინებლად (?) თარიღების აღრევაც მოინდომა, რაც ისტორიის გაყალბებას ნიშნავს.

1991 წელს ქართველმა ხალხმა დამოუკიდებლობის ხელმეორედ გამოცხადება ხომ 1989 წლის 9 აპრილს დაღუპულთა ხსოვნას მიუძღვნა და სწორედ ამიტომ ამ დღეს მოახდინა მისი დეკლარირება, ხოლო 26 მაისს კი ჩვენ 1918 წელს დეკლარირებულ დამოუკიდებლობას აღვნიშნავთ, რისი აღრევაც ყოველად დაუშვებელია. ერთ საუკუნეში დამოუკიდებლობის ორგზის გამოცხადება სწორედაც უტყუარი ნიშანია ქართველი ერის უწყვეტი ეროვნული დაუმორჩილებლობისა და მუდმივი ლტოლვისა თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისაკენ.

როგორც თვით ბატონმა ე. შევარდნაძემ აღნიშნა, მას ეს მოსაზრება ჯერ არავისთვის გაუნდვია, თუმცა იქვე დასძინა, რომ ილია II-ეც ეთანხმება მას.

იმავე საღამოს ზაქარია ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის თეატრის შენობაში ბათუმის სიმფონიურმა ორკესტრმა ბეთჰოვენის მე-9 სიმფონია უზადოდ შეასრულა. ამ კონცერტს ფაქტობრივი ხელისუფლება, „ნოვიე გრუზინები“ და მათი დაცვა ესწრებოდა.

მთავარ ლოჟაში, მარცხნიდან მარჯვნივ (თუ სცენიდან ვუყურებთ) ისხდნენ: ქალბატონი ნანული, კარგად დაყენებული ღიმილით, მისი მეუღლე – „ჩვენს“ პრობლემებზე

ჩაფიქრებული პრეზიდენტი, პარლამენტის თავმჯდომარე და ლოჟის სიღრმეში – სახელმწიფო მინისტრი. გვერდით ლოჟაში – ბატონი ნიკო ლეკიშვილი, რომელიც მზესუმზირას, თუ პოპკორნს (ჩვენებურად ბატი-ბუტს) შეექცევოდა.

ძლიერი კრემჩენდოთი დამთავრდა სიმფონია. ვიფიქრე, ტაში იქუხებს-მეთქი, მაგრამ... ასეთი „ჩუმი“ ტაში არასდროს მსმენია. ბატონი პრეზიდენტი ზის და სადღაც შორს მზირალი თვალებით (ჩვენი ყოფით „დადარდიანებული“ ალბათ (?) მარჯვენა ხელის თითებს მარცხენა ხელისგულს უხმოდ ადებს. ვინ მოთვლის, რამდენჯერ გამოვიდა სცენაზე დირიჟორი და ორკესტრმაც მადლობის ნიშნად თავი დახარა, მაგრამ პრეზიდენტი, მაინც ღრმა ფიქრებში წასული, უხმოდ „უკრავს“ ტაშს. უეცრად ტაშის ხმა გაძლიერდა და კამერამ ფეხზე დამდგარი პრეზიდენტი გვიჩვენა, მასურებელი ნელ-ნელა წამოდგა, მაგრამ ადგილზე დარჩა. მცირე პაუზის შემდეგ პრეზიდენტმა სცენას ზურგი შეაქცია და ლოჟის სიბნელეში გაუჩინარდა. მოგვიანებით მასურებელიც შეტოკდა და გასასვლელისკენ დაიძრა.

ვინ იცის, რამდენი იყო იმ დარბაზში ისეთი, ვინც ოპერაში პირველად მივიდა და რა თავბედი იწყევლა იქ იძულებითი მისვლის გამო!?

იმ საღამოს „რუსთავი-2-მა“ კიდევ ერთი „სურპრიზი“ მოგვიმზადა: ფილმი 9 აპრილის შესახებ.

მეტად ტენდენციურად და მიკერძოებით შექმნილი ეს „შედევი“ ამჯერადაც ტოვებს დიდი სინანულის გრძნობას იმის გამო, რომ არცერთხელ არ ახსენეს მაშინდელი სსრკ-ის საგარეო საქმეთა მინისტრის, ამხანაგ ედუარდ შევარდნაძის, უზარმაზარი „ღვანლი“ ამ თარიღთან დაკავშირებით. მართალია, ბატონმა ჯუმბერ პატიაშვილმა არ იცის, ვინ იჯდა „ლიტერის“ თვითმფრინავში 8 აპრილს, მაგრამ გივი გუმბარიძემ ხომ იცის ეს (!!) და, რაც მთავარია, მთელმა საქართველომ იცის, რომ რუსის ჯარი, როგორც თვით შევარდნაძემ მრავალჯერ განაცხადა, მისი დიდი მეცადინეობის შედეგად

გავიდა თბილისიდან და მოიხსნა საკომენდატო საათი. რატომ „დაუკარგეს“ ფილმის ავტორებმა ამხ. შევარდნაძეს ეს დაუვინყარი „ღვანლი“, განეული საქართველოსთვის იმ საშინელი გლოვის დღეებში? რატომ „დაუმაღეს“ ეს მაყურებელს?

თუმცა „ბოროტსა სძლია კეთილმან, არსება მისი გრძელია!“

„ახალი ერა“, 2001 წელი, 20 აპრილი

**მრუდე სარკეების სამეფოში.
სრუშირვის „კომუნიზმის მწვერვალეში“
და შევარდნაძისეული „აღმავლობა“
საქართველოში**

ახლახან შევარდნაძემ ტელევიზიით მოგვასმენინა: „როგორც არ უნდა იკივლონ და იჩხავლონ, მაინც უნდა ვთქვა, რომ აღმავლობა დაინყო“. ამ ამბავმა ხრუშირვის მიერ დანახული „კომუნიზმის მწვერვალეები ჰორიზონტზე“ და მისი სსრკ-ის ცკ-ის მდივნის დროინდელი ანეკდოტი გამახსენა: „...ჰორიზონტი ისეთი ხაზია, რომელსაც, რაც უფრო უახლოვდები, მით უფრო გშორდებაო“...

ამ რამდენიმე დღის წინ ტელეეკრანზე თანამედროვეობის „ბრძენი“ პოლიტიკოსი, ამჯერად, მოდურად თმაგაჩეჩილი ირინა სარიშვილი-ჭანტურია ვიხილეთ. მან „მომხიბვლელი“ ღიმილით, მენტორულად-მოქილიკე ტონით გვამცნო, რომ ის ტელესტუდიაში იმიტომ არ მოსულა, რათა თავისი წინაპრების დაბადების მონმობები წარედგინა მაყურებელთათვის და მათ წარმომავლობაზე ესაუბრა (ნეტავი, თუ აქვს რაიმე სათქმელი?), მაგრამ ჟვანია თურმე მართლაც არ უარყოფდა თავის სომხობას, ხოლო, რაც შეეხება სააკაშვილისა და თოფაძის ებრაელობას, ეს უფრო საპატიო ყოფილა მათთვის, ვიდრე სარიშვილი-ჟვანიასთვის სომხობა. არც თუ ისეთ

შორეულ წარსულში ქალბატონი ირინა ბატონ ზვიად გამსახურდიას ფაშისტს უწოდებდა, ხოლო მის პოლიტიკას – პროვინციულ ფაშიზმს. ჩავიხედოთ უცხო სიტყვათა ლექსიკონში, სადაც წერია, რომ ფაშიზმი არის მეტად რეაქციული პოლიტიკური მიმდინარეობა, რომელიც კაპიტალიზმის საერთო კრიზისის პერიოდში (რაც გვჭირს ჩვენ დღეს – ქ. ჯ.) აღმოცენდა და იმპერიალისტური ბურჟუაზიის ყველაზე აგრესიული წრეების (რომელთა წარმომადგენელიც და რუპორიც დღეს თვით ქალბატონი ირინაა – ქ. ჯ.) ინტერესს გამოხატავს; ფაშიზმი ასევე ეწოდება მონოპოლისტური კაპიტალის ღია ტერორისტულ დიქტატურას (რაც ფართოდაა დღეს გაბატონებული ჩვენს სამშობლოში და რასაც კახა თარგამაძის სახით ასე უშედეგოდ ებრძვის თვით ირინა სარიშვილი – ქ. ჯ.). იქვე წერია: ფაშიზმისთვის დამახასიათებელია ანტიკომუნიზმი (რომლის ტალღაზეც ქალბატონი ირინას კარიერა აღმოცენდა – ქ. ჯ.), დემოკრატიული თავისუფლებების განადგურება (რომელთა განხორციელება რუსთაველის გამზირზე ქვა-ღორღის დაყრით დაიწყო და ტყვიის სროლით დაასრულეს ცოლ-ქმარმა სარიშვილ-ჭანტურიამ და ა. შ. – ქ. ჯ.), შოვინიზმი, რასიზმი (აქაოდა, ქართველები ვართ, არ ვართ სომხები ან ებრაელები და, საერთოდ, „ევროპელები“ ვართო – გაჰკვივან ჩვენი კოსმოპოლიტები – ქ. ჯ.) და უაზრო ომების გაჩაღება (1991-92 წწ. პუტჩი, ბალტინის „მოპატიჟება“). ხოლო თავისი პარლამენტარობის დროს, ანუ შევარდნაძის წინაშე მუხლებზე დაჩოქვის პერიოდში, ქ-მა ირინამ მიმართა თანაპარლამენტარებს: „ხალხნო! გაიგეთ! ისევე, როგორც ერთი კაცის სიძულვილმა გაგვეერთიანა, ახლა ერთი კაცის – შევარდნაძის, სიყვარულით უნდა გავერთიანდეთ“. შესანიშნავი თვითმხილებაა, არა?!

ქალბატონი ირინა და მისი თანამოაზრენი მართლაც და „ერთი კაცის“ – ბატონ ზვიად გამსახურდიას სიძულვილმა გააერთიანა. იმ ადამიანის სიძულვილმა, რომელიც სამშობლოს სიყვარულისთვის შეიძულეს, რომელიც მათ „ვარდებს

ესროდა“, საქართველოს „უძღვლები“ შვილებისთვის ლოცულობდა. ვიმეორებ, საქართველოს „უძღვლები“ შვილებისთვის და არა მარტო ქართველებისთვის. ზვიად გამსახურდიას გვერდით იდგნენ დომუხოვსკი, სერებრიაკოვი, ძმები გინზბურგები და უამრავი არაქართველი, რომლებსაც საქართველო უყვართ, მისთვის სურთ სიკეთე და დღესაც ქართულ საქმეს აკეთებენ. საქართველოსთვის იმ დაუზინყარ დღეებში თქვენ არავის შეუნუხებიათ სომხობის, ებრაელობის, აფსუობის, ოსობის, რუსობის და ზოგადად არაქართველობისა გამო და თუ, სადმე არბევდნენ სხვა ეროვნების ადამიანებს, ეს მავანთა დაკვეთით ისევ თქვენისთანა კოსმოპოლიტიკებისა და მომავალი „ვეროპელების“ ხელით კეთდებოდა, რათა ჭეშმარიტად დემოკრატიულ ხელისუფლებას დაბრალებოდა. ამიტომ, ქალბატონო ირინა, სიძულვილით გაერთიანებულ და მაძღრობით გამოყვანილ თორიას ვირთხებს სიყვარულით გაერთიანება არ ძალგიძტ. და ეს სომეხ-ებრაელობის აგორება ისევ თქვენი და თქვენისთანა ანტიქართველების (გვარს რა მნიშვნელობა აქვს) ნაღვანია, რათა ბნელ კასრში მორიგი ვირთხა შეჭამოთ და ამით კიდევ ცოტა ხნით ყოფა გაიხანგრძლივოთ.

იყო დრო, როდესაც ზურაბ ჟვანიამაც განაცხადა, რომ „მივრცელებენ, თითქოს ჩემი გვარი ჩემი არ არისო“, რასაც მან რუსული აფორიზმით „ჭიქაში ქარიშხალი“ უწოდა და გლობალურ (თუ გლობალიზაციის) პრობლემებზე გააგრძელა საუბარი. მაგრამ ამჯერად მასაც და მის ახლობლებსაც უმტყუნა მოთმინებამ, ანუ „ქარიშხლიანი ჭიქაც“ (ფიალა) ბოლო წვეთმა აავსო. და გაიმართა პრეს-კონფერენცია, სადაც ბევრი რამ საგულისხმო ითქვა. მათ შორის ისიც, რომ მისი დედა, ქალბატონი რემა, ახალციხელი ანტონოვაა, ანუ ანტონაშვილი, რომლის წინაპართაგან ზოგმა გრიგორიანობა (?!), ზოგმაც კათოლიკობა მიიღო, ხოლო ქალბატონი რემას დედა – ქალბატონი სარა მართლაც ებრაელი ყოფილა. ისიც კი ახსოვდათ თურმე, როგორ გათხოვდა ქალბატონი რემა

ჟვანიაზე... ოლონდ არავის „გახსენებია“, რომ გვარი ანტონი-ანიც არსებობს.

ისევ რუსებს უთქვამთ, ვისაც რა სტიკვა, იმაზე საუბრობსო.

რატომ აღშფოთდით, ბატონებო და ქალბატონებო? რატომ დაატრიალეთ ეს „ქარიშხალი ჭიქაში“? განა ეს არის დღეს აქტუალური საქართველოში? განა თქვენი გვარიშვილობა გასცემს გაუცემელ პენსიებსა და ხელფასებს? განა თქვენი წარმომავლობის დადგენა შეამცირებს ტრეფიკინგის, ნარკოტიკების, ალკოჰოლისა და სხვა პათოლოგიების მსხვერპლს?

აბო თბილელი არაბი იყო და ის ჩვენი რწმენისთვის ეწამა, რაც ქართველმა ხალხმა დიდად დაუფასა და ნმინდანად შერაცხა.

ამიტომ, ბატონო ზურაბ, ჩვენ სულ არ გვავინტერესებს თქვენი წარმომავლობა და ეროვნება (რომელიც თქვენ თქვენი დიდის მეცადინეობით საბუთებში, მამის სახელისა არ იყოს, გაგვიუქმეთ). ხოლო, რაკი თქვენ „ევროპელი“ ბრძანდებით და, როგორც არაერთგზის ბრძანეთ, დროა ყველაფერზე ევროპული ფასები დანესდეს, ძალიან გვავინტერესებს:

1. როდის გვექნება ევროპული ხელფასები?
2. სად არის დანაპირები სამუშაო ადგილები? თუ წელიწადში შტატების ორჯერადი შემცირებები და პენსიაზე გასვლის ზედა ზღვარის აწევა სამუშაო ადგილების ზრდას ნიშნავს?
3. სად არის სეკვესტრირებული ხელფასები?
4. როდის იქნება დანაპირები 24-საათიანი შუქი ევროპის მსგავსად?
5. როდის შემცირდება შიმშილით და გაუსაძლისი ცხოვრების მიზეზით გამოწვეული სიკვდილიანობა?
6. როდის მოელება ბოლო კორუფციასთან მოჩვენებით ბრძოლას, ანუ ხელის გაშვებით „ქურდია, ქურდიას“ ძახილს?

7. როდის ეღირსებათ ლტოლვილებს დაბრუნება საკუთარ სახლ-კარში?

როდის?... რატომ?... საიდან?... რისთვის?...

ხომ არ არის თქვენ მიერ დატრიალებული „ქარიშხლები ქიქაში“ ყურადღების გადატანის მცდელობა იმ ძირეული პრობლემებიდან, რაზეც პასუხი არა გაქვთ, ბატონებო და ქალბატონებო?!

ისე კი, ხრუშჩოვის მიერ „ჰორიზონტზე კომუნიზმის მწვერვალების“ დანახვამ მისი კარიერის მკვეთრი დაღმასვლა გამოიწვია, ხოლო რას უნდა მოასწავებდეს ის, რომ ჩვენს ხელისუფლებას უკვე შესრულებული ბიუჯეტი და „აღმავლობა“ ელანდება... ვინ უწყის?

ასევე, ვინ უწყის, როდის დაიწყებს საქართველოს მზე აღმოსავლეთიდან დასავლეთისკენ ღვთით დაწესებული წესით სვლას და აღარ გვექნება ხან ჩრდილოეთიდან, ხან დასავლეთიდან ამომავალი მზის ციებ-ცხელება, როდის იქნება, რომ ჩვენს თავს „ვეყუდნოდეთ“? იქნება კი, ჩვენო „ბრძენო“, „ერთგულო“ და „თავდადებულო“ „პოლიტიკოსებო“?

თქვენს ხელში – არასდროს!...

„ახალი ერა“, 2001 წელი, 20 ივლისი

აისბერგი თუ არა სეკვენსტრი შივარდნაძის 32 მილიონს და მის გაბერილ მუცელს?

როგორც ტელევიზიით შევიტყუეთ, საქართველოს მოსახლეობას შევარდნაძის საზღვარგარეთული ვოიაჟები, სულ მცირე, 32 მილიონი ლარი დაუჯდება.

ამ საკითხმა ჩვენც დაგვაინტერესა, განსაკუთრებით მას შემდეგ, რაც პრესით შევიტყუეთ, რომ ამერიკაში ბოლო ვიზიტის დროს შევარდნაძეს მხოლოდ ასი კაცი(!) ახლდაო...

თუ ერთი კაცის წაყვან-წამოყვანა თავისი მივლინების ხარჯებით, სულ მცირე, ათასი ამერიკული დოლარი დაჯდა, გამოდის, რომ შევარდნაძის ბოლო ვოიაჟი ამერიკაში ჩვენ, საქართველოს მოსახლეობას, ასე ათასი ამერიკული დოლარი დაგვიჯდა. საკითხავია, რამდენი თვის პენსიების დავალიანებას გაისტუმრებდა ეს თანხა?

ახლა რაც შეეხება შევარდნაძის და მისი დაცვის მხოლოდ ქალაქში ყოველდღიურ გადაადგილებას... რად გვიღირს ეს საქართველოს მთელ მოსახლეობას და განსაკუთრებით კანცელარიის და კრწანისის რეზიდენციის მახლობლად მცხოვრებ ხალხს?

უპირველეს ყოვლისა, შევარდნაძის მიყვანა-მოყვანა გზების გადაკეცილობით და მოძრაობის გაჩერებით გამოიხატება, რაც დიდ უხერხულობებს უქმნის მოსახლეობას.

ახლა კი მოდით, მიახლოებით მაინც გავიაზროთ, რა ხდება „შევარდნაძის ტრასაზე“ და რა ხარჯებია იქ.

სულხან-საბას ქუჩაზე ცხრა ეზო და თერთმეტი სადარბაზოა. ყოველ შესასვლელთან თითო პოლიციელი დგას, ხოლო ყოველი ეზოს კარებს, ციხის კარივით, დიდჯაჭვიან ბოქლომს ადებენ. ამ დროს, ღმერთმა ნუ ქნას, და ვინმემ სახლიდან გა-

მოსვლა დააპიროს ან ამ ქუჩაზე შემთხვევით აღმოჩნდეს, მაშინვე აიძულებენ სადარბაზოს სიღრმეში შევიდეს და კარებთან მიახლოებას აუკრძალავენ, ხოლო ეზოდან გამოსვლის მსურველი კი პატიმარივით დგას გისოსებს მიღმა იმის მოლოდინში, თუ როდის ჩაიქროლებს შევარდნაძის ამაღლა და პოლიცია ბოქლომს მოხსნის ეზოს კარს.

ჯაჭვიანი ბოქლომების გაკეთება-მოხსნის დროს ქუჩა ციხის ხმებით ივსება და ისეთი შეგრძნება გეუფლება, რომ მთელი საქართველო ციხედაა ქცეული.

მხოლოდ ამ ერთ ციციქნა ქუჩაზე, როგორც წესი, ოცი კაცი დგას. ქუჩის თავსა და ბოლოში კი – ოთხ-ოთხი პოლიციელია (აქედან ორ-ორი ავტომატიანია). ლეონიძის ქუჩაზეც იგივე სურათია, მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ აქ პოლიციელები ტროტუარის პირას სამანქანო გზისკენ ზურგით დგანან. ნეტავ იმიტომ ხომ არაა, რომ მათი თვალი არ ეცეს შევარდნაძეს?

მოკლედ, ეს სამოცამდე ტალიკტალიკა ვაჟკაცი დგას ასე დილა-სალამო საკუთარი ხალხისადმი ბოქლომ და ავტომატ მოღერებული!

თუ ამ ყმანვილების ხელფასი თვეში, სულ ცოტა, ასი ლარია და ეს მხოლოდ ერთი ნაკადია (ვინ გეტყვის ასეთი ნაკადი რამდენია?!), მათი ხელფასი ერთ თვეში ხუთი ათას ექვსასი ლარია.

თვით შევარდნაძე კი რვა მანქანის კორტეჟით დაჰყავთ. ამას ემატება ქუჩების გადამკეტი მანქანებიც და მოგროვდა ოცამდე მანქანა, რომელშიც საშუალოდ ოთხ-ოთხი შეიარაღებული კაცი ზის. გამოდის, რომ მანქანაში მჯდარი 80 კაცის (ისინი უკვე მაღალჩინოსნები არიან) ხელფასიც შესაბამისად უფრო მაღალია. თითო კაცზე, საშუალოდ, ორასი ლარი რომ ვივარაუდოთ, თვეში თექვსმეტი ათასი ლარი გამოდის. ამას დამატებული ბოლო გასეირნების თანხა და გამოდის, რომ შევარდნაძის „ქუჩის“ დაცვა და მისი ერთი ვოიაჟი გასულ თვეში ჩვენ დაგვიჯდა, სულ ცოტა, ორას ოცდახუთი ათასი ლარი, ოღონდ აქ არ შედის არც ბენზინის თანხა და არც დაცვასთან დაკავშირებული სხვა საჭირო ხარჯები.

ყოველივე ამის ფონზე ხელისუფლება სულ თავს გვამად-
ლის და ცდილობს დაგვარწმუნოს, რომ ვინაიდან მოსახლეო-
ბა იპარავს შუქს და გაზს, ამიტომ იგი იძულებულია, ჩვენ
გავვითიშოს, ხან ორივე ერთად, ხან მონაცვლეობით, თანაც
გვეუბნებიან, სხვადასხვა „დასაბუთებულ“ მიზეზებთან ერ-
თად, მოპარულის (ვის მიერ?) ასანაზღაურებლად უნდა გაიზ-
არდოს გადასახადებო.

მთავრობის და ხელისუფლების გასაგონად ვაცხადებთ,
რომ ხალხი არც შუქს და არც გაზს არ იპარავს. ხალხი ცდი-
ლობს ის მცირე ნაწილი მაინც დაიბრუნოს და აინაზღაუროს,
რაც მას მთავრობამ ასე უსირცხვილოდ უკვე მოპარა:

1. ანაბრების მითვისების სახით;
2. მწირზე მწირი პენსია-ხელფასების დანიშვნით;
3. ამავე მწირი პენსია-ხელფასების „გაყინვა“-გაუცემლო-
ბით; და უფრო მეტიც, ყველანაირ გადასახადზე თანხის
მომატების გზით ლამობს, ჩვენი ძარცვა გააგრძელოს
გაუცემელი პენსია-ხელფასების ფონზე.

ყოველივე ის, რაც მოგახსენეთ, აისბერგის მხოლოდ
წყლის ზედაპირზე მყოფი ნაწილია და არა თვით აისბერგი, რო-
მელიც შედგება, ბევრად უფრო დიდი ნაწილისაგან (ანუ დამა-
ლული თანხებისგან). ისე კი, როცა აისბერგი ცივ წყლებშია,
ვაი, იმ გემის ბრალი, რომელიც „ტიტანიკით“ მას გზაზე გა-
დაეყრება. დღეს საქართველოს ხელისუფლება „ტიტანიკზე“
მყოფი მგზავრებივით პანიკამ მოიცვა. მათ ბევრი ფული აქვთ,
მაგრამ ეს ფული მძვინვარე სტიქიას, ანუ ღვთის ნებას, ვერ
მოისყიდის. თვით აისბერგმა კი შესანიშნავად უწყის, რომ ბო-
ლოს ეკვატორს მიუახლოვდება, სადაც ის მალე დადნება და
აორთქლდება ისტორიის მცხუნვარე მზის ქვეშ; ხოლო მის
კორუმპირებულ აღმასრულებელ და საკანონმდებლო ხელი-
სუფლებას ისტორიის მორევი ჩაითრევს, რაც ჩვენ გარშემო
მძვინვარებს და ვინ იცის, როდემდე გაგრძელდება ასე?!

„ახალი ერა“, 2001 წელი, 30 ნოემბერი

პრეზიდენტის ნაქვის ხა...

ერთმა ახლობელმა დამდეგი ახალი წელი ნაძვის ხის ზემზე პრეზიდენტის მოსაწვევით მოგვილოცა. მართალი გითხრათ, გამიხარდა, იმიტომ, რომ მეგონა, დღეს ჩვენში გამეფებული სევდიანი განწყობილების ფონზე აქ მაინც შედეგობდა გამორჩეული ზეიმი პატარებისთვის მაგრამ... სჯობს თანმიმდევრობით მივყვე სათქმელს.

გისოსებშემორტყმული კანცელარიის კართან ხალხი ირეოდა. ზოგი მოსაწვევით ხელში კარისკენ მიიწვედა, ზოგიც ზედმეტ მოსაწვევს ითხოვდა. გისოსებს იქით კი ორი პოლიციელი საგანგებოდ დანომრილ მოსაწვევებს ამონმებდა. როგორც იქნა, შენობაში შევედი. აქ უკვე პოლიციელების ჯგუფმა მოგვთხოვა ჩანთიდან და ჯიბეებიდან ამოღებული მეტალის საგნები მაგიდაზე დაგვედო, ჩვენ კი „ზარიან“ კარებში გაგვატარა. მერე ჯაგრისის მაგვარი ხელსაწყო გარშემო შემოგვავლო, რის შემდეგ დაგვრთეს ნება აგველო შემონმებული ჩანთა და ჩვენს უკან მდგომს მიუბრუნდა.

მოკლედ, ისე შეგვამონმეს, თითქოს სახელმწიფო საზღვარს ვკვეთდით ან ამერიკულ თვითმფრინავში ვსხდებოდით 11 სექტემბრის შემდეგ. თანაც დარბაზისკენ მიმავალ გზაზე მიგვაცილებდა სამოქალაქო ტანსაცმელში გამოწყობილ დეტექტივთა მწკრივი – რაციებით ხელში. რაც მართალია, მართალია, ნაგაზები არ მინახავს.

როგორც იქნა, მივალწიეთ დარბაზს და ჩვენს ადგილებზე მოვთავსდით. სიცივეს შეჩვეულებს უჩვეულო სითბოსგან დაგვცხა და ბავშვები გახდილი ქურთუკებითურთ კალთაში ჩავისვით... გასახდელი არსად ჩანდა და არც არავის შემოუთავაზებია, ჩვენ კი დიდი ხანია, რაც ამგვარ რამეებს „გადავეჩვიეთ“.

საინტერესო სანახაობის მოლოდინში სცენაზე განლაგებულ დეკორაციებს ვათვალიერებდით. პირველი, რაც იხყრობს ყურადღებას, ესაა სადეკორაციო სტენდები და ხელით

ნაწერი შემდეგი შინაარსის ციტატები თუ კანონიდან ამოღებული მუხლები: „ბავშვებს აქვთ უფლება, იცხოვრონ მშობლებთან!“, „ბავშვებს და მათ მშობლებს აქვთ უფლება, იცხოვრონ ნებისმიერ ქვეყანაში!“, „ბავშვებს აქვთ უფლება...“.

მოგვიანებით, უფროსები მივხვდით, რომ ეს სპექტაკლის ლაიტმოტივი ყოფილა, მაგრამ ჯერ კიდევ კარგახანს მოლოდინში ვიმყოფებოდით და სცენის მარცხენა მხარეს სადეკორაციო ფარებს უკან მიჭუჭყული, სანახევროდ განყოფილი, ხელოვნური (მადლობა ღმერთს, რომ ხელოვნური და არა ნამდვილი) ნაძვის ხეც დეკორაცია გვგონია.

როგორც იქნა, ჩვენ გვერდით მდგომმა, სამოქალაქო ტანსაცმლიან-უნაგაზო მამაკაცმა, რაციას ჩასძახა: „ჩაკეტეთ კარები“, – და წარმოდგენა დაიწყო.

სპექტაკლის შინაარსი მეტად უნიჭო, პრიმიტიული და ზემოთ მოყვანილი ციტატებით უაზროდ გაჯერებული აღმოჩნდა. მდიდრულ კოსტუმებში გამონყოფილი მთავარი მოქმედი პირები – ბურდუბალიის სამეფოს ბატონ-პატრონი: ბურდუბალა და მისი ცოლი ცუდ, გაუგონარ ბავშვებს იჭერენ და აიძულებენ მძიმე სამუშაო შეასრულონ. „ამ დაჭერილ“ ბავშვებს, რომლებიც სცენარის თანახმად, პერიოდულად მღერიან, ბურდუბალიიდან თავის დასაღწევად ბურატინო და კარლსონი (?!) ეხმარებიან. მაგრამ მათი ძალისხმევა საკმარისი არ ყოფილა და სცენაზე ორი ფერია, სახელად უნი და სეფი, გამოდის. ფერიები უნისონში ლაპარაკობენ და ამის გამო მათ მოითხოვეს ერთი სახელი – უნისეფი (UNISEF – ბავშვთა საერთაშორისო ფონდი) დაგვიძახეთო.

ეტყობა, ამ სპექტაკლისა და საჩუქრებისთვის განკუთვნილი თანხა UNISEF – ის ფონდმა გაიღო და არა პრეზიდენტმა, ხოლო ბავშვთა უფლებების დაცვის პლაკატები და ის აბრაკადაბრა, რომელსაც მსახიობები წარმოგვიდგენდნენ UNISEF – ისადმი მიძღვნილი უნიჭო ოდა იყო.

იმედგაცრუებული ბავშვები სახლში წასვლას ითხოვდნენ, მშობლები კი იმით აჩერებდნენ, რომ თოვლის ბაბუა,

რომელიც არსად ჩანდა, საჩუქარს არ მისცემდა მათ, თუ ისინი ბოლომდე არ დარჩებოდნენ. როგორც იქნა, სპექტაკლი დასრულდა: ბოლმით და გაუმადლობით ბურთებად გცეული ბურდუბალა და მისი მეუღლე გასკდნენ და ქვეყანას მოეფინა ნათელი. მაყურებელი მაშინვე აიშალა და საჩუქრების ასაღებად მიაშურა იქით, სადაც ჩვეულებრივი ადამიანები, ჩვეულებრივი დახლიდან ნაირ-ნაირ ფერებიან, ბრჭყვიალა ქალღმერთებში გახვეულ საჩუქრებს არიგებდნენ.

300 გრამ (ასე ეწერა კოლოფზე) ტკბილეულთან ერთად ყველა საჩუქარს პანია თოჯინა ან მანქანა მოყვებოდა.

მავანი იტყვის; „მეტი რალა გინდა, შე, დალოცვილოო!“ რა მინდა და ის, რომ ეს ყველაფერი ზრუნვას მოკლებული ბავშვებისთვის, რომლებიც აქ დეკემბერში მოიყვანეს, მეტად შეურაცხმყოფელი და დამამცირებელია, ხოლო მშობლებიანი ბავშვებისთვის სრულებით გაუგებარი და ინტერესსმოკლებული. მიუხედავად იმისა, რომ საჩუქრები მეტ-ნაკლებად ნორმალური იყო, მე იქ ბედნიერი და გახარებული ბავშვი არ მინახავს. ჩვენი უმძიმესი ანმყოს ალეგორიულმა, მაგრამ უნიჭო სპექტაკლმა ბავშვები დალაღა და დაქანცა. ფონოგრამით მიმდინარე მდარე შინაარსის მდარე სპექტაკლს მსახიობების ძალისხმევამაც ვერ უშველა.

ცნობილი რუსი რეჟისორი კონსტანტინე სტანისლავსკი ამბობდა: „თეატრი გასახდელიდან იწყება“. ამ გამოთქმის პერიფრაზი შეგვიძლია, ვთქვათ, რომ „ქვეყანა პრეზიდენტის კანცელარიით იწყება“, ანუ ჩვენი უბედური ყოფა აქედან იღებს სათავეს და ირეალური ზღაპრის დასასრულის რეალურ განხორციელებას, ე. ი. ბოროტებაზე სიკეთის ძლევას მოითხოვს.

„ახალი ერა“, 2002 წელი, 8 იანვარი

ზომბირაული ტელენარკომანია

ადამიანის ფსიქოტრონული მართვის ზოგერთი ასპექტი, მათ შორის 25-ე კადრის გამოყენების შემთხვევაში, ჩვენ უკვე განვიხილეთ ადრე გამოქვეყნებულ წერილში („ახალი ერა“, №31, 2000 წ.). დღეს ამ თემას ვაგრძელებთ, რათა მკითხველის ყურადღება გავამახვილოთ ზომბირების კიდევ სხვა მეთოდზე. ზოგადად, ჩვენს მოსახლეობას და, კერძოდ, ახალგაზრდებს მართავენ ტელე-ვიდეო-აუდიო- და კომპიუტერული ტექნიკის მეშვეობით.

ჩვენი მიზანი სულაც არ გახლავთ, აიკრძალოს თანამედროვე ტექნიკა, თუმცა, აქაც ისევე სავალდებულოა ზომბირება და სიფრთხილე, როგორც – ნარკოზის გამოყენებისას. გარკვეული დოზით ნარკოტიკული საშუალება ავადმყოფისთვის ტკივილგამაყუჩებელია, მაგრამ ამ წამლით უზომო გატაცება იწვევს მძიმე დაავადებას, რომელსაც ნარკომა-ნია ეწოდება.

ფსიქოტროპული ზემოქმედება ნიშნავს ადამიანზე მიზანმიმართულ მოქმედებას ისეთი ელექტრომაგნიტური ველებით, რომლებიც იწვევენ მის აზროვნებასა და ქცევაში მკვეთრ ცვლილებებს ამა თუ იმ სიტუაციის მიხედვით. ამ დროს ადამიანის ორგანიზმის რღვევა ხდება არა მარტო ცალკეული ორგანოების ფიზიოლოგიური პროცესების, არამედ თვით უჯრედის ფუნქციონირების დონეზეც კი. თუ ადამიანი ხანგრძლივად იმყოფება ფსიქოტროპული გავლენის ქვეშ, მის ორგანიზმში იწყება შეუქცევადი ცვლილებები. სწორედ ამ დროს ხდება ადამიანის ორგანიზმისა და განსაკუთრებით, ცნობიერების სრული დეგრადირება.

წინა საუკუნის 30-იან წლებში რუსმა მეცნიერმა ა. მიხაილოვსკიმ დაადგინა, რომ ადამიანზე გარკვეული სიხშირით

კომბინირებული ელექტრომაგნიტური იმპულსების მოქმედებისას მის ტვინში აღიძვრება ერთგვარი ემოციური განწყობა, რასაც მოჰყვება შინაგანი ორგანოების მუშაობის რიტმის არევა. ეს აღმოჩენა, რომლითაც შეიძლებოდა მთელი რიგი დაავადებების განკურნება, გამოიყენეს ისეთი ხელსაწყოების შესაქმნელად, რომელთა მეშვეობით, პირიქით, ითრგუნება ადამიანის ნებისყოფა და იმართება მისი გუნება-განწყობილება.

50-ან წლებში KFB (საბჭოთა კავშირის სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტი – ქ. ჯ.) აღიჭურვა ისეთი ხელსაწყოების ნიმუშებით, რომელთა გამოყენებით ადამიანი „ხდებოდა პატიოსანი“, ხოლო რამდენიმე წლის შემდეგ საფრანგეთსა და აშშ-ში დაიწყო ისეთი გადამცემების გამოყენება, რომელთა მეშვეობით ხალხში აღიძვრებოდა პანიკის შეგრძნება და დიდი დემონსტრაციები ადვილად იშლებოდა.

70-ან წლებში საჯარისო ნაწილებში ჩატარდა ადამიანის ტვინზე დისტანციური ზეგავლენის შემსწავლელი ცდები. 80-იან წლებში კი შეიქმნა სპეციალური აპარატურა, რომლითაც დედამიწის ორბიტიდან ახდენდნენ ზეგავლენას ისეთ ფართობზე, რომელიც გაცილებით აღემატებოდა საფრანგეთის ტერიტორიას. შეიქმნა ბიოგენერატორთა გარკვეული სისტემა, რომლის მეშვეობით შესაძლებელი გახდა კონკრეტული ადამიანის მართვა მის ბიოენერგეტიკულ მახასიათებლებზე ზემოქმედების გზით.

ყოფილ საბჭოთა კავშირსა და წამყვან მსოფლიო ქვეყნებში ინფრაბგერის გავლენის შესწავლის მიზნით ჩაატარეს კანონით აკრძალული ცდები. ადამიანები, რომლებიც ერთ დიდ სახლში ან ცალკე უბანში ცხოვრობდნენ და რომელთაც ამის შესახებ არანაირი წარმოდგენა არ ჰქონდათ, ცდის დამთავრების შემდეგ მასობრივად აკითხავდნენ რაიონულ პოლიკლინიკას თავის ტკივილის, გულისრევის შეგრძნების, უსაფუძვლო შიშისა და ჯანმრთელობის ზოგადი მდგომარეობის გაუარესების გამო.

სულ ათიოდე წლის წინ ადამიანს, რომელიც აცხადებდა, რომ ის ფსიქოტროპული გავლენის ქვეშ იმყოფებოდა, ფსიქიატრთან ურჩევდნენ მისვლას. ამჟამად, ბევრი ექიმი ამ პრობლემას სხვაგვარად უდგება და აღიარებს, რომ ამ საკითხს უფრო დეტალური და კვალიფიციური კვლევა ესაჭიროება.

საბჭოთა კავშირის 1991 წლის კონსტიტუციაში შეტანილი იყო მუხლი, რომლის თანახმად ადამიანზე ასეთი ცდების ჩატარება მათი პირადი თანხმობისა და ნებართვის გარეშე იკრძალებოდა. მსგავსი კანონები ბევრ ცივილიზებულ ქვეყანაშია. თუმცა მათი არსებობა სულაც არ ნიშნავს, რომ შეწყდა ადამიანის ფსიქიკაზე ფსიქოტროპული იარაღის გავლენის ფარული კვლევა-ძიება. ასეთი კვლევები ან გასაიდუმლოებულია, ან სრულიად სხვა კუთხით მიმდინარეობს.

მსგავსი სამუშაოები რუსეთში დღესაც ტარდება, თუმცა უფრო მცირე მასშტაბებით. ამ მასშტაბების შემცირება ორი მიზეზითაა გამოწვეული. პირველი მიზეზი ფინანსების სიმწირეა, რამაც მეორე მიზეზი განაპირობა, კერძოდ, ძველი მიზნების შესრულება ინფორმაციის მასობრივი საშუალებებით (ტელევიზია, რადიო და გლობალური კომპიუტერული ქსელი) სცადეს და შედეგიც „კარგი“ მიიღეს.

მოსახლეობის დამუშავების მასშტაბები შეგვიძლია, მხოლოდ ვივარაუდოთ. ტელევიზია, რადიო, ინტერნეტი დღეს, პრაქტიკულად ყველასათვის ხელმისაწვდომია და თავისებურად ინფორმაციულ ნარკოტიკს წარმოადგენს. ხალხი საათობით უყურებს სხვადასხვა არხით გადმოცემულ სერიალებს და მოუთმენლად ელის მათ გაუთავებელ გაგრძელებას. ტელევიზია განაპირობებს თანამედროვე ახალგაზრდების ცხოვრების „ახალ წესს“. ბავშვები, რომლებიც ხედავენ, რომ მათი მშობლები დილით თვალის გახელისთანავე და სამსახურიდან შინ მოსვლისთანავე (თუ მუშაობენ), უპირველესად, რთავენ ტელევიზორს, უნებურად ტელენარკომანები ხდებიან, კატეგორიულად უარყოფენ წიგნს, ძალდაუტანებლად შთანთქავენ მათთვის მეტად პრიმიტიულად მოწოდებულ ინ-

ფორმაციას და სრულებით კარგავენ გარემოს აღქმისა და შეფასების უნარს.

ამ ცოტა ხნის წინ, მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენს ოჯახში ტელევიზორი ჩართულია მხოლოდ ინფორმაციული ან იშვიათი საინტერესო გადაცემის დროს, ასეთი რამ შევნიშნე: „მხიარული ჩაის“ რეკლამის შემდეგ, სადაც მთელი ოჯახი მაგიდის ქვეშ ჩაის შეექცევა, ჩემი 6 წლის შვილი შუა ჭამის დროს ასევე შეძვრა მაგიდის ქვეშ და იქ მოისურვა ჩაის სმა. როცა შევეკითხე, თუ რატომ მოიქცა ასე, ვერ ამიხსნა, მხოლოდ გაკვირვებით მკითხა: „რა, დავაშავე ამით რამე?“. ბავშვს ვერაფერი ვუპასუხე, ჩემთვის კი გავიფიქრე: „ტელე-ზომბირების ნათელი მაგალითი“.

წიგნის კითხვისგან განსხვავებით, ტელეგადაცემების ყურება ძირითადად თავის ტვინის მარჯვენა ნახევარსფეროს აქტივირებას იწვევს, რაც ხანგრძლივი ყურების შედეგად საგრძნობლად ამუხრუჭებს მეტყველების ცენტრს. იგივე ითქმის კომპიუტერული თამაშების შესახებ, განსაკუთრებით კი იმ ბგერებზე, რომლებსაც კომპიუტერი ამ დროს გამოსცემს. ყოველივე ამან ფატალური (მომაკვდინებელი) გავლენა იქონია ახალგაზრდა თაობის ვერბალურ ინტელექტზე, ანუ სამეტყველო კულტურაზე. XXI საუკუნის ახალგაზრდების მეტყველება მეტად მწირი და ჟარგონული სიტყვებითაა გაჯერებული, ხოლო წინადადებები ძალიან მარტივია და შესტებით შევსებული.

მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების გათავისუფლებამ მთელი რიგი შეზღუდვებისგან გამოიწვია ის, რომ ეკრანიდან მოედინება დაბალხარისხოვანი პროდუქცია, გაჯერებული სექსით, ძალადობით, პრიმიტიული „საპნის ოპერა“ – სერიالებით და ასეთივე „ხარისხის“ რეკლამებით. ნაცვლად დადებითი ინფორმაციისა და ისეთი გადაცემებისა, რომლებიც მიმართული იქნებოდა პიროვნების სულიერი, ამაღლებული ზრდისკენ, მოედინება უნიჭო, უზნეო, აღვირახსნილი და გარყვნილი ცხოვრების ამსახველი გადაცემების უწყვეტი ნა-

კადი. „ახალი ამბები“ გაჯერებულია ინფორმაციით სრა-სა-სახლეებში არხეინად მცხოვრებ, გაუმადლარ და სამშობლოს გამყიდველ პოლიტიკოსებზე, აგრეთვე, მათ სისხლიან შეტაკებებსა და მკვლევლობებზე, ადამიანთა ძარცვა-გლეჯასა და გატაცებებზე, საშინელ უბედურებებსა და ტერაქტებზე. ადამიანი სახლიდან გამოუსვლელად გაჟღენთილია უარყოფითი ემოციებით, რომლებიც ინვევენ მასში შიშს და ხშირ შემთხვევაში თვითმკვლელობის სურვილსაც კი.

უკვე დამუშავებულია და დიდი ხანია გამოიყენება ადამიანის ცნობიერებაში მავანი პოლიტიკოსის სასურველი იმიჯის დანერგვის მექანიზმი. ნებისყოფაგამოცლილ პირს მასში დანერგილი სტერეოტიპი აჰყავს დაუმსახურებელ სიმაღლეზე და ის მზადაა, განიროს მისთვის უახლოესი ადამიანი „საკუთარი“ ფეტიშის გამო. ასეთი მაგალითი ჩვენს უახლოეს ისტორიაში ყველასათვის ცნობილია. წინა საუკუნის 90-იან წლებში ხშირად გაიგონებდით ასეთ გამონათქვამს: „შევარდნაძე თუ არა, აბა, სხვა ვინ?“. ამის მთქმელთან საუბრის გაგრძელებას აზრი არ ჰქონდა; ის ისეთი აგრესიული თავგამოდებით იცავდა თავის „გმირს“, რომ შეურაცხყოფაზეც კი გადადიოდა. მაგრამ, თუ ასეთ ადამიანს ეტყოდ: „რატომაც არა? მაგალითად, შენ!“ – მყისვე სადღაც გაქრებოდა მისი აგრესია და იგი ჩაჩუტული ბურთივით გაყუჩდებოდა. ეტყობა, დანერგილი სტერეოტიპის პროგრამაში ასეთი რამ გათვალისწინებული არ იყო.

ათასობით ადამიანი მუშაობს ამა თუ იმ პოლიტიკოსის იმიჯის შესაქმნელად. იქმნება „ტვინის გამორეცხვის“ მთელი ტელეპოლიტიკური შოუ სკრუპულოზურად შერჩეული სცენარით. შეუმონმებელი, ხშირად თითიდან გამონოვილი, ინფორმაცია ინერგება ადამიანთა გონებაში. ამისთვის გამოიყენება ყველაზე ძვირადღირებული საეთერო დრო – საღამოს საათები, როცა ყოველდღიური ცხოვრებით გათანგული ხალხი ანგარიშმიუცემლად მისჩერებია ტელევიზორს. დაღლილი გონება ყოველგვარი კრიტიკის გარეშე შთანთქავს ნებისმიერ

ინფორმაციას. დღეს „ტვინის გამოსარეცხად“ ჯერჯერობით საესებით საკმარისია ტელევიზორი და ზომბიკ მზადაა.

ამის ნათელი მაგალითია მოსახლეობის მიერ გზების გადაკეტვა შუქის უქონლობის გამო. ასე მასობრივად ხალხი არ გამოსულა არც ბიუჯეტის სეკვესტრის, არც სამუშაო შტატების შემცირების, არც ფასების მომატების ან სხვა სოციალური და პოლიტიკური უფლებების შეზღუდვის წინააღმდეგ. ხალხი აცხადებს: „ვიხდით ფულს და მოგვცენ შუქი!“ ისინი უკანასკნელ თეთრს იხდიან იმისთვის, რომ ჰქონდეთ ნარკოტიკი – ტელევიზორის სახით, მაგრამ არავითარ ძალისხმევას არ მიმართავენ თვით იმ მიზეზის წინააღმდეგ, რამაც ეს შედეგი მოგვითანა.

ვუცქიროთ ტელევიზორს, ქალბატონებო და ბატონებო, სანამ ისეთ ზომებზე არ გვაქცევენ, რომ შუქის გამორთვისას, ნარკომანისა არ იყოს, „ლომკების“ მსხვერპლნი შევიქმნებით და ქუჩაში გასვლის თავი აღარავის გვექნება!

„ახალი ერა“, 2002 წელი, 5 თებერვალი

ინტერვიუ ქალბატონ მარინა ქავსიშვილთან

უძველესი დროიდან ცნობილია, რომ არაფერი არსაიდან ჩნდება და არსად ქრება – ყველაფერი ერთი სახიდან მეორეში გადადის. განურჩევლად ყველა და ყველაფერი, სულიერი და უსულო, ჩვენთვის ხილული და უხილავი, გაგონილი და გაუგონარიც – დაკავშირებულია ინფორმაციულ ველთან, რომელშიც თავმოყრილია ამომნურავი ინფორმაცია წარსულზე, აწმყოსა და მომავალზე. აქვე უნდა ითქვას, რომ ამ ველს გააჩნია დადებითი და უარყოფითი მნიშვნელობებიც, რაც ჩვენი გაგებით „კარგს“ და „ცუდს“ შეესაბამება.

ზემოთ თქმულის უფრო დეტალური განხილვა მთავარი სათქმელისგან შორს წაგვიყვანს. ვიტყვი მხოლოდ, რომ კავ-

შირს, რომელიც არსებობს ჩვენსა და ამ ინფორმაციულ ველს შორის ზოგი საერთოდ ვერ ან არ აღიქვამს, რის გამოც სრულ ნიჰილიზმამდე (უარყოფამდე) მიდის. ხოლო მათ, ვინც ამას არა მარტო აღიარებენ, არამედ ამ ველთან ურთიერთქმედებენ, ადრე დევნიდნენ, დღეს კი ექსტრასენს, მედიუმს, წინასწარმეტყველს და ა. შ. უწოდებენ. აღსანიშნავია ისიც, რომ მათ შორისაც არიან „კარგები“ და „ცუდები“, ანუ ისინი, ვინც დადებით ან უარყოფით ძალებს ემსახურებიან.

ამიტომ დადგა დრო საუბრისა იმ პიროვნებებთან, რომლებსაც ინფორმაციულ ველთან დაკავშირების უნარი გააჩნიათ და მათ მიერ მოწოდებული ინფორმაციიდან გარკვეული დასკვნების გამოტანა ადამიანის, ქვეყნის და ბოლოს, თვით სამყაროს საკეთილდღეოდ.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ჩვენ ყველა ამ ინფორმაციული ველით ვიმართებით და ამ ქვეყნად ტყუილუბრალოდ არაფერი ხდება. ყველაფერი ისევე კანონზომიერია, როგორც ნიუტონის ვაშლის ჩამოვარდნა ხიდან.

როგორც ჩანს, ჩემი და მარინა ქევზიშვილის გზების გადაკვეთაც ამ კანონზომიერებამ განაპირობა. ქალბატონი მარინა, ათი წლის წინ გამაცნო, ისტორიულ მეცნიერებათა კანდიდატმა ლამარა იოსელიანმა და თან დააყოლა, რომ ის მეტად საინტერესო პიროვნებაა. სამწუხაროდ, ეს გაცნობა ყველასათვის, განსაკუთრებით კი ქალბატონი მარინასთვის, თავზარდამცემი ტრაგედიის ერთი წლის თავზე მოხდა. ამიტომ, როდესაც მან დამშვიდობებისას მითხრა, რომ ყველაფერი კარგად იქნება, ეტყობა ნერვიულობის გამო, ნათქვამს არ მივაქციე ყურადღება და მადლობის გამოხატვად მივიღე.

გავიდა დრო და ქალბატონი მარინას სახლის მახლობლად აღმოვჩნდი. მიუხედავად იმისა, რომ სადღაც მეჩქარებიდა, შევუარე. ისე მიმიღო, თითქოს ჩემი გასაჭირი ზედმინევენით კარგად იცოდა.

ადრე გავგონილი მქონდა, ლადო ასათიანის ქუჩის მიდამოებში ფენომენალური ნიჭის მქონე ქალბატონი ცხოვრობს,

მაგრამ, თუ ეს ჩემი ნაცნობი ქალბატონი მარინა იყო, ვერ წარმომედგინა. ამიტომ ჩემი პრობლემით მისეული ინტერ-პრეტაცია და რჩევები მის ჭკუას და დიდ ინტუიციას მივა-წერე. თუმცა ეს ორი თვისება, ჭკუაც და ინტუიციაც მისთვის თვით ზეძალების მიერ ბოძებულია.

ქალბატონი მარინას საუბარი მშვიდი და აუღელვებელია. სათქმელსაც, რა გინდ მწარეც უნდა იყოს, აუცილებლად გე-ტყვის, სათანადო რჩევებსაც ფრთხილად მოგანვდის. ბევრ-ჯერ ასეც მომსვლია. სხვა ამბის მოყოლიდან ისე რბილად გა-დასულა ჩემს სატკივარზე, რომ მხოლოდ სახლში მისული მივ-მხვდარვარ: „მან ხომ უკვე მიპასუხა იმ შეკითხვაზე, რომლის თქმასაც ვერ ვუბედავდი?“

დღეს, როგორც იქნა, გავბედე, მოვუხმე სითამამეს და შევეკითხე:

– ქალბატონო მარინა, დიდი ხანი გავიდა მას მერე, რაც თქვენს ასეთ უჩვეულო უნარში დარწმუნდით?

– სამწუხაროდ, მთელი ცხოვრების მანძილზე, მე ვერა-ვინ მიგებდა და, რაც უფრო სატკენია, მეც არ მეგონა, რომ ის, რაც ჩემთვის ჩვეულ ამბავს წარმოადგენდა, სხვებისთვის სრულებით გაუგებარი ყოფილა. ასეთი შემთხვევაც მქონია: ქალს წითელი კაბით ჩაუვლია, მე კი გამიფიქრებია: „ვაი, მალე შავებით რომ შეიმოსება!“ გასულა ცოტა ხანი და ასეც მომხდარა. სულ მანუხებდა ის, რომ მალე ისეთი დრო მოვი-დოდა, როცა არ იქნებოდა შუქი, წყალი, გაზი და თავს ისეთი გასაჭირი დაგვატყდებოდა, რომ, ვაი, ჩვენი ბრალი. ყველას უკვირდა ჩემი პესიმიზმი. სამწუხაროდ, ჩემი სანუხარი ახდა. მე განგებ არ მომყავს უფრო დეტალური შემთხვევები. არ მინდა, საკუთარი თავის რეკლამად გამომივიდეს.

– როდის და როგორ დარწმუნდით თქვენს ასეთ არაორ-დინალურ მონაცემებში?

– რაც თავი მახსოვს, სულ მგონია, რომ სხვამაც იცის ის, რასაც ვგრძნობ ან ვხედავ. ყველას ვეკითხები და ველოდები, რომ ვინმე მხარს ამიბამს, მეც ასე ვგრძნობო. მაგრამ გაკვირ-

ვებას და საკუთარი მომავლის გაგების სურვილს უფრო ვანყ-
დები, ვიდრე თანადგომას. ერთი კი ნამდვილად ვიცი, რომ ყვე-
ლასთან არის უფალი და ეს ჩემი შეგრძნება ღვთით ბოძებუ-
ლია. უფლის ნება რომ არა, მეც, ალბათ, ისევე წამიყვანდა,
როგორც ჩემს შვილს.

სკოლაში ისევე, როგორც ყველა, ვსწავლობდი ფიზიკას,
ქიმიას და სხვა საბუნებისმეტყველო საგნებს, მაგრამ, სხვე-
ბისგან განსხვავებით, ვხედავდი იმას, რასაც ისინი ვერ ხე-
დავდნენ. ბავშვობაში, ჩემი სახლის კედლებზე, შპალერზე,
ფარდაზე ადამიანებს ვხედავდი. ამ ცოტა ხნის წინ ბათუმში,
რამიშვილების ოჯახში, ნესტიან კედელზე, სანოლზე მწოლი-
არე ბერი, მამა გაბრიელი გამოისახა. ეს კარგ ამბად მივიჩნიე
და იქ მყოფებს ვუთხარი... მადლობა უფალს, იქ მყოფმა ხუ-
თივე ადამიანმა დაინახა ის, რასაც მე ვხედავდი. დიდი მადლი
გადმოვიდა ამ ოჯახზე.

**– თქვენ ღვთის მორწმუნე ქალბატონი ბრძანდებით
და მართლმადიდებელი ეკლესიის მრევლს წარმოადგენთ.
როგორ უთავსებთ თქვენს რწმენას და ღვთით ბოძებულ
ნიჭს ეკლესიის გარკვეულ დოგმებს?**

– ეკლესიური რომ ვარ, იმიტომაც მაქვს ეს უნარი, იმი-
ტომ იყო, რომ იმას, რასაც ჩემს მეტი ვერავინ ხედავდა, მე
მეკითხებოდნენ. დღეს უკვე ჩემი სჯერათ, ზოგჯერ ხედავენ
კიდევ, რასაც ვუჩვენებ. დღეს ორი გოგონა იყო მოსული ჩემ-
თან. არც თვითონ, არც შვილები მონათლულნი არ ყოფილან,
არც ჯვარი დაუნერიათ, არც ლოცვა სცოდნიათ, არასდროს
აღსარება არ უთქვამთ, ზიარება არ მიუღიათ. სახლი არ
უკურთხებიან. მე მათ ვუთხარი სათქმელი და მიმარჩნია, რომ
ცუდი არაფერი ჩამიდენია. ყველაფერი ღვთის ნებაა და მის
გარეშე არაფერი ხდება. ვურჩიე, რომ აუცილებლად ტაძრის
გზას დაადგნენ. ასე ტაძრის გზაზე ბევრი დამიყენებია. მი-
მარჩნია, რომ, რაც მეტი ადამიანი დაადგება ამ გზას, მით მალე
გამოიდარებს ჩვენს გარშემო. რწმენაში შესული ადამიანისთ-
ვის თმენისა და მოლოდინის უნარიც მეტია.

ჩემთვის ყოველთვის პირველი არის სიტყვა: ღმერთო! პირჯვარს გადავინერ და ვეკითხები, ღმერთთან თუ მიდინახართ, შუამავალი თუ გყავთ? ჩვენი მინიერი ყოფისთვის აღსარება საჭიროა. ლოცვაში ღმერთს პირდაპირ ქვეყნის გადარჩენას და ხალხის ბედნიერებას ვავედრებ. ჩემთვის დიდი ხნის სიცოცხლე უფლისთვის არასდროს მითხოვია. ვლოცულობ, რომ ჩემი ცოდვები მომეტევოს. ბევრ რამეში, რაც ჩემს პირადს შეეხება, ვცდილობ, ღმერთი არ შევანუხო და ვამბობ: „შენი ნებაა, უფალო“. მნამს, როცა უფალი მიიჩნევს საჭიროდ, მე მივალ და ჩემს შვილს ვნახავ. მჯერა, რომ ჩემი შვილის სული სასუფეველშია.

ჩვენ, ყველა, საიქიოში იმ იერარქიულ საფეხურზე მოვხვდებით, რომელსაც აქ, აქაური ყოფა-ცხოვრებით და რწმენით დავიმსახურებთ.

ვისაც სწამს, რწმენით მიეზღვებაო. როცა ჯვარცმულმა ავაზაკმა ქრისტე იწამა და შენდობა სთხოვა, ქრისტემ უპასუხა: „ჩემთან იქნები სასუფეველში!“ საფეხურეობრივი იერარქია აქაც არსებობს. სამყარო მთლიანი და ერთიანია. ისინი უფრო ხედავენ. ჩვენ კი ნაკლებად. ვისაც არ სჯერა, ეს მათი პრობლემაა. იმისთვის, რომ მე ეკლესიაში რწმენით მივსულიყავი, შვილის დაკარგვა დამჭირდა. მე უფლის კრძალვა მაქვს! უფალი განაგებს ქვეყანას. ეკლესიაში შესვლა შიშით არ შეიძლება: მე სულ შვილის დაკარგვის მეშინოდა და დავკარგე კიდევ. დიდი რწმენით და სიყვარულით რომ მიუახლოვდეთ უფალს, საჭიროა, სულის ძვრა.

რწმენა გადაგვარჩენს!... შიში ვერ იხსნის სიკვდილსა!

ამასთან ერთად ღვთის დიდი სიყვარული და მადლიერების გრძნობა უნდა სდევდეს თან ჩვენს ფიქრს, აზრს, სათქმელს, სურვილს და ყოველ ნაბიჯს. უფალს ნურსად ეძებ, ის თვით შენშია.

ასეთი სიტყვების შემდეგ ძნელია რამის თქმა ან დამატება. როგორც ჩანს, დადგა ჟამი იმის გარკვევისა, რაც ჩვენთვის აქამდე მისტიციზმის მიღმა აკრძალულად ითვლებოდა.

უფალი გვიგზავნის მათ, ვისაც ძალუძთ დაინახონ ის, რასაც ვერ ვხედავთ, გაიგონ ის, რაც არ გვესმის... დაე, გვფარავდეს უფალი!

„პრეს-პრემიერი“, №22, 2003, 20 მაისი

შენყდეს მასწავლებლების შეურაცხყოფა და დამცირება

„მასწავლებლის საქმიანობის დანყების, პროფესიული განვითარებისა და კარიერული წინსვლის სქემის გზამკვლევის“ (ნაწ. I და II, 2015 წ.) ყველა შეუსაბამობა და აბსურდი რომ განვიხილო, მომიწევს გაცილებით მეტი მოცულობის წიგნის დაწერა, ვიდრე ხსენებული „გზამკვლევია“.

ჯერ სათაური რას ნიშნავს? აქამდე საქართველოში მასწავლებელი არ არსებობდა? თუ უნიგნურთა ქვეყანას წარმოვადგენთ, სადაც ვილაც უვიცებს სურთ მასწავლებლობა? არ გვაქვს უმაღლესი სასწავლებლები, სადაც ასწავლიან სპეციალობას და პედაგოგიკის საფუძვლებს? არ ტარდება მომავალი პედაგოგების ცოდნისა და უნარების შეფასების გამოცდები? მაშინ დაწნეროთ მსგავსი „გზამკვლევები“ ეკონომისტებისთვის, იურისტებისთვის, ინჟინრებისთვის და ა. შ. და ა. შ. , ვანერინოთ საკუთარი საქმიანობის შეფასებები, ჩატარებული სამუშაოების ანგარიშები, თვითშეფასების გეგმები, „რომელსაც არავინ წაიკითხავს“ – ასე გვარწმუნებენ „გზამკვლევი“, ყველა სპეციალისტს მუდამ ვაბარებინოთ სხვადასხვა სახის გამოცდა, ვატაროთ „ტრენინგებზე“, ვაგროვებინოთ სტატუსის შესანარჩუნებელი ქულები, გამოვუყოთ „ტრენერები“, დავუნესოთ შემომონებლები, შემომონებლებს გადამმონებლები, გადამმონებლების შემომონებლები („გზამკვლევის“ ტერმინოლოგიით: ფასილიტატორები, შიდა შემომონებლები, გარე შემომონებლები, შეფასების ჯგუფე-

ბი...) და ყველა მათგანს დავუნიშნოთ ხელფასი თუ არა – წამახალისებელი ქულები. და ეს ყველაფერი მხოლოდ იმისთვის, რომ მასწავლებელმა „კარგად“ ასწავლოს და მიიღოს ისეთი ანაზღაურება, რომელიც, საუკეთესო შემთხვევაში, განვდება კომუნალურ გადასახადებს. თუ კი ამ პირობებს არ დააკმაყოფილებს პედაგოგი, „დამოკლეს მახვილიც“ გაგვიმზადეს: პედაგოგის „სტატუსის“ შესაბამისობას განიხილავენ, ხოლო მის ადგილზე ახალ ვაკანსიას გამოაცხადებენ (?!!!).

ყოველივე ამას სათავეში უდგას მაღალანაზღაურებადი „მასწავლებელთა პროფესიული განათლების ეროვნული ცენტრი“.

როგორც იქნა, მავანმა გაიღო მონყალება და პედაგოგებს „მოგვიმატეს“ ხელფასი. ამ ხელფასის მომატებას გვამადლის ყველა: ისიც, ვინც ცდილობს ამით ქულები დაინეროს, და ისიც, ვინც მასწავლებლისკენ ქვების სროლას არ იშურებს. მერწმუნეთ, ორივე შეურაცხმყოფელია, განსაკუთრებით იმიტომ, რომ თვით თანხა – დამამცირებელია, და, რაც მთავარია, პედაგოგის ღირსებისა და ავტორიტეტის შემლახველი.

ამ ხელფასების „მომატებას“ საფუძვლად მასწავლებლების სტატუსებად (პრაქტიკოსი, უფროსი, წამყვანი, მენტორი) დაყოფა დაუდეს, რაც, თავისთავად, მიუღებელი არ უნდა იყოს, მაგრამ ამას ადამიანის უფლებების იმდენი დარღვევა, ზღვარს გადასული მოთხოვნა და შეუსაბამობა დაურთეს, რომ მეტის მოთმენა შეუძლებელია.

ეს ზოგადად.

ახლა კი ვისაუბრებ მხოლოდ უფროსი მასწავლებლის „სტატუსის“ შესახებ.

„გზამკვლევის“ გვ. 20, ტ. 1, ა, ბ, გ პუნქტებში დეტალურად აღწერილია, თუ რატომ მიენიჭება უფროსი მასწავლებლის სტატუსი მოქმედ პედაგოგს, მოკლედ კი ასეა: უნდა გქონდეს ან სპეციალობაში გამოცდის ჩაბარების სერტიფიკატი, ან დოქტორის დიპლომი.

ისმის კითხვა:

რატომ გაუთანაბრეს დოქტორის ხარისხი ე. წ. „სერტიფიკატს“?

სად არის ამ ორ საბუთს შორის იდენტურობა?

თუ სერტიფიკატს 5-საათიანი წერიტი გამოცდის შედეგად მიიღებ (აქ არ ვსაუბრობ იმაზე, თუ რაოდენ ხარისხიანია სერტიფიცირების პროცესი და შესაბამისი შედეგები; ეს ცალკე სასაუბრო თემაა), სადისერტაციო ნაშრომის (რომელსაც იკვლევ 3-5 წლის განმავლობაში) მხოლოდ დაცვის უფლების მოსაპოვებლად ვაბარებდით სამ გამოცდას (სპეციალობას, უცხო ენას და ფილოსოფიას. ახლა ეს მოთხოვნა გამარტივებულია) და თემის გარშემო, სულ ცოტა, 3 სამეცნიერო ნაშრომს ვაქვეყნებდით დარგობრივ ჟურნალებში, ხოლო რეკომენდაციას გამოქვეყნებაზე ამ დარგის წამყვანი სპეციალისტები გვაძლევდნენ.

გეკითხებით, რის საფუძველზე ხდება ე. წ. „სერტიფიკატით“ შემდეგი დიპლომების დევალვირება:

ა) უმაღლეს სასწავლებელში სწავლის შედეგად უმაღლესი სასწავლებლის მიერ გაცემული დიპლომი;

ბ) უმაღლესი საატესტაციო კომისიის მიერ გაცემული სამეცნიერო ხარისხის დამადასტურებელი დიპლომი?

ნუთუ ვინმე იტყვის, რომ ამ შემთხვევაში არ ირღვევა უმაღლესი განათლების მქონე პირისა და დოქტორის ხარისხის მქონე ადამიანის უფლებები, შეურაცხყოფაზე რომ არაფერი ვთქვათ?

მოკლედ, „დაგვალაგეს“ ე. წ. „სტატუსების“ მიხედვით და საპილოტო წელი გამოგვიცხადეს. ზემოთ ხსენებული შეურაცხყოფა არ იკმარეს და, თუ რაიმე მიღწევა გვქონდა სამეცნიერო, თუ პედაგოგიურ ასპარეზზე, ყველაფერი უკუაგდეს, უარყვეს. აქვე ვადები დაგვიწესეს. „გზამკვლევის“ გვ. 28, ტ. 1: „უფროსი მასწავლებელი... (4 წლიან – ჩართვა ქ. ჯ.) ვადაში აგროვებს 13 კრედიტულას იმისათვის, რომ შეინარჩუნოს უფროსი მასწავლებლის სტატუსი“ (აი, „დამოკლეს მახ-

ვილიც“?!!!), თუ კი მოინდომებს, მოიპოვოს წამყვანი მასწავლებლის სტატუსი, მაშინ უნდა მოაგროვოს $13+6=19$ ქულა, რასაც შესაბამისი ვალდებულებები ერთვის: „გარდა შენარჩუნებისთვის საჭირო აქტივობებისა, უნდა ჩაატაროს პრაქტიკის კვლევა, დამატებით გაიაროს მესამე შიდა საგაკვეთილო დაკვირვება და დამატებითი საქმიანობებში მოაგროვოს შენარჩუნებისათვის საჭირო 4 კრედიტქულაზე დამატებით 2 კრედიტქულა“ („გზამკვლევის“ გვ. 31, ტ. 1, სტილი შენარჩუნებულია). დაბოლოს, თუ უფროსი მასწავლებელი სტატუსის შესანარჩუნებლად ვერ მოაგროვებს საჭირო რაოდენობის კრედიტქულებს, მაშინ ამოქმედდება „დამოკლეს მახვილი“ და „ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულება ვალდებულია შეწყვიტოს მასთან შრომითი ურთიერთობა და გამოაცხადოს ვაკანსია“ („გზამკვლევის“ გვ. 32, ტ. 1).

გეკითხებით: თუ ისეთი მონაცემები მქონდა, რომ ერთხელ გავხდი უკვე უფროსი მასწავლებელი, ახლა, როდესაც ველარ ვაგროვებ (რატომ, ამაზე ქვემოთ მოგახსენებთ) ამ ავბედით ქულებს, ადრე შეძენილმა ცოდნამ ან ჩატარებულმა შრომამ ჩემში არანაირი კვალი არ დატოვა? თუ ერთი ღილაკის დაწკაპუნებით ყველაფერი წაიშალა?

გადავწყვიტე, გამეგო, რამდენად მისაღწევია ეს, ერთი შეხედვით, „უწყინარი“ მოთხოვნები.

სკოლაში ჩატარდა ტრენინგი, რომელიც ინკლუზიურ სწავლებას ეხებოდა. ამ ტრენინგის ქულა სკოლის შიდა კომისიამ არ ჩამითვალა, რადგან 20 საათიანია და – მე კი მითხრეს, - საათების რაოდენობა არ არის საკმარისიო. თუმცა, როგორც „მასწავლებლის სახლში“ მიპასუხეს: „ჩვენ მიერ ჩატარებული ტრენინგები ყველა გეთვლებათო“. ვინ ამბობს სიმართლეს?

ვთარგმნე ქართულიდან რუსულად მ. კოსტავას წიგნი გეორგიევსკის ტრაქტატის შესახებ (მერაბ კოსტავა „გზა ჭეშმარიტებისა“, თბილისი, „ზენაარი“, 2015 წ. , გვ. 71-132. წიგნი გამოცემულია ქართულ და რუსულ ენებზე.). წიგნს

ისტორიის კათედრაზე როგორც ორენოვან წყაროს იყენებენ, მაგრამ ესეც არ ჩამითვალეს, იმიტომ, რომ ფიზიკას არ ეხებაო. ის ფაქტი, რომ ვფლობ რუსულ და ინგლისურ ენებს, აქ რა მოსატანია.

მერე მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის მიერ გამოცხადდა კონკურსი-შერჩევა CERN-ში გასაგზავნი პედაგოგებისთვის (ქულებიც ენერებოდა მონანილეს). შევიტანე განცხადება, დამიბარეს გასაუბრებაზე, მოისმინეს პრეზენტაცია, გაარკვიეს, რომ, თურმე მუსიკალური განათლებაც მქონდა, ძალიან გაუკვირდათ ისიც, Linux-ის პროგრამის ცოდნა რაში მჭირდებოდა. არც კი იცოდნენ, რომ იყო დრო, როცა სკოლაში Linux-ს იყენებდნენ. რამდენიმე დღის შემდეგ მივიღე ცინიკური და მეტად შეურაცხმყოფელი პასუხი:

„სამწუხაროდ, თქვენ ვერ გადალახეთ კონკურსის (???) მეორე ეტაპი. იმედი გვაქვს კვლავ დაინტერესდებით და მონაწილეობას მიიღებთ ცენტრის მიერ გამოცხადებულ კონკურსებში“.

ვერაფრით დავიჯერებ იმას, რომ დელეგაციის ათივე მონაწილე ჩემზე უკეთესი CV-ით და სლაიდ-შოუთი წარდგა, რომ ათივე საერთაშორისო სამეცნიერო საზოგადოება NORLEG-ის (ინგლისი) წევრი იყო, რომ ათივეს 34-ზე მეტი სამეცნიერო შრომა და პუბლიკაცია ქართულ, რუსულ და ინგლისურ ენებზე საქართველოს, რუსეთის, გერმანიის, ინგლისის და ამერიკის სამეცნიერო ჟურნალებში, სიმპოზიუმებსა და კონფერენციებზე აქვთ გამოქვეყნებულ-მოხსენებული, რომ ათივე რუსულ და ინგლისურ ენებს ისე ფლობს, რომ საჭირო ლიტერატურას დედანში კითხულობს, სხვა სამეცნიერო, თუ პედაგოგიურ მიღწევებზე, არაფერს ვამბობ. თუმცა კომისიას ეს მხარე სულაც არ აინტერესებდა. ნეტა რა იყო კიდევ საჭირო ამ კონკურსში გასამარჯვებლად?!... როდესაც ერთ პიროვნებას ვთხოვე, გაეგო, რატომ მეთქვა უარი (დარეკვით ხომ ვერ დარეკავ – მათი ტელეფონები მხოლოდ აქეთ რეკავენ), პა-

სუხი არანაკლებ გამაოგნებელი მივიღე: „შერჩევა გენდერული პრინციპით მოხდა, მამაკაცი გაუშვეს“. რა თქმა უნდა, ამის გამო სქესს ვერ შევიცვლი.

რადგან ჩემს 34 სამეცნიერო ნაშრომთან ერთად, ყველაფერს უგულებელჰყოფენ, გადავწყვიტე, იმავე დაწესებულების მიერ გამოცხადებულ მასწავლებელთა მეოთხე ეროვნულ კონფერენციაში მიმელო მონაწილეობა, მაგრამ, ნურას უკაცრავად, ამჯერად, ცინიკური პასუხიც კი არ იკადრეს. ნეტავ, რატომ?! ამჯერად პასუხის გასაგებად არავინ შემინუხებია.

მსგავსი შემთხვევები კოლეგებისგანაც მსმენია.

როგორც ჩანს, მასწავლებლის საქმიანობის დაწყების, პროფესიული განვითარებისა და კარიერული წინსვლის სქემის მესვეურთ არც მასწავლებლის განათლების და არც მისი წინსვლის პრობლემა არ ადარდებთ. მათ მიაჩნიათ, რომ პედაგოგი უნდა იქცეს რობოტად, რომელიც აგროვებს კრედიტულებს, რომელთა დაგროვება ამ დაწესებულების და მათი ქვეშევრდომების ნება-სურვილზეა დამოკიდებული და არა ობიექტურ მიდგომაზე საქმისადმი. ერთი ანეკდოტისა არ იყოს: „თუ კარგად მოიქცევით, აუზში წყალს ჩაგისხამთო“, ანუ, თუ „კარგად მოვიქცევით“ (ნეტა როგორ???) ქულებსაც დაგვაგროვებინებენ, თუ არა და... ზემოთ უკვე მოგახსენეთ მომზადებული „დამოკლეს მახვილის“ შესახებ.

კიდევ ერთი შეუსაბამობა. ჩვენი ხელფასი შედგება ორი ნაწილისგან. პირველი ნაწილი – ძირითადი ხელფასია, მეორე კი – ე. წ. „სერტიფიცირების“ დანამატია. თუ პედაგოგი ავადმყოფობის გამო გადადის „ბიულეტენზე“, მას ხელფასის ორივე ნაწილიდან ექვითება შესაბამისი თანხა. „ბიულეტენის“ წარდგენის შემდეგ ხდება ხელფასის მხოლოდ ძირითადი ნაწილიდან დაქვითული თანხის გაცემა და არ გაიცემა „სერტიფიცირების“ ნაწილიდან დაქვითული თანხა. რატომ?!

მგონი სიტყვა გამიგრძელდა. კარგ მთქმელს კარგი გამგონი უნდაო.

აქ აღწერილი მეტისმეტად მცირე ნაწილია იმ პრობლემებისა, რაც თვით „გზამკვლევი“ თავმოყრილი და რაც სკოლაში დაგროვებულ პრობლემებთან ერთად დამატებით შექმნა ნაჩქარევად და დაუფიქრებლად განხორციელებულმა „სქემამ“. არავინ არაფერი იცის. თვით „მასწავლებლის სახლშიც“ კი რიგ კითხვებზე ასე პასუხობენ: „ეს მე არ მეხება, ამიტომ არ ვიცი.“ თხოვნაზე: „მომეცით ტელეფონი ვისაც ეხება“, პასუხია: „არ ვიცი“. სწორედ ამან გადამაწყვეტინა ამ წერილის დაწერა. ეგებ ახლა გადახედონ იმ უაზრო მოთხოვნებს და დიდი სიფრთხილით მოეკიდონ არსებულ პრობლემებს.

შედეგი არ დააყოვნებს. ისედაც მძიმე მდგომარეობაში მყოფი განათლების სისტემა, საბოლოოდ დაგვემხოვა თავზე. პრობლემა ბევრია. მართალია, ჩვენ, პედაგოგები, ჩვენი შესაძლებლობების ფარგლებში, ვცდილობთ ამ პრობლემების მოგვარებას, მაგრამ ვინ გვაცდის რამეს...

პატივისცემით,
ქეთევან ჯინორია
თბილისის კლასიკური გიმნაზიის
უფროსი მასწავლებელი,
ფიზიკოსი, აკადემიური დოქტორი,
უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი,
დოცენტი...

“საქართველო და მსოფლიო“, 2017, იანვარი

თარგმანი

ინგლისურიდან

**„აშშ-ს სიყვარული ქართველი
დიქტატორისადმი“ „კოლხური კოვკი“ ინყავს
მამხილებელი წერილების ბაჭევას ჟურნალ
„SOVIET ANALIST“-დან, რომელიც დიდი
ავტორიტეტით სარგებლობს პოლიტიკურ
წრეებში**

მკითხველი საზოგადოებისთვის ცნობილია, რომ სწორედ ამ ჟურნალიდან გადმობეჭდილი პუბლიკაციის გამო, აკრძალეს გაზეთი „საქართველოს სამრეკლო“ და მისი მთავარი რედაქტორის წინააღმდეგ ყოვლად უსამართლოდ აღძრეს სისხლის სამართლის საქმე. მსოფლიო ჟურნალისტიკაში ვერ მოიძიებთ ანალოგიურ მაგალითს, როცა თარგმნილი მასალისათვის რედაქტორის დაპატიმრება განუზრახავთ. მიუხედავად ამ „დემოკრატიული მართლმსაჯულებისა“, ჩვენ ღრმად ვართ დარწმუნებულნი, რომ არ დაგვირღვევია საქართველოს რესპუბლიკაში მოქმედი პრესის კანონი. ხოლო ჭეშმარიტებისა და სიმართლის დასადგენად, ნორმალურ ქვეყანაში დროებით აღზევებული პიროვნების ახირებას და ბოროტ ზრახვებს არავითარი მნიშვნელობა არ უნდა ჰქონდეს. ამიტომაც, ვაგრძელებთ კრიტიკული მასალების თარგმნას, რათა ქართველმა საზოგადოებამ გაიგოს, თუ რა უარყოფითი აზრი არსებობს „დიდი დემოკრატის“ შესახებ დასავლეთის პოლიტიკურ წრეებში.

„სოვიეტ ენელისთის“ მე-3 ნომერში (ტ. 22) ბატონი ბესარიონ გუგუშვილი, გამსახურდიას მთავრობის პრემიერ-მინისტრი, ამხელს იმ ფაქტს, რომ მბმ-კგბ-ს გენერალი ედუარდ შევარდნაძე ჩავიდა და იმყოფებოდა ფლორიდაში 1992 წლის 28 თებერვლიდან 1 მარტამდე, ერთი კვირით ადრე, მისი

თბილისის აეროპორტში ჩამოსვლამდე, სადაც მან მოსკოვის КГБ-ГРУ-ს ძალების მიერ მოპოვებული პოლიტიკური „მემკვიდრეობა“ ჩაიბარა. ფლორიდაში ყოფნის დროს შევარდნაძემ ხელი მოაწერა ხელშეკრულებას, რომლის თანახმადაც კომპანია „ბრუკ გრუპ ლიმიტედს“ მონოპოლიური უფლებები ენიჭებოდა საქართველოს ალორძინებასთან დაკავშირებულ მრავალრიცხოვან პროექტებში.

ამ ორგანიზაციას ასევე ევალებოდა განვითარების გეგმის მომზადება, რაც დეტალურად არის განხილული „სოვიეტ ენელისთის“ მე-6 ნომერში. პრემიერ-მინისტრის ამ სტატიაში ფარდა ეხდება, აგრეთვე, შევარდნაძის რეჟიმის მონაწილეობას ნარკოტიკებით ვაჭრობაში, და როგორც იგი (პრემიერ-მინისტრი) აღნიშნავს, „მხედრიონელები“, შევარდნაძის ხუნტის მთავარი ბასტიონი, წარმოადგენენ დიდი ნარკობიზნესის მთავარ ადმინისტრაციულ ძალებს. 1994 წლის 21 თებერვალს ოლდრიჩ ეიმსის დაპატიმრებამ, როგორც ეს მრავალგზის აღინიშნება წინამდებარე ნომერში, გამოააშკარავა, რომ ეიმსი საქართველოში იმყოფებოდა ფრედ ვუდროფამდე ცოტა ხნით ადრე. როგორც ვარაუდობენ, ვუდროფი – აშშ სპეცსამსახურის მაღალი რანგის მოხელე, მოკლული იქნა რუსეთის ГРУ-ს ძალების მიერ (ტ. 22, №4, გვ. 15-20).

ვარაუდობენ, აგრეთვე, რომ ვუდროფი არა მარტო ცხოვრობდა იმავე სასტუმროში, სადაც ეიმსი, არამედ მოზიარე იყი ამ უკანასკნელის ხელთ არსებული ისეთი ინფორმაციისა, რომელიც საბედისწერო აღმოჩნდა საქართველოში სტუმრად მყოფი ცსს-ს წარმომადგენლისათვის. ეიმსი უშუალოდ იყო დაინტერესებული ვუდროფის საქმით, ვინაიდან გამოძიებას შეიძლება გამოევიდინა მრავალი რამ, კერძოდ, თუ როგორ ხდებოდა ნარკოტიკების შემოზიდვა ავღანეთიდან, ყაზახეთიდან და უზბეკეთიდან საქართველოში, იქიდან კი თურქეთში და თურქეთიდან ევროპაში გატანა, რასაც, სხვათა შორის, სარფიანად აწარმოებდა და დიდ შემოსავალს ღებულობდა ეიმსიც თავისი მეუღლის საშუალებით, რომელიც

დაკავშირებული იყო კოლუმბიაში მსოფლიოს ერთ-ერთ უდიდეს ნარკობიზნესის კარტელთან. გამოძიებას შეეძლო ყველაფერი ეს გამოეგლინა, რასაც სავალალო შედეგები მოჰყვებოდა.

აშშ-ს გულმხურვალე დამოკიდებულებას შევარდნაძის მიმართ ეიშის მოხერხებულად იყენებდა, რათა შეენიღბა, ერთი მხრივ, ნარკომაფიაში მონაწილეობა, ხოლო ვუდროფის მიერ 20 აგვისტოს ლენგლისში წასაკითხ რაპორტში მოყვანილი მონაცემები იმდენად მძიმე და სერიოზული იყო, რომ აუცილებელი შეიქმნა ვუდროფის ფიზიკური განადგურება, რათა იგი აშშ-ში ცოცხალი არ დაბრუნებულიყო. მის მიერ შეგროვებული ცნობების გადაცემა აშშ-ში კი შეუძლებელი იქნებოდა დიპლომატიური პორტფელებით, რადგან მათ KGB, როგორც წესი, ხსნის.

პრემიერ-მინისტრ გუგუშვილის მხილებანი „სოვიეტ ენელისთის“ ფურცლებზე შეიცავენ, აგრეთვე, ზოგად დახასიათებას საქართველოს ე. წ. დემოკრატიის და აღორძინების ფონდისა, რომელიც დიდი ზარზეიმით გაიხსნა 1992 წლის 13 მარტს სასტუმრო „მეტეხში“. იგი თავისთავად ავსტრიულ ფირმა „ABC“-ს ეკუთვნის, რომლის დამფუძნებლებია სამი წამყვანი ნომენკლატურისტი – სოლიკო ხაბეიშვილი (საქართველოს კომპარტიის მთავარი საორგანიზაციო განყოფილების ყოფილი გამგე), გ. მგელაძე და ე. შევარდნაძე. ფონდის წესდებაში, რომელიც 1992 წლის 11 მარტს დაიბეჭდა, ვკითხულობთ, რომ შევარდნაძის ფონდის დამაარსებლებს შორის არიან თავად მბმ-კგბ-ს გენერალი შევარდნაძე (რომელმაც, როგორც წესდებაში წერია, ფონდში შეიტანა „პირადი დანაზოგი“ და ლექციების ჰონორარი), „საგარეო პოლიტიკის ასოციაცია“, რომელსაც ის ხელმძღვანელობს, ეკონომიკური აღორძინების კავშირი, რომელსაც ის მართავს და რამდენიმე „უცხოეთისა“ და საქართველოს ფირმა. „ამგვარად – დასძენს პრემიერ-მინისტრი „სოვიეტ ანალისთში“ გამოქვეყნებულ სტატიაში – შევარდნაძე არის იმავდროუ-

ლად ფონდის დამაარსებელი, მმართველი და აქტიური მეპატრონეც მისი ფუნქციონირების ყოველ ეტაპზე“.

ასე შეიძლება „გათეთრდეს“ ის შავი ბიზნესი და დიდი მოგება, რომელსაც, „ბრუკ გრუპ ლიმიტედის“ მიერ წარმოებულ ქართული გარიგებანი იძლევა „საერთაშორისო საგარეო ასოციაციის“ საშუალებით.

ჯერ ერთი, „ყოფილ“ საბჭოთა კავშირში 1993 წელს გამოცემულ ნიგნში, რომელსაც „აფხაზეთი – 1992“ ჰქვია (ავტორი სვეტლანა ჩერვონნაია) 120 გვ-ზე ვკითხილობთ: „ცოტა ხნით ადრე, სანამ საქართველოში დაბრუნდებოდა, შევარდნაძემ ამერიკაში ვიზიტის დროს „Brooke group Limited“ კომპანიასთან ერთად ხელი მოაწერა სტრატეგიული კონცეპციის პროტოკოლს საქართველოს აღორძინების შესახებ, რომელიც შეიცავდა ფოთისა და ბათუმის პორტების რეკონსტრუქციას, საჰაერო ტრანსპორტის გაზრდას ბათუმის საერთაშორისო აეროპორტში, ნავთობის რეზერვუარების ქსელის გაფართოებას და ა. შ.“

შევარდნაძის საერთაშორისო მასშტაბი „ახალი აზროვნების“ პოლიტიკის სფეროში, როგორც „პერესტროიკის“ აქტიური ფიგურის და ერთერთი ინიციატორისა, 1991 წლის დრამატული ინიცინდენტის დროს თეთრი სახლის დაცვისა, ერთი მხრივ, მსოფლიო არენაზე საქართველოს წარმატებისა და მისი აღიარების გარანტი იყო, მეორე მხრივ, ავლენდა ექსტრემალური „რეაქციული ძალების“ უკიდურეს სიბრაზეს („რეაქციულ ძალებში“ იგულისხმება კანონით არჩეული პრეზიდენტის, მთავრობის და პარლამენტის მხარდამჭერი ზოგადად და, კერძოდ, ბ. გუგუშვილი და პრეზიდენტი ზ. გამსახურდია). 2. გარდა ამისა, „სოფიეთ ანალისთი“ კერძო გამოკვლევას ატარებდა, რათა გამოეაშკარაებინა გორბაჩოვის ფონდის საერთაშორისო კავშირები. ჩვენ აღმოვაჩინეთ შემდეგი ფაქტები: 1. ხუნტამ საგარეო საქმეთა მინისტრად დანიშნა ა. ჩიკვაიძე, რომელიც მანამდე იყო საიდუმლო აგენტი (პოლიციის). მან პირველმა მოინდომა მაიაამის

პროტოკოლის გატარება ცხოვრებაში მაშინვე, როგორც კი შევარდნაძე მოვიდა სათავეში. ჩიკვაიძე მანამდე მუშაობდა სან-ფრანცისკოში გენერალურ კონსულად, მოგვიანებით, ნიდერლანდებში სსრკ-ს ელჩად. იგი საგარეო საქმეთა მინისტრად დანიშნულ იქნა იმ დღესვე, როცა შევარდნაძე ჩავიდა თბილისში 1992 წლის 7 მარტს, მას შემდეგ, რაც ზ. გამსახურდიას მთავრობის წინააღმდეგ სამსაფეხურიანი პუტჩი, რომელიც მოსკოვის მიერ იქნა დაგეგმილი, წარმატებით დასრულდა. 2. შევარდნაძის საერთაშორისო ასოციაციის მისამართი იყო ქ. სან-ფრანცისკო, კალიფორნიის შტატი 94122 ნორიგის ქ. 13-29. ტელ. 415 365 13 45, ფაქსი 415 365 13 48 (იხ. გვ. 30). როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული, ა. ჩიკვაიძე შევარდნაძის დროს იყო გენერალური კონსული სან-ფრანცისკოში. 3. საერთაშორისო ასოციაციის აღმასრულებელი დირექტორია ვინმე ჯეიმს ა. გარისონი, როგორც თვითონ აწერს ხელს, ჯიმ გარისონი. ეს ჯენტლმენი გახლავთ, აგრეთვე, გორბაჩოვის ფონდის პრეზიდენტი ამერიკაში, რომელსაც იგივე მისამართი, იგივე ტელეფონის და ფაქსის ნომერი აქვს, თუმცა იმ ორგანიზაციისათვის ის ხელს აწერს: ჯიმ გარისონი, პრეზიდენტი.

იმ დოკუმენტებს შორის, რომლებიც ბოლო დროს „სო-ვიეთ ანალისთს“ აქვს ხელთ, არის წერილები, რომლებიც გამოგზავნილია ორივე ორგანიზაციის სახელით, როგორც ჩანს, დანერგილი და ხელმოწერილი ჯიმ გარისონის მიერ, რომელსაც ორი სხვადასხვანაირი ხელმოწერა აქვს. შევარდნაძის საერთაშორისო ასოციაციიდან გამოგზავნილ წერილებზე ხელისმოწერა არის გაკვრით და მიმსგავსებული. ასოციაციის თავსართზე გამოსახულია მცენარის მსგავსი ნიშანი. წერილი, რომელიც „სოვიეთ ანალისთს“ ხელთ აქვს და რომელზედაც ეს ნიშანია, თარიღდება 1991 წლის დეკემბრით და, როგორც ჩანს, მდიდარი ამერიკელი ადრესატებისთვისაა განკუთვნილი. იგი იწყება შემდეგი განცხადებით: აშშ-ში ბატონი შევარდნაძის ვიზიტის დროს, 1991 წლის მაისში, დავა-

ფუძნით საერთაშორისო ასოციაცია, რათა დახმარება გაგვე-
ნია სსრკ-ში დემოკრატიის გაძლიერებისათვის (SIC!).

ყურადღება მიაქციეთ იმას, რომ ასოციაცია დაფუძნებუ-
ლი იყო 1991 წლის მაისში, აგვისტოს მოვლენებამდე, რამაც
შექმნა „ნარსულის მსხვერველის“ პრეტექსტი და რამაც და-
არწმუნა მსოფლიო, რომ „კომუნიზმი მკვდარია“ და ა. შ.

გამოდის, რომ 1991 წლის მაისში შევარდნაძემ უკვე იცოდა,
თუ რას გააკეთებდა იგი შემდეგ წელს. წერილში შემდეგ წერია:
1991 წლის დეკემბერში შევარდნაძე და სახელმწიფო მდივანი
ჯორჯ შულცი შეთანხმდნენ, ჰუმანიტარული დახმარების თანა-
პრეზიდენტები გამხდარიყვნენ. წერილს თან ახლავს ფრენის
განრიგი, აგრეთვე, გასაგზავნი სურსათის, მედიკამენტების სია,
რომლებიც თითქოს უნდა გაგზავნილიყო ამერიკის აეროპორ-
ტიდან და ბაზებიდან ყოფილ სსრკ-ში. თუმცა წერილი იწყება
ყოფილი საბჭოთა კავშირის საერთო დახმარების აუცილებლო-
ბით, ფაქტობრივად, იგი დეტალურად ეხება საქართველოს
რესპუბლიკის ჯანმრთელობის დაცვის ძირითად პროგრამას.
„შეუძლებელია, ერთმა არაკომერციულმა ორგანიზაციამ შე-
ძლოს, ყოფილი საბჭოთა კავშირის ჯანდაცვის პრობლემებს
მოუაროს... IFPA-ს (საგარეო პოლიტიკის საერთაშორისო ასო-
ციაცია) მჭიდრო ურთიერთობა აქვს პრეზიდენტ შევარდნაძე-
ესთან“ და ასე გრძელდება. წერილის ძირითადი არსი იმაში მდ-
გომარეობს, რომ ასოციაციის აქტივობა მიმართული იყო საქა-
რთველოს რესპუბლიკისაკენ, რომელსაც სათავეში „დემოკრა-
ტი“ პრეზიდენტი (SIC!) შევარდნაძე ჰყავდა. როდესაც შევარდ-
ნაძის საყვარელ რესპუბლიკაში პირველად სისხლი დაიღვარა,
კანონიერი, დემოკრატიული რეჟიმი იქნა დამხობილი, რათა გზა
დაეთმო მბდ-კგბ-ს გენერალ შევარდნაძისათვის, ამ გულუხ-
ვმა, კეთილმა დიქტატორმა არ გამოიჩინა გულმონყალება და
თანაგრძნობა თანამემამულეებისადმი და თბილისამდე არცერ-
თი ჰუმანიტარული (სამედიცინო) დახმარების თვითმფრინავს
1992 წლამდე არ მოუღწევია. „სოვიეთ ანალისთის“ წერილზე
დართული განრიგის მიხედვით. უფრო ზოგადად, საერთაშო-

რისო ასოციაციის მიერ შევარდნაძის სახელით გამოხატული თანაგრძნობა ერწყმის იმ მხეცობას და რეპრესიებს, რომელიც საქართველოს დაატეხეს თავზე მაშინვე, როგორც კი შევარდნაძე დაბრუნდა საქართველოს არენაზე.

ზემოთ მოყვანილ ინფორმაციას თუ შევაჯამებთ, დავრწმუნდებით, რომ აქ ყველაფერი წესრიგში როდია. ასეთი ოპერაციების (ფრენები) მიზანი შესაძლოა იყოს ნარკოტიკების გაყიდვით ან სხვა სახის თაღლითობით მიღებული თანხის „მოტეხვა“, „გათეთრება“.

გორბაჩოვის სახელით მისტერ გარისონმა დააარსა კორპორაცია, რომელიც კალიფორნიის შტატის მდივნის ოფისში იქნა შევსებული 1991 წლის 10 აპრილს და დაერქვა „Tmalpais Institute“. ისევ მიაქციეთ ყურადღება იმ ფაქტს, რომ ეს ხდება 1991 წლის აგვისტოს გადატრიალების მცდელობამდე 4 თვით ადრე. ზუსტად ერთი წლის შემდეგ, 1992 წლის 10 აპრილს, ჯეიმს გარისონი და ვინმე ემი ვოსბრინკი ავრცელებენ დოკუმენტს, სადაც ისინი იუწყებიან, რომ ერთი მათგანი იმ ინსტიტუტის პრეზიდენტი, მეორე კი – მდივანი. დოკუმენტი იუწყება, რომ კორპორაციის წესდების მუხლები შეცვლილია (კორპორაციის სახელწოდებაა „გორბაჩოვის ფონდი აშშ-ში“). დართული დოკუმენტი თარიღდება 1992 წლის 22 მარტით, სადაც ვკითხულობთ: „მათ, ვისაც ეს ეხება: გორბაჩოვის ფონდი, მოსკოვის შტაბ-ბინა „აშშ-ს გორბაჩოვ-ფონდს“ აძლევს ნებას, გამოიყენოს „აშშ-ს გორბაჩოვ-ფონდის“ სახელი ყველა იმ არაკომერციულ ფონდებთან დაკავშირებით, რომლებიც მხარს უჭერენ მოსკოვის გორბაჩოვ-ფონდის მცდელობებს. მიხაილ გორბაჩოვი – (ხელის მოწერა)“.

გორბაჩოვი! ფონდის პრეზიდენტი.

*SOVIET ANALYST, AN INTELLIGENCE COMMENTARY,
Volume 21, Numbers 9-10, April 1993,
Editor and Publisher: Cristopher Story MA FRSA
„კოლხური კოშკი“, 1994 წ. №1, 26 სექტემბერი*

**მამხილებელი წერილების გაბრკელება ჟურნალ
„SOVIET ANALIST“-დან, რომელიც
დიდი ავტორიტეტით სარგებლობს
პოლიტიკურ წრეებში**

საქართველოს პირველი დემოკრატიული არჩევნები

განსხვავება 1991 წ აგვისტომდე პერიოდისა (რომელიც „წარსულთან საბოლოო კავშირის განწყვეტის“ ხანად ითვლება) და მის შემდგომ პერიოდს შორის ის არის, რომ ჯორჯ ორუელის „1984“ ტყუილების სამყარო იმავე წელს მოსკოვიდან მთელ მსოფლიოს მოედო.

მოსკოვის ცენტრს იმედი ჰქონდა, რომ 1984 წელი „წარსულთან საბოლოო კავშირის განწყვეტის წელი“ იქნებოდა, მაგრამ ეს არ მოხდა ოპოზიციის, ბრეჟნევის „ძველი გვარდიის“ და (ცკ-ს მდივნების) ხუთწლიანი დაკრძალვების გამო, ნინ რომ უძღოდა გორბაჩოვის არჩევნებს, რომელიც „პერესტროიკის“ მშვიდობიან გზაზე გადასვლისათვის იყო შერჩეული. „წარსულთან კავშირის განწყვეტის“ თარიღად კი შერჩეულ იქნა საფრანგეთის რევოლუციის 200 წლისთავი.

ამ სიცრუის სამყაროში, მსოფლიოში, KGB-ს გენერლები საზეიმოდ მიაბიჯებენ თეთრ სახლში, ადასტურებენ თავიანთ პატივს ინსტიტუტების და უოლ-სტრიტის მიმართ და ყველაფერი ეს ხდება ვაშინგტონის პრესის აკომპანემენტით. ფაქტობრივად ყველა საგაზეთო ფურცლებზე და ტელევიზიის ყველა გადაცემაში მასკარადი და ზღაპრებია.

ასე რომ, როდესაც შევარდნაძე საერთაშორისო ასოციაციის სახელით წერს წერილს, რომელიც თარიღდება 1992 წლის 24 ნოემბრით, ეს აშკარა სიცრუეა, თითქოს ჯიმ გარისონის ადრესატი ვერ მიხვდება ამ სიცრუეს. სტალინ II-ის წერილი იწყება ასე: „ჩემო ძვირფასო მეგობრებო, თქვენს ქვეყანაში ეს-ესაა ჩაატარეთ მორიგი დემოკრატიული არჩევნები; ჩემს ქვეყანაში, საქართველოში, რომელიც იყო ყოფილი

სსრკ-ს ნაწილი, ჩვენ ეს-ესაა ჩავატარეთ პირველი დემოკრატიული არჩევნები“. ამ სიტყვის ცინიზმი იმაში მდგომარეობს, რომ მბმ-კგბ-ს ანგარიშით მის ძვირფას და მდიდარ ამერიკელ მეგობრებს არ ეცოდინებოდათ, რომ კგბ-ს გენერალი არის დიქტატორი. რომელიც ინიღბება დემოკრატად და რომელმაც შეცვალა კანონიერად არჩეული დემოკრატია (დამხობილ რომ იქნა მოსკოვის მიერ ძალადობრივად). ყოველივე ამის ფარული აზრი იმაში მსგომარეობს, რომ კგბ-ს გენერლის აზრით, საქართველოში არა მარტო ნამდვილ არჩევნებს არ ჰქონდა ადგილი, რომელმაც ზ. გამსახურდია მოიყვანა ხელისუფლებაში, არამედ, უფრო მეტიც, თითქოს თვით პრეზიდენტი სულაც არ არსებულა. დიახ, ახლა იგი არ არის ცოცხალი. ის დაიღუპა მონამვლით (ან ტყვიით?) გენერალ ქობალიასთან სადილობიდან 15 დღის შემდეგ (რომელიც ამის შემდეგ გაქრა). მაგრამ პრეზიდენტი ცოცხლობს ყოველი წესიერი (არაკორუმპირებული) ქართველის გულში. ეს შევარდნაძემ, რა თქმა უნდა, იცის.

„ნამდვილი“ დემოკრატია, რომელსაც იცავს კგბ

იმისათვის, რომ შეგახსენოთ, თუ როგორი „დემოკრატია“ საქართველოს „პრეზიდენტი“, რომელსაც საზეიმო „მეხვედრა მოუწყვეს ვაშინგტონში 1994 წლის მარტის დასაწყისში, მოვიყვანთ ნაწყვეტს მბმ-ს გენერლის „საუკეთესო“ თეორიიდან დემოკრატიაზე (ტექსტი აღებულია 1993 წლის აგვისტოს რადიოგადაცემიდან):

„იმისათვის რომ ადამიანებმა გაიგონ, თუ რა არის ნამდვილი (SIC!) დემოკრატია, ამას სჭირდება წლები და ათეული წლები. დემოკრატიული საზოგადოების აშენება არ არის ერთჯერადი ამოცანა.

დემოკრატიული საზოგადოების და დემოკრატიული სახელმწიფოს აშენება მოითხოვს ათეულ წლებს. პარლამენტის, სახელმწიფო მეთაურის, პარლამენტის თავმჯდომარის, თუნ-

დაც პრეზიდენტის არჩევა არ ნიშნავს, რომ ეს არის დემოკრატიული სახელმწიფო. ჩვენ, ეს-ეს არის, შევეუდექით გზას, რომელსაც მიყავართ დემოკრატიული სახელმწიფოსაკენ, გზა იქნება ძალიან ძნელი, წინააღმდეგობებით სავსე. იქნება აგრეთვე, ზიგზაგებიც, შესაძლოა გადახრებიც, ერთგვარი გადახრები, განსაზღვრული გადახრები – მაგ. ძალაუფლების გაძლიერება, რათა გადარჩენილ იქნას ყველაზე მთავარი (SIC!), სერიოზული მიღწევა. მე კარგად მახსოვს (ნაძღვეს დებს – რედ.), თუმცა შესაძლოა ახლა სასაცილოდ ჟღერდეს ის, რაზეც ჩვენ წარსულში, იმ დღეებში, ვლაპარაკობდით (nota Bene, NB წარსულთან კავშირის განყვეტა – რედ.) როდესაც წინათ საქართველოში ვმუშაობდი (როგორც კომპარტიის ლიდერი), ერთხელ თბილისის გარეუბანში შევამჩნიე ნაგავი. ასეთ შემთხვევაში ვიბარებდი ხალხს, ვინც ამაზე პასუხს აგებდა, და ვეუბნებოდი, რომ ხვალიდან თქვენ აღარ იქნებით სამუშაოზე. ჩვენ აგრეთვე პარტიიდან ვრიცხავდით ხალხს. ასევე მახსოვს, ვერტმფრენით დავფრინავდით თბილისის თავზე და, თუკი შევამჩნევდი ინერტულ მასალას, ის ოფიციალური პირები, რომლებიც ამაზე პასუხს აგებდნენ, მკაცრ გაფრთხილებას იღებდნენ, და არა მარტო ჩემგან, ასე ვმუშაობდით ჩვენ იმ დროს.

მე არ ვიცი ეს კარგია თუ ცუდი (SIC!). იმ ტოტალიტარულ რეჟიმში ეს შესაძლოა არასწორი იყო (მაგრამ დღევანდელი ტოტალიტარული რეჟიმის დროს... – რედ.). ჩვენი განვითარების ამ სტადიაზე, დღეს საკმარისი არ არის კეთილი სურვილები და მიმართვები. ახლა გარკვეულ შემთხვევაში ძალდატანებაც აუცილებელია. მე მხედველობაში მაქვს, რომ ნამდვილმა დემოკრატიამ უნდა დაიმორჩილოს ანტიდემოკრატიული ძალები. უნდა გავითვალისწინოთ საზოგადოების და სახელმწიფოს ინტერესები“.

თუკი ზემოთ მოყვანილი ნათელი არაა, მაშინ ვნახოთ, რა უთხრა სახელმწიფოს მეთაურმა, მბმ-ს განერალმა პარლამენტს 1993 წლის 6 აგვისტოს: „ჩემი სიტყვა კანონი უნდა

იყოს ყველასათვის“. ამ წინადადების გათვალისწინებით სა-
ინტერესოა, გადავიკითხოთ 1983 წლის თებერვალ-იანვრის
გამოცემაში „კომუნისმის პრობლემები“ (რომლის გამოცე-
მაც ამერიკის მთავრობამ შეწყვიტა, როგორც კი დარწ-
მუნდა, რომ მოიგო „ცივი ომი“) განცხადება შევარდნაძეზე
– საქართველოს კომპარტიის პირველი მდივანი იყო კო-
რუფციის ოპონენტი და ანგარიშს უწევდა საქართველოში
საზოგადოებრივ აზრს.

1993 წლის 7 აგვისტოს ბ-მა ბ. გუგუშვილმა, საქართვე-
ლოს კანონიერმა პრემიერ-მინისტრმა, „სოვიეტ ენელისთს“
გაუგზავნა წერილი. ეს იყო გუგუშვილის პასუხი შენიშვნაზე,
რომელიც რედაქტორმა გააკეთა ერთ-ერთ სტატიაში „სო-
ვიეტ ენელისთის“ მიმართ (თუ ეს ჟურნალი ბევრს დაწერს
საქართველოზე, „სოვიეტ ენელისთი“ შეიძლება გადაიქცეს
„ჯორჯიენ ენელისთად“). გუგუშვილი გვიხსნის (ისტორიაც
ადასტურებს მის სიმართლეს): „დიახ, „სოვიეტ ენელისთი“
გადაიქცევა „ჯორჯიენ ენელისტად“, მაგრამ ნუ ლელავთ.
თვით კომუნისტების „გერმანელმა“ ბაბუამ ფ. ენგელსმა
თქვა, რომ თბილისი აღმოსავლეთის გასაღებია. რუსეთის
იმპერიისთვის აღმოსავლეთი იწყება და თავდება თბილისში,
საქართველოში. შევარდნაძეს ნათქვამი აქვს, რომ საქართ-
ველო ყველა კომუნისტური ინოვაციის ლაბორატორიაა, ასე
რომ, თქვენ ფრონტის წინა ხაზზე ხართ“.

ელ გორის და არმან ჰამერის კავშირი

შეერთებული შტატების ვიცე-პრეზიდენტს ელ გორს
უფრო ახლო კავშირები აქვს ყოფილ საბჭოთა კავშირთან,
ვიდრე ეს ცნობილი იყო. ელ გორი აშშ-ს ყველაზე აქტიური
ვიცე-პრეზიდენტიცაა, რაც კი გვახსოვს. ელ გორის მამა იყო
ტენესის შტატიდან, დემოკრატი, არმან ჰამერის საქმიანი
პარტნიორი და მეგობარი.

პრეზიდენტმა ჯონ კენედიმ ერთმანეთს გააცნო ჰამერი, სენატორი რობერტ კენედი და გორი. ჰამერმა გამოიყენა ეს კავშირები, რომ შეხვედროდა უმაღლეს საბჭოთა ოფიციალურ პირებს. არმან ჰამერის სახელით უფროსმა გორმა მისწერა წერილი ანასტას მიქოიანს. ამის შედეგად 1961 წლის თებერვალში ჰამერი ცოლით ესტუმრა სსრკ-ს. ჰამერი ახერხებს ლიბიაში, სსრკ-ში და ჩინეთში შეღწევას; უჩვენებს KGB-ს, რომ თანამშრომლობა შესაძლებელია.

ქართველთა ვიზიტის ორგანიზატორი

„პრეზიდენტ“ შევარდნაძის სახელმწიფო ვიზიტი აშშ-ს დედაქალაქში მარტში ე. წ. დამოუკიდებელი საქართველოს მიერ არ იყო ორგანიზებული. პრეზიდენტ სტალინ II-ს, რომელიც ბლერის სახლში იყო გაჩერებული და რომელსაც ვიცე-პრეზიდენტი ელ გორი მასპინძლობდა, 70-ზე მეტი კაცი ახლდა თან. მათი უმრავლესობა ვიზიტის უმეტეს დროს გამოუფხიზლებლად თვრებოდა, მალაზიებში დაჰქროდა ლიმუზინებით და, კორპორაციის სესიის ჩათვლით, სულ რამდენიმე შეხვედრას თუ დაესწრო.

„სოვიეტ ანალისთმა“ გადაწყვიტა, აღმოეჩინა, თუ ვინ იყო ამ ცინიკური ბუფონადის ორგანიზატორი. პირველად, დავრეკეთ ტელეფონის ნომერზე, რომელიც საერთაშორისო ფონდის წერილის თავშია მოცემული. ტელეფონისტის ხმამ გვიპასუხა: „ნომერი, რომელიც თქვენ აკრიფეთ 4145541345 შეიცვალა. ახალი ნომერია 4157714567“. როდესაც შეცვლილი ნომერი ავკრიფეთ, ხმამ გვიპასუხა: „IFPA ე. ი. საგარეო პოლიტიკის საერთაშორისო ასოციაციაა“. როდესაც ვთხოვეთ ინფორმაცია მათი მუშაობის შესახებ, გვიპასუხეს, რომ მათ ესაჭიროებათ მთხოვნელის ვინაობა და სიამოვნებით გამოგვიგზავნიან ინფორმაციას. როდესაც ჩვენი მისამართი მივანოდეთ, ხმამ (ასოციაციიდან) დაუმატა: მასალას, რომელიც გვთხოვეთ,

გამოვგზავნით გორბაჩოვ-ფონდის შესახებო, რაც ჩვენ მათთვის არ გვითხოვია. ჩვენმა მეგობარმა („სოვიეთ ენალისთის“ თანამშრომელმა) ჰკითხა: იცით თუ არა რაიმე ბატონი შევარდნაძის ვიზიტის შესახებ აშშ-ში. ხმამ უპასუხა: დიახ, გორბაჩოვ-ფონდი იყო ამ ვიზიტის ორგანიზატორი. შემდეგ ისევ ხმამ დაუმატა, რომ შევარდნაძე IFPA-ში ჩაბმულია 1991 წლიდან (რაც ჩვენც ვიცოდით). გორბაჩოვ-ფონდი, რომელსაც ხშირად ვახსენებთ, მანამდე იყო სოციალურ მეცნიერებათა ინსტიტუტი და ცნობილი იყო, როგორც ინტერნაციონალური სკოლა. ინიღბება რა დამოუკიდებელი საქართველოს „პრეზიდენტად“, შევარდნაძე აგრძელებს მჭიდრო თანამშრომლობას თავის თანამებრძოლ გორბაჩოვთან.

დაქირავებულია შევარდნაძე ისევ, როგორც თავის დროზე ბერია?

დასავლეთ საქართველოში, სოხუმის მახლობლად, მეგრულ სოფელში დაბადებული ლავრენტი ბერია ბოლშევიკებს 1917 წელს 18 წლის ასაკში შეუერთდა. მცირე ხნით რუმინეთში ყოფნის შემდეგ, სადაც ის იმყოფებოდა, როგორც სამხედროვალდებული და სადაც ჩაება რევოლუციური მოძრაობაში, მან თვითნებურად დატოვა სამსახური და დაბრუნდა ბაქოში, სადაც სამშენებლო ტექნიკუმში სწავლობდა. აზერბაიჯანში, სამოქალაქო ომის დროს, 1919-20 წლებში, ის მუშაობდა როგორც აქტიური ბოლშევიკი და სხვა ჯგუფებთან ფარულ კავშირებს ახორციელებდა.

იმ დროს მისი შესაძლო კავშირი ბრიტანეთის დაზვერვასთან სამი ათწლეულის შემდეგ იქნა მის წინააღმდეგ გამოყენებული, როცა ის ამხილეს, როგორც ბრიტანეთის ჯაშუში. გამომდინარე იქიდან, რომ ჯაშუშობაში დადანაშაულებამ სრულიად დაკარგა აზრი, რადგანაც ჩეკას დაუსრულებელმა პროვოკაციებმა შექმნა ისეთი გარემოცვა, რომელშიც საზო-

გადღობის ნებისმიერი წევრი შეიძლება, გამოცხადებულიყო ჯაშუშად, ფაქტია, რომ ბერია მხილებული იყო, როგორც ჯაშუში. ეს კი მეტყველებს, რომ პარტიამ და „ორგანოებმა“ თავიანთი საქმიანობიდან იცოდნენ, რომ ბერია ნამდვილად იყო ბრიტანეთის დაზვერვის მიერ დაქირავებული, მათთვის ინფორმაციის მიმწოდებელი.

ცხადია, ბრიტანეთს არასოდეს განუცხადებია, იყო თუ არა ბერია მათ სამსახურში. მაგრამ ყველა შემთხვევაში, თავშეყრის ადგილებში ხალხის გადმოხილება და სამსახურში აყვანა იმ დროს საკმაოდ ჩვეული რამ იყო. ასე რომ, ბერიას წარსული კავშირები დასავლეთის დაზვერვასთან არაფერს განსაკუთრებულს არ წარმოადგენდა. ბერია გახდა საიდუმლო პოლიციის წევრი 1921 წელს და მუშაობდა „ორგანოებში“, როგორც საქართველოში, ისე აზერბაიჯანში, 1931 წლამდე, როცა ის საქართველოს კომუნისტური პარტიის პირველი მდივანი გახდა. ბერიას მიერ კავკასიაში ტერორისტული მმართველობის გეგმაზომიერი დანერგვის შემდეგ სტალინმა, მისი შეფასებით, „იმედის მომცემი ქართველი“ მოსკოვში დაიბარა, სადაც მან 1938 წელს შეცვალა ნიკოლაი ეჟოვი НКВД-ს კომისრის პოსტზე.

იმ დროს ბერიას დანიშვნა „საიმედოდ“ გამოიყურებოდა, რადგან სტალინ-ეჟოვის ნმენდას მოჰყვა. მალე ბერიამ დაიწყო ეჟოვთან დაკავშირებულ პირთა ლიკვიდაცია და იმავე დროს გულაგში გარკვეული „გაუმჯობესებანი“ შეიტანა. მალე მან თავისი საკუთარი ტერორიც წამოიწყო და ხელმძღვანელობდა ტერორისტულ სისტემას სტალინის სიკვდილამდე. როდესაც მან ხელში ჩაიგდო ინიციატივა, თავდაპირველად გამოცხადდა ერთი მილიონი პატიმრის ამნისტია, პატიმრობის პირობები გაუმჯობესდა, გაისმა ხმები სტალინის სასტიკი კრიმინალური კოდექსის შეცვლის თაობაზე, მაგრამ უპირველესად, ქართველი ბერია წარმოჩნდა როგორც ადგილობრივ ეროვნებათა „დამცველი“, „ლიბერალური რეფორმების“ მომხრე და ავტორი საიდუმლო დოკუმენტისა შემდეგი

სათაურით: „პოლიტიკური სიტუაციის გამოსასწორებლად ГДР-ში მისაღები ზომები“, სადაც აღმოსავლეთ გერმანიის მთავრობას მიეთითებოდა, ხელი აეღო სოციალიზმის ძალით დანგრევისგან და დაახლოებოდა დასავლეთ გერმანიას. ბერია ახლა უკვე მიანიშნებდა, რომ „მეტაფიზიკური“ კონტროლის მომხრე იყო და არა სასტიკი ძალისა.

ქართველი ეღუარდ შევარდნაძე შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალი და უფროსი და პოლიტიკური ლიდერი საქართველოს სსრ-ში, გამოძახებულ იქნა მოსკოვში მიხეილ გორბაჩოვის მიერ 1985 წელს, რათა შეეცვალა ანდრეი გრომიკო საგარეო საქმეთა მინისტრის პოსტზე. 1970 წლის შუა ხანებში საქართველოში ამოქმედებული „სამიზდატი“ შეიცავდა მრავალ მასალას შევარდნაძის ბარბაროსული ქცევის შესახებ, რაც განსაკუთრებით ვლინდებოდა პატიმრებისადმი მის დამოკიდებულებაში, რომელთა ბედს ის დაუნდობლად განაგებდა, და მისი კაბინეტი და პატიმართა საკნები ერთსა და იმავე შენობაში მდებარეობდა. „სამიზდატის“ ერთერთ გამოცემაში ერთი რეციდივისტი აღიარებდა, რომ მან შეძლო თავისი სასჯელის შემსუბუქება იმით, რომ შევარდნაძის პირადი ბრძანებით მოკლა პოლიტიკური პატიმარი.

1983 წლის იანვარ-თებერვალის „კომუნიზმის პრობლემებში“, რომელსაც აშშ საინფორმაციო სააგენტო ბეჭდავდა და რომლის გამოცემა შეწყდა, როცა ამერიკის მთავრობამ დაიფერა, რომ „ცივი ომი დამთავრდა“, დაიბეჭდა შევარდნაძის მომხიბლავი ფოტო შემდეგი აღტაცებული მინაწერით: „შევარდნაძე, როგორც საქართველოს პარტიული ორგანიზაციის პირველი მდივანი, ყველას აზრით იყო შეუპოვარი მებრძოლი კორუფციასთან, ძალზე ყურადღებიანი საზოგადოებრივი აზრისადმი და საზოგადოებრივი აზრის გამოკითხვის ჩატარების მედგარი მომხრე. გორბაჩოვის გვერდით შევარდნაძე თანმიმდევრულად იქმნის „ლიბერალის“ იმიჯს და შემდეგში დასავლეთი სწორედ მის მოღვაწეობას მიაწერს „ცივი ომის დამთავრებას“.

მარტში შსს-სუკ-ის გენერალ შევარდნაძეს ვაშინგტონში საგანგებო პატივით ღებულობენ. ის პრეზიდენტ კლინტონთან უფრო მეტ დროს ატარებს, ვიდრე მრავალი სხვა სტუმარი; ესწრება საერთაშორისო ფინანსური ორგანიზაციების მუშაობას ნიუ-იორკში წასვლამდე, სადაც მას უოლსტრიტის კაპიტალისტთა თბილი მიღება ელის. ნუთუ ცრუ-ს ჰგონია, რომ გადაიბირა შევარდნაძე ისევე, როგორც, შესაძლოა, ერთ დროს ბრიტანელებმა გადაიბირეს ბერია? როცა აშშ-ს ოფიციალური პირები ამტკიცებენ: „თქვენ ცდებით შევარდნაძის შეფასებაში“, ხოლო ჩვენი ყოვლისმომცველი ინფორმაცია მისი მანკიერი ტერორისტული მმართველობის შესახებ ჩვენს სიმართლეს ამტკიცებს, მხოლოდ ხსენებული ჰიპოთეზა იძლევა რამდენადმე დასაშვებ ახსნას დასავლეთის უზნეო შეხმატკბილებისა ამ ახლადმოვლენილ ბერიასთან.

*SOVIET ANALYST, AN INTELLIGENCE COMMENTARY,
Volume 22, Numbers 7-8, March 1994,
Editor and Publisher: Cristopher Story MA FRSA
„კოლხური კომპი“, 1994 წ. №2, 10 ოქტომბერი*

შევარდნაძე გუშინ, შევარდნაძე დღეს (ცივილიზებული სამყაროს თვალთ)

რედაქციისაგან:

„XX საუკუნის უდიდესი პოლიტიკოსი“, „მსოფლიო დონის პოლიტიკოსი“, „ახალი მსოფლიოს არქიტექტორი“, „მისი დიდი პოლიტიკური კაპიტალი“ – და კიდევ ვინ მოთვლის, რა ეპითეტებით ამკობენ დღემდე ედუარდ ამბროსოვიჩს მისი რეჟიმის ერთი მუჭა მხარდამჭერი ქართველები. ამკობენ, რათა ეს ეპითეტები ნაცარივით შეაყარონ ხალხს და ამით თვალეები დაუბრმავონ. ამასთან საკუთარ დიტირამბებობანას იმით ამართლებენ, რომ მოწმეებად უცხოელ „ავტო-

რიტეტივებს“ მოუხმობენ. თუ რა „ავტორიტეტებიც“ ბრძანდებიან ამბროსოვიჩის პარტნიორები, ეს მთელმა მსოფლიომ უნყის: ამერიკის პრეზიდენტყოფილი ბუში, რომლის უმეცრეობა იმდენად თვალშისაცემი იყო, რომ მისი უვიცი გამონათქვამები დამცინავად „ბუშიზმებად“ მონათლეს. თვითკმაყოფილი ბრიყვი ბეიკერი, რომლის „დემოკრატიული“ სახე მსოფლიომ მაშინ დაინახა, როცა თბილისში უდრტვინველად ადევნებდა თვალს ავტომატებით მშვიდობიანი მანიფესტაციის გარეკვას. იტალიის ნაპრემიერალი ანდრეოტი, ვისაც დღეს კორუფციასა და მაფიასთან კავშირი ედება ბრალად. გერმანიის უცვლელი კანცლერი კოლი, რომლის მოშვლებილი თავის ქალაც ხალხმა კვერცხებითა და პომიდვრებით „დასეტყვა“ იმის გამო, რომ იგი ანტიეროვნულ პოლიტიკას ახორციელებს საკუთარ ქვეყანაში. ექსმინისტრი გენშერი, ვინც გააძევეს პოსტიდან იმიტომ, რომ იგი აღმოჩნდა KGB-ს აგენტი, მეტსახელად „ტიტა“. ინგლისის ჯერაც პრემიერი მეიჯორი, ცირკის ჯამბაზების ნაშიერი, რომელმაც 4-კლასიანი განათლებით ამონურა საკუთარი გონებრივი შესაძლებლობანი. ბახუსთან საეჭვოდ დაამფსონებული ელცინი, რომლის საჯარო გამოსვლებიც უცხოელი კარიკატურისტების საყვარელი თემა გამხდარა, და მისთ... აი, ეს „ავტორიტეტები“, რომელთაგან უმეტესობა უკვე ისტორიის სანაგვეშია მოსროლილი და დარჩენილნი კი უცდიან თავიანთ ჯერს, უქმნიდნენ „შევის“ ე. წ. იმიჯს, ინტელიგენტი სნობებისა და მეჭჩანების ინტერესს რომ აკმაყოფილებდა მხოლოდ. მაგრამ, საბედნიეროდ, მსოფლიო საზოგადოება შევარდნაძის სხვა იმიჯსაც იცნობს, იმ იმიჯს, რომელიც წარმოაჩენს მის ნამდვილ სახეს: ადამიანის უფლებების დამრღვევის, დისიდენტების ულმობელი დამსჯელის, დიქტატორ ჩაუშესკუს პროტოტიპის, სისხლისღვრის გამჩალებლის, ჩეჩნეთის მიმართ ჩადენილი დანაშაულის თანამონაწილე პოლიტიკოსისა. თანაც ნიშანდობლივია, რომ ასეთი მართალი პუბლიკაციები საზღვარგარეთ უწინაც ქვეყნდებოდა და დღესაც მრავლად იბეჭდება.

ოღონდაც ერთია, მათზე რატომღაც ხელი არ მიუწვდებათ ქართველ მეხოტბე-მედიტირამბებს, რომლებიც სირაქლემებს დამსგავსებიათ, არ სურთ სიმართლეს თვალში შეხედონ და ახლაც ცდილობენ, ხალხს მოახვიონ დიდი ტყუილი „დიდი პოლიტიკოსის“ შესახებ. ნება მათია. ჩვენ კი მკითხველს ვთავაზობთ რამდენიმე უცხოურ პუბლიკაციას, რომელთაც ერთმანეთისგან ამორებს ისტორიული თარიღი – ათწლეული რუსეთის იმპერიის დაშლისა, და საიდანაც ჩანს, რომ სსრკ-ს არსებობის დროსაც და დღესაც ყოველი საღად მოაზროვნე უცხოელი შევარდნაძის საქმიანობას აფასებს, როგორც რენეგატი ფუნქციონერის, მოსკოვის ნების აღმსრულებელი მარიონეტის მოღვაწეობას.

ტეტჩერი აჩქარებს უმაღლესი დონის მეორე შეხვედრას

საბჭოთა საგარეო საქმეთა მინისტრი ედ. შევარდნაძე ხანგრძლივი ლოდინის შემდეგ დღეს მიფრინავს ბრიტანეთში, რაც მისი ტეტჩერს საშუალებას მისცემს, დააჩქაროს უმაღლესი დონის მეორე შეხვედრა პრეზიდენტ რეიგანსა და გორბაჩოვს შორის...

...ვიზიტი, აგრეთვე, ნიშნავს, რომ ბრიტანეთ-საბჭოეთი დაუბრუნდა ნორმალურ ურთიერთობებს, რომელიც ბოლო წელს განცდა ერთმანეთის ჯაშუშების გაძევების გამო და რის შედეგადაც შევარდნაძის თავდაპირველი მგზავრობა გადაიდო... შევარდნაძე იმედოვნებდა, რომ ტეტჩერს მოინვევდა მოსკოვში. კვირის განმავლობაში ყველაზე ძნელად გადასალახავი საკითხი იქნება ადამიანის უფლებების დაცვა საბჭოთა კავშირში. ეს ხაზგასმით დაასაბუთეს საბჭოეთის ციხეებისადმი მიძღვნილ მე-4 არხის გუშინდელ გადაცემაში.

ბრიტანეთი აპირებს წინ წამოწიოს ვალდებულებები დისიდენტ-ფიზიკოსის, ანდრეი სახაროვისა და ადამიანის უფლებების დაცვის სხვა 23 შემთხვევაზე, მათ შორის იმ ექვს

ბრიტანელზე, რომლებიც დაქორწინდნენ რუსებზე და რომლებსაც საბჭოთა კავშირიდან წასვლის ნება არ მიეცათ...

...ადამიანის უფლებების დაცვის ჯგუფმა შინაგან საქმეთა მინისტრს, დუგლას ჰარდს, მოსთხოვა, შევარდნაძე საქვეყნოდ გამოეცხადებინა არასასურველ უცხოელად და გაეძევებინათ ის ბრიტანეთიდან. ადამიანის უფლებების დაცვის საერთაშორისო საზოგადოება, რომელიც ყურადღებას ამახვილებს აღმოსავლეთ ევროპის დისიდენტების შესახებ გამოქვეყნებულ ვალდებულებებზე, აცხადებს, რომ, როცა შევარდნაძე იყო საქართველოს საბჭოთა რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა მინისტრი, მან გასცა დისიდენტის დახვრეტის სანქცია.

*ლუის ბრენსონი, მოსკოვი,
„THE SUNDAY TIMES“ „სანდი თაიმსი“, 1986 წ., 13 ივლისი*

საბჭოეთის საგარეო მინისტრის გულგრილი მიღება

14 ივლისს ბრიტანეთში ოფიციალური ვიზიტის დროს საბჭოთა საგარეო მინისტრს, ედუარდ შევარდნაძეს, დაუნიგ სტრიტზე დახვდნენ: ავღანეთის თავისუფლებისათვის მებრძოლი ორგანიზაციების, პოლონეთის „სოლიდარობის“, აღმოსავლეთ ევროპის დაპყრობილი ერების წარმომადგენლობების, თავდაცვის გაერთიანებების, ადამიანის უფლებების დაცვის საერთაშორისო ორგანიზაციების და თავისუფლების ასოციაციის წევრები, რომლებმაც აგრძნობინეს მსოფლიოს საზოგადოების აზრი იმის შესახებ, რომ მას ძალუძს, სსრკ-ში თავისუფლება ნორმალურ მოვლენად აქციოს.

თავის ლიმუზინში პარკის ჭიასავით მჯდომმა გულგრილად ჩაუარა მათ ისევე, როგორც ეს გააკეთა ბრიტანეთის მასს-მედიამ. თუმცა ის სრულებითაც არ წააგავს მედიას მსახურს და, მით უმეტეს, საეჭვოა, მას ზემოდან ბოძებული რაიმე მისია ჰქონდეს.

ცოტა ხნით ადრე ავლანეთიდან ჩამოსულმა ჯგუფმაც განაცხადა თავისი პროტესტი საბჭოთა საელჩოს წინ, ლონდონის ბეისვოტერ როუდზე.

„THE FREE NATION“

„ფრი ნეიშენ“,

ტ. 11, ნან. 4, 1986, აგვისტო.

ჩაუშესკუს ვიზიტის გამოცხადება

ბრიტანეთის დედოფლის მიერ საქართველოს მეთაურის, მისტერ ედუარდ შევარდნაძის, მიღებამ გაგვახსენა უხერხული მოგონებები, რომლებიც დაკავშირებულია 1978 წელს ბრიტანეთში რუმინეთის პრეზიდენტ ჩაუშესკუს სამარცხვინო ვიზიტთან.

მისტერ შევარდნაძემ მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა ბერლინის კედლის დანგრევის დროს. მაგრამ საქართველოში მისმა მეთაურობამ მაფიის ჯირითით გამოწვეული ქაოსი მოიტანა, იმ ქვეყანაში, რომელიც საბჭოთა კავშირის დროს ყოველთვის ერთ-ერთი უმდიდრესი გახლდათ. ქვეყნის ამჟამინდელი გაჭირვებული მდგომარეობა სავალალოა.

ეკონომიკა სრული გაჩანაგების პირასაა მისული, საკვების და ენერჯის ქრონიკული უკმარისობაა, ადამიანის ძირითადი უფლებები მუდმივი საშიშროების ქვეშაა; დამახასიათებელია: დანაშაული და ძალადობა, წამება წესადაა ქცეული; ეთნიკური კონფლიქტი – ჩვეულებრივი მოვლენაა.

ამის ძირითადი მიზეზია ომი, რომელიც მისტერ შევარდნაძემ წამოიწყო. ამას მოჰყვა სამარცხვინო დამარცხება აფხაზებთან, რომლებიც გამირული თავგანწირვით იბრძოდნენ საკუთარი თავის გადარჩენისთვის.

სამწუხაროდ, როგორც ჩანს, მისტერ შევარდნაძემ ამ განადგურებით ვერაფერი ისწავლა, ეს კი ათასობით ადამიანის

სიცოცხლის ფასად დაჯდა. ის გულახდილად მხარს უჭერს პრეზიდენტ ელცინის მცდარ იერიშს გროზნოზე. საზოგადოებისთვის ნამდვილად უცნობია ის ამბავი, რომ საქართველოს ლიდერმა ნება დართო რუსეთის ბომბდამშენებს თავისი მომაკვდინებელი ტვირთით და ნემსიანი ბომბებით (უკანასკნელის გამოყენება აკრძალულია ჟენევის კონვენციით), აფრენილიყვნენ საქართველოს აეროდრომებიდან, რათა აეოხრებინათ, ძირითადად, სამოქალაქო ობიექტები.

ნაცვლად იმისა, რომ აფხაზეთის კონფლიქტის დროს გამოეყენებინა შესაძლებლობა პოლიტიკური მოწესრიგებისა (თუნდაც ხანგრძლივი მოლაპარაკებებით), რის შედეგად ცნობდა ამ ხალხის ლეგიტიმურ მისწრაფებებს, მან კიდევ ერთხელ გადანყვიტა, მიემართა ძალადობისთვის.

მისმა დეპუტატმა, პრემიერ-მინისტრმა, თამაზ ნადა-რეიშვილმა, ახლახან განაცხადა, რომ საქართველო, თუ საჭიროა, მზადაა, გადანყვიტოს დავა იმავე მეთოდებით, რომლებიც რუსებმა გამოიყენეს ჩეჩნეთში.

თუ მისტერ შევარდნაძე გააგრძელებდა ამ პოლიტიკურ მოღვაწეობას, რომელმაც მას მოლაპარაკებებისას გაამარჯვებინა, როგორც საბჭოეთის საგარეო მინისტრს, და სამართლიანად გადანყვეტდა აფხაზურ კრიზისს, მაშინ შესაძლოა შექმნილიყო ხელსაყრელი პრეცედენტი, არა მარტო ჩეჩნური კონფლიქტის გადანყვეტისთვის, არამედ მსოფლიოში სხვა ცნობილი ეთნოკონფლიქტების მოსაგვარებლადაც.

LETTERS TO THE EDITOR

*პროფესორი რიჰარდ კლოგი, ოქსფორდი,
„დეილი ტელეგრაფ“, 1995 წ., 16 თებერვალი
„სამრეკლო“, 1995, აპრილი*

**„აზრის თავისუფლება ადამიანთა უფლებაა,
ოღონდაც არა საქართველოში!“
ჰიუმან რაიტს ვოთჩის
(ჰელსინგის სექცია)**

მსოფლიო რაპორტი, 1995 წელი

ამ საგანგაშო აზრამდე მივიდა მსოფლიოში ერთ-ერთი ყველაზე ავტორიტეტული, ადამიანის უფლებათა დამცველი საერთაშორისო ორგანიზაცია, როცა, საერთოდ, საქართველოს პოლიტიკური ცხოვრება და, კერძოდ, „საქართველოს სამრეკლოს“ მთავარი რედაქტორის, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ნევრ-კორესპონდენტის, პროფესორ ელიზბარ ჯაველიძის, დევნა-შევიწროების ისტორია შეისწავლა. ამავე დროს თავისი აზრი ამ პრობლემასთან დაკავშირებით ცალკე ბიულეტენის სახით დაბეჭდა და მთელი მსოფლიოს დემოკრატიულ ქვეყნებს დაუგზავნა.

მართლაც, საქართველოში 1992 წლის პუტჩის შემდგომ, ყოველდღიურად და ყოველ ნაბიჯზე, უხეშად ირღვევა ადამიანის მოქალაქეობრივი უფლებები. ადამიანებს დევნიან განსხვავებული აზრის, ობიექტური კრიტიკის, მხილების გამო, თანაც ნიშანდობლივია, რომ შევარდნაძის ხელისუფლება პოლიტიკურ რეპრესიებს მიმართავს მხოლოდ ეროვნული ძალების წინააღმდეგ, რომლებიც არ ცნობენ ხუნტის ლეგიტიმურობას და კანონიერი ხელისუფლების აღსადგენად იღვნიან. სხვაგვარად წარმოუდგენელიცაა, რადგან დიქტატორული რეჟიმი თავის ჭეშმარიტ პოლიტიკურ ოპოზიციას თრგუნავს და ებრძვის ოდენ. ჩვეულებად იქცა ეროვნული მოღვაწეების დევნა-შევიწროება ფაქტობრივი ხელისუფლების დამცველი პოლიციისა და პროკურატურისგან, რომლებმაც სამართლის მსახურება მარიონეტთა ლაქიობას ანაცვალეს.

ახლა კონკრეტულად იმის შესახებ, თუ რას ერჩოდნენ გაზეთ „საქართველოს სამრეკლოს“ და მის რედაქტორს.

საზოგადოებამ უწყის, რომ ზუსტად ორი წლის წინ – 1993 წლის 31 ივლისს, ქ. თბილისის პროკურატურამ ცილისწამების ბრალდებით (მუხლი 137, მე-3 ნაწ.) აღძრა სისხლის სამართლის საქმე ბ-ნ ელიზბარ ჯაველიძის მიმართ. მთავარ რედაქტორს ცილისწამება ბრალდებოდა იმის გამო, რომ მან ინგლისის ფინანსური და დიპლომატიურ-პოლიტიკური წრეების ჟურნალიდან გადმოიბეჭდა პუბლიკაცია, რომელშიც შევარდნაძე იყო მხილებული და გაკრიტიკებული („Soviet Analyst“, 1993, vol. 21 N9-10). საქართველოში მოქმედი პრესის კანონის თანახმად, რედაქცია არ აგებს პასუხს სხვა პრესიდან გადმოიბეჭდილი ინფორმაციის გამო (კანონი პრესის შესახებ, მუხლი 28), მაგრამ ქალაქის პროკურორმა არათუ აღძრა სისხლის სამართლის საქმე, მეტიც, საქმის ძიების დაწყებამდე(?) სანქციაც კი გასცა ბ-ნ ე. ჯაველიძის დასაკავებლად. ჩანს, ქალაქის პროკურორს ერთობ ორიგინალურად ესმის კანონმდებლობა და მას ჰგონია, რომ „სამართალმა არ უნდა ჭამოს პური“, არამედ მმართველმა რეჟიმმა და მისმა ლაქიებმა უნდა გათელონ სამართალიცა და კანონიერებაც.

ამ თავნებობას მოჰყვა ის, რომ ბ-ნ ე. ჯაველიძეს ოჯახში აკითხავდნენ შეიარაღებული პირები, რომლებიც ლამობდნენ ბინაში შეჭრას. იგი იძულებული გახდა ოჯახითურთ დაეტოვებინა ქალაქი. ამ ძალმომრეობის გამო პრესაში დაიბეჭდა საპროტესტო წერილები, რომლებსაც ხელს აწერდნენ ცნობილი ქართველი მოღვაწეები, საზოგადოებრივი გაერთიანებები და, საერთოდ, მოსახლეობის ფართო ფენები (იხ. ამის შესახებ „ახალი თაობა“, 1994 წ. , 29, 33, 34, 35, „იბერია სპექტრი“, 1994 წ., 93, „არჩევანი“, 1994 წ. , 11, „მსგეფსი“, 1994 წ., 11 და სხვა.). ჩვენი გაზეთისა და მთავარი რედაქტორის ბედის მიმართ გულგრილი არ დარჩენილან მსოფლიოს სამართალდამცავი თუ სხვა სახის საერთაშორისო ორგანიზაციები და მათ ხმა აიმაღლეს იმ უსამართლობისა და უკანონობის წინააღმდეგ, რაც დღეს ხდება საქართველოში. კერძოდ, ქ-მა ერიკა დეილიმ, რომელიც არის ამერიკაში დაფუძნებული და

გაეროს მეთვალყურე წევრი ადამიანის უფლებათა დამცველი ორგანიზაციის – „ჰელსინკი ვოთჩის“ (Human Rights Watch/Helsinki Watch) მოსკოვის ბიუროს ხელმძღვანელი, „სოვიეტ ენელისთის“ რედაქტორისადმი გაგზავნილ ოფიციალურ მიმართვაში გამოთქვა თავისი შეშფოთება: „ჩვენმა ორგანიზაციამ არსებული მასალებით დაადგინა საქართველოში პოლიტიკური ოპოზიციის დარბევის ფაქტები, თვითნებური დაპატიმრების, ცემის და წამების ჩათვლით. ამიტომაც, სარწმუნოა ბ-ნ ჯაველიძის შიში შეურაცხყოფისა და წინასწარი დამუშავების გამო, სანამ კანონით დადგინდება ჭეშმარიტება. ჩვენ ისევ მიგვაჩნია, რომ მის მიმართ წაყენებული ბრალდება არის სიტყვის თავისუფლების უფლების დარღვევა“. (ე. დეილი „ჰუმან რაითს ვოთჩ/ჰელსინკი“, 1994, 8 სექტემბერი). 1995 წლის თებერვალში საქართველოში იმყოფებოდა საერთაშორისო ორგანიზაციის „ჟურნალისტიები საზღვრებს გარეშე“ („RSF“ Repoter sans frontiere) საფრანგეთის სექციის თავმჯდომარე, ბ-ნი ჩიჩიბოლა, რომელმაც ინახულა ბ-ნი ე. ჯაველიძე, გაეცნო მის მიმართ აღძრულ სისხლის სამართლის საქმეს და განაცხადა, რომ მსოფლიო ჟურნალისტიკაში არ მოიძებნება ამგვარი კურიოზული ფაქტი ჟურნალისტის პროფესიული და მოქალაქეობრივი უფლებების შელახვისა.

უნდა აღინიშნოს, რომ „ჰუმან რაითს ვოთჩ/ჰელსინკიის“ ორგანიზაციამ აშშ-ს კონგრესისადმი წარდგინებულ 1995 წლის ანგარიშში დიდი ადგილი დაუთმო საქართველოში ადამიანის მოქალაქეობრივი უფლებების უხემ დარღვევებს და სერიოზული ბრალდებები წაუყენა ამ სფეროში შევარდნაძის რეჟიმს. რაპორტში ბ-ნ ე. ჯაველიძის შესახებ წერია შემდეგი: „1993 წელს პროკურატურამ დაადანაშაულა დამოუკიდებელი გაზეთის „საქართველოს სამრეკლოს“ რედაქტორი ე. ჯაველიძე. მას ბრალად ედებოდა შევარდნაძის აუგად მოხსენიება თავისი გაზეთის ერთ-ერთ ნომერში დასტამბულ კრიტიკულ წერილში, რომელიც გადმოთარგმნილი იყო „სოვიეტ ენელისთიდან“. მილიციამ არაერთხელ მოაწყო ჩხრეკა მის

სახლში და ააწიოკა მისი ოჯახი 1994 წელს, რითაც აიძულა ჯაველიძე, დამალულიყო“.

დაბოლოს, როგორც აღვნიშნეთ, ეს კანონსაწინააღმდეგო ფაქტი გააპროტესტა ადამიანის უფლებათა დამცველმა საერთაშორისო ორგანიზაციამ (Ynternationale Gessellschaft für Menchenrechte – YGFM), რომლის გერმანულმა სექციამ მაინის-ფრანკფურტში ამასთან დაკავშირებით გამოსცა ცალკე ბიულეტენი. ამ მიმართვა-პროტესტში ვკითხულობთ: „აზრის თავისუფლება ადამიანთა უფლებაა, ოღონდაც არა საქართველოში! 1992 წლის იანვრიდან საქართველოში აზრის თავისუფლება ძლიერ შეზღუდულია. არის შემთხვევები ჟურნალისტებზე თავდასხმისა და აშკარა მუქარის. მრავალ ჟურნალისტს აკრძალული აქვს მუშაობა და ისინი იმალებიან, რათა დაპატიმრებას გადაურჩნენ.“

1993 წლის სექტემბრიდან დოქტორი ელიზბარ ჯაველიძე, ოპოზიციური გაზეთის „საქართველოს სამრეკლოს“ გამომცემელი იმალება. მისი გაზეთი აკრძალეს, ხოლო თავად იგი, როგორც „საშიში ბოროტმოქმედი“, ოფიციალური სანქციით იძებნება. მისი ოჯახი განიცდის სიკვდილის მუქარას. 1993 წლის შემოდგომაზე მისი გულით ავადმყოფი ძმა დროებით დააკავეს“.

მიუხედავად ამ დიდი უარყოფითი გამოხმაურებისა და პროტესტისა, საქართველოს რესპუბლიკის სამართალდამცავი ორგანოები, ჯიუტად აგრძელებენ თავიანთ შავბნელ საქმეებს. პოლიტიკურ ოპონენტებს უკანონოდ დევნიან, აპატიმრებენ, აიძულებენ აღიარონ, თავიანთი უდანაშაულო დანაშაული და, დასასრულ, მართავენ სასამართლო ფარსებს, რომელთა მეშვეობითაც მრავალ ჭეშმარიტ მამულიშვილ-პოლიტიკურ პატიმარს ან სასჯელის უმაღლეს ზომას უსჯიან, ანდა თავისუფლების აღკვეთას – ათიდან თხუთმეტ წლამდე.

დღეს საქართველოში სამართალი და კანონი მხოლოდ ერთი კაცის ნებაზეა დამოკიდებული. სხვაგვარად რით შეიძლება აიხსნას თუნდაც ის, რომ ქალაქის პროკურატურის

1994 წლის 17 დეკემბრის დადგენილება „ე. ჯაველიძის მიმართ აღძრული სისხლის სამართლის საქმის წარმოებით შეწყვეტის შესახებ მის ქმედებაში დანაშაულის შემადგენლობის არარსებობის მოტივით (მე-5 მუხლის მე-2 პუნქტი)“, სულ რაღაც 2 თვის შემდგომ, რესპუბლიკის პროკურატურის მოთხოვნით გააუქმეს და ხელახლა აღძრეს საქმე მის მიმართ...

კურიოზულია ის ფაქტიც, რომ ამ საქმის მოკვლევის დროს ქალაქის პროკურატურაში შეიქმნა ორი ურთიერთგამომრიცხავი დადგენილება – ერთია, სანქცია ე. ჯაველიძის დაკავების შესახებ, მეორე კი – ამ სანქციის გაუქმებისა, რითაც პროკურატურის მესვეურები ერთობ რთულად გადასაჭრელი დილემის წინაშე აღმოჩნდნენ. თითქოს ძნელი მისახვედრი არ უნდა იყოს, რომ დაპატიმრების სანქცია, რომელიც ძიების დაწყებამდე გაიცა და თანაც „დანაშაულის არ არსებობის“ დროს, კანონსაწინააღმდეგოა და გასაუქმებელი. მაგრამ მაშინ რაღა უპატაკონ „მამა-მარჩენალს“?

საკითხავი კი სულ სხვა რამაა. – როდემდე გასტანს სამართალდამცავი ორგანოების ეს განუკითხავი უკანონობა?!!

Human Rights Watch (Helsinki section)

World Report 1995 year

„სამრეკლო“, 1995, ივლისი

**„აგნესტი ინთერნეშლის“ რაპორტი, 1995 წელი
სიკვდილით დასჯის, ნამეზისა და სასამართლოს
„ოპიქტუროვის გამო“ საქმე №7493810**

„ორი ახალგაზრდა კაცი შემოვიდა საკანში, სადაც მამყოფებდნენ და დამიწყეს დაშინება. მცემეს რეზინის ხელკეტებით. ნამეზის მეორე მეთოდი ასეთია: ზიხარ იატაკზე, მუხლები გაქვს ზემოთ აკეცილი, ხელებსა და ფეხებს შორის და გარშემო გაგიყრიან ბორკილებს და გირტყამენ ფეხის გულზე. გონებას ვკარგავდი, გამიტეხეს ცხვირი. მერე მოვიდნენ ვიდეოფილმის გადასაღებად ტელევიზიისთვის, სახეზე წამისვეს გრიმი, რომ ცემის კვალი დაეფარათ.

ჩემს დასაკითხად რეგულარულად დადიოდნენ შუალამის 2-3 საათზე; მთელი 2 თვის განმავლობაში დაახლოებით 10-15-ჯერ იყვნენ. იმდენჯერ მცემეს, რომ უკვე ვეღარც ვითვლიდი. ერთხელ დამამწყვდიეს ცალკე ოთახში და ჩამირთეს სამგლოვიარო მუსიკა, ორი კვირა მასმენინეს. ამის აღწერა შეუძლებელია. იატაკი მთლად დაფარული იყო კანალიზაციის სიბინძურით, ფეხის დასადგმელიც არ იყო, საშინელი სუნი იდგა.

მერე შემომიყვანეს შვილები. ტერორიზმის წინააღმდეგ მებრძოლი დივიზიის უფროსმა მითხრა: „თუ გინდა, რომ ისინი ცოცხლები დარჩნენ, ხელი უნდა მოაწერო“... იმ დროს დედაჩემი უკვე დაპატიმრებული იყო. დარწმუნებული ვიყავი, თუ თავს დამნაშავედ არ ვცნობდი, მთელ ოჯახს ამომიწყვეტავდნენ...“

ირაკლი დოკვაძე, 7493810 საქმეში ბრალდებული, სიკვდილმისჯილი.

„სამოქალაქო ტანსაცმელში გამოწყობილი დაახლოებით 20-30 კაცი მოვიდა ჩვენს დასაპატიმრებლად, ხელებზე ბორკილები დაგვადეს და თვალები აგვიხვიეს. დაპატიმრების ორდერი არ წარმოუდგენიათ. განუწყვეტილ გვცემდნენ, ცემა თვითმფრინავშიც განაგრძეს. სახე ერთიანად დამისისხლიანეს. ახლაც მემჩნევა ნაიარევი.

მომთხოვეს, რომ მეღიარებინა, ვითომ ვმონაწილეობდი ჯაბა იოსელიანის მანქანის აფეთქების მცდელობაში და ამით ვასრულებდი გამსახურდიას ბრძანებას. გვაიძულეს, ტელევიზიით გამოვსულიყავით. კვირია, ახლანდელი შინაგან საქმეთა მინისტრი, ყველაფერს ამას ესწრებოდა“.

პეტრე გელბახიანი, ბრალდებული 7493810 საქმეში, ახლა სიკვდილმისჯილი.

სასამართლო პროცესის მიმდინარეობის დროს „ემნესტი ინტერნეშნლი“ გამუდმებით მოუწოდებდა საქართველოს ხელისუფლებას, გაერკვიათ ბრალდებულთა ყველა განცხადება წამებისა და აუგად მოპყრობის შესახებ, მიეღოთ ზომები მათი მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად, გაენიათ სამედიცინო დახმარება და აღეთქვათ, რომ სასამართლო იქნებოდა ობიექტური, საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი. მაგრამ, ეს მოწოდებები უმეტესწილად უყურადღებოდ იქნა დატოვებული.

შემდეგ კი, სასამართლოს დამთავრებისთანავე, „ემნესტი ინტერნეშნლი“ მოუწოდებდა, გაეუქმებინათ სასიკვდილო განაჩენი ირაკლი დოკვაძისა და პეტრე გელბახიანისათვის და, საერთოდ, ეს მოწოდება ეხებოდა მთლიანად 7493810 საქმესაც, რადგან არსებობდა საფუძველი, რომ დაშვებული იყო დარღვევები და აღიარებები გამოძალული იყო დიდი ზენოლისა და წამების გზით, რაც აშკარად ბადებდა ეჭვს სასამართლოს ობიექტურობის მიმართ. ახლაც კვლავ მოვითხოვთ, რომ ჩატარდეს სწრაფი, ყოველმხრივი და მიუკერძოვებელი გამოძიება, განიხილოს ყველა განცხადება წამებისა და ცუდად მოპყრობის ფაქტების შესახებ და ყველა ამ დარღვევების ჩამდენი პირები წარდგინენ მართლმსაჯულების წინაშე.

საქმე 7493810

სასამართლო პროცესი დაიწყო თბილისის უზენაეს სასამართლოში 1993 წლის 5 ოქტომბერს. განიხილებოდა 19 ბრალდებულის საქმე, რომელთაც ადანაშაულებდნენ ტერო-

რიზმსა და მკვლევლობებში; მათვე დაუკავშირეს რამდენიმე სხვა საქმეც, მათ შორის „ყვარლის საქმე“, რომელთაგან 19 კაცს ტერორისტულ აქტებსა და ბანდიტიზმში მონაწილეობისათვის 1993 წ. ნოემბერში მიუსაჯეს 13 წლამდე პატიმრობა.

- მანქანის აფეთქება ჩიქოვანის ქუჩაზე, 1992 წ. 15 ივნისს, თბილისში, შესაძლოა, აფეთქება კი იყო გამიზნული ჯაბა იოსელიანის მოსაკლავად, მაგრამ, შედეგად დაიღუპნენ შემთხვევით გამვლელები და ბავშვი.

დამხობილი პრეზიდენტის, ზვიად გამსახურდიას, მომხრეთა ერთი ჯგუფის შეთქმულება აღმოსავლეთ საქართველოში, ყვარლის რაიონში, შეღწევისა და იქ მთელი რიგი აქციების მოწყობის მიზნით. ამის გამო დაიწყეს სექტემბერში დაპატიმრებები ქ. ყვარელსა და მიმდებარე ტყეში. 19 კაცი უკვე გაასამართლეს და ტერორიზმისა და ბანდიტიზმის ბრალდებით მიუსაჯეს 13 წლით პატიმრობა.

- მცდელობა, ჩაეშალათ 1992 წ. 11 ოქტომბრის პარლამენტის არჩევნები და პროპაგანდა სახელმწიფო მეთაურის ედუარდ შევარდნაძის წინააღმდეგ.
- მცდელობა პროკურორ ვახტანგ რაზმაძის მკვლელობისა.
- მცდელობა თბილის-საჩხერის ტრასის აფეთქებისა.
- ფაბრიკის სანყოფის გაძარცვა და ფრანგული სუნამოს გატაცება.

1992 წლის მაისსა და ოქტომბერს შორის დაპატიმრებულ იქნა 17 კაცი, უმეტესწილად, თბილისში, ხოლო პეტრე გელბახიანი და ვიქტორ დომუხოვსკი – აზერბაიჯანში 1993 წ. აპრილში საქართველოსა და აზერბაიჯანის უშიშროების თანამშრომელთა ერთობლივი ჯგუფის მიერ, შემდეგ გადაყვანილ იქნენ საქართველოში.

ყველა ეს საქმე საბოლოოდ გაერთიანდა და ეწოდა საქმე №7493810. თავდაპირველად, ეს საქმე ასევე ითავსებდა პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას წინააღმდეგ შექმნილ მთელ

რიგ ბრალდებებსაც, რომელიც ხმათა უმრავლესობით იქნა არჩეული პრეზიდენტად 1991 წ. მაისში, მაგრამ დაამხეს 1992 წ. იანვარში. ზვიად გამსახურდია გარდაიცვალა მეტად საექვო ვითარებაში, 1993 წლის დამლევს. ამ საქმეს შეუერთეს, აგრეთვე, 1992 წ. 24 ივნისის შეიარაღებული თავდასხმის მცდელობა რადიოსა და ტელევიზიის შენობაზე, თბილისში, მაგრამ ოფიციალური წყაროების თანახმად, სამი ბრალდებული ამნისტიის გამო გაუნთავისუფლებიათ 1992 წ. 3 აგვისტოს.

განცხადებები წამებისა და აუბად მოპყრობის ფაქტების შესახებ...

7493810 საქმის თითქმის ყველა განსასჯელი აცხადებდა, რომ მათ დაპატიმრების შემდეგაც სცემდნენ და დაკითხვების დროსაც. რამდენიმე ბრალდებული აღწერდა ასეთ მაგალითებს, რომელთაგან ტიპურია: მათ აპატიმრებდნენ სამოქალაქო ტანსაცმელში გამოწყობილი შეიარაღებული პირები, რომელთაც არ ჰქონდათ დაპატიმრების ორდერი; დაპატიმრებულებს სცემდნენ ადგილზეც, გზაშიც და მილიციაშიც. ცემა-წამება გრძელდებოდა მთელი დაკითხვის მანძილზე. კითხვები ძირითადად ეხებოდა პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიასთან მათ ურთიერთობას. ასეთი მოპყრობა და ცემა გრძელდებოდა მანამ, სანამ ხელს არ მოაწერდნენ აღიარებას, მაგრამ ბრალდებულთა განცხადებები სასამართლო პროცესზე არც წარმოუდგენიათ, თუმცა ეს აღიარებები ზენოლის შედეგად იყო გამოძალული.

განსასჯელთა მიერ აღწერილი წამების ფორმები შემდეგნაირი იყო:

თავდაყირა დაკიდება, მდულარე წყლით დაფუფქვა, სისტემატური ცემა, რასაც ხშირად შედეგად მოჰყვებოდა ძვლების გადამტვრევა და კბილების ჩამტვრევა, მუქარა და დაშინება, რომ აწამებდნენ და მოკლავდნენ მათი ოჯახის

წევრებს. ასეთ ხერხებს მიმართავდნენ განსასჯელთა წინააღმდეგ.

როგორც ჩანს, ხელისუფლება ციხის ზოგიერთ პატიმარს აქეზებდა, რომ ეწამებინათ განსასჯელები. 1994 წლის ოქტომბერში „ემნესთი ინთერნეშნლისადმი“ გაგზავნილ განცხადებაში საქართველოს ხელისუფლების წარმომადგენლები ადასტურებდნენ, რომ ერთ-ერთმა პატიმარმა მართლაც აწამა გედევან გელბახიანი, ოღონდ მიზეზი იყო ვითომ ის, რომ გედევან გელბახიანი არ დაეხმარა ერთ-ერთ პატიმარს აპელაციის შედგენაში; ვითომ ამ პატიმარმა უკვე მიიღო ამისთვის სასჯელი, მაგრამ არაოფიციალური წყაროები ამის თაობაზე ეჭვს გამოთქვამენ. ზაზა ნიკლაურმაც იგივე პატიმარი დაასახელა, რომელიც მის წამებაში მონაწილეობდა.

ერთადერთი განცხადება, რომელიც ეკუთვნოდა 7493810 საქმის განსასჯელს და ეხება მისი წამების ფაქტს, ხელისუფლების წარმომადგენლებმაც დაადასტურეს. ზაზა ნიკლაური დაპატიმრების შემდეგ სულ მალე მოათავსეს საავადმყოფოში ხელ-ფეხის მოტეხილობისა და მძიმე დამწვრობისაგან სამკურნალოდ. ამის შემდეგ უშიშროების სამსახურის მაშინდელი ხელმძღვანელი, ირაკლი ბათიაშვილი, გამოვიდა ტელევიზიით და განაცხადა, რომ ზაზა ნიკლაური თურმე უწამებიათ და დარწმუნებული იყო, უშიშროების სამსახურის ოფიცრები იყვნენ ამის ჩამდენნი. როგორც ცნობილია, ედუარდ შევარდნაძეც გამოსულა საჯაროდ და დაუდასტურებია ზაზა ნიკლაურის წამების ფაქტი.

თვით ზაზა ნიკლაურმა ასეთი ჩვენება მისცა თბილისში გაგზავნილ ბრიტანეთის ჰელსინკის ადამიანის უფლებების ორგანიზაციის წარმომადგენლებს 1995 წ. თებერვალში:

„სუკის შენობაში მიყვანისთანავე დამიწყეს წამება. მიმართავდნენ წამების რამდენიმე საშუალებას. ერთ-ერთი მეთოდი იყო მდულარე წყლით დაფუფქვა. ასე აწამებდნენ პატიმრების 90%-ს. პატიმარს ზურგს უკან შეუკრავენ ხელებს, მკლავებს შორის გაუყრიან ჯოხს და ასე თავდაყირა დაკიდებულს

ურტყამენ ჯოხს ფეხისგულებზე, მაგრამ ისეთი გრძობაა, თითქოს თავში გცემენ. ერთი რომ იღლება, მეორე ენაცვლება.

როცა გონებას ვკარგავდი, წყალს გადამასხამდნენ და ისევ განაგრძობდნენ ცემას. ტკივილი აუტანელია და, რა თქმა უნდა, ხშირად ისიც ჰგონიათ, თითქოს პატიმრები გონების დაკარგვას იგონებენ იმ იმედით, რომ მათი წამება დასრულდება. თავდაპირველად ცდილობდნენ, რომ სახე არ დაეზიანებინათ ჩემთვის, მაგრამ, სამაგიეროდ, გადამიმტვრიეს ხელ-ფეხი და ნეკნები...

ახლა, როდესაც ამაზე ვფიქრობ, ასე მგონია, ეს ყველაფერი მხოლოდ წიგნში თუ წამიკითხავს, მაგრამ მაშინ კი ღმერთს ვევედრებოდი, ნეტავი, მოვეკალი“.

უშიშროების სამსახურის ყოფილმა მეთაურმა, ირაკლი ბათიაშვილმა, ბრიტანეთის ადამიანის უფლებების ჰელსინკის ჯგუფის დელეგაციას აღუწერა, რა ვითარებაში ნახა ზაზა ნიკლაური ციხეში მას შემდეგ, რაც აცნობეს, რომ „მას რაღაც დაემართა...“

„რაც მე ვნახე, არაადამიანური იყო. მას ლაპარაკიც კი აღარ შეეძლო. ეს იყო მასა დამტვრეული ძვლებითა და ერთიანად დაფუფქული სხეულით. იგი სხვადასხვა საშუალებებით იყო ნანამები“.

ექიმმა, რომელიც დელეგაციაში იყო, გასინჯა ზაზა ნიკლაური და დაადასტურა, რომ მას კისერზე აჩნდა დიდი ნაწიბური დამწვრობის შედეგად და უამრავი პატარ-პატარა ნაწიბური მკლავებზე, ხოლო მკლავის ზედა ნაწილი მოტეხილობის შემდეგ ცუდად იყო შეხორცებული.

ზაზა ნიკლაურის საწინააღმდეგოდ ერთადერთი ბრალდება იყო წაყენებული მისი წამების განცხადების თაობაზე. გამოძიება არ ჩაუტარებიათ, რადგან თვითონ ზაზა ნიკლაურმა თქვა უარი ჩვენებაზე საკუთარი ოჯახის საფრთხეში ჩადების შიშით. ხოლო საქართველოს ხელისუფლების წარმომადგენლებმა „ემნესტი ინთერნეშნლს“ 1994 წ. ოქტომბერში აცნობეს, რომ გამოძიება არ დაუწყიათ, რადგან სასამართ-

ლოს პროკურორმა, კახა კობერიძემ, ბრიტანეთის ჰელსინკის „ჰიუმან რაითის“ ჯგუფს უთხრა, ვითომ ზაზა ნიკლაური დაპატიმრების მომენტში მანქანიდან გადმოხტა და მაშინ დაშავდა.

ამის მიუხედავად, სხვა განსასჯელებმაც და მათმა დამცველებმაც ასეთივე განცხადებები გააკეთეს წამების ფაქტების შესახებ. სასამართლო განხილვის დროს „ემნესტი ინთერნეშნალმა“ აღნიშნა სხვა პატიმრების წამების ფაქტებიც. ასე მაგალითად, ვიქტორ დომუხოვსკი საკანში სცემეს საგანგებო პოლიციის ოფიცრებმა 1994 წლის 13 აგვისტოს, მას შემდეგ, რაც მან უარი განაცხადა მათთვის გადაეცა სასამართლოზე გაკეთებული ჩანაწერები. პოლიციის ოფიცრებმა ჯერ რეზინის ხელკეტებით ურტყეს, შემდეგ იატაკზე დააგდეს და ნიხლებით სცემეს. 15 აგვისტოს იგი სასამართლო პროცესზე ვერ გამოცხადდა, რადგან ცემის შემდეგ ფეხზე ველარ იდგა. ამას გარდა, 1994 წ. 11 დეკემბერს ვიქტორ დომუხოვსკი ცემეს მთვრალმა პატიმრებმა, რომელთაც ვილაცამ გადასცა მისი საკნის გასაღები. „ემნესტი ინთერნეშნალისთვის“ არ არის ცნობილი ამ ინციდენტების გამოძიების შესახებ.

საქართველო ოფიციალურად შეუერთდა (1994 წლის ოქტომბერში) გაერთიანებული ერების კონვენციას, რომელიც იბრძვის წამებისა და სხვა სისასტიკეების, არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობისა, თუ დასჯის წინააღმდეგ და ვალდებულია შეისწავლოს და განიხილოს ყველა განცხადება თუ საჩივარი, რაც ეხება წამებისა და ცუდად მოპყრობის ფაქტებს, გაასამართლოს ყველა პირი, ვინც ასეთ ქმედებას სჩადის, ხოლო ნაწამებს უნდა აუნაზღაუროს და მოახდინოს მისი რეაბილიტაცია. ასევე შეუძლია, ყველა ზომა მიიღოს, რათა არ განმეორდეს წამების შემთხვევები.

*Amnesty International Report 1995 year
„სამრეკლო“, 1995, 3-9 აგვისტო*

**„სიკვდილით დასჯის, წამებისა და
სასამართლოს „ოზიქტურობის“ გამო“. საქმე
№7493810 (გაგრძელება)**

წინაპატიმრობის პირობები

გამოძიებისა და სასამართლო პროცესის მიმდინარეობის დროს განსასჯელებს ამყოფებდნენ ორთაჭალის ციხეში (საგამომძიებლო იზოლატორი №1), თბილისში. ცნობილია, რომ ციხეში შემადრწუნებელი პირობებია. თითოეულ საკანში 45-50 კაცია, თითოეულზე მოდის 2 კვ. მ ფართობი. მათი საკვებია ძირითადად პური და წყალი, ხან ცოტა მეტი. ზამთარში გათბობა მოუწესრიგებელია, ასევეა ელექტრომომარაგება, იქაურობა სავსეა სხვადასხვა პარაზიტებით, ვირთხებით, ტილებით.

ციხეში ძალზე გავრცელებულია ტუბერკულოზი, მაგრამ არავითარ ზომებს არ იღებენ ამ გადაამდები დაავადების წინააღმდეგ, არ ტარდება მკურნალობა, არა აქვთ წამლები, რომლითაც ავადმყოფებს სახლიდან ამარაგებენ. ხშირ შემთხვევაში მათი სამედიცინო დახმარების საკითხებს უფრო სამართალდამცავი პირები წყვეტენ, ვიდრე ექიმები, თუმცა არც საავადმყოფოა გამოსავალი, პატიმარი კვლავ მოსამართლეზეა დამოკიდებული. ზაზა წიკლაური, რომელიც წამების, ტუბერკულოზის და შიმშილობის გამოცხადების შემდეგ მძიმე მდგომარეობაში მყოფი მოათავსეს საავადმყოფოში, მოსამართლის ბრძანებით უკანვე დააბრუნეს 1994 წლის ივნისში, შეუწყვიტეს მკურნალობაც და 9 სექტემბერს კვლავ იძულებული გახდნენ, გადაეყვანათ საავადმყოფოში.

დაავადების შემთხვევები

განსასჯელთა საკმაოდ დიდი რიცხვი უჩივის ჯანმრთელობის გაუარესებას პატიმრობის პირობების გამო, ზოგჯერ შიმშილობის გამოცხადების მიზეზითაც, რითაც ისინი პროტესტს გამოხატავენ, იმიტომ, რომ აუტანლად ეპყრობიან.

ორ განსასჯელს, ვიქტორ დომუხოვსკისა და მამუკა დანელიას განუვითარდათ ტუბერკულოზის ნიშნები, ამას გარდა, მამუკა დანელიას თავის არეში მიღებული ჰქონდა ტრავმები, რაც უფრო გაუარესდა წინა საგამოძიებო პატიმრობის დროს. ზაზა ნიკლაურს აქვს ტუბერკულოზის დიაგნოზი და კუჭის წყლული, ხოლო ზურაბ ბარძიმაშვილი ჩამოყალიბებული ინვალიდია – აქვს ეპილეფსია, საავტომობილო კატასტროფის შედეგად კი მკლავსა და ბარძაყში აქვს მეტალის სამაგრები, იგი გულითაცაა დაავადებული და საჭიროებს მუდმივ მკურნალობას, წამლებით კი მხოლოდ ოჯახიდან ამარაგებენ. ისიც ითქვა, რომ მას გაუუარესდა ფსიქიკური მდგომარეობა, დაპატიმრების დროსაც და შემდეგაც ორჯერ ჰქონია თვითმკვლელობის მცდელობა. 51 წლის ომარ კოჭლამაზაშვილს გულის მწვავე შეტევა დაემართა სასამართლო დარბაზში, 1994 წლის 13 სექტემბერს, მაგრამ, არც მანამდე და არც მერე, ექიმს არ გაუხინჯავს.

დარღვევები მიმდინარე პროცესში

გარდა იმისა, რომ თითქმის ყველა ბრალდებულს ცუდად ეპყრობოდნენ, თვითონ სასამართლო პროცესიც მეტად მნიშვნელოვანი დარღვევებით მიმდინარეობდა, დაპატიმრების მომენტიდან თვით განაჩენამდე. პატიმართა უმეტესობა ჩიოდა, რომ მათთვის არ წარუდგენიათ დაპატიმრების მიზეზი და არ იცნობდნენ წაყენებულ ბრალდებებს, დამცველთან ურთიერთობა თითქმის უგულვებლყოფილი იყო, დაკითხვებიც მეტწილად დამცველის გარეშე მიმდინარეობდა, ხშირად პროცესიდან აძევებდნენ, როგორც დამცველს, ასევე ბრალდებულს, მოსამართლე უარს ეუბნებოდა განსასჯელს, გასცნობოდა საქმეს, იყო შემთხვევები, როცა არც დამცველს გააცნეს საქმესთან დაკავშირებული მასალები; განსასჯელებს არ აძლევდნენ საშუალებას, თავისი სურვილის მიხედვით აერჩიათ დამცველი და აიძულებდნენ, სასამართლოს მიერ თავს მოხვეული ადვოკატი ჰყოლოდათ.

თუ ზემოაღნიშნული ფაქტია, და ნამდვილად ასე ხდებოდა, მაშინ ყველაფერი ეს ეწინააღმდეგება საერთაშორისო შეთანხმებას სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ (ICCPR), რომელსაც საქართველო შეუერთდა 1994 წლის მაისში.

თუმცა ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ განსასჯელები ზოგიერთ შემთხვევაში უპატივცემულოდ იქცეოდნენ სასამართლოს მიმართ, რის გამოც მათ აძევებდნენ დარბაზიდან. მაგ., პროტესტის ნიშნად განსასჯელებმა ზურგი შეაქციეს მოსამართლე მირზა დოლიძეს, პროკურორს, აბოლებდნენ სიგარეტს და სხვ., რასაც იტყობინებიან ოფიციალური და დამოუკიდებელი დამკვირვებლები.

განაჩენი

31 იანვარს პროკურორმა წარმოთქვა დასკვნითი სიტყვა და მოითხოვა უმეტესი განსასჯელის სასჯელის მაქსიმუმი, ხოლო ორისთვის – ირაკლი დოკვაძესა და პეტრე გელბახიანისთვის სიკვდილით დასჯა.

განაჩენი გამოიტანეს 6 მარტს. როგორც მოითხოვა პროკურორმა, ირაკლი დოკვაძესა და პეტრე გელბახიანს დაუტოვეს სასჯელი, ხოლო დანარჩენებს, 15 განსასჯელს, უმნიშვნელოდ შეუმცირეს პროკურორის მიერ მოთხოვნილი სასჯელის ვადა.

რაკი №7493810 საქმე განხილულ იქნა უზენაესი სასამართლოს მიერ, ე. ი. პირველი ინსტანციის მიერ, ბრალდებულებს უფლება არ დაუტოვეს განაჩენის გასაჩივრებისა. მაგრამ ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო შეთანხმების თანახმად, ყველა ბრალდებულს უფლება აქვს, მიმართოს უფრო მაღალ სასამართლო ინსტანციებს. ირაკლი დოკვაძესა და პეტრე გელბახიანს კი ჩამოერთვათ ეს უფლება, ასევე უარი ეთქვათ საჩივარზე სხვა ბრალდებულებსაც. ასე რომ, ირაკლი დოკვაძესა და პეტრე გელბახიანს ერთადერთი იმედი რჩებათ – გამოიყენოს თავისი კონსტიტუციური უფლება ედუარდ შევარდნაძემ და უბოძოს მათ შეწყალება, შეუცვალოს განაჩენი.

სასამართლოს დასკვნის შემდეგ, სულ მალე, ედუარდ შევარდნაძეს რადიოგამოსვლაში უთქვამს, თითქოს პირადად იგი სიკვდილით დასჯის წინააღმდეგია, მაგრამ რაკი არსებობს კანონი, კიდევ უნდა იმოქმედოსო. „ემნესტი ინთერნეშლი“ მიმართავს მას, იმოქმედოს საკუთარი რწმენის თანახმად და შეცვალოს განაჩენი, რომელიც გამოუტანეს ირაკლი დოკვაძესა და პეტრე გელბახიანს.

„ინთერნეშლის“ მიმართვა საქართველოს ხელისუფლებისადმი 7493810 საქმესთან დაკავშირებით

სასამართლოს განაჩენის გამოტანის შემდეგ „ემნესტი ინთერნეშლმა“ მიმართა საქართველოს რესპუბლიკის პასუხისმგებელ პირებს, რომ იმოქმედონ ამგვარად:

1. სიკვდილის განაჩენი შეუცვალონ ირაკლი დოკვაძესა და პეტრე გელბახიანს;
2. სასწრაფოდ, ყოველმხრივ და მიუკერძოებლად, გამოიკვლიონ პატიმრების ცუდად მოპყრობის შემთხვევები, საჯაროდ ამხილონ ისინი და შესაბამისად დასაჯონ დამნაშავენი;
3. გადაისინჯოს ხელახლა ყველა 17 ბრალდებულის საქმე, ე. ი. მათი, ვინც დამნაშავედ სცნეს და განაჩენი გამოუტანეს 1995 წლის 6 მარტს.

საქართველო ხსნის მორატორიუმს სიკვდილით დასჯაზე

1994 წლის ნოემბერში საქართველოს ხელისუფლება „ემნესტი ინთერნეშლის“ 1994 წლის იანვარში მოხსენებას – საქართველოში სიკვდილით დასჯის შესახებ – იმით ხსნის, რომ გაუგზავნა დაწვრილებითი სტატისტიკა დანართით 1991 წლიდან 1994 წლამდე სიკვდილით დასჯის შემთხვევებისა. ყველას, ვისაც კი მისჯილი ჰქონდა სიკვდილი 1992 წლის თებერვალში, როდესაც „ემნესტი ინთერნეშლი“ ეწვია ორთაჭალის ციხეს თბილისში, და მოხსენიებული იყვნენ 1994

წლის მოხსენებაში – უბოძეს შეწყალება და სიკვდილის განაჩენი შეუცვალეს 20 წლის პატიმრობით. საპარლამენტო შეწყალების კომისიამ 1994 წლის აგვისტოში მათი პეტიციის სასარგებლოდ გადანყვეტილება მიიღო.

1991 წელს ხუთ კაცს მიუსაჯეს სიკვდილი, ყველა მათგანს შეუცვალეს განაჩენი 20 წლის პატიმრობით 1994 წლის 23 აგვისტოს. ერთ პირს, თამაზ ცაბავას სიკვდილი მიუსაჯა აფხაზეთის უზენაესმა სასამართლომ. 1992 წელს იგი ჯერ კიდევ ელოდებოდა შეწყალების პეტიციის შედეგს იმ დროს, როცა ადგენდნენ სტატისტიკას, მაგრამ მისი ბედი უცნობია „ემნესტი ინთერნეშნლისთვის“.

1993 წელს 13 კაცს მიუსაჯეს სიკვდილი, რომელთაგან სამი კვლავ ელოდებოდა პეტიციის შედეგებს შეწყალებისთვის, მაშინაც ადგენდნენ სტატისტიკურ ინფორმაციას, მაგრამ მათი ბედი ჯერჯერობით უცნობია. ოთხს სიკვდილის განაჩენი შეეცვალა 20 წლის პატიმრობით 1994 წლის აგვისტოში, ხოლო 6 დაისაჯა 1994 წლის მაისში, რომელთაგან ერთი – სერგო ტიდილოვი უკვე ცნობილი იყო „ემნესტი ინთერნეშნლისთვის“, მაგრამ ვერ მოესწრო, რადგან საქართველოს პარლამენტმა მორატორიუმი მოხსნა სიკვდილით დასჯის კანონს.

1994 წელს პირველი 7 თვის მანძილზე 11 კაცს მიუსაჯეს სიკვდილი. ერთი მათგანი – სულიკო ჩიხლაძე – დაისაჯა 1994 წლის 15 აგვისტოს, განაჩენის 6 თვის შედეგ; ერთს შეუცვალეს 20 წლის პატიმრობით 1994 წლის 5 აგვისტოს.

ყველა ეს აღნიშნული სასიკვდილო განაჩენი გამოტანილი იყო წინასწარ განზრახული, დამამძიმებელი გარემოებებით მკვლელობისთვის, მუხლი 104, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით, გარდა ერთი ბრალდებისა, მცირეწლოვანი ბავშვის გაუპატიურებისთვის, მუხლი 17-4 და ერთიც – პოლიციის ოფიცრის მკვლელობის მცდელობისათვის, მუხლი 209.

ამ სტატისტიკის მიღების შემდეგ „ემნესტი ინთერნეშნლმა“ შეიტყო მხოლოდ ერთი სიკვდილის განაჩენის შემთხვევა,

რომელიც გამოტანილ იქნა 1995 წელს, იმის გარდა, რაც გამოუტანეს ირაკლი დოკვაძესა და პეტრე გელბახიანს. არაოფიციალური წყაროებიდან „ემნესთი ინტერნეშნლმა“ მიიღო ცნობა, რომ 1995 წელს სულ მცირე 7 სიკვდილის სასჯელი აღასრულეს.

აპელაციის უფლების უქონლობა

ყველა ის 11 კაცი, რომელთაც 1994 წლის პირველ 6 თვეში გამოუტანეს სიკვდილის განაჩენი, გაასამართლა საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ, რომელიც მიჩნეულია უმაღლეს ინსტანციად. მაშინ, როცა საქართველო ჯერ კიდევ სსრკ-ს შემადგენლობაში შედიოდა, განსასჯელებს შეეძლოთ საჩივრით მიემართად სსრკ-ს უმაღლესი სასამართლოსთვის, მაგრამ, როგორც ცნობილია, ემნესტი ინტერნეშნლისთვის, დამოუკიდებლობის მიღების შემდეგ, აღარ არსებობს სხვა უმაღლესი ორგანო, სადაც შეიძლება პატიმარმა გაასაჩივროს. უზენაესი სასამართლოს ვერდიქტი საბოლოოა და გასაჩივრებას არ ექვემდებარება, ამით კი ირღვევა საერთაშორისო კანონის სტანდარტები.

მაგრამ მაინც რჩება განაჩენის შეცვლის ორი გზა. აუცილებლობის შემთხვევაში სამართლიან ხელისუფლებას შეუძლია, შეიტანოს პროტესტი სასამართლოზე განსახილველად, მაგრამ ეს პროცედურა არ არის ავტომატური. ყველა სასიკვდილო განაჩენი განიხილება შეწყალების კომისიის მიერ, მაგრამ აქაც გათვალისწინებულია შემამსუბუქებელი ფაქტორები და სასამართლო განხილვას არ გულისხმობს.

სიკვდილის განაჩენის მასშტაბების გაფართოების გამო

რუსული გაზეთი „იზვესტია“- 1995 წლის თებერვალში გვაუწყებდა, რომ საპარლამენტო კომისიამ საქართველოს პარლამენტს გადასცა განსახილველად კანონპროექტი, რომელიც ეხებოდა ნარკოტიკების გავრცელება-მოხმარების

პრობლემებს და ითვალისწინებდა სასიკვდილო განაჩენს. ამ დოკუმენტის შესახებ მეტი ცნობები აღარ მიგვიღია.

სიკვდილის დასჯის მასშტაბების გაფართოება შეუსაბამისობაშია საქართველოს მიერ ნაკისრი ვალდებულებების (ICCPR) წინაშე. გაერთიანებული ერების ადამიანთა უფლებების კომიტეტი, ექსპერტთა საბჭო, რომელიც მეთვალყურეობას უწევს შეთახმებას, ზოგადად შენიშვნაში (6), აცხადებდა, რომ მონაწილე ქვეყნები ვალდებული არიან, შეზღუდონ სიკვდილით დასჯის მასშტაბები და ურჩევდა, რომ აუცილებელი იქნება ამ კონტექსტში სისხლის სამართლის კანონების გადასინჯვა. კომიტეტი ასევე განმარტავდა, რომ მუხლინგანიხილავს სიკვდილით დასჯის საერთოდ გაუქმებას იმ პირობების დაცვით, რასაც მკაცრად შეგვახსენებს (პარ. 2/2 და 6), რომ გაუქმება სასურველია. დასკვნის სახით კი ნათქვამია, რომ „სიკვდილით დასჯის გაუქმებისთვის მიღებული ყველა ზომა პროგრესულ ნაბიჯად მიიჩნევა, რაკი გულისხმობს სიცოცხლის უფლებით სარგებლობას“.

„ემნესტი ინთერნეშნლის“ რეკომენდაციები საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობისთვის სიკვდილით დასჯის გამო

ემნესტი ინთერნეშნლი დიდ სინანულს გამოთქვამს იმის გამო, რომ საქართველოში შეიცვალა ვითარება სიკვდილით დასჯის კანონის გაუქმებასთან დაკავშირებით და განახლდა ადამიანების დაზარალება. კვლავაც გრძელდება ასეთი მიმართვების გაგზავნა საქართველოს ხელისუფლების შესაბამისი პირებისადმი, რათა:

- შეცვალონ ყველა განსახილველი სასიკვდილო განაჩენი;
- დაუყოვნებლივ მიიღონ ზომები, რომ ყველა სიკვდილმისჯილს მიეცეს საშუალება, მიმართოს უმაღლეს სასამართლო ინსტანციებს, საერთაშორისო სტანდარტების დაცვით;
- შეიქმნას ოფიციალური კომისია სიკვდილით დასჯის საკითხებთან დაკავშირებით. სხვა ქვეყნების გამოცდილე-

ბამ გვაჩვენა, რომ, სადაც კი ბრკოლდება ასეთი გადაწყვეტილების მიღება, შეიძლება უფრო სასარგებლო იყოს ფაქტების მოძიების მიზნით საგამოძიებო კომისიების შექმნა, რაც გადაწყვეტილებას დაედება საფუძვლად. ოფიციალური კომისია იზრუნებს, რომ სასიკვდილო განაჩენს შემოაცილოს პოლიტიკური და ემოციური სარჩული, რაც ხშირად ახლავს ხოლმე ამას. კომისიის მიგნებები დაეხმარება ოფიციალურ პირებს, კანონმდებლებსა და საზოგადოებას ობიექტური ინფორმაციის თუ გადაწყვეტილების მიღების თვალსაზრისით.

თავი შეიკავეთ სიკვდილით დასჯის მასშტაბების შემდგომი ზრდისგან!

Amnesty International Report 1995 year
„სამრეკლო“, 1995, 9-16 აგვისტო.

„აშენსთი ინთერნეშლის“ რაპორტი, 1995 წელი საქართველო

შემონმდა პოლიტპატიმართა 19-კაციანი ჯგუფი; სამართლიანი ძიების საერთაშორისო სტანდარტების მიხედვით გამოძიება არასრულყოფილი აღმოჩნდა. ერთი პოლიტპატიმარი დაუნდობლად იყო ნაცემი. მეორე დაკავებული „დამუშავების“ შედეგად დასნეულებული გარდაიცვალა. მას მერე, რაც პარლამენტმა დახვრეტის შესახებ აღძრა მორატორიუმის საკითხი, სულ ცოტა 11 ადამიანს მიუსაჯეს სიკვდილი, ხოლო 13 სივდილმისჯილს სასჯელი შეუმსუბუქდა. აფხაზეთის სადავო რაიონში უშუალოდ ეთნიკური უთანხმოების ნიადაგზე დააკავეს ერთი პიროვნება, ხოლო წინა წლებში „გამქრალი“ ადამიანების ბედი გაურკვეველი რჩება. ფიქრობენ, რომ წლის ბოლოს აფხაზეთში დახვრიტეს სულ ცოტა 6 კაცი. არეულობის დაწყებიდან რამდენიმე კვირის შემდეგ (1994) წლის და-

საწყისში, დადასტურდა ყოფილი პრეზიდენტის, ზვიად გამსახურდიას, სიკვდილი. თებერვლის თვეში ქვეყნის უმეტეს ნაწილში გამოცხადდა საგანგებო მდგომარეობა. სექტემბერში სახელმწიფო მეთაური, ედუარდ შევარდნაძე, გადაურჩა პარლამენტის მიერ წამოჭრილ უნდობლობის ვოტუმს.

მდგომარეობა აფხაზეთის სადავო ტერიტორიაზე ბოლო წლის განმავლობაში უფრო სტაბილური გახდა. მაისის თვეში ქართული და აფხაზური მხარეები შეთანხმდნენ ცეცხლის შეწყვეტის, ძალების დაშორიშორების შესახებ. მომდევნო თვეს კი რუსეთის სამხედრო ნაწილები, როგორც მშვიდობის დამცველები, განლაგდნენ ამ ტერიტორიაზე. ოქტომბერში ადრინდელი შეთანხმების თანახმად, იძულებით დევნილი 250000 კაციდან სულ რამდენიმემ შეძლო დაბრუნება.

მაისში საქართველო შეუერთდა ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების დაცვის საერთაშორისო შეთანხმებას, მსგავსად იმისა, როცა პირველად ოპტაციური (ოპტაცია – მოქალაქეობის არჩევის უფლება, რომელიც ეძლევა მოსახლეობას, როცა ერთი სახელმწიფოს ტერიტორია გადადის მეორე სახელმწიფოს ხელში) ოქმით შეუერთდა სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების დაცვის საერთაშორისო შეთანხმებას. ოქტომბრის თვეში ქვეყანა შეუერთდა ბაპრო-ს კონვენციას წამების წინააღმდეგ.

ცხრამეტი კაცი – მათგან უმრავლესობა ყოფილი პრეზიდენტის, ზვიად გამსახურდიას, მომხრე – გადაეცა გამოძიებას მთელი რიგი დანაშაულის გამო, როგორცაა: იარაღის უკანონო ტარება, მკვლელობა და ტერორიზმი. სამართლიანი გამოძიების საერთაშორისო სტანდარტების მიხედვით, ძიება აღმოჩნდა არასრულყოფილი. ბევრმა მათგანმა განაცხადა, რომ 1992 წელს, დაპატიმრების მომენტში, ისინი არ იყვნენ ინფორმირებული იმის შესახებ, რომ მათ წინააღმდეგ აღძრულია საქმე და, რომ საკუთარი ნებით არჩეულ ადვოკატებს ხშირად უკრძალავენ მათთან შეხვედრას. როგორც გაირკვა, გამოძიების პროკურორმა უარი უთხრა მათ, გაცნობოდნენ

საბრალდებო საქმის მასალებს და სულ ცოტა ერთ ინსტანცი-
აში მათ ადვოკატებსაც ასევე ეთქვათ უარი. პატიმრების აღ-
წერით, თავისუფლების აღკვეთის მომენტიდან დაიწყო მათი
წამება საშინელი ფორმებით, მათ შორის თავდაყირა ჩამო-
კიდება, მდულარე წყლით დათუთქვა და გამუდმებული ცემა,
რისი შედეგიცაა დამტვრეული ძვლები.

აუგი მოპყრობის შესახებ მიღებული მრავალი განცხადების
უმეტესობაში აღნიშნულია, რომ დაკავებულებს აწამებდნენ
ძიების დაწყებამდე, 1993 წლის ოქტომბრამდე. განსაკუთრებით
ერთი პატიმარი – ვიქტორ დომუხოვსკი აცხადებს, რომ ის 13
აგვისტოს ცემეს განსაკუთრებული პოლიციის ოფიცრებმა,
რომლებიც შევიდნენ მის საკანში და მოსთხოვეს, დათანხმებო-
და გამოძიების მითითებებს. ბევრი პატიმარი იტანჯებოდა და-
ავადებებით, რომლებიც საპატიმროში არსებული პირობებით
იყო გამოწვეული. ისინი ჰყავდათ ხალხით გადატვირთულ,
მკბენარებით სავსე და ანტისანიტარულ საკნებში. სამედიცინო
დახმარება სპონტანური და არაადეკვატური იყო.

ერთი მამაკაცი, პოლიციელების მიერ ნაცემი, გარდა-
იცვალა. ივლისში როინ ქოჩიშვილი სოფელ ქურთადან (ცხინ-
ვალის რაიონი), ცემით გარდაიცვალა მას მერე, რაც პოლიცი-
ის ოფიცრებმა ის და მისი რამდენიმე ამხანაგი დააპატიმრეს,
როგორც მანქანის ქურდობაში ეჭვმიტანილი.

მარტში პარლამენტმა წამოჭრა სიკვდილის დასჯაზე
ორწლიანი მორატორიუმის საკითხი და აგვისტოსთვის ცხრა
კაცი დახვრიტეს. მათ შორის იყო სულიკო ჩიხლაძე, რომელ-
საც მკვლელობის გამო დახვრეტა მიუსაჯეს თებერვალში. ეს
ადამიანი და კიდევ ხუთი კაცი ცხრა სიკვდილმისჯილიდან
უმადლესმა სასამართლომ გაასამართლა და მათ გასაჩივრე-
ბის არანაირი შესაძლებლობა არ გააჩნდათ. გასული წლის
პირველ ნახევარში სულ ცოტა 11 ადამიანს მიესაჯა სიკვდი-
ლი. აგვისტოში 13 სიკვდილმისჯილს სასჯელი შეუმსუბუქეს.

როგორც ცნობილია, აფხაზეთის სადავო ტერიტორიაზე
ეთნიკური უთანხმოების გამო დაიჭირეს სულ ცოტა 1 ადამი-

ანი – მადლენა ჯაფარიძე, 67 წლის, ეროვნებით ქართველი. მან განაცხადა, რომ 8 ივლისს ეწვია აფხაზი ჯარისკაცი და იგი დაადანაშაულა სხვა ქართველებთან კავშირში. მეორე დღეს ის აფხაზი სხვა ოთხ ჯარისკაცთან ერთად მობრუნდა და ქალბატონი წაიყვანა. იმავე საღამოს მის ბინაში სხვა ოჯახი შესახლდა. აი, უკვე წლის ბოლოა და მისი ადგილსამყოფელი დღემდე უცნობია.

აფხაზეთში მიმდინარე კონფლიქტის დროს სხვა დანარჩენ „გამქრალთა“ ბედი აგრეთვე გაურკვეველია. როგორც ითქვა, ისინი და კიდევ სულ ცოტა შვიდი არაქართველი, 1992 წლის მინურულს ქართველმა სამხედრო პირებმა დააპატიმრეს სოხუმში, ხოლო 1993 წლის სექტემბერში, როცა აფხაზეთის შეიარაღებულმა ძალებმა აიღეს სოხუმი, დააპატიმრეს უამრავი ქართველი.

იანვარში აფხაზეთის პროკურორმა განაცხადა, რომ აფხაზეთის სადავო ტერიტორიაზე ხუთი, თუ ექვსი კაცი დახვრიტეს, ყველა გასამართლდა მკვლელობისთვის და, რომ იქ იმ დროისათვის არ არსებობდა სათანადო რგოლი, რომელიც განიხილავდა პეტიციას შეწყალების შესახებ.

„ემნესტი ინტერნეშნლი“ ცდილობდა, მოეპოვებინა სათანადო ინფორმაცია იმ დაკავებულთა შესახებ, რომლებიც აფხაზური კონფლიქტის დროს ეთნიკური მიზეზით დაიჭირეს და ორივე მხარეს მოსთხოვა, დაადგინონ მათი ადგილსამყოფელი, ვინც უკვალოდ „გაქრნენ“.

„ემნესტი ინტერნეშნლი“ მოსთხოვა ხელისუფალთა საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად უზრუნველყონ ვიქტორ დომუხოვსკისა და მის თანაბრადღებულთა ჭეშმარიტად ობიექტური გამოძიება. ორგანიზაციამ, აგრეთვე, მოითხოვა, ჩატარდეს ამომწურავი, სწრაფი და მიუკერძოებელი ძიება წამების შესახებ არსებული ყველა განცხადებისა, რათა გამოირიცხოს ნებისმიერი დარღვევა, რომელიც იწვევდა უსამართლობას.

„ემნესტი ინტერნეშნლი“ გამოთქვა მწუხარება სიკვდილით დასჯის აღდგენის გამო და მოითხოვა ყველა მოსალოდ-

ნელი სასიკვდილო განაჩენის შემსუბუქება. ორგანიზაციამ ასევე მოითხოვა, რომ დაუყოვნებლივ გადაიდგას ნაბიჯები, რათა ყველა სიკვდილმისჯილს გარანტირებული ჰქონდეს უფლება, მიმართოს უმაღლესი იურისდიქციის მქონე სასამართლოს და მიაღწიოს სრულ შეწყალებას ან სასჯელის შემსუბუქებას.

Amnesty International Report 1995 year, Georgia

„სამრეკლო“, 1995, 23-30 აგვისტო

შეპარდნაქა პასუხობს: „...საქართველოში ყველაფერი განადგურებულია“

საქართველოს მიმართ რუსეთის პოლიტიკის შესახებ:

მრავალმა ადამიანმა არ იცის რუსეთი ჩემზე უკეთ. ფიქრობენ, რომ რუსეთი საქართველოს თავისი გავლენის ქვეშ სრულად მოაქცევს და კოლონიად გაიხდის. რას მოიგებს ამით რუსეთი? არაფერს. სინამდვილეში კი, როგორც სახელმწიფო, დაკარგავს უამრავს, კერძოდ, ნდობას და აგრეთვე, ისეთი ქვეყნის სახელს, რომელიც არ იპყრობს სხვა ქვეყნებს. ახალ რუსეთს ახალი მისია აკისრია: გაუადვილოს ჩამოყალიბება ახლად წარმოქმნილ სახელმწიფოებს, ყოველ მხრივ შეუწყოს ხელი მათ დამოუკიდებლობას. რუსეთს არ შეიძლება ვუყურებდეთ, როგორც საფრთხობელას, როგორც მუქარას სხვა ქვეყნებისთვის. სხვაგვარად, რუსეთი მიდის დეზინტეგრაციისკენ.

საქართველოში რუსეთის სამხედრო ბაზების შესახებ:

შეთანხმება სხვა ქვეყნის სამხედრო ბაზების განლაგების შესახებ სუვერენიტეტს გარკვეულად ზღუდავს, მაგრამ ეს არ არის კატასტროფა და არ ნიშნავს დამოუკიდებლობის დაკარგვას. თურქეთში განლაგებულია უცხო ბაზები, მაგრამ მას თავისი დამოუკიდებლობა არ დაუკარგავს. არც ფილიპინებს, არც სამხრეთ კორეას ან იაპონიას... ბაზების სანაცვლოდ ჩვენ

მოგვეცა ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის გარანტია. მეორე გარანტია, რომელიც ჩვენ მივიღეთ, არის ის, რომ რუსეთი ყველანაირად შეგვიწყობს ხელს, რათა ჩვენი ეროვნული არმია შევექმნათ. შეუძლია ვინმეს, წარმოიდგინოს სუვერენული სახელმწიფო საკუთარი არმიის და პოლიციის გარეშე?

საქართველოს ეკონომიკის პერსპექტივების შესახებ:

ძალიან სამწუხაროა, მაგრამ 1988-89 წლიდან საქართველოში ყველაფერი განადგურებულია – ქარხნები, რკინიგზები, ელექტროსადგურები... როცა მე პირველად ჩამოვედი აქ, მეგონა, რომ მოვხვდი ჯოჯოხეთში. ახლა პირველი წელია, როცა ხალხმა დაიწყო ფიქრი რაიმეს წარმოებაზე, რაიმეს აშენებაზე. შემდგომი ორი წელი ძალიან მძიმე იქნება, მაგრამ სიტუაცია სტაბილურია; ყველაზე ცუდი უკან მოვიტოვეთ. თოფიანი ხალხი აღარსად ამყარებს წესრიგს. სტაბილურობასთან ერთად ინვესტორებიც ნამდვილად ჩამოვლენ. თუ ჩვენ კონსტიტუციის მიღებას მოვახერხებთ და ჩავატარებთ არჩევნებს, ეს შემდგომში გაამყარებს დემოკრატიის საფუძვლებს.

შევარდნაძის როლი საბჭოთა იმპერიის დაშლისას:

არავითარი ნოსტალგია. შეგეძლოთ თქვენ 10 წლის წინ, წარმოგედგინათ, რომ ერთ მშვენიერ დღეს მსოფლიო არ აფეთქდებოდა და ბირთვული ომი არ დაიწყებოდა? და რომ დასავლეთი და აღმოსავლეთი იქნებოდა მხოლოდ გეოგრაფიული აღნიშვნა, რომ ევროპა გათავისუფლდებოდა, ბერლინის კედელი დაეცემოდა და რომ 15 დამოუკიდებელი სახელმწიფო შეიქმნებოდა? შეგიძლიათ, დამისახელოთ იმაზე დიდი რევოლუცია, ვიდრე ის, რაც მოხდა წინა საუკუნეებში?

*„Georgia has been destroying everything“
„ნიუსვიქ“, 1995 წ. 26 ივნისი, ა. ნაგორსკი
„სამრეკლო“, 1995, აგვისტო*

**დემოკრატი, თუ დიქტატორი?
საქართველო: შვედრენაძე იყენებს
უფრო უხეშ ტაქტიკას**

შვედრენაძემ, თითქმის როგორც მონამ, ილაპარაკა რუსეთზე. როგორც „სუვერენული ქვეყნის დამოუკიდებლობის“ გარანტზე. იგი ამტკიცებს, რომ სამხედრო ბაზების შესახებ 25-წლიანი შეთანხმება რუსებს ავალებს, დაეხმაროს მას, რათა კვლავ გააკონტროლოს დაუმორჩილებელი რაიონები.

„ნიუსვიქ“

დაუფერებელია რუსეთის არმიის სამშვიდობო მისია. მას სულ სხვა მიზნები და ამოცანები აქვს: ნებისმიერ ფასად, მკვიდრი მოსახლეობის სიცოცხლის ხელყოფის ფასადაც კი, გაანადგუროს მონინაალმდევე. რაც კიდევ ერთხელ დაადასტურა ომმა ჩეჩნეთში. აბა, სხვა რისთვისაა არმია საჭირო?

„კომსომოლსკაია პრავდა“

ვინ არის ედუარდ შვედრენაძე? დასავლეთისთვის უსაყვარლესი, საბჭოთა პერესტროიკის ხანის საგარეო საქმეთა მინისტრი. იმჟამინდელმა სახელმწიფო მდივანმა ჯორჯ შიულცმა ის მოიწვია საიახტო კრუიზში მდინარე პოტომაკის დაყოლებით, სადაც ბანჯოს ჟღარუნის თანხლებით, გაისმა „საქართველო ჩემს ფიქრებში“. და ეს ყოველივე მის საპატრივციემულოდ მოეწყო (შვედრენაძე წარმოშობით საბჭოთა საქართველოდანაა და არა დიქსილენდიდან, მაგრამ არა უშავს რა). შულცის მემკვიდრე, ჯემს ბეიკერი, მოსკოვში ყოფნისას შვედრენაძეს ბინაში ეწვია საგანგებოდ მოწყობილ ქართულ სადილზე, სადაც გაუმასპინძლდნენ სუნელებით შეკმარული და ბოსტნეულში ჩაშუშული ბატკნით. დასავლეთმა

შევარდნაძეს ხოტბა შეასხა იმის გამო, რომ მონაწილეობდა რკინის ფარდის მოხსნაში. მაგრამ მისი ბიოგრაფია ასევე შეიცავს ადრინდელი კარიერის, დაუნდობელი სადამსჯელო ინსტიტუტის, საქართველოს კომუნისტური პარტიის ბოსის, ძველ პერიოდს. როცა სამი წლის წინ, ის მშობლიური ქვეყნის მეურვედ დაბრუნდა, საკუთარ თავს დაუსვა კითხვა: როგორ-მა შევარდნაძემ აიღო სადავეები – ძველი პარტიის ბოსმა, რომელიც ბრძანებებს მოსკოვიდან იღებდა, თუ დემოკრატი-მა ლიდერმა, რომელიც მზადაა, წარუძღვეს საქართველოს უფრო დამოუკიდებელი, პროდასავლური გზით?

უკანასკნელი ფაქტები შემაშფოთებელია: მარტში შე-ვარდნაძე დათანხმდა შეთანხმებას, რომლის მიხედვით, რუსეთის სამხედრო ბაზები 25 წლით განლაგდება საქა-რთველოში... თბილისში ახალი რუსული ცენტრის გახსნის ცერემონიაზე მან განაცხადა, რომ რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობებში დაძლეულია „არასასიამოვნო მომენტი“ და რუსეთზე, როგორც „სხვა სუვერენული ქვეყნების და-მოუკიდებლობის“ გარანტზე, ილაპარაკა თითქმის როგორც მონამ. ამ დროს ადამიანის უფლებების დაცვის საერთაშო-რისო ორგანიზაციები მას ბრალს სდებენ, რომ იგი ხელმძ-ღვანელობს „უშიშროების ძალებს“, რომლებიც მონინააღმ-დეგების მიმართ წამებისა და დაშინების დამკვიდრებული პრაქტიკიდან სხვადასხვა მეთოდებს იყენებენ. ტელევიზია აქამდე რჩება მთავრობის ძლიერი კონტროლის ქვეშ და, მს-გავსად ჩრდილოელი მეზობლის, ბორის ელცინისა, შევარდ-ნაძეს სურს, მიიღოს ფართო საპრეზიდენტო ძალაუფლების მქონე კონსტიტუცია.

სამი სამოქალაქო ომის შემდეგ ხალხი მიიღტვის კანონისა და წესრიგისკენ. შევარდნაძის ოპონენტები ამბობენ, რომ ის ამით სარგებლობს და ცდილობს, ანგარიში გაუსწოროს მათ. წინა თვეში პრეზიდენტმა გასცა ბრძანება დრამატურგ-სარდ-ლის ჯაბა იოსელიანის 2000 კაციანი „კერძო“ არმიის განი-არალების შესახებ, რომელიც ქვეყნის სამოქალაქო ომებში

მის ერთ-ერთ ძირითად დასაყრდენს წარმოადგენდა. „ის ტიპური მაკიაველია, რომელიც იშორებს ყველას, ვინც ოდესმე დახმარებია მას ძალაუფლების მოპოვებაში“, – თქვა იოსელიანმა, რომელიც აქამდე გარემოცულია შეიარაღებული პირადი დაცვით. ეს ინვესტს გამწარებული ხალხის აღშფოთებას. „დიქტატურა დაგვლუპავს ჩვენ“, – წინა კვირას გაგვაფრთხილა იოსელიანმა. შევარდნაძემ უპასუხა: „შენ ისე შორს ხარ დემოკრატიისაგან, როგორც მე – დიქტატურისგან“.

რუსეთის ზემოქმედება: ქართველები სულ უფრო და უფრო უპირისპირდებიან ერთმანეთს შევარდნაძის პოლიტიკის შედეგად. როცა მან 1992 წელს დაიკავა თანამდებობა, მისი მიზანი იყო, შეენყვიტა სამოქალაქო ბრძოლა და ქვეყანა უფრო დაეახლოვებინა დასავლეთისთვის. მაგრამ რუსებმა უცებ გამოთქვეს უკმაყოფილება, რაც გამოიხატა შავი ზღვის რეგიონის, კერძოდ, აფხაზეთის, სეპარატისტული მოძრაობისადმი მხარდაჭერით. შევარდნაძეზე მოახდინეს ზენოლა, რათა ის შეერთებოდა კრემლის გავლენის ქვეშ მყოფი დამოუკიდებელი სახელმწიფოების თანამეგობრობას და დათანხმებოდა რუსეთის არმიის მუდმივ ყოფნას.

ასეთმა ცვლილებამ სწრაფი შედეგი გამოიღო. მოსკოვი დაეხმარა შევარდნაძეს, ჩაეხშო წინააღმდეგობა, გამოწვეული მისი წინამორბედის ზვიად გამსახურდიას მიერ და გაუნია შუამავლობა აფხაზეთში ცეცხლის შეწყვეტის გამო. საქართველოს ლიდერი ამტკიცებს, რომ სამხედრო ბაზების შესახებ ახალი შეთანხმება რუსებს ავალებს, დაეხმარონ მას, კვლავ გააკონტროლოს თუმც მცირე, მაგრამ დაუმორჩილებელი რაიონები, და, რომ ის არ წარადგენს შეთანხმებას რატიფიკაციისთვის, სანამ ისინი ამას არ შეასრულებენ. მაგრამ მისი კრიტიკოსები მას ქვეყნის გაყიდვაში სდებენ ბრალს: „ჩვენ რუსეთის სამხედრო სატელიტი გავხდებით“, – ამბობს საპარლამენტო ოპოზიციის წევრი ივლიანე ხაინდრავა.

შევარდნაძის ასეთ საქციელს მისთვის საზღვარგარეთ აქამდე ზიანი არ მოუტანია. დასავლეთის დახმარება დღემ-

დე ნახევრად ავსებს საქართველოს ბიუჯეტს. ზამთარში გათბობის გარეშე და სპორადული ელექტრობის შედეგად საქართველოს სოფლის მეურნეობა – ეკონომიკის საფუძველი – განადგურებულია. თბილისის სურსათის ღია ბაზრების მენვრილმანე გამყიდველებს საკუთარ ვალუტას რუსული რუბლი ურჩევნიათ. მაგრამ დონორები, რომლებმაც ბოლო დროს შეაჩერეს ჰიპერინფლაცია, ფერმერებს ახალისებენ, რათა მათ მოინიონ მეტი მოსავალი. “მათ ბევრს მიაღწიეს ძალიან მძიმე პირობებში”, – თქვა ჯიან-ე-ვანმა, საერთაშორისო სავალუტო ფონდის წარმომადგენელმა. „მაგრამ ბევრად მეტის გაკეთებაა საჭირო“.

ალტერნატივა არ არის: ქართველთა უმრავლესობა იმდენად სკეპტიკურადაა განწყობილი, რომ მათი შეფასება არაფრის მთქმელ თავშეკავებამდეა მისული; ისინი ისე არიან დაღლილი მოქიშპე პოლიტიკოსების გამო, რომ მზად არიან ყველა უარყონ. „შევარდნაძე არაფრის გამკეთებელია“ – გამოთქვამს უკმაყოფილებას ნინო ზედელაშვილი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტი, ჟურნალისტი. „მე არ მივცემ მას ხმას, მაგრამ ვერც სხვა ალტერნატივას ვხედავ“. ეტყობა, შევარდნაძეც ვერ ხედავს სხვა ალტერნატივას.

„A democrat or a dictator“

„ნიუსვიქ“, 1995 წ. 26 ივნისი, ა. ნაგორსკი

„სამრეკლო“, 1995, აგვისტო

რუსულიდან

ჩეჩნური კრიზისი

„კომსომოლსკაია პრავდა“ 5 (21015)

13-16 იანვარი 1995 წელი

რა დაკვარგეთ	რა შევიძინეთ
მოკლულია ასობით მშვიდობიანი მოსახლე და რუსეთის სამხედრო მოსამსახურე.	ჯარმა მიიღო რადიკალური რეფორმების ჩასატარებელი იმპულსი.
სხვადასხვა მონაცემების თანახმად, რუსეთის არმიიდან აყვანილია 100-დან 500-მდე სამხედრო მოსამსახურე.	გენერლების და ოფიცრების გარკვეული ნაწილი მიიღებს მაღალ წოდებებს, ორდენებსა და მედლებს.
ჯავშანტექნიკის ასობით ერთეული და რამდენიმე ვერტმფრენი.	მედიკოსებს აღმოაჩნდათ შესაძლებლობა, ექსტრემალურ პირობებში შეამონმონ და დახვეწონ თანამედროვე სამედიცინო ტექნოლოგიები და პროფესიული ჩვევები.
ლტოლვილთა რაოდენობამ მიაღწია 100-150 ათას კაცს.	სატანკო ქარხნები მიიღებენ ახალი ტექნიკის მომზადების დაკვეთებს.
დანგრეულია ქალაქი გროზნო და არლუნი	პრესამ შეძლო, საქმით წარმოეჩინა თავისი დამოუკიდებლობა სახელმწიფოსაგან და უნარი – წარმართოს საზოგადოებრივი აზრი.
სამომავლოდ წლების მანძილზე გასტანს პარტიზანული ომი ჩეჩნეთში.	საზოგადოებაში გაძლიერდა პაციფისტური განწყობილება.

<p>ჩებოქსარის შეხვედრაზე ავტონომიებმა ცენტრს განუცხადეს, რომ მათთვის რუსეთის პოლიტიკა მკვეთრად მიუღებელია.</p>	<p>შერყეულია ჩეჩნეთის დამოუკიდებლობის კრიმინალური საფუძვლები.</p>
<p>ევროპასა და მუსლიმურ სამყაროში გაძლიერდა ანტირუსული განწყობა.</p>	<p>რუსეთის ხალხებმა მიიღეს გაკვეთილი იმისა, თუ რა სისხლის ფასად დაუჯდა ქვეყანას ჟირინოვსკის რეცეპტით რუსეთის სახელმწიფოებრიობის გამაგრება.</p>
<p>გაურკვეველი ვადით გადაიდო ევროპის საბჭოში რუსეთის მიღების საკითხი.</p>	<p>დემოკრატიულმა და კომუნისტურმა ორგანიზაციებმა ათწლიანი დაპირისპირების შემდეგ მიაგნეს პოლიტიკური შეხების ნერტილებს.</p>
<p>შერყეულია რწმენა იმისა, რომ დემოკრატია არის პრობლემის მშვიდობიანი გადაწყვეტის ხერხი.</p>	<p>გახსნილია (დუდაევის რეჟიმისგან) გათავისუფლებული ჩეჩნეთის ტერიტორიის ათვისების პერსპექტივა; ნავთობსადენის გაყვანის მსხვილი კომერციული პროექტი, რომელიც მრავალმილიარდიან შემოსავალს უქადის ხაზინას.</p>
<p>გადადგმულია მკვეთრი ნაბიჯი, რათა საზოგადოება ჩაფლონ უძრაობის ქაობში.</p>	<p>პოლიტიკოსების ახალ თაობას ჩაუტარდა გაკვეთილი, თუ რა ფასი უნდა გადაიხადონ ხალხებმა პოპულისტური ლიდერების მხარდაჭერისათვის.</p>

<p>შარშანდელთან შედარებით მკვეთრად შემცირდა ისედაც გამეოთხებული სოციალური პროგრამები.</p>	<p>ყველას, ვინც დააპირებს რუსეთის შემადგენლობიდან გასვლას, ჩაუტარდა თვალ-საჩინო გაკვეთილი.</p>
<p>დანგრეული ჩეჩნეთის აღსადგენად რუსეთის გადამხდელების ჯიბიდან დაიხარჯება მილიარდობით მანეთი.</p>	
<p>შეჩერებულია საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების დაპირებული კრედიტები.</p>	
<p>რუსეთის რეიტინგი, როგორც ხელსაყრელი ზონისა კერძო ინვესტიციებისათვის, 160 პუნქტიან სკალაზე 125-ე ადგილიდან გადავიდა 147-ზე.</p>	
<p>დადგენილ კონსტიტუციურ ვადებში პრეზიდენტის არჩევის ალბათობა შემცირდა და ამასთან სახელმწიფოში გაიზარდა საშიშროება, რომ კვლავ დაიძაბოს პოლიტიკური ცხოვრება და დამყარდეს მკაცრი ავტორიტარული რეჟიმი.</p>	
<p>აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებმა მიიღეს დამატებითი პოლიტიკური კოზირები ნატოში შესასვლელად.</p>	

<p>დასავლეთს თვალსაჩინოდ წარუდგა რუსეთის შეიარაღებული ძალების ჭეშმარიტი საბრძოლო მზადყოფნა და ბრძოლისუნარიანობა.</p>	
<p>შემცირდა რუსეთის შეიარაღების შესყიდვები საზღვარგარეთ; რომელი მყიდველის ყურადღებას მიიპყრობს საბრძოლო ტექნიკა, ასანთივით, რომ იწვის.</p>	
<p>დაიწყო ინიციატივა ახალი დაძაბულობის ზოლი შეიქმნას რუსეთის გარშემო.</p>	
<p>გაჩნდა პრეცედენტი სხვა ყოფილი საბჭოთა რეს- პუბლიკებისათვის – საქართველოს, უკრაინასა და მოლდავეთისთვის – თუ რო- გორ შეიძლება გადაწყდეს სა- ხელმწიფოს მთლიანობის და დანაშაულობასთან ბრძოლის პრობლემები.</p>	
<p>პრესა სახელმწიფოს ხელმძღვანელებს მკვეთრ ოპოზიციაში ჩაუდგა.</p>	

„სამრეკლო“, 1995, თებერვალი

თითქმის განაცხადი რუსეთის ახალი ამბავი

„კომსომოლსკაია პრავდა“

სიახლენი ალკოჰოლიზმის სფეროდან

ბ-მა ელცინმა განაცხადა, რომ ირლანდიაში, იმ ავადსახსენებელ თვითმფრინავში ის მთვრალი არ ყოფილა: „მე რომ მთვრალი ვყოფილიყავი, აუცილებლად გადმოვიდოდი თვითმფრინავიდან და წაფუდირიჟორობდი ორკესტრს! ვერანაირი ირლანდიის პრემიერ-მინისტრი მე ამაში ხელს ვერ შემიშლიდა!“ – განაცხადა პრეზიდენტმა თავის ინტერვიუში. მიუხედავად ასეთი განცხადებისა, ოპოზიციამ მოითხოვა, დაეხურათ ელცინის სადარბაზოსთან მდგარი სადღეღამისო კომერციული ჯიხური.

შემამფოთებელი ცნობები მოდის ეკატერინობურგიდან. ადმინისტრაციულმა ხელმძღვანელმა შეატყობინა თანამემამულეებს, რომ ქალაქში ორი დღის სამყოფი არაყია, მერე პერმში მოგვინევს წასვლაო. ქალაქის ადმინისტრაციაში შეიქმნა კომისია, რომელსაც მოუწევს „გაქცევა“. მაგრამ მუნიციპალური ხაზინა ცარიელია, მიღებს კი ცეცხლი უკიდია! ფულის დადება მოგინევთ, ეკატერინობურგელებო!

ხალხთან ერთად

ვ. ჩერნომირდინი, რომელიც ნიჟნი ნოვგოროდიდან დაბრუნდა, ხანმოკლე სამუშაო ვიზიტით მიემგზავრება ნოვგოროდში. საქმიანი გამგზავრების ძირითადი მიზანია, მოიძებნოს ქუდი, რომელიც პრემიერ-მინისტრს დაავიწყდა ამ უძველეს რუსულ ქალაქში. მთავრობის ხელმძღვანელი შეხვდება საქმიან წრეებს, სამეურნეო აქტივს, რიგით მოქალაქეებს, რომლებმაც შესაძლოა, უკარნახონ, თუ როგორ წარიმართოს ძიება.

ეკონომიკის ახალი ამბები

წელს დოლარის არნახული კურსი გამოზარდეს მთავრობის, პარლამენტის და რუსეთის ცენტრობანკის მშრომელებ-

მა. თუმცა, სპეციალისტების თვალსაზრისით, 1995 წელს მოსალოდნელია, რომ „აო-მმმ-ის“ აქციების მსგავსად ამერიკული დოლარის კურსიც დაემხოება და „აო-აშშ-ს“ პრეზიდენტს ბ. ქლინტონს ციხეში ჩასვამენ.

ახალი ამბები პოლიტიკიდან

წითელ მოედანზე, მთავრობის სახლის სადარბაზოს შესასვლელთან, რკპრ-ს წევრებმა ჩაატარეს ხუთწუთიანი გამაფრთხილებელი შიმშილობა. ვიცე-პრემიერი შოხინი კეთილმონწყობილი და თბილი კაბინეტიდან გულგრილად ადევნებდა თვალს უბრალო ხალხის შიმშილობას.

რუსეთის მოსახლეობის დემოგრაფიული მდგომარეობა

„მოსკოვსკაია პრავდა“

ქალაქთა დისკრიმინაციის ლიკვიდაციის კომიტეტის მე-14 სესიაზე, რომელიც სამშაბათს გაიხსნა გაეროში, გაკეთდა მოხსენება რუსეთის მოსახლეობის კლებადობის შესახებ. სპეციალისტების აზრით, „რთული დემოგრაფიული მდგომარეობა“ ყველაზე ვრცელ ქვეყანაში გამოწვეულია სოციალური ძვრებით. გაეროს კრიტერიუმის თანახმად, რუსეთის მოსახლეობა მოხუცია: მის სტრუქტურაში პირთა წილმა 65 წლის ზევით მიაღწია თითქმის 12 პროცენტს. ამავე დროს ქალების რაოდენობა 20-დან 29 წლამდე (შობადობისთვის ხელსარელი ასაკი) 1988 წელთან შედარებით შემცირდა თითქმის ორი მილიონით ანუ 16 პროცენტით.

„სამრეკლო“, 1995, თებერვალი

ბენერლები გეგმავდნენ დარბევას, ბენერლები ომს არ გეგმავდნენ

ალექსანდრე მინკინი, „მოსკოვსკი კომსომოლუც“

ყველასათვის მიუწვდომელი საიდუმლოა – ასე იოლად რატომ განირჩეს ჩვენი არმია სასიკვდილოდ? რატომ იწვოდა ათობით ჯავშნიანი მანქანა? რატომ იღუპებოდა ასობით ჯარისკაცი? კვლავ და კვლავ რატომ ხორციელდებოდა თვითმკვლელობა იერიშები?!

მოსკოვშიც და გროზნოშიც ყოფნისას ყველგან მესმოდა: „ეს ბოღვაა, ეს უაზრო ბოღვაა!“

ვწერდი ამ ომის გამომწვევ მიზეზებზე (ქურდობის კვალის დაფარვა და ა. შ.), მაგრამ არა გამეგებოდა რა.

ვთქვათ, უნდა დავმალოთ ქურდობა და სხვა დანაშაულობანი. ვთქვათ, ამისთვის გადაწყდა, განადგურდეს მთელი ჩეჩნეთი. მაგრამ, რატომ წირავენ ასე უაზროდ არმიას?

გადაწყვიტეთ განადგურება? – გაანადგურეთ. გასრისეთ, როგორც გასრისა ამერიკამ ერაყი: მოკლა ასი ათასობით და თვითონ დაკარგა ასი კაცი.

რატომ ამბობდა „საუკეთესო მინისტრი“, რომ ტანკების შეყვანა ქალაქში – იდიოტიზმია და მერე თვითონვე შეჰყავს ისინი? რატომ გვპირდება, რომ ერთი საჰაერო სადესანტო პოლკით ორ საათში დაამთავრებს საქმეს, მაგრამ იბრძვის მთელი არმიით (თავს უყრის საზღვაო ქვეით ჯარს, შინაგან ჯარს და მისტ...)... და აი, აგერ უკვე ორი თვეა, ამ ბრძოლას არც თავი უჩანს და არც ბოლო...

პასუხი კი ასეთია – ომი კი არ იგეგმებოდა, იგეგმებოდა დარბევა.

აქედან ამოტივტივდა ეს „ორ საათში“, ამის გამოა ეს უტვინო იერიშები. ტანკების კოლონები ქალაქში საომრად კი არ შედიოდნენ, არამედ დასარბევად. ასე ქუჩაში იჭრება დამრბევთა ბრბო. ისინი სრულებით არ ფიქრობენ, რომ მათ გზას

გადაუჭრიან, ზურგში დაარტყამენ, ცეცხლს გაუხსნიან ფანჯრებიდან.

დამბრვევები ისწრაფვიან არა იმისთვის, რომ იბრძოლონ, არამედ იღვნიან, რომ მოკლან, გააუპატიურონ, დაამსხვრიონ, გაქურდონ, დაარბიონ.

დამბრვევის ფსიქოლოგია ცნობილია. ის დარწმუნებულია, რომ აბუჩად აგდება და მკვლელობა დაუსჯელად შერჩება. ის დარწმუნებულია, რომ წინააღმდეგობას არ წააწყდება.

დამბრვეს საქმე აქვს არა მტერთან, არამედ მსხვერპლთან. მსხვერპლი უნდა ეგდოს, თავდაღმა ლაფში, გეხვეოდეს ჩექმაზე და გვეედრებოდეს: დამინდე, თეთრო მისტერო.

ამიტომ შეეძლო ას ვაჟკაცს, დაერბია ასიათასიანი ოდესა. ამიტომ შეეძლო ორ პოლკს, გადაესახლებინა მთელი მოსახლეობა (ოღონდ ვაგონების საკმარისი რაოდენობა ყოფილიყო).

ჩვენს გენერლებს არა მარტო ისტორიული, არამედ პრაქტიკული გამოცდილებაც გააჩნდათ – თბილისში, ბაქოში, ხალხი თავზარდაცემული გაურბოდა არმიას, ყოველგვარი წინააღმდეგობის გარეშე. პრიგოროდნი რაიონიდანაც არმიას გაექცა ინგუში ხალხი.

დამბრვევის ფსიქოლოგია უბიძგებდა გრაჩოვს თავხედური ქცევისთვის: „ორ საათშიო“, უბიძგებდა ოფიციალურ პირებს განეცხადებინათ, ერთი შეტაკების დროს დაილუპა ათი ბოევიკი, ჩვენი კი – არცერთიო.

როცა რუსეთის უმაღლესი პირები ამტკიცებენ, რომ ჩვენებმა თვითონ მოიწყვეს გენოციდი, თვითონ უკიდებდნენ ცეცხლს თავის ნავთობს, თვითონ აუპატიურებდნენ თავიანთ ქალებს – მაშინ ჩვენს უმაღლეს პირებს, ეტყობა, ფიქრადაც არ მოსდით, რომ სიტყვა-სიტყვით იმეორებენ ფაშისტურ პროპაგანდას. ამ დღეებში პროგრამა „ვრემიამ“, ჩანს, გაუგებრობით, აჩვენა გრაჩოვი, ერინი, სტეპაშინი – ჩვენი სამეუღლი, რომლებიც მიაქანებენ რუსეთს უფსკრულისკენ და არცერთ კითხვაზე არ გვცემენ პასუხს.

გვერდით – ნაფიცი მსაჯულები: ერინი, სტეპაშინი, შუაში კი – ყოჩი. გრაჩოვი ისეთი ისტერიული, მთვრალი თავხედობით გამოთქვამდა აზრს, რომ ტექსტი იმის მეთაბეჭდილებადაც კი ვერ გადმოსცემს. მაგრამ მაინც ნაიკითხეთ:

– „რუსეთისთვის კვდებოდნენ ღიმილით (ჩეჩნეთში დაღუპული ჯარისკაცები). მათ ძეგლს უნდა ვუდგამდეთ, მათ კი სახელს უტეხენ. აი, ეს, რა ჰქვია მას, მშვიდობის მაძიებელი, დეპუტატი, რა ქვია მას, კოვალიოვი. მას დასაშინთი ადგილი აღარ აქვს. ეს – რუსეთის მტერია! ეს – რუსეთის მოღალატეა! მას კი იქ, ყველგან, ხვდებიან... ეს იუშჩენკოვი, ეს გველგესლა, მასზე სხვანაირად არ შეიძლება თქმა – აძაგებს იმ არმიას, რომელმაც მას განათლება მისცა, წოდება მისცა, ვნანობ, დადგენილების თანახმად, ის კიდევ რუსეთის არმიის პოლკოვნიკია. და ის, ეგ გველგესლა, იცავს იმ არამზადებს, რომლებსაც სურთ, დაანგრიონ ქვეყანა. მე პირადად, აი, ეს არ მესმის, გესმით, მე არ მესმის. მე არ მინდა, ვთქვა, რომ, აი, მე ასეთი ერთადერთი პატრონი ვარ რუსეთის, მაგრამ თქვენ ნახეთ დღეს სანგრებში: იქ ყველა პატრიოტია – 18 წლის, 19 წლის, 50 წლის – და კვდება ყველა, რიგითიდან გენერლამდე, მაგრამ არავინ მიდის პოზიციებიდან“.

ბოლო დროს მრავალგზის ვნახეთ, რომ უმაღლეს პირებს არ ესმით საკუთარი სიტყვების შინაარსი. „კვდებოდნენ ღიმილით?“ – სად ნახა გრაჩოვმა ეს ღიმილი? იყო განა წინა ხაზზე? თუ ისინი მას ჩამოუტანეს დასატკობად? თუ მისთვის გათხარეს ორმოები? რომელ ღიმილზეა ლაპარაკი, როცა მეომრებს სახე ძალღმა შემოუღრღნა?

ჯარისკაცებს არავინ არ ულახავს სახელს, ჩვენ ძალიან მორიდებით ვაკრიტიკებთ დამრბევ გენერლებს, რომლებიც, როგორც სამხედრო დამნაშავენი, უნდა ისხდნენ საბრალდებო სკამზე.

ვინც ნახა, როგორ ამბობდა ამას გრაჩოვი, მას ახსოვს, რომ კოვალიოვის ხსენებაზე მინისტრმა წამოიჭყვივლა კიდევ უმინია, იმიტომაც ჭყვივის.

სტეპაშინმაც პირი დაალო იმის სათქმელად, რომ გროზ-
ნო აღებულა, ჯარები “ნაიმუშავებენ პარტიზანების ბაზებზე
(სოფლებზე?) სრული პროგრამით” და „მოსკოვის მშვიდო-
ბის მაძიებლები ვერ შეუშლიან ხელს თავდაცვის მინისტრსო”.

ვინ არიან მშვიდობის მაძიებლები? დედები? ჟურნალის-
ტები? მიტინგები? ისინი რუსეთის ყველა ქალაქშია. და ყოვე-
ლივე ეს – დედები, პრესა, მიტინგები – სტეპაშინს ფეხებზე
ჰკიდია!

მოსკოვის მშვიდობის მაძიებლები – ეს ჩერნომირდინია.
დაუყოვნებელი მშვიდობის მოთხოვნით ჩერნომირდინმა ომი
გამოუცხადა გრაჩოვს, სტეპაშინს, ერინს, ეგოროვს და ყველა
მათნაირს.

მათ მხარეზეა ჟირინოვსკი, ნევზოროვი და დალუპვის
გზაზე დამდგარი, ალყაში მოქცეული რუსეთის პრეზიდენ-
ტი. ჩერნომირდინის მხარეზეა – ამ ისტორიულ მომენტში –
რუსეთი და ცივილიზებული სამყარო.

გრაჩოვი და მისი რაზმი თვითონ არასოდეს შეწყვეტენ ამ
ომს. გრაჩოვს სჭირდება გამარჯვება. მხოლოდ გამარჯვება
მისცემს მას შანსს, აიცდინოს სისხლის სამართლის სამსჯავ-
რო. ესე იგი, წინააღმდეგობა უნდა შეწყვიტონ ჩეჩნებმა. რა,
კაპიტულაცია გამოაცხადონ? ისინი ამისთვის მზად არ არიან.

აი, ჩვენ წინ გვაქვს ცნობები ჯილდოების შესახებ. უკვე
დააჯილდოვეს ოთხი ათასი ხუთასი კაცი (უხარიათ დაჯილ-
დოვებულებს?).

მაშ, ასე, ჩვენ გველის კიდევ ახალი ტყუილი დანაკარგების
შესახებ. ოფიციალურად გამოცხადებულია: რუსეთის არმიამ
დაკარგა 513 კაცი, შინაგანმა ჯარებმა – 40, უგზოუკვლოდ
დაკარგულია 279. დუდაეველთა დანაკარგი დაახლოებით
ოთხი ათასი კაცია.

სკოლის მოსწავლემაც კი იცის, რომ თავდამსხმელი კარ-
გავს ორ-სამჯერ მეტს, ვიდრე ის, ვისაც თავს ესხმიან. „ქა-
რიშხალი უდაბნოში“ გამონაკლისია. სადამის არმია გაანად-
გურეს ისე, რომ მას არც კი შეხებია.

უკვე ყველას დაავიწყდა, რისთვის დაიწყო ხოცვა-ჟლეტა. სურდათ „კონსტიტუციური ნესრიგის დამყარება“ – მოაწყვეს ტერორი. სურდათ „არაკანონიერი ბანდფორმირებების განიარაღება“ – გაანადგურეს ქალაქი. აღმართეს დროშა – ესე იგი, დაიპყრეს სხვისი ქვეყანა. სურდათ ძალის ჩვენება – დაასახიჩრეს და მოკლეს ათასობით თავისი ჭაბუკი. ასე რომ, ქვეყანა ვერ მოითვლის ათასობით ბავშს, რომლებიც გაუჩნდებოდათ ამ ბიჭებს.

როგორც „ქარიშხალი უდაბნოში“ არ გაკარებია სადამს, ასე ჩვენი სარაკეტო ბომბადმშენის სამშვიდობო აქციის შედეგად ერთი ნაკანრიც არ დარჩა დუდაევს.

ასე რომ, ჯერ კიდევ საკითხავია: ვინ არიან დუდაეველები? გრაჩოვის მეტყველების სტილი დაცულია.

„სამრეკლო“, 1995, თებერვალი-მარტი

ჟირინოვსკიდან – შავარდნაძემდე

„მოსკოვსკიე ნოვოსტი“

რედაქციისგან:

ჩეჩნეთისა და, საერთოდ, რუსეთის იმპერიის გადარჩენის საკითხში საოცრად ემთხვევა ჟირინოვსკისა და შავარდნაძის შეხედულებები...

გთავაზობთ ჟირინოვსკის შეხედულებებს ფრიად და ფრიად ინტიმურ პრობლემებზე – ამ საკითხებზე მის ქართველ თანამოაზრეს ჯერჯერობით არაფერი დაუწერია. ერთობ საინტერესოა, რას ფიქრობს იგი ამ საკითხებზე?

რუსეთის ფლებიბოი №1

ჟურნალ „ფლებიბოის“ ბოლო ნომრის ნამდვილ მშვენიებად იქცა ინტერვიუ ვლადიმერ ჟირინოვსკისთან.

27 წლის კანადელმა ჟურნალისტმა, ჯენიფერ გულდმა, მკითხველს ასე აუხსნა თავისი გრძნობები რუსეთის ლიბერალურ-დემოკრატიული პარტიის ლიდერთან ინტერვიუს შემდეგ: „ჟირინოვსკისთან შეხვედრამდე მე არასდროს არ ვყოფილვარ ესოდენ უხეში სექსუალური შეურაცხყოფის ობიექტი... მაგრამ ეს კაცი, ვახსენებდი ჩემს თავს, შესაძლოა, გახდეს რუსეთის შემდეგი პრეზიდენტი...“

სწორედ ამ მიზეზით ვაქვეყნებთ ამ ინტერვიუს მცირედი შემოკლებით.

მეუღლეების ერთგულებაზე

„ფლებიბოი“: თქვენს გამოსვლებაში თქვენ ხაზს უსვამთ ოჯახის მნიშვნელობას... მიგაჩნიათ თქვენ, რომ აუცილებელია იყო ცოლის ერთგული?

ჟირინოვსკი: ეს დამოკიდებულია ოჯახზე. მე ვფიქრობ, რომ ადამიანების უმრავლესობას აქვს ქორწინების გარეშე კავშირები. საზოგადოება ამის წინააღმდეგია, მაგრამ, როცა სიყვარულმა ამოწურა თავი და ოჯახიც მხოლოდ ბავშვის გა-

მოა შენარჩუნებული, ცხოვრება ღარიბდება. ზოგიერთი კავ-
შირი ქალსა და მამაკაცს შორის – ფიზიკური აუცილებლობაა,
მაგრამ ზოგჯერ ეს მხოლოდ და მხოლოდ სპორტია...

აბორტების შესახებ

ჟირინოვსკი: აბორტები უნდა იყოს ლეგალური. მათი აკ-
რძალვა უსარგებლოა. ჩვენ მხარს ვუჭერთ თავისუფლებას
ყველა სფეროში. აი, რატომ ვინოდებით ჩვენ ლიბერალურ-
დემოკრატიულ პარტიად.

ინტერვიუერ ქალებისადმი დამოკიდებულების შესახებ

ჟირინოვსკი: (მიმართავს 21 წლის შვილს იგორს და
მცველს) მე ვუთხარი მათ (ჟურნალისტ ქალს და მის თარჯი-
მანს მაშა პავლენკოს, 20 წლისას) მოსულიყვნენ წელამდე გა-
შიშვლებული... თქვენ მეტისმეტად თვინიერად ეპყრობით მათ
(ჟურნალისტს მიმართავს): თქვენ მაუპატიურებთ მე, ყველა ამ
კაცებს ჩვენ გარშემო, და მათი რეაქციაც ბუნებრივია...

კონტაქტების შესახებ

ჟირინოვსკი: მე ყოველთვის მომწონს კონტაქტში შესვ-
ლა, არა აქვს მნიშვნელობა, ვისთან. მაგალითად, თუ თქვენ
გსურთ, მე დამნებდეთ, მე შევძლებდი თქვენთან ინტიმური
ურთიერთობის დამყარებას. თუკი თქვენ არ გსურთ, მაშინ არც
კი გავიფიქრებ ამას. მე მხოლოდ და მხოლოდ ინტიმურ ურთ-
იერთობას დავამყარებ თქვენს თარჯიმანთან. და თუ, არც ის
მოისურვებს, მაშინ მე საერთოდ არაფერს მოვიმოქმედებ.
წავალ და პიანინოს დავუკრავ, ანდა სუფთა ჰაერზე გავივლი.

ამინდისა და ჯგუფური სექსის შესახებ

ჟირინოვსკი: როცა ასე წვიმს, კარგია, ამ დროს ეძლეოდე
სიყვარულს. წყნარად, თბილად, არაფერზე არ ფიქრობდე. შენ
კი, ჯენიფერ, აი, უკვე ამდენი ხანია თავს მაბეზრებ... არ გსურს

მიეცე სიყვარულს ამ ამინდში? ახლავე, ოთხივესთან? (ინტერ-ვიუს დროს ჟირინოვსკის ახლავს ორი მცველი – რედ.)...

„ფლეიბოი“: თქვენ ოდესმე ამ ოთხს ჩაგიდენიათ?!

ჟირინოვსკი: უკეთესია, როცა ეს ჯგუფურია...

„ფლეიბოი“: თქვენ უკვე გაგისინჯავთ?

ჟირინოვსკი: რა თქმა უნდა, მაგრამ მე თვალყურის დევნებას ვამჯობინებ.

„ფლეიბოი“: რატომ მოგწონთ თვალყურის დევნება?

ჟირინოვსკი: რათა შევიცნო, როგორ სჩადიან ამას სხვე-ბი. რათა ვხედავდე მათ შეცდომებს. ამასთან ერთად მე ზარ-მაციც ვარ. ეს შთამაგონებს, ვუმზირო ახალგაზრდების ვნე-ბას...

(მოგვიანებით მიგვითითებს სერგეიზე, 20 წლის მცველ-ზე, რომელიც ჩუმად ზის კართან): აი, კიდევ ერთი მომლო-დინე, მასაც სურს, მიიღოს მონაწილეობა. ისინი უკვე მზად არიან, მეც. (მიმართავს სერგეის): ჯენიფერი უკვე მზად არის თქვენთვის, ორივესთვის – შენთვისაც და ვიტალისთვისაც. მარტო ვიტალი ეცოტავება.

სერგეი: (მიმართავს ვიტალის, მეორე მცველს): მე ყოველთვის მოვალ შენს დასახმარებლად.

ჟირინოვსკი: ჯენიფერ, როდის დავინწყებთ?

„ფლეიბოი“: ინტერვიუს შემდეგ...

ჟირინოვსკი: თვალი ადევნო, თუ როგორ სვამენ, ეწვეიან – ეს არ არის საინტერესო. მაგრამ ხედავდე თქვენ შერწყმას, გადახლართული ახალგაზრდების სხეულებს, ქალს, რომელიც იწყებს ყვირილს...

ჩეჩნეთში ომის მიზეზების შესახებ

ჟირინოვსკი: თქვენ ორივე ჯანმრთელი ქალი ხართ და არ გინდათ ორ ჯანმრთელ მამაკაცთან დაამყაროთ ჯანსაღი ურთიერთობა. თქვენ უბიძგებთ მათ ომისკენ, იმიტომ, რომ არ თანხმდებით ინტიმურ ურთიერთობებზე. დღეს მთელი ჩეჩნეთი აჯანყებამ მოიცვა. ყოველ ჩეჩენს, რომ ჰყოლოდა

ქალი, არ იქნებოდა არანაირი ომი. აი, რატომ ხართ თქვენ ომის მიზეზი პლანეტაზე.

ისევ ამინდის და მუსიკის შესახებ

„ფლეიბოი“: პოლიტიკის გარდა, რა გგვრით სიამოვნებას? როგორი მუსიკა გიყვართ?

ჟირინოვსკი: მე მომწონს ზოგიერთი მუსიკალური ნაწილები. მე დავიმახსოვრე მელოდია ოგინსკის პოლონეზიდან. შემდეგ – ჩაიკოვსკის პირველი სიმფონია. მე ვუსმენდი მას, როცა წვიმდა.

ბუდაპეშტში მე ვცაადე, შემეცდინა ერთი ახალგაზრდა უნგრელი გოგონა. ის 20 წლის იყო. მეც იმავე ასაკის. როცა საზღვარგარეთ ხარ, ყოველთვის გინდა, დაამყარო ინტიმური ურთიერთობა იმ მხარის ქალთან. ასე უკეთ ეცნობი ქვეყანას. ადრე მე ეს შემეძლო, ახლა აღარ მჭირდება...

საკუთარი პოტენციალის შესახებ

„ფლეიბოი“: რამდენჯერ გადაგხდათ სექსუალური ალტყინება?

ჟირინოვსკი: შესაძლოა 500-ჯერ ან მეტჯერ. მე მყავდა 200-ზე მეტი ქალი და ყოველ მათგანთან რამდენიმეგზის... თუ ამას დაუმატებთ მასტურბაციასაც, მაშინ ათიათასჯერ მაინც. მე დავინყე, როცა 15 წლის ვიყავი, ახლა 48 წლისა ვარ. რამდენი წელი გამოდის? დაახლოებით 35 წელი. წელიწადში 100-ჯერ მაინც. გაამრავლეთ და მიიღებთ 3560-ს.

როგორც სექს-სიმბოლო

მაშა: თქვენ გინდათ, გახდეთ რუსული სექს-სიმბოლო?

ჟირინოვსკი: რა თქმა უნდა, რატომაც არა? მაგრამ მე ძალიან თავშეკავებული ვარ, ძალიან თავშეკავებული.

„სამრეკლო“, 1995, მარტი

აღამიანი მაიონეზი

ნატალია ბარაბაშ,
„კომსომილსკაია პრავდა“, 48(21-58)

ამ ამბის მონაწილენი ხორცს მხოლოდ იმიტომ ჭამდნენ, რომ დასაყოლებელი არ ჰქონდათ...

საქმის ვითარება კი ასეთია. ზღვისპირა ქალაქ არტიომის ცენტრში იდგა კერძო სახლი, რომელსაც მეზობლებმა იმთავითვე „ცუდი“ შეარქვეს. შეარქვეს იმიტომ, რომ მისი ბინადრები გამუდმებით ლოთობდნენ, ხშირად ჩხუბობდნენ, დედას აგინებდნენ ერთმანეთს... თუმცა რამდენია ახლა რუსეთში, აი, ასეთი ცუდი სახლი...

სახლის ოფიციალურ მფლობელად ვიქტორ ბერეზოვსკი ითვლებოდა (მონქეების სახელები შეცვლილია) – ოდესღაც ნორმალური, არამსმელი, ნებისყოფიანი კაცი. 12 წლის წინ ეშმაკი შეუჩნდა და უბედური დედაკაცი – ოლგა დემიდოვა – შეუყვარდა. ოლგა სვამდა და სეირნობდა, ფულს ყალბი საბუთების შეთითხვნით შოულობდა... მაგრამ ამ უხემ, უხამს ქალში იყო რაღაცა, რაც თავლივით იზიდავდა მამაკაცებს.

ოჯახი კი ვერ შექმნეს. დიასახლისს ოჯახის მოვლას ლოთობა და დროსტარება ერჩია. მასთან უმუშევარი თანამეინახეები მოდიოდნენ და ვიქტორის ხელფასს თავხედურად ლოთობაში ანიავებდნენ. ბოლო დროს ვიქტორიც იძულებულია, შეუერთდეს ღრეობებს...

ამ დროისათვის ოლგა საბუთების მოპარვისათვის ჩავარდა, მიიღო პირობითი სასჯელი, მაგრამ მთვრალმა თხა მოიპარა. ისევ გაასამარლლეს და, როგორც არასრულწლოვანი შვილების დედა, ისევ პირობითი სასჯელით დაიძვრინა თავი.

1994 წლის გაზაფხულზე ბერეზოვსკისთან ურთიერთობა თითქოს ლოგიკურად დასრულდა – მას ოლგას თანამეინახემ უბრალოდ ყბა ჩაუნგრია და სახლიდან გაავდო. ვიქტორი საცხოვრებლად ნაცნობებთან გადავიდა. საკუთარ სახლში დასაბანად და დასაუთავებლად თუ მოვიდოდა... ოჯახში კი...

ჯერ იყო და ოლგას ახალი „საყვარელი“ დასახლდა, 24 წლის პაველ კოტუნოვი, რომელიც თავისი ლოთობით იყო განთქმული. მერე იყო და აქ 17 წლის მაქსიმ მახიბოროდა დაძვრებოდა ხშირად. თვითონაც „ცუდ“ ოჯახში იყო გაზრდილი. ის ჯერ 16 წლის ალბინას დაუმეგობრდა, მერე კი, ვინაიდან წასასვლელი მაინც არ ჰქონდა, აქვე დაიდო ბინა.

...ყველაფერი მთვრალთა ჩხუბით დაიწყო, რაც ამ სახლის ბინადრებისთვის უჩვეულო არ იყო.

ალექსანდრ სოროკაპუდმა, ისევე, როგორც სხვა თანამეინახეებმა, ოლგა დემიდოვასთან სიარულს მოუხშირა, ვინაიდან კარგად იცოდა, რომ აქ ყოველთვის შეიძლებოდა „გადაკვრა“. ერთხელ შეზარხოშებულმა ოცი წლის ვაჟმა არშიყი დაუწყო დიასახლისს. დემიდოვამ კოტუნოვს შესჩვილა ერთხელ, მეორედ...

„გ-გავარკვევთ“ – მთვრალი მუქარით შეპირდა პაველი. მისვლისთანავე საშას უთხრა: „მოდი, დავლიოთ!“ როცა, როგორც ყოველთვის, დააკლდათ, ბიჭებმა ჯიხურს მიაშურეს. პაველმა გადანყვიტა, მაინც ეძია შური საყვარელი ქალის გამო.

...კოტუნოვი გაშმაგდა, ურტყა და ურტყა უაზროდ მყოფ მსხვერპლს, სანამ არ დაასკვნა: „მზადაა!“

სახლში დაბრუნებულმა პაველმა და მაქსიმმა მშვიდად მოახსენეს: „ჩვენ საშა მოვკალით“ და ნახეს, რომ მათ სიტყვებს დიასახლისი დიდად არ შეუშფოთებია. „გარეცხე!“ – გადაუგდო პაველმა გასისხლიანებული ქურთუკი და შარვალი. ორმოციოდე წუთის შემდეგ პაველმა გადანყვიტა, შეემონმებინა მართლაც და „მზადაა“ მეტოქე თუ არა? შიში გამართლდა: ნაცემ საშას, რომელიც მეგობრებმა იმავე ადგილზე იპოვეს, ...მშვიდად ეძინა. ამან განსაკუთრებით გააზრაზა პაველი. დასტაცა ქვას ხელი და თანამეინახეს თავში ჩაარტყა.

ოლგა ასევე საქმიანად დახვდა მობრუნებულებს: ღუმელში დანვა კოტუნოვის დაბამბული ქურთუკი და ამჯერად, თხოვნის გარეშე გარეცხა სისხლით დასვრილი მეორე შარვალი.

ზუსტად ერთი კვირის თავზე, სალამო ხანს, ოლგა და პაველი, როგორც ყოველთვის, სვამდნენ. ამ დროს ოლგას მამაკაცი, 26 წლის ხელადებული ლოთი სერგეი ო. სპირტის ბოთლის „როიალის“ ვალის დასაბრუნებლად მოვიდა. ბუნებრივია, „ვალი“ აქვე გაიხმარეს. მაგრამ, საუბედუროდ, მთვრალმა სერგეიმ საბედისწერო ქალის საკოცნელად გაიწია. პაველმა პატიოსნად გააფრთხილა: „ჩემს დედაკაცს ხელს ნუ ახლებ“.

კოცნა უკანასკნელი აღმოჩნდა... კოტუნოვმა სტაცა მაგიდის დანას ხელი სამზარეულოში და რამდენიმე სასიკვდილო ჭრილობა მიაყენა მეტოქეს, რის შემდეგ დასაძინებლად მიაშურა სახლის იმ ნაწილს, სადაც იმყოფებოდნენ ალბინა თავის დაქალთან ერთად, მაქსიმი, ვიკენტი და ბაბკა ტამარა.

მეორე დილით ქალი, რომელშიც დუღდა ასეთი საბედისწერო ვენებები, გამოცხადდა სამზარეულოში „პახმელიაზე“ გამოსასვლელად. რამდენიმე წუთის შემდეგ მაქსიმთან ერთად წყვილი საქმიანად მსჯელობდა, სად წაელოთ ცხე-დარი. გადანყვიტეს, ღუმელში დაენვათ. პაველმა პატარა ნაჯახი მოიმარჯვა და სულ მალე მაქსიმმა ამ სანახაობას ვერ გაუძლო და „დაითესა“. თვით ოლგა ყველაზე გულცივი გამოდგა. ის დაეხმარა ტანსაცმლის გახდაში, მორეცხა სისხლიანი იატაკი. მერე კი მოულოდნელად აიღო დანა და შეუდგა გვამიდან... ხორცის ჩამოჭრას. „ამისთანა დოვლათს დაკარგავს კაცი?!“ – განმარტა მან. – „ე მანდ კატისა და ძაღლისთვის ვერ მიჭმევია. ბავშვებსაც ბაბკა ტამარასთან ერთად რახანია ხორცი არ უჭამიათ!“

ხორცი ამ სახლში მართლაც და დიდი იშვიათობა იყო. ამიტომ, როცა სალამოს მოსულმა მაქსიმმა მაცივარში ტაშტებით „ახალი“ ხორცი დაინახა, გაოცება ვერ დაფარა: „საიდან?“. „ეს სერიოგაა“, – სხვათა შორის აუხსნა კოტუნოვმა.

შემწვარი ხორცი არაყს შესანიშნავად უხდებოდა. მაშინ ოლგამ კოტლეტების ფარში გააკეთა, მოხარშა ბულიონი. ერთი კვირა ცუდ სახლში ბაბკა და ბავშვები მაძღრად იყვნენ, სახლიკაცებს კი შესანიშნავი დასაყოლებელი არ აკლდათ...

...კიდევ ერთი კვირის შემდეგ საკუთარ სახლში შემოეხეტა ვიქტორ ბერეზოვსკი, რათა მორიგი „აბაზანა“ მიეღო. მოვიდა, ახალი ბინადრების ჩვეული წესით, არყის ბოთლით. ჯერ ერთად დასხდნენ: პაველი, ოლგა და ბაბკა ტამარა. ვიქტორმა მწარედ მოაგონა ოლგას: მე ჩემი სახლიდან გამაგდე, აქაურობა რას დაამსგავსე, ვაჟიშვილს არანაირად არ უვლი. ამაყმა ქალმა ასეთი წყენა ვერ აიტანა, გადაინაცვლა სახლის მეორე ნაწილში „მუსიკის მოსასმენად“. მოულოდნელად მუსიკა შეწყდა: ჭკუაგადასულმა ვიქტორმა მავთულები გადაჭრა. ვაი, რომ სცოდნოდა, ეს ვის გადაეყარა!

რამდენიმე წუთის შემდეგ დემიდოვამ შეიხედა სამზარეულოში და დაინახა ნაცნობი სურათი: გასასვლელში იდო სხეული. წყვილი მაშინვე შეუდგა ჩვეულ საქმეს. ოლგა სიხარულისგან ჯერ ხტუნვას მოჰყვა, მერე გარეცხა სისხლით დასვრილი იატაკი (იატაკს სამზარეულოში, როგორც ჩანს, მხოლოდ მკვლევლობის დღეს რეცხავდა), პაველი კი მარჯვედ იქნევდა პატარა ნაჯახს, რომლითაც შეიძლება მოხერხებულად მოეცილებინა სამხილი.

საცოდავი ვიქტორის თავი რატომღაც ბოსტანში ჩამარხეს. მანამდე კი დედამ ის ალბინას უჩვენა და მტირალი შვილები დაამშვიდა სიტყვებით: „ნუ, უკან ველარ დააბრუნებ. ისე კი კარგი არც არაფერი გაუკეთებია შენთვის, რომ დაგენანოს“.

აი, აქ კი ალბინამ ველარ გაუძლო და... მისწერა წერილი თავის ბებიას, ვიქტორ ბერეზოვსკის დედას. სკოლის ცალხაზიან ფურცელზე დაწერილი წერილი იწყებოდა სიტყვებით: „გამარჯობა, ბებია, გწერს შენი შვილიშვილი ალბინა“, – პაველის მუქარით დაშინებული გოგონა იტყობინებოდა, რომ დედის მეგობარმა მოკლა მამა, დედამ ძია სეროიჟასგან კოტლეტები გააკეთა... „თუ შეგიძლია, წაიყვანე ვიკენტი, შენ თვითონ არ ჩამოხვიდე – ჩვენთან საშიშია“, – სთხოვდა ის.

თავზარდაცემული ბებია მილიციაში გაიქცა...

ყველა დააპატიმრეს...

პროკურატურის თანამშრომლებმა მალე იპოვეს „სამხილი“ ჭებში, გადათხარეს მანამდე მოუხნავი ბოსტანი...

გამომძიებელთან შევეცადე გამერკვია, თუ რამ აიძულა ჩვეულებრივი გზააზნეული ლოთები, გამხდარიყვნენ ბოროტმოქმედ-მკვლევები და კაციჭამიები. მან ხელები გაშალა. არაყი – დიდი ძალაა. ვილაცას მხოლოდ გონს აცლის, ვილაცას – ცხოველურ ინსტინქტს უმძაფრებს...

როცა მეზობლებმა გაიგეს მომხდარის შესახებ, ყველამ ერთხმად თქვა: „მოილოთეს...“

ამ დღეებში პრიმორსკის ოლქში სასამართლოზე საქმის მოსმენა დაიწყო. ამ საქმემ დიდი ხმაური გამოიწვია. ყველაზე მეტად ხალხს ის ალაშფოთებს, რომ კანიბალიზმისთვის ჩვენს სისხლის სამართლის კოდექსში მუხლი არ არსებობს, – ვის შეეძლო, წარმოედგინა, რომ ჩვენ ველური ინდიელი ტომების ხანას დავუბრუნდებოდით? და ამიტომ, როგორც სიხარულით აღნიშნავენ იურისტებიც, „საბედისწერო ქალს“, ოლგას, ემუქრება მაქსიმუმ ხუთი წელი... ამ დრამის სხვა მონაწილეებს რა ელით, აჩვენებს ძიება და მომავალი.

„სამრეკლო“, 1995, აპრილი-მაისი

ქურთუკები ადამიანის ტყავისგან, კ. ლენიკი

„კომსომილსკაია პრავდა“, 48(21058), 1995 წ.

არის ცნობები, რომ მოსკოვში გახშირდა ისეთი ნაწარმის გაყიდვა, რომელიც, შესაძლოა, შეკერილია ადამიანის ტყავისგან. ასე, მაგალითად, ხელზე შექმნილ ზოგიერთ ქურთუკს აღმოაჩნდა ტატუირების (სვირინგის) მსგავსი ნიშნები და გამოსახულებები. ამიტომ, დაბეჯითებით გირჩევთ, შექმნილი ნივთები კარგად დაათვალიეროთ შიდა მხრიდან.

„სამრეკლო“, 1995, აპრილი-მაისი

ყველა ლოთი რომ დაითხოვონ, ვინ იმუშავებს?

„იზვესტია“, 37 (24396), 1995 წ.

ვოლოგოდსკის ოლქის, ბაბუშკინსკის რაიონის, იურმან-გის სატყეო პუნქტის, აქციონერთა კრებამ შემოიტანა წინადადება, გაათავისუფლონ ყველა ლოთი, ხოლო უკან დააბრუნონ – მხოლოდ ალკოჰოლიზმისგან დაკოდირებულები. იმავე პრესის შეტყობინებით დადგენილება არ გავიდა: ლოთობისთვის და სისტემატური გაცდენებისთვის მოუწევთ ნახევარი შრომით კოლექტივის დათხოვნა.

„სამრეკლო“, 1995, აპრილი-მაისი

ჩემი დროის ჩანაწერები (ნაწყვეტი)

ნ. ი. ლორერი (1795-1873)

„დეკაბრისტების მემუარები“. მოსკოვი, 1988 წ.

– გენერალი ზასსი, რომელიც ჩვენი ხაზის მარჯვენა ფლანგს მეთაურობდა, იმ დროს მთიელთა რისხვას წარმოადგენდა... ზასსთან საუბრისას შევნიშნე, რომ არ მომწონს მის მიერ წარმოებული ომის სისტემა და მან ასე მიპასუხა:

– რუსეთს რადაც უნდა დაუჯდეს, სურს, დაიპყროს კავკასია. ხალხს, ჩვენს მტრებს, რით დაიმორჩილებ, თუ არა შიშითა და რისხვით?... აქ ფილანტროპია არ ივარგებს, ა. პ. ერმოლოვიც, დაუნდობლად რომ უშვებდა ხალხს სახრჩობელაზე, ძარცვავდა და წვავდა აულებს, სწორედ ამით იყო, რომ ჩვენზე მეტ წარმატებას აღწევდა. დღემდე მისი სახელი მთებში თრთოლვით იხსენიება და მისით პატარა ბავშვებს აშინებენ“.

ამ შიშის დასაწერგავად ზასსის დროს „პროჩნი ოკოპის“ მახლობლად, საგანგებოდ დაყრილ ყორღანთან შუბებზე, მუდამ აღმართული იყო ჩერქეზების მოჭრილი თავები და მათი წვერები ქარზე ირხეოდა.

ერთხელ ზასსმა თავისთან მაღამ ნარიშკინა მიიწვია, რომელიც დათანხმდა იმ პირობით, რომ მტრების თავები ჩამოხსნილი იქნებოდა. ზასსმა შეუსრულა სურვილი და ჩვენ, ყველანი, ვესტუმრეთ მას. გენერლის კაბინეტში შესვლისას გავვოცდით რაღაც აუტანელი საძაგელი სუნის გამო. ზასსმა კი სიცილით აგვიხსნა, რომ, ჩანს, მისმა ხალხმა საწოლის ქვეშ შედგა მოჭრილთავებიანი ყუთი. მართლაც, ჩვენ თვალნინ, მან გამოათრია უზარმაზარი ზანდუკი რამდენიმე თავით, რომლებიც საშინლად მოგვჩერებოდნენ თავისი შუშის თვალებით. „რატომ გაქვთ თქვენ აქ ესენი?“ – ვკითხე. „მე მათ ვხარშავ, ვასუფთავებ და ვუგზავნი სხვადასხვა ანატომიურ კაბინეტს და ჩემს მეგობარ პროფესორებს ბერლინში“.

გენერალი ზასსი საშინელ კაცად წარმომიდგა და უნებლიეთ ანაპის კომენდანტ როტს შევადარე, რომელიც სრულიად საპირისპირო სისტემას მისდევს და ცდილობს, შეიჩვიოს მთიელები ალერსიანი, ადამიანური მოპყრობით. იგი აცდუნებს მათ ვაჭრობიდან მიღებული მოგება-გამორჩენის გზით და აჩვენებს ველურებს, თუ რა სარგებლიანია მეტად განათლებულ ხალხთან – რუსებთან – დაახლოება. ზასსმა კი თავის მიზანს ვერ მიაღწია და მთიელებს იგი ისე სძულდათ და ეშინოდათ, რომ კომენდანტ როტს დეკუტაციას უგზავნიდნენ, რათა იგი მათ დახმარებოდა და მათთან ერთად ზარბაზნებითა და კაზაკებით წამოსულიყო ზასსის წინააღმდეგ.

– მთიელთა ბრბო ხმამაღლა ლაპარაკობდა თავის ბარბაროსულ კილოზე.

„სამრეკლო“, 1995, აპრილი-მაისი

გაუმარჯოს ჩეჩნეთისგან თავისუფალ რუსეთს

ჩეჩნეთის ომის შედეგების შესახებ სჯა-ბაასი დიდხანს გაგრძელდება. გაგრძელდება დანგრეული გროზნოს ქუჩებში, მოსკოვში, რუსეთის კონსტიტუციურ სასამართლოში... და მაინც, ამკარაა უზარმაზარი ქვეყნის სამხედრო-პოლიტიკური და ფსიქოლოგიური მარცხი მსოფლიოს წინაშე. სამწუხაროდ, დღეიდან დუდაევი და მისი თანამებრძოლები ჩეჩნეთის ეროვნული გმირები არიან, მათ შეძლეს ის, რაც ვერ შეძლო შამილმა. აქ ყველაფერი ისევ ისე აღდგება, როგორც იყო, აღდგება დუდაევის რეჟიმი (სულერთია ვინ იქნება სათავეში – დუდაევი თუ იმაევი). ის, რაც არსებობდა დე-ფაქტო, მიიღებს დე-იურე-ს სტატუსს. რუსეთი ჩეჩნეთზე სუსტი აღმოჩნდა – დღევანდელი გროზნოს სამშვიდობო მოლაპარაკება კიდევ ერთხელ ადასტურებს ამ ფაქტს, სუსტი აღმოჩნდა მორალურ-ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით. ამ ჩვენი მარცხის გამო პოლიტიკურ დივიდენდებს მოიპოვებენ ე. წ. რუსი სამართალდამცველები, მათ შორის გამსახურდიასა და დუდაევიზე შეყვარებული ვალერია ნოვოდვორსკაია... ასე მივედით ლოზუნგამდე: გაუმარჯოს ჩეჩნეთისგან თავისუფალ რუსეთს. როგორც ჩანს, ომის და მსხვერპლის ფასად ჩვენ რუსეთის „დამოუკიდებლობა“ მოვიპოვეთ. აღსანიშნავია, რომ საზოგადოებრივი აზრის გამოკითხვის თანახმად, ამ თვალსაზრისს მოსახლეობის 50% ეთანხმება.

*„არგუმენტი ი ფაქტი“
„სამრეკლო“, 1995, აგვისტო*

კოვალიოვი პრალს სდებს

რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრმა, კოზირევმა, სერგეი კოვალიოვთან განაცხადა:

„– ჩეჩნეთში ჩვენ, რა თქმა უნდა, მწარედ მოვტყუვდით. დღეს ეს ყველას კარგად გვესმის, მათ შორის პრეზიდენტ ელცინსაც. ექსპერტები გვიმტკიცებენ, რომ გველოდა უსიხლო ბლიცკრიგი. მაგრამ რეალობა სულ სხვა აღმოჩნდა. ჩვენ არ შეგვიძლია, ვაღიაროთ ჩვენი შეცდომა იმ მარტივი მიზეზით, რომ, თუ უკან დავიხევთ ჩეჩნეთის კონფლიქტში, მაშინვე დადგება საკითხი დამნაშავეების პასუხისმგებლობის შესახებ და, რა თქმა უნდა, მათ შორის იქნება ელცინიც. მაგრამ ამ შემთხვევაში პრეზიდენტს არ დარჩება არავითარი შანსი მომავალ არჩევნებში გამარჯვებისა. და თუ არა ელცინი, მაშინ ჟირინოვსკი გახდება რუსეთის ხელისუფალი. ნუთუ თქვენ ამის მომხრე ხართ?“

– არც ელცინი და არც ჟირინოვსკი, არის სხვა ძალაც – ასეთი იყო კოვალიოვის პასუხი.

*„არგუმენტი ი ფაქტი“
„სამრეკლო“, 1995, აგვისტო*

თავაშანთა ვნებანი

ისინი დიდ მაგიდას უსხედან და ერთმანეთს უყვებიან დაავადების სიმპტომებს.

– ...მე ფულებს ვართმევდი შვილებსა და ცოლს, ის ახლა მეყრება... ვიცი, რომ დაავადებული ვარ. ერთადერთი, რასაც შეუძლია ჩემი გაჩერება, – ეს უფულობაა. მაგრამ როგორც კი ფულის სუნი მეცემა, ხელახლა ვიწყებ...

– ...მე კი ქალებს იმიტომ ვიცვლი, რომ თავი დამანებონ და ხელი აღარ შემეშალონ.

- ...ახლობლებს ვერ გაუგიათ, თუ რატომ ვპარავ მათ ფულს. ვერც კი ამიხსნია მათთვის, რომ ისეთი „ლომკა“ მაქვს უფულობით, შეიძლება მოვკვდე.

ეს ხალხი არც ნარკომანები და არც ლოთები არიან. ისინი ავადმყოფი მოთამაშეები არიან, უფრო სწორად, უკვე მოთამაშეები კი არა, თამაშმანები, რომლებმაც შვედეთის თამაშმანების ეროვნულ საზოგადოებას მიმართეს დახმარებისათვის.

შვედეთში მოსახლეობის 80% აზარტული თამაშებით ერთობა. სხვადასხვა თამაშებში მხოლოდ ლეგალურად დაგროვილი ფსონი წამში 25 მილიარდ კრონს შეადგენდა (რაც 3 მილიარდ დოლარს აღემატება). დღეს შვედეთში ცხოვრობს 10 ათასამდე ჩამოყალიბებული თამაშმანი, 40 ათასი „სერიოზული“ მოთამაშე. ყოველ „სერიოზულ“ მოთამაშეს საშუალოდ ნახევარი მილიონი შვედური კრონი მართებს ბანკის, მეგობრების, ნაცნობების. უმრავლეს შემთხვევაში ისინი ვალს ვერასდროს დააბრუნებენ...

ნარკომანებს, ლოთებს და თამაშმანებს ბაკგორდენის კერძო კლინიკაში მკურნალობენ. თამაშმანების მკურნალობის კურსი დაახლოებით 200 ათასი დოლარია. ბაკგორდენის კლინიკაში მკურნალობის ერთი სავალდებულო პირობაა პაციენტების სრული იზოლაცია საზოგადოებისგან. კლინიკის ხელმძღვანელი, პროფესორი ჰოკან იონსონი, გვიამბობს: „დაახლოებით უკვე 10 წელია, რაც თამაშმანიას ვმკურნალობ. 1987 წელს მე შევექმენი კლუბი, რომელიც მოგვიანებით თამაშმანების ეროვნულ საზოგადოებად გადაიქცა. რაც შეეხება მკურნალობას, მედიკამენტოზური მეთოდი არ არსებობს, მხოლოდ და მხოლოდ ფსიქოსოციალური დახმარების მეთოდები გამოიყენება. ჩემთვის ყველაზე რთული იყო, გამერკვია, მაინც რა აიძულებს ადამიანებს, ითამაშონ. თანდათან მივედი იმ დასკვნამდე, რომ თამაშმანებს იგივე სტიმული უზიძგებს, რაც სხვა ადამიანებს ნორმალური მოღვაწეობის ყველა სფეროში. ესაა წარმატების მიღწევა. ხოლო მოთამაშეებს, ჩვეულებრივი ადამიანებისგან განსხვავებით,

უჩნდებათ უშრომველი შემოსავლის სურვილი. ისინი ნარკომანებისა და ლოთების მსგავსად ილტვიან მყისიერი „კაიფისკენ“.

– როგორია თამაშმანიის ყველაზე თვალშისაცემი სიმპტომები?

– პირველი ნიშან-თვისება ჩვეულებრივი თამაშიდან თამაშმანიის გადსვლის ღრმა შინაგანი დეპრესიაა. თამაშმანიის ფიზიკური სიმპტომები ძალიან ჰგავს ნარკომანიისა და ლოთობის თვისებებს. მოთამაშე თამაშს რომ მოსწყვიტო, მას შეიძლება დაენწყოს გულის რევა, ლებინება, დაასხას ცივ-მა ოფლმა, დაენწყოს კანკალი.

– როგორია განკურნებულთა რაოდენობრივი პროცენტი მათ შორის, ვინც თქვენთან ხვდება?

– დაახლოებით 50 პროცენტი. მაგრამ ზოგიერთის განკურნება საერთოდ შეუძლებელია. არის ისეთი თვალთმაქცი პაციენტების კატეგორია, რომლებიც გენიალური მსახიობივით უძლებენ მკურნალობის მთელ კურსს, თავს იკატუნებენ, თითქოს მათ სურთ, თავი დააღწიონ თავის მანიას, სინამდვილეში კი სწყურიათ თავისუფლება, რათა ხელახლა მიუბრუნდნენ თამაშს.

– რომელმა თქვენმა პაციენტმა წააგო ყველაზე დიდი ფული?

– მე მყავდა პაციენტი, რომელმაც სამ-ნახევარ მილიონ დოლარზე მეტი წააგო. წარსულში მდიდარი კაცი ქურდბაცაცობამდე დამდაბლდა. ოქროს და პლატინის მოპარვისთვის მას 7 წელი მიუსაჯეს, მკურნალობა კი მაინც არ ისურვა. ეს უიმედო შემთხვევაა. კიდევ მყავდა პაციენტი, რომლის ერთი კვირის ფსონის ბრუნვა დაახლოებით ერთ მილიონ შვედურ კრონს უდრიდა. ჩემთან ხშირად ხვდებიან ბანკირები, რომლებიც თამაშს სხვისი ფულით იწყებენ. თამაშმანებს შორის ბევრი ყოფილი სპორტსმენია და „ყოფილი“ ლოთი.

– გადაეცემა თუ არა თამაშმანია მემკვიდრეობით და გადამდებია ის?

– სამწუხაროდ, კი. თუ ადამიანს გენებში აქვს რისკისადმი, აზარტისადმი მიდრეკილება, იგი პოტენციური თამაშმანია. მით უფრო ახლა, ჩვენს საზოგადოებაში თამაშებს და ლატარეებს უზომო რეკლამა უკეთდება და, საერთოდ, როცა ჩვენს კაპიტალისტურ საზოგადოებაში სწრაფი წარმატების კულტი არსებობს. ადრე აზარტულ თამაშებს ეკლესია კრძალავდა და აქტიურად ებრძოდა ამ სენს, მაგრამ ახლა ასე არ არის.

შეამონმეთ საკუთარი თავი: ხომ არა ხართ თამაშმანი?

პროფესორ იონსონის ტესტი:

1. ხშირად თამაშობთ თუ არა აზარტულ თამაშებს და მუშაობთ თუ არა იმისთვის, რომ მიღებული თანხა თამაშისთვის დახარჯოთ?
2. ხდება თუ არა ისე, რომ თამაშობთ უფრო მეტ ხანს, ვიდრე აპირებდით და უფრო დიდ თანხაზე, ვიდრე ვარაუდობდით?
3. გეუფლებათ თუ არა შეგრძნება, რომ უფრო დიდი სიამოვნებისთვის უნდა მოუმატოთ ფსონს?
4. როცა ცხოვრებისეული გარემოებების გამო არ გეძლევათ საშუალება, ითამაშოთ, გიპყრობთ თუ არა სევდა თამაშის გამო?
5. აღგძვრიათ თუ არა სურვილი, მოგეგოთ წაგებული?
6. აიძულებთ თუ არა თავს, შეამციროთ საკუთარი ფსონი?
7. ფიქრობთ თუ არა თამაშსზე მუშაობის, სექსის ან საოჯახო საქმიანობის დროს?
8. თამაშობთ თუ არა სხვა რაიმე საქმიანობის საზიანოდ?
9. აგრძელებთ თუ არა თამაშს, მიუხედავად იმისა, რომ განიცდით ფინანსურ პრობლემებს და გაქვთ ვალი?

(თუ დადებითად უპასუხეთ 3 შეკითხვას, ძალიან მიდრეკილი ხართ თამაშმანიისადმი.

თუ დადებითად უპასუხეთ 4 კითხვას, თქვენ ჩამოყალიბებული თამაშმანი ბრძანდებით).

რედაქციის მინაწერი:

წერილს და განსაკუთრებით კი ტექსტის კითხვებს ვაქვეყნებთ საერთოდ ქართველი თამაშმანებისთვის, ზოგიერთი პარლამენტარის და ჩვენი ყოფილი კოლეგების საყურადღებოდ, რომლებმაც სხვისი სოლიდური თანხა მიითვისეს და, როგორც ჩანს, სამორინეში წააგეს. რედაქცია იმედოვნებს, რომ ისინი, ვის გვარ-სახელებსაც ჯერჯერობით არ ვასახელებთ, გონს მოეგებიან და მიტაცებულ თანხას დააბრუნებენ. წინააღმდეგ შემთხვევაში ისლა დაგვრჩენია, ან „პროფილაქტიკურ“ ზომებს მივმართოთ, ანდა 200000 დოლარი შევეუგროვოთ, რათა გამოუსწორებელი თამაშმანები სამკურნალოდ შვედეთში, ბაკგორდენის კერძო კლინიკაში გავაგზავნოთ.

*„კომსომოლსკაია პრავდა“
„სამრეკლო“, 1995, აგვისტო*

დოსტოევსკი რუსეთის გამო

გამოჩენილი რუსი ფილოსოფოსი, თეოლოგი და პუბლიცისტი, ნიკოლაი ბერდიაევი, ძალზე კრიტიკულად აფასებდა მატერიალიზმს, პროლეტარულ რევოლუციებს, ყაზარმულ კომუნიზმს. ასეთი შეხედულებების პიროვნებას, რაღა თქმა უნდა, რუსეთში აღარ ედგომებოდა და იგი 1922 წლიდან ემიგრანტია. ბერდიაევი განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევდა რუსი მწერლებისა და მოაზროვნეების უარყოფით შეხედულებებს რუსეთზე და თავის წერილებში გამოკვეთდა და აყალიბებდა რუს კალმოსანთა მიერ თავიანთ თხზულებებში მიმოფანტული ასეთი გამონათქვამების მხატვრული სახეების არსს. ამჯერად, მკითხველს ვთავაზობთ ერთ პასაჟს ბერდიაევის წიგნიდან „სულნი რუსეთის რევოლუციისა“, სადაც იგი ნათელჰყოფს, თუ რა სახის ნიადაგს ხედავდა მსოფლიო მნიშ-

ვნელობის რუსი მწერალი, თეოდორე დოსტოევსკი, თავის სამშობლო რუსეთში ანტიქრისტიანული ცდუნებებისათვის.

დოსტოევსკიმ განმარტა, რომ რუსი ადამიანის ბუნება გვევლინება ფრიად სასურველ ნიადაგად ანტიქრისტიანული ცდუნებებისათვის. ეს გახლდათ ნამდვილი აღმოჩენა, რამაც ზემოხსენებული მწერალი აქცია რუსული რევოლუციის წინასწარმეტყველად. სწორედ მას ჰქონდა მონიჭებული რუსული რევოლუციის და რუსი რევოლუციონერების სულიერი არსის შინაგანი ხედვა. ეს უკანასკნელნი აპოკალიფსურნი და ნიჰილისტები არიან თავიანთი ბუნებით. აჰყვენ ანტიქრისტეს ცდუნებებს, რათა თითქოსდა სურდათ, ხალხის გაბედნიერება, და მათ მიიყვანეს ეს შეცდენილი ხალხი იმ რევოლუციამდე, რომელმაც სასიკვდილო ჭრილობა მიაყენა რუსეთს და ამ ქვეყნის ცხოვრება ჯოჯოხეთს დაამსგავსა. რუს ნიჰილისტ რევოლუციონერებს სურდათ მოეხდინათ მსოფლიო გადატრიალება, რომლითაც მოისპობოდა მთელი ძველი სამყარო, როგორც მისი ცუდი თუ ბნელი მხარეებით, ასევე მისი წმიდათაწმინდა ღირებულებებით და ამ ფერფლზე უნდა აგებულიყო მათი ხალხისა და მსოფლიო ხალხების ახალი ცხოვრება. რუს რევოლუციონერებს საუბარიც არ სურდათ ეგრეთ წოდებული საკაცობრიო ბედნიერებასთან შედარებით ნაკლებ მნიშვნელოვან ღირებულებებზე. მათი შეგნება მართლაც, რომ აპოკალიფსურია, რადგან ამ ჯამათს სურს, მიაღწიოს კაცობრიობის მსვლელობის ბოლო მიჯნას, დაასრულოს ისტორია და დაიწყოს ზეისტორიული პროცესი, რომელსაც მოჰყვება მთელს დუნიაზე, ასე ვთქვათ, თანასწორობა, თავისუფლება და ნეტარება. ისინი არ ცნობენ არავითარ გარდამავალს და შეფარდებითს, არავითარ საფეხურებს ცნობიერებისა. რუსული რევოლუციური მაქსიმალიზმი არის თავისებურად დამახინჯებული, შერყვნილი აპოკალიპტიკა, რომლის უკანა მხარედ მუდამ გვევლინება ნიჰილიზმი და ამგვარი განუკითხავი განადგურება მრავალმხრივი და ფარდობითი სამყაროს აუცილებლად განივრცობა ისტორიის აბ-

სოლუტურ სულიერ საფუძვლებზეც. რუსული ნიჰილიზმი არ აღიარებს ისტორიულ პროცესს, როგორც ნაკადს, რომელიც მოქცეულია ღვთაებრივ სინამდვილეში. იგი უჯანყდება სამყაროს ღვთიურ წესრიგს, რომელშიც მოცემულია თავად ისტორია თავისი საფეხურებით, თავისი აუცილებელი იერარქიით. მართალია, დოსტოევსკი ერთხანს აცდუნა რუსულმა მაქსიმალიზმმა და რუსულმა რელიგიურმა ხალხოსნურობამ, მაგრამ, მისდა საბედნიეროდ, მწერალს მოსავდა დიადი რელიგიური, წინასწარმეტყველური ძალაც, რომელიც ეხმარებოდა მას, განემარტა რუსეთის ცდომილებანი და ემხილებინა ისინი დოსტოევსკის მიერ მის რომანში („ძმები კარამაზოვები“) მოთხრობილი ლეგენდა „დიდ ინკვიზიტორზე“ (რაც თავის ძალითა და სიღრმით ლამის წმინდა წერილების ტოლფასია), განმარტავს რუსულ საცდურთა შინაგან დიალექტიკას.

დოსტოევსკის კარგად ესმოდა, რომ რევოლუციურ სოციალიზმში მოქმედებს დიდი ინკვიზიტორის სული და, რომ რევოლუციური სოციალიზმი როდია ეკონომიკური, პოლიტიკური, ანდა სოციალურ რეფორმათა სისტემა. მწერალი წინასწარ ჭვრეტდა, რომ რევოლუციურ სოციალიზმს ჰქონდა პრეტენზია, ყოფილიყო რელიგია, ოღონდ რელიგია, დაყრდნობილი არათუ ღვთიურ საფუძველზე, არამედ ქრისტიანული სარწმუნოების სრულიად საპირისპირო იდეოლოგიაზე.

*ნიკოლაი ბერდიაევი
„კოლხური კოშკი“, 1996, №5(35), 7 თებერვალი*

ქართულიდან

Звиад Гамсахурдиа

07. 01. 1992 გ.

*Поздравленья и улыбки,
Хоть и розданы вокруг,
Христос Воскрес – Во Истину,
Однако ж все мы пали.*

Видно Бог сам выбирает – нечто странное,
Рождества Христова ночь – вечно удивительная.
Льдом рисованные сани мчит декабрь,
Мученик Христос в Бетлеме родился в сей час,
А затем вознесся в небо, не пришедши по душе,
Неужели не вернешься к грешным людям на земле,
За ушедшим в небеса, лилась слезная молитва,
Лишь Христос один на свете, а Иуд – палитра.
Стало быть подешевели и измена, и донос!
Трудно на ногах держаться – проще падшим быть!
Не исчезли в мире этом зависть и вражда,
Тайная Вечеря Леонардо также ждет меня,
Превратилось в сон, что было, будущее же – в мечту.
Друг узнать меня не сможет, словно, – диво наяву.
Кто ж еще другой сумеет в Рождество тужить.
Прошлый год уносит память, новый – без надежд грядет.
Христос Воскрес! Христос Воскрес! – Душа взывает к небу.
Во Истину Воскрес! – Иуда с гонором опять в ответ,
Как мне ни хочется клеймить его клеймом позора,
Но как распять Иуду на кресте Христа.

Пусть в сраме бродит он по свету оскверненный,
А верующие, как прежде, молятся все ночи напролет.
Вере трудно сохраниться, а иконе – проще,
Христос во Истину Воскрес, Христос действительно Воскрес!

*Перевела с грузинского Кетеван Джинория
17. 12. 1993 г.*

Звиад Гамсахурдиа

ВЕСОГЛАЗ И ЮНОША НЕВЗВЕШИВАЕМОГО ГОЛОСА (Сказка)

Жил-был один человек, у которого в глазах стояли весы. Эти весы взвешивали только голос. Единицей же веса служил стон. В тех краях, где он жил, солнце никогда не всходило, все было покрыто льдом, и поэтому этот край назывался ледовым. Страной этой правил царь, который в придворные брал только тех, кто знал вес своего голоса. Голос же взвешивался только глазами весоглаза. Так, что к этому человеку каждый день приходили просители, желающие взвесить свой голос.

Настолько чудной была эта страна, что без взвешивания никто не слышал ни своего, ни чужого голоса. Поэтому люди никак не вразумели друг друга без помощи весоглаза. Весоглаз впускал человека в свою комнату с серебряным потолком и золотым полом. Здесь на полках были разложены руки, ноги, сердце и внутренности весоглаза. Везде лежало по одной его части, сам же весоглаз был нигде. Он, бывало, посмотрит на посетителя и скажет: «Расскажи свой сон.». И как расскажет проситель свой сон, весоглаз возьмет собственный язык, зажжет как факел (так как только весоглаз знал, что такое огонь), затем вставит этот

факел в подсвечник, сделанный из собственного логтя, позовет поближе пришельца, шептнет нечто таинственное на ухо, отберет по волоску из усов и выпроводит.

Госудрь таких людей продвигал, жаловал поместья, принимал при дворе. Однако, не долго длилось их счастье. На окраине города находился тонкий подвесной мост, построенный из смеха, и тот, кто по окончании государевой службы хотел стать вельможей, согласно правилам этого государства, должен был выйти из города, пройти по подвесному мосту смеха, затем по полю бешеных котов, которое лежало по ту сторону моста; перелететь через скалу холодного попугая; обойти вокруг столетнего кипариса и, если не превратится в шишку кипариса, вернуться в город. Но все, кто ни вышел из города или провалились с подвесного моста смеха в реку фальшивого бисера, или околели на скале холодного попугая, или превратились в шишки кипариса. Шишки же каждый день клевал орел лисье ухо, который жил на вершине соседней скалы. Только трое сумели вернуться назад. И именно их государь обернул в главных вельмож. Раз к царю этой страны пришел вещатель и сказал: «Приближается пора, когда торговцы голосом должны будут уступить место пекарям огня. У этих пекарей в голове – хлебопекарня, разжигаемая огнем сердца; вот в ней и будет печься хлеб бессмертия, да так, что и голоса их не будет слышно. Правда их огонь будет петь без голоса, но зато он обесценит зычные голоса твоих придворных. Государство голоса сменит государство огня. А тебе придется пройти по мосту смеха.»

«Да, но кто осуществит невозможное?» – спросил обеспокоенный государь у вещателя.

«Юноша невзвешиваемого голоса.» – ответил вещатель. – «Да, но кто совладает с этим юношей?» – спросил государь.

«Тот, кто взвесит его голос.» – ответил вещатель и исчез.

Государь собрал совет и поделился с ним всем, что сообщил вещатель. Вперед выступили вельможи и попросили слова.

Первый вельможа сказал: «Я знаю этого юношу, он живет в недоступной солнечной башне, никто его не видел, зато многие слышали невзвешиваемый его голос; и играет он там на волшебном чанге. Его двенадцатиструнный чанги разливается золотыми, серебряными, медными, бронзовыми, свинцовыми, ртутными и железными звуками. Эти металлы его песней превращаются в пернатых, а пернатые семицветным сиянием парят вокруг небесной башни, крыша которой – в царстве звезд, а основание – в царстве душ.»

Второй вельможа сказал: «Он на солнечном скакуне мчится по небу, держа хлыст-молнию в руке, и, посылая семицветным луком огненные стрелы в примерзших к земле раков. Если стрела ранит рака, он тут же превратится в прекрасного лотоса.»

Третий вельможа сказал: «Он сидит на горе воспоминаний, отсюда на расстоянии 360 локтей. При нем прирученный орел, враг орла – лисье ухо. Кого этот орел похитит, тот станет его виночерпием.»

«Кто сообщил вам все это?» – спросил государь.

Первый вельможа ответил: «Скажу на рассвете.»

Второй вельможа ответил: «Скажу утром.»

Третий вельможа ответил: «Скажу в полдень.»

Как только стемнело, государь призвал весоглаза, а тот и пришел, и не пришел.

«Весоглаз, кто избавит меня от моста смеха?» – спросил государь.

«Стон,» – ответил весоглаз.

«Что породит этот стон?» – спросил государь.

«Воспоминание.»

«Воспоминание чего?»

«Смеха,» – был ответ.»

«Весоглаз, что избавит нас от юноши?»

«От какого юноши?»

«От юноши невзвешиваемого голоса.»

Весоглаз смолк.

Государь опять повторил вопрос.

«На свете нет ничего невзвешиваемого мною,» – ответил весоглаз и растаял.

Государь, обнадежившись, уснул.

На следующее утро к городу подошел простой пастушок с дубинкой в руке и с котомкой – в другой. Из-за страха, стоявшего в городе, паренька доставили к царю.

«Ты кто такой?» – спросил государь. «Простой пастушок,» – был ответ.

«Да, но где твои овцы?»

«К кому прикоснусь этой дубинкой, все моими овцами станут,» – ответил пастух.

«Кто они?»

«Те, кого ты слушаешь, государь.»

«Так, что и я в их числе?»

«Нет, ты сам себя не слушаешь, государь.»

«Кто прислал тебя?»

«Ты сам, государь.»

«Зачем?»

«Помирить.»

«Кого помирить?»

«Тебя помирить с самим собой»

Государь призвал всех вельмож. «Кто этот человек?» – спросил он.

«Не знаем,» – ответили вельможи.

«Пастух,» – сказал государь.

«Пусть докажет,» – произнесли вельможи.

Юноша-пастух вышел на площадь и смешался с народом. Затем повел с ним речь. Но люди не обращали на него внимания, так как весоглаз, пока не взвесил голоса, никто не слышал его. Но вскоре вокруг него стали собираться группами потому, что где ни встанет юноша, везде лед тает, и вокруг стелется не-

бывалое жизнеутверждающее тепло, несмотря на то, что в этой стране никогда не светило солнце. Государь встревожился, так как хорошо знал, что таяние льда предвещало конец его царствования; собрал придворных и сказал: «Скорее взнуздаем этого наглеца, не-то он среди людей смуту посеет, а там, гляди, и юноша невзвешиваемого голоса появится, вот тогда и наступят для нас черные деньки». Придворные вбежали во дворец, вынесли металлические кричали, призвали армию и забили в горн, но голос пастуха крепчал и все больше людей стало собираться вокруг него. Какими-то непонятными для придворных словами, он обращался к народу, что все больше раздражало придворных. Увидев, что им не справиться, они решили забить пастуха камнями. Но стоило им прикоснуться к камням, как те превращались в роз. Тем временем в руках пастуха расцвела дубинка; он обошел вокруг собравшихся людей и, к кому прикоснулся распутившейся дубинкой, всех превратил в златошерстных овец. Это зрелище совсем свело с ума государя и придворных. На этот раз они вынесли веревку, чтобы связать пастуха. Но, о чудо, веревка выскользнула, обвилась вокруг пастуха и превратилась в огромного змия. Который ртом захватил хвост и пролегал стеной вокруг пастуха и всей отары. «Он – пастух, пастух,» – говорил встревоженный государь.

«Нет,» – ответили придворные, – «Он – колдун и морочит всем голову».

Тем временем у баранов выросли зажженные большие восковые свечи, с неба потянулся семицветным блеском свод пернатых и уселся на горящие свечи; причем пламя не только не опалило пернатых, а наоборот, они еще ярче заблестали. Также заблестело и все вокруг, да так, что люди не узнавали друг друга, так как все разом похорошело; только люди государя почернели и уподобились домовым. Тем временем простая одежда пастуха стала будто сплетенной из молнии, лицо сияло как солнце, глаза блестели ярче звезд. Затем, приладив семицветный лук, он начал

стрелять огненными стрелами в столпившихся вокруг озябших раков, которые группами приближались к площади. Камнем отделанную площадь покрыла ярко зеленая трава, украшенная колышущимися белыми лотосами. Траву местами лизало пламя, которое никого не жгло.

Вот тогда-то и понял государь, что царство его посетил юноша невзвешиваемого голоса. Послал он срочно гонца к весоглазу и тот, бряцая глазами, тронулся. Но, приблизившись к площади, ослеп, упал наземь, вывалив черный язык, который вконец обуглился от исчезающего недоброго огня.

Теперь государь призвал трех вельмож. При виде их, юноша невзвешиваемого голоса изменился. Он превратился в того же простого пастушка, каким был в пору прихода в город. При виде вельмож, даже змий раскрыл круг и пропустил их к пастуху; пернатые покинули златошерстных баранов, потухли восковые свечи, вельможи отняли у юноши расцветшую дубинку, которая, попав им в руки, тут же засохла, надели кандалы на шею, забрали и бросили его в огромную зернохранильную яму. Затем закидали яму землей, пригнали из-за моста бешеных котов, напустили их на овец и разнесли все вдребезги. Площадь превратилась в озеро крови. Змия коты разорвали в клочья. Раскрасневшие вельможи вернулись к государю.

«Избавились от самозванца,» – сказали они царю, – «Теперь спасителем твоего государства явится юноша невзвешиваемого голоса»

«А, что разве не он был тем юношей?» – спросил государь.

«Нет,» – ответили вельможи.

«Скажите, кто сообщил вам, что он – не юноша невзвешиваемого голоса?»

Когда наступил вечер, первый вельможа сказал государю: «Мне об этом сообщил весоглаз.»

К ночи второй вельможа сказал государю: «Мне рассказал это попугай холодной скалы.»

В полночь третий вельможа доложил государю: «А мне рассказал это орел лисье ухо.»

На следующее утро невиданные музыкальные мелодии разбудили государя и вельмож. Они обнаружили бесподобно преобразившийся город. Исчез лед и угрюмая погода! Необычайной лучезарностью блистало все вокруг. Семицветом пело все пространство, двенадцатиголосьем излучал сонм оживших небесных светил, опустившихся на землю. На местах, пропитанных кровью баранов, возшли удивительной внешности люди, головные черепа которых превратились в хлебопекарни. Им не требовался ни трут, ни огниво, они сердцем зажигали языки, а языки – зажигали черепные хлебопекарни, из которых стелились неопишуемые благоухания.

«Пекарня бессмертия,» – написано на городской стене мысленными буквами.

Царь почувствовал странную слабость, придворные отступили назад. Вдруг раздалось небо и на огненном скакуне появился юноша с семицветным луком. «Вернись к самому себе, государь,» – позвал он царя, а вельможам сказал: «Вернитесь в ваш город.»

Царь направился к мосту смеха. У моста его встретил вещатель, предсказавший появление юноши. Царь присмотрелся к вещателю и узнал весоглаза. В глазах его уже весов не было, вместо них стоял новый, еще не зажженный факел. «Никто не взвесит его голос,» – «Равно, как и выпеченный ими хлеб, а их огонь – обнадеживает.»

Царь ступил ногою на мост. Вельможи последовали за ним, но весоглаз остановил их. «Для вас и этот мост закрыт, ваша дорога ведет в другую сторону.» – И указал им на реку забвения.

Государь прошел поле бешеных котов, где на их месте оказались гранитные львы, перешел через скалу холодного попугая, которая превратилась в поле белого павлина, и пристал к тени кипариса, который покинул орел лисье ухо.

Вельможи поселились в своем городе бисера, на стенах которого написано: «Город забвения». Пространством этого города служит вывернутая наизнанку шкура бешеных котов, а в центре города течет река по названию «Попугай растаявшей холодной скалы», а для коренного населения часто ставится представление: «Орел – лисье ухо – мечта».

Говорят голова и сердце весоглаза – в городе забвения, а руки-ноги и внутренности – в пекарне бессмертия, а сам весоглаз – нигде, ни там, ни здесь.

*Перевела Кетеван Джинориа
Декабрь 1993 года*

Мераб Костава

«ПУТЬ ИСТИННЫЙ»

«Георгиевский трактат», который представители России и Грузии подписали в 1783 году был заделом не только нового этапа во взаимоотношениях этих стран, но и безошибочным материалом взаимоотношений на протяжении всей последующей совместной истории этих двух наций по сей день, поддерживающим стороны, стоящие на своем слове, и, обличающим стороны, не сдержавшие слова.

Для большей объективности считаю нетерпящим отлагательства сравнение трех точек зрения и подход к этому вопросу не только с позиции грузина, но и с позиций русского, и гражданина мира. Поэтому, в силу возможного, следовало вникнуть и в душу самой русской нации для того, чтобы чувствовать и мыслить как русский гражданин, основываясь на той же неотъемлемой опоре мыслей, которою одарили человечество великие мыслители мира, или на том, что во мне

самом накопил жизненный опыт. Для меня с самого начала было ясно, что в связи с историей Российско-Грузинских взаимоотношений для достижения истины следовало найти путь между двумя категориями мнений. Одна категория мнений существовала скрытно и, вследствие созданных обстоятельств, долго не появлялась на поверхности явлений, кипела и ждала в сердцах людей; и если кто-либо и осмеливался облечь их в слова, то со сказанным выливал и желчь, желчь, накопленную той недосказанностью, с какой, как бы одним жестом руки, хотел смыть вызванное вынужденным молчанием оскорбленное чувство. Эти отважные люди, справедливо возмущенные на самом деле возмутительными фактами действительности, и охваченные бескомпромиссным моральным переживанием, иногда не могли увидеть или не считали должным отметить целый ряд положительных явлений. Другой тип мыслей формировался в среде официоза и носил несколько догматический налет. Представляя картину всеобщего благосостояния, он старался показать историю Российско-Грузинских взаимоотношений только с положительной, а отрицательные стороны действительности или обходил молчанием, или зажимал их в клещи исторической неизбежности. В виду того, что горечь длительного возмущения копится ядом, тем более, если она не находит выхода, а постоянное превознесение похвалы мутит душу, то очень трудно было отказаться от черных или цветных очков при рассмотрении этих взаимоотношений.

В Грузии, как и многим другим, так и мне приходилось не раз испить желчь по-поводу судьбы моей нации при размышлениях о ее прошлом или настоящем; и мне пытались приладить цветные очки для того, чтобы существующее виделось только в розовых цветах. Поэтому не считаю легким делом подход историка с холодным и трезвым умом к такого рода вопросу, каковым является «Георгиевский трактат», и с ним связанное развитие явлений, но слово сказано и заодно испытаем испытываемое.

С самого начала следует отметить прочную и высокоморальную основу «Георгиевского трактата», что прочило в равной мере хорошее начало и славное продолжение взаимоотношений этих наций, их побратимости и делу согласия. «Трактат» назывался союзным, согласно которому, несмотря на неравное соотношение физических сил, Грузия считалась союзницей России, но не подчиненной ей. Ни в какой мере не нарушался государственный суверенитет Грузии. В силе оставались права передачи трона в наследство, благословение короны при помазании миром, чеканка собственных монет и автокефалия церкви. Грузинский язык признавался государственным, а грузинское воинство – защитником границ и достоинств нации, обязательным считалось признание доброжелателя партнера своим доброжелателем, а врага – своим врагом, военная и моральная взаимопомощь.

Дата заключения такого межгосударственного договора действительно достойна отменного празднования, но насколько заслуживает празднования все то, что произошло после подписания «Трактата»? Что произошло потом – об этом взывает многочисленный писательский и архивный материал. Этот факт также детально рассматривает великий грузинский историк Иване Джавахишвили в 5-ом томе своего капитального труда «История грузинской нации». Я думаю, сомнения относительно его компетентности и объективности как ученого – излишни. Фактом является то, что в Крцанисской войне, по сомнительным причинам расположенная на Северном Кавказе армия не оказала царю Эрекле предусмотренную «Трактатом» военную помощь, несмотря на то, что грузины неоднократно слали скорых к их военначальникам. Сразу же, после смерти Георги Двенадцатого, сына Эрекле, по секретному приказу русского императора Павла Первого, командование, уже расположившейся в Грузии русской армии, не допустило коронования на царство его новорожденного наследника, принудительно

отстранило от трона царицу Мариам, взяло в плен всех царевичей фамилии Багратиони, как потенциальных претендентов Картл-Кахетинского царского престола и вместе с царицей сослало всех в Петербург, после чего аннулировало Грузинское царство и превратило в одну из периферийных провинций. За этим последовало полное господство русского языка в государственных учреждениях, лишение автокефалии грузинской церкви, закрытие грузинских школ и изгнание грузинского языка в заново открытых школах русского типа, перекрашивание древнейших грузинских фресок в храмах по приказу русских священнослужителей, надменное самодурство и бесчинство русских чиновников и военных, убедительно описанные Александром Казбеги в своих произведениях. Так, что русская империя пренебрегла «Трактатом» предусмотренными условиями, и тем самым поколебала доверие грузин.

В таком случае обвинение истории должно опереться только на перечисление фактов, на метод, который не допустит того, чтоб замаяли случаи, происшедшие в прошлом, так как только неразумный сможет потребовать ответ у сегодня живущих русских за то, что некогда совершили кормчие их нации в отношении Грузии. Полное же доказательство фактов не терпит отлагательства, хотя бы для предупреждения и усовестления сегодняшних русских, чтоб навеки выкорчевать всякого рода несправедливость из практики взаимоотношений этих наций.

Так, что праздник праздником, а правда правдой!

С одного взгляда произошло нечто удивительное. Христианская Россия аннулированием царства, гонением грузинского языка и ликвидацией автокефалии церкви сотворила с единой Грузией то, чего не совершали даже Иран и Турция, неоднократно устраивающих кровавые дожди в Грузии. И произошло все это с момента установления контакта. К чему приписать все это? Исключению другого типа взаимоотношений между много- и малочисленными государствами или своеобразию

возрожденного в то время общеевропейского колониализма? Предполагали ли цари Грузии, в первую очередь Эрекле Второй, возможность такого оборота дел, когда самоотверженно старались спасти обескровленную от постоянных нападений страну с помощью единоверных северян? По-моему, нет, так как они не знали историю всемирной политики, колониализма и дипломатии своих современников, не имели представления о новых, усовершенствованных европейских методах, их организованности и последовательности в деле закрепления на чужих или новых землях, что вполне отличалось от кратковременных периодических нападений и устаревших азиатских методов обложения данью; не знали ничего о той способности и устремленности к ассимиляции, какой обладают молодые, растущие нации. Россия и Грузия на своем историческом перекрестке, а точнее, при подписании «Георгиевского трактата», знали друг друга весьма поверхностно или почти не знали. То, что Грузия имела древнейшую историю и культуру, истоки которой восходят к мифам и легендам Прометея-Амирана, Ноева Ковчега, похода аргонавтов, что на страницах его героического прошлого блистали имена избранных героев, ничуть не уступающих в доблести и мужестве Кодросу, Леониду, Киросу, Шилтиаду, Темистоклу, Александру Македонскому, Карлу Великому, Александру Невскому, Дмитрию Донскому, Гюставу Адольфу, Вильгельму Орanelу, Яну Жижке, Петру Великому, Лайошу Кошуту и Тадеушу Костюшко, что у России и Грузии был один и тот же крестный христианин Андрей Первозванный, что Грузия с Сирией, Византией и Арменией разделяла пионерство в деле объявления христианства религией государства, что она обладала очень богатыми агиографическими, блестящими историческими и великолепными национальными писателями и, что первый грузинский литературный памятник датируется V веком, что грузинская культура чеканилась в скальных поселениях Уплисцихе, Давидгареджи и Вардзиа, в тиши грузинской, ерусалимской,

синайской, афонской и болгарской монастырской жизни, что украшала ее великолепная церковная литература, фресковая и миниатюрная живопись, уникальная чеканка на золоте эпохи язычества и христианства, бесподобные многоголосные песнопения во хвалу Бога, созданные в первом тысячелетии на основе собственной нотной системы, в Элинскую пору Потийская, а в эпоху Давида Агмашенебели – Гелатская и Икалтойская академии, где наряду с высшими достижениями в греческой философии и христианской теологии изучали целый ряд наук, кое-что или вовсе ничего не знали не только правящие круги России тех времен, но и сам Пушкин, Лермонтов, Грибоедов, Толстой, сосланные на Кавказ известные декабристы и прочие и прочие. На них и на их творчество огромное влияние оказывали гордые вершины Кавказа. Здесь находили они новые темы, заряжались мощными творческими импульсами, попадали в необычайную среду поэтической инспирации. Военную дорогу Грузии не случайно прозвали дорогой истории русской литературы.

И тем не менее все же следует спросить: было ли в то время влияние Грузии на русских писателей полное и исчерпывающее или лишь частичное и одностороннее?

На творчество писателей и деятелей искусств самое большое и жизнеутверждающее влияние оказывают три фактора: переживание сильных жизненных катастроф и опасностей, умение смотреть смерти в глаза, которое на грани жизни и смерти учит их жить, и феномен культуры и природы. Без участия в Марафонской и Саламинской битвах не были бы великие греческие драматурги, также многое потеряло бы творчество Достоевского, не переживи он присуждения к смерти, а затем тяжелую долю каторжника. Ни Сервантес не был бы без турецкого, ни Гурамишвили без лезгинского и магдебургского плена, ни Гамсахурдиа без соловковского, а Данте без тяжкого переживания затворничества и длительной экзории, вызванной смертью Беатриче, и другие, и другие без несчастий, тюрем,

эксорий (ссылка – Примеч. переводчика.), разбитых иллюзий или безвременно потерянных любимых. Что же касается феномена культуры, то достаточно вспомнить высказывание Гетте о том, что ему не удалось бы справиться с внезапным творческим кризисом, если бы не отправился путешествовать в Италию и не пережил ее удивительное искусство и благодать природы. Также большое влияние оказала Италия, страна удивительного синтеза библейского духа и античного искусства, на творчество Байрона, Стендаля, целого ряда немецких и французских композиторов и других. Также невозможно представить поэзию Хиондерлина и Херудия без греческой культуры. Наглядными примерами большого влияния феномена природы на искусство и литературу являются случаи влияния природы Швейцарии на Байрона и Ницше, морской стихии на того же Байрона, гор – на Важа Пшавела, Бретани – на целый ряд известных художников и так далее. Так, что примеров можно приводить до бесконечности. Что же касается вышеперечисленных русских писателей, несмотря на то, что, участвуя в кавказских войнах, они не были лишены опасностей, влияние Грузии на их творчество исходило больше от природы. И это влияние, в целом, оказалось сильным и покоряющим. Силу этого влияния поймет тот, кто читал восхитительные эссе Андрея Белого, посвященные одушевленной им природе Дарьяльского и Арагвского ущелий. Выходит, что Эрекле Второй отворил не только для русской армии некогда напрочь запертые Вахтангом Горгасланом Дарьяльские врата, но отчасти открыл и врата восхождения для русской литературы. Но врата истории и культуры Грузии для русских деятелей того времени оказались наглухо запертыми, без чего невозможно было фундаментальное соприкосновение с душой нации Иберии. Грузия их притягивала больше как страна восточной экзотики, очаровывала гостеприимность грузин и шарм грузинского застолья, рыцарская воспитанность мужчин и женская сдержанность, сердечное взаимоотношение и то по-

нимание и свободная атмосфера, чего так не доставало им на своей родине. Знали ли в то время знатные гости Грузии, что в стране этой еще в 12-ом веке жил богатырь всемирной поэзии, который через призму грузинского поэтического гения осуществил блестящий синтез древнеиндской, древнеиранской, элинской, раннехристианской, относительно поздневосточной и европейской христианско-рыцарской культур. Или кто из передовых русских настолько знал грузинский язык, что мог ознакомиться с творчеством Руставели, Гурамишвили, Сулхан-Саба Орбелиани, «Висрамиани», «Картлис Цховреба», и с шедеврами грузинской агиографии. Или откуда им было взять их русские переводы? В то время русские с большим усердием осваивали достижения античной и восточно-европейских культур; у губернаторов, в лицеях и университетах изучали французский, немецкий, английский, греческий и латинский языки. Неудивительно, что отягощенные европейскими знаниями они свысока смотрели на тот язык и культуру, которые в то время им представлялись неразгаданным сфинксом. Грузиноведческая наука в России родилась поздно и развивалась очень медленно. В такой ситуации в течение всего 19-го столетия и после, опять-таки сами грузины взяли на себя инициативу ознакомления русских с грузинской культурой, для чего без усталости трудились Платон Иоселиани, Теймураз Батонишвили, Сабинашвили, Нико Николадзе, Кирион Садзаглишвили, Александре Цагарели, Нико Мар, Давид Чубинашвили, Александре Хаханашвили, Эквтиме Такашвили, Корнели Кекелидзе и другие. Они переводили на русский язык памятники грузинской литературы, на русском публиковали труды о грузинской литературе. Да, опять-таки грузины заложили основу русскому грузиноведению и в результате их неумной деятельности в 1845 году в Петербургском университете было создано отделение грузинской филологии. На протяжении всего этого времени у русских не было ни одного грузиноведа по национальности русского. Удивительно, но в то

время европейцы больше внимания уделяли сфере грузиноведения. Вспомним хотя бы Мари Броссе, Артура Лайста, Оливера и Марджори Уордроп. В то время среди русских не было никого, кто бы был таким заботливым другом грузинской культуры, какими были брат с сестрой Уордропы. Чему следует приписать тот факт, что на английский язык переведены были намного раньше «Витязь в барсовой шкуре», «Мудрость лжи» Сулхан-Сабба Орбелиани, «Висрамиани», «Хвала-памятник» Гиорги Брцкинвале, «Отшельник» Ильи Чавчавадзе и так далее? Бальмонтовский перевод «Витязя в барсовой шкуре» был сделан именно после ознакомления с уордроповским переводом. Правда Илья Чавчавадзе, Иване Мачабели и другие сыграли большую роль в заинтересованности Уордропами Грузией и грузинской культурой, но разве отказали бы они кому-либо из русских в оказании той же услуги, если бы они специально изучили грузинский язык для аналогичной деятельности и искренне выразили желание дружить с ними? По-видимому, для такой дружбы в то время не был преодолен определенный барьер. Интеллигенция России не смогла до конца преодолеть характерное для гражданина империи высокомерие, а грузины – справедливую обиду из-за игнорирования положений «Георгиевского трактата» и его результатов. Потому-то и потеряло много чего дело развития грузиноведения в России того времени. Хотя, что могло тронуть этот лед, когда к тому времени сами грузины еще не до конца открыли, описали, классифицировали и филологически обработали свой огромный литературный клад. О какой можно говорить обработке, когда при постоянных набегах терялись и уничтожались уникальные образцы литературы и искусства. Знать только названия других поэтов Руставели и не иметь их, так как черная пора разрухи и уничтожения поглотила все, или хотя бы древние из древнейших песнопения, признанные Игорем Стравинским чудом музыки, которые по причине различных препятствующих обстоятельств все же удалось записать и пере-

нести на ноты от единственного, оставшихся в живых знатока лишь в шестидесятые годы XX-го столетия и с таким опозданием ознакомить не только весь мир, но и самих грузин, в общем-то – тяжелая доля для нации.

Одним словом, интеллигенция России или плохо, или вообще не знала Грузию и, возможно, вовсе не вдавалась в смысл явлений, вызванных игнорированием обязательств, предусмотренных «Трактатом». Она не понимала, что происходило в сердцах грузин, которые помнили, как на их глазах пленили королеву с младенцем и царевичей и, как отправили их по дороге в Петербург, как аннулировали царство и водворили русских чиновников, как в государственных учреждениях и школах надругались над их родным языком. Но самым невыносимым и оскорбительным должно было быть то неожиданное коварство имперского двора, которое столь быстро проявило свои скрытые цели. Издревле, в представлении грузин Грузией считается территория, на которой Богослужение совершается на грузинском. Возможно, страну мог временно покорить душман и даже развалить государственный аппарат, но до тех пор, пока грузин звался христианином и в церквах служба шла на грузинском, Грузия опять-таки оставалась Грузией. А сейчас в их представлении под сомнение ставится реальность существования самой Грузии, так как русское духовенство в церквах пыталось приложиться к грузинскому языку, хотя, что могло искоренить его. Кто был в состоянии сдвинуть с места и изгнать из грузинских сердец и духовной жизни Грузии пропитанный Божественным ароматом язык Евангелия, язык Давида и молитв, язык, созданный трудом и заботой Гиорги и Эквтиме Мтацминдели, превратившийся в краеугольный камень грузинской культуры и обесмертивший саму Грузию. Да, Грузия все равно существовала и откровенно следует признать: желало того или не желало правительство империи, Грузия, именно после соединения с Россией, почувствовала себя таким единым организмом, каким не

представляла себя со времен Гиорги Брцкинвале. Говоря «единым организмом», естественно, не имею в виду чувство прошлого величия. Если в то время кто-нибудь из русских глубоко знал прошлое Грузии и то, что привело ее к такому положению, возможно, на претензии Грузии они ответили бы так: «Разве единая Грузия подписала «Георгиевский трактат»? И существовали ли в то время вообще единая Грузия? Почему стояли порознь и враждовали между собой Имеретинское царство, Абхазское, Мегрельское и Гурийское княжества? Вы упрекаете нас в невыполнении данного слова, то есть в том, что не помогли Эрекле Второму в Крцанисской войне. А разве помогли ему Мегрелы, Гурийцы и Абхазы? Где было то тридцатитысячное войско, которое из Телави во Мцхету провожало тело Эрекле в последний путь? Где была остальная Грузия, когда Турция поглотила Самцхе-Саатабаго? Вы упрекаете нас, в то время вполне чужую и неизвестную для Грузии нацию: почему не выполнили данное слово, почему нарушили предусмотренный «Трактатом» договор. Разве мы этим нарушили клятву, данную Ивану Грозному, Петру Великому и Екатерине Второй: бороться и трудиться во благо и расширение Русской империи? Разве не также присоединили мы народы Приволжья, Сибири и Дальнего Востока? После победы на Куликовом поле наши цари и князья почти не изменяли идее единой России, что стало надежным заделом централизации нашей страны, ее твердости и мощи. Вы же, наоборот, с того времени переполошились друг против друга, именно с тех пор стали удаляться друг от друга, размельчать страну, словно совпали исходные точки начала нашего возрождения и вашего падения. Возмущаясь на нас, из-за нарушенного нами слова, что вы скажете по-поводу неоднократного нарушения вами данного самим себе слова? Разве нарушение клятв, данных друг другу княжествами и воеводствами Грузии, не есть нарушение слова, данному самому себе, и измена самому себе? Если это не так, то почему еще со времен Гиорги Брцкинвале по сей день вы не

смогли сплотить единое царство? Почему ваши цари и князья не пожертвовали чувством собственной гордости, приоритета во имя идеи единой Грузии? Почему вас разделило несчастье, но не сплотило? Не говоря о союзности, почему все время враждовали и ослабляли друг друга? Или дело, которое вам самим следовало сделать, должны были сделать мы, то есть объединить и под правомочие одного грузинского царя подчинить размельченную Грузию? Или если б мы с каждым княжеством Грузии заключили отдельные «Георгиевские трактаты», или аналогичный «Трактату» времен Гиорги XII-го договор, и честно осуществили бы его, то кому из вас нам следовало помочь в случае нового разброда между вами? Ведь обиженная сторона опять протянула б руки к спасителю Турции или Ирану и тогда не удалось бы достичь стабилизации положения? Разве до нашего прихода не была потеряна для Картл-Кахети Мегрелия, для Мегрелии – Абхазия, для Абхазии – Гурия, для Гурии – Имеретинское царство и так далее? Нарушили мы или не нарушили договор, но разве не с нашей помощью вновь обрели друг друга разные части Грузии? Сумели ли бы вы без нас вновь материализоваться в единый организм? Без нас вернули бы вы триста лет тому назад присвоенные Турцией Месхет-Джавахеги и Аджарию? Кто пожаловал вам многовековую мечту: свободу, возможность заживления ран, отдыха, мирного труда, учебы и образования? Разве были бы у вас в самом начале 19-го века вооруженные европейской наукой и философией такие образованные личности, какими были Иоане Батонишвили, Платон Иоселиани, Соломон Додашвили и другие? Не образование ли, полученное в наших главных городах, окрылило знаниями ваши Тергдалеулеби? Чем бы были вы не создай мы вам условия причащения к европейской культуре? Не говоря о чувстве благодарности, где же потеряли вы чувство объективности, грузины?» – Нет, – ответили бы мы, – грузины никогда не теряли ни чувства объективности, ни чувства греха и милости. Мы

хорошо ведаем и цену тех положительных импульсов, которые получила Грузия, взаимодействуя с Россией, что еще в то время увидели и даже в своем творчестве отметили Николоз Бараташвили и Григол Орбелиани. Знаем, что Месхет-Джавახети и Аджарию в то время без России было не вернуть, но знаем и то, что мотив возврата территорий, некогда отнятых Турцией, был – расширение Русской империи, а не Грузии, но спасибо и за это. Знаем и то, что после аннулирования Русской империей царств-княжеств в Грузии, отдельные части Грузии прекратили распри и вражду, и вплотную приблизились друг к другу. Но и это не было добро, заранее продуманное правителями Русской империи. По-моему, это больше похоже на возмездие провидения, правосудие которого точно определяет степень прощения, уравнивает милость и взыскание, и всем воздает по заслугам, которые мы сами себе подготовили своим собственным действием. По-моему, почерк провидения здесь следует читать таким образом: «Царства, княжества и воеводства Грузии, разрозненные и отчужденные между собой, ваше высокомерное желание собственной независимости превысило в вас желание справиться со сверхизбыточным чувством собственного эгоизма и желанием стремления к гармонии, столь необходимое для единства Грузии, поэтому потеряете и то, что пожалели для создания единой Грузии, раз не пожелали создать собственным усердием единую, цельную и независимую Грузию. Вы потеряете и эту неправильно понятую независимость. Потеряете таким образом понятую вами независимость, но обретете друг друга, для того, чтобы вновь заполнить жертвенник грузинской культуры желанным мне агнцем.»

Да! Известны коварство и чрезмерный индивидуализм наших князей и феодалов, которые наподобие мифа об аргонавтах, как дэв-герои, вышедшие из зубов дракона, боролись между собой, и часто личностный мотив ставили перед идеей единства Грузии. Знаем, что только таким царям, какими были

Вахтанг Горгаслан, Давид Агмашенебели, Тамар и Гиорги Брцкинвале, обладающим сверестественной силой, удавалось справиться и обуздать грузинский индивидуализм, что означало осуществить почти неосуществимое. Желание первенства и измены изнутри, да, ослабляли и дробили страну и за это только мы сами имеем право выразить себе недовольство собою, так как этим мы вредили только самим себе и никому другому. Но знаем и то, что несмотря на разрозненность, Грузия всегда была духовно единой. У разрозненных царств-княжеств был единственный Католикос-патриарх; везде одинаково звонили Вознесенские колокола и призывали к миру перессорившихся не на жизнь, а на смерть собратьев; обедни велись для всей Грузии. Церковь никогда не враждовала.

Наконец, знаем и то, что на нашем месте другие не то, что царство, но и, возможно, само существование не смогли бы сохранить. Разве не стояла за Византийской империей целая эпоха, когда турки разнесли ее в пух и прах? Да, всему миру известны истории тридцатилетних и столетних войн, но существует также и история постоянных, бессрочных войн: это и есть история Грузии.

То, что нам нужна была передышка, и, что для нас являлось жизненным интересом причастие к последним достижениям европейской культуры, сегодня доказательств не требует, но для России это не пригодится в качестве юридического оправдания относительно нарушений «Георгиевского трактата». Спасом сказано: творить добро скрытно и деяние добра – не для упрека и не для разговора. Но раз поднят такой гвалт, по поводу добра, сотворенного Россией для Грузии, мы, подобно трем спрятавшимся в колодце царям из басни Сулхан-Саба, кричать не будем, но в двух словах отметим добро, оказанное Грузией России. Этим мы вовсе не собираемся ставить на весы добро против добра и, так сказать, торговать добром. Но дело касается чести нашей страны, поэтому мы и вынуждены прервать молча-

ние, не-то та служба, которую с незапамятных времен, задолго до реформы Петра Великого, оказал Кавказ, в частности, Грузия России, возможно, даже не приходит на ум нашему северному соседу. Более того: большинство не имеет ни малейшего представления о том, что скрытая миссия грузинской нации была не только в том, чтобы быть связанной судьбой с Россией, но и в некоторой степени даже определяла ее будущее.

Издавна, Грузия стояла между старейшим южным и новейшим северным народами и не давала им возможность смешаться. Она представляла собой не только пространственного, но и, по воле провидения, – временно́го разделителя и предопределятеля, так как для развития культур этих народов каждому предопределено было свое время, и их смешение, для выполнения миссий каждого из них, и, для развития мировой культуры, было нецелесообразным, так как этим нарушился бы незыблемый мировой закон постепенности и заменяемости народов и культур во времени.

Да, любой народ имеет собственную миссию и свой творческий срок в течении реки времен, расстелившийся в пространной связке градации единой общечеловеческой культуры. Издревле было так: когда один народ создавал культуру и пребывал в процессе затраты творческой энергии, другой ждал, оставаясь до определенного времени на детском уровне сознания, и, сохраняя творческую энергию для будущего, для того, чтобы зерно достижений культур предыдущих народов было принято в их чистое, нетронутое лоно, для овладения более высоких уровней познания в будущем. С незапамятных времен народы Индии, Ирана, Междуречья, Египта, Израиля и восточные народы Арабских стран создали самые большие религии мира и связанные с ними культуры, к которым приложили басенно-символическое, изобразительное мышление. Для такого уровня познания целесообразнее было южное, беззимнее, солнцем прогрето-озаренное, интенсивно влияющее

на органы чувств окружение, и детство, и юношеский возраст человечества больше связаны с активностью южных народов. В то время высокое сознание являлось только собственностью малочисленной элиты, причащенной мистериям, тогда как для развития современного рассудительного и образного мышления больше подходило такое окружение, где зима и лето – уравновешены. Вовсе не случайно, что создание философских и научных систем приписывается к заслугам северных народов. Возраст степенности и мудрости человечества совпадает именно с порой их активности. Обратите внимание и на то, что в годовом цикле периоды мыслительной интенсивности человека – это осень и зима, когда убывает тепло, свет и блеск многоцветия, при этом окружающий мир беднеет и замедляет свое влияние на органы чувств. А это вызывает изоляцию человека от окружающей среды и углубление в самого себя, что является благоприятным условием для мышления и активности Я.

Переходным периодом от образного к рассудительному мышлению являлась античная пора. Более древние культуры Переднего Востока, Египта и Кретов некогда дали толчок развитию греческому образно-мифологическому мышлению, которое в дальнейшем, в результате максимальной интенсивности творческих сил, обрело высшее выражение в литературе и искусстве Гомера, Хесиода, Эсхилла, Софокла, Эврипида, Параксителя, Фидия и в творчестве других.

Но греки, которые отметили рассвет образного мышления, сумерки своей культуры увенчали философией. И вовсе не случайно ученикам академии Платона запрещали читать Гомера. Образное мышление не должно было мешать им в усвоении логического мышления, которое в то время являло собой вполне новое достижение всемирной культуры. Именно, ученик этой академии, Аристотель, в современном понимании был первым, логически мыслящим человеком, который разработал метод научного мышления, а точнее способ выражения передачи

философской и научной систем. Этот новый этап сознания породил возможность превращения мудрости во всеобщую собственность.

Когда в сумерках античной культуры греческая философия и римская юриспруденция переживали небывалый прогресс, народы Севера и Средней Европы пока еще пребывали на детском уровне образного мышления. После обращения от язычества в христианство, следовало пройти достаточно большому промежутку времени, пока в них не залегло зерно достижений не только греческо-латинской, но также и достижения арабских культур. Настоящее возрождение национальных культур в этом регионе началось после эпохи реформации, чему способствовали переводы «Библии» и введение Богослужения на родном языке этих народов, избавление от господства латинского языка и освобождение научного мышления из-под надзора Ватикана. Существование бок о бок образных и новорожденных эмпирических методов, слияние в целое эмпирических, рассудительных и образных начал и становление их на службу познания, вызвало огромные сдвиги в области самопознания и познания мира, что произвело мощный толчок в деле развития философии, науки и техники. Развитие техники увеличило темпы перемещения на Земле и безопасность. Что, в свою очередь, ускорило открытие, обработку и колонизацию новых земель и усилило контакты между самыми отдаленными уголками Земли. Постепенно вся Земля со своими народами, флорой, фауной и всей своей минерально-ископаемой Божьей собственностью оказалась в поле зрения европейцев. Европейская культура, в целом, приняла широкий и глобальный масштаб, чему способствовала сверхнациональная природа и всеобъемлемость мышления. Исходя отсюда, небывалый размах приняло накопление фактического материала, развитие исторической, археологической, географической, природоведческой, медицинской и других наук. Культуры разных народов и эпох оказались на

одной плоскости и людям предоставилась возможность их ретроспективного созерцания. Интенсификация аналитического и синтезного мышления создала основу для приведения в единство и систематизацию многостороннего познания мира. Преодолен определенный скепсис относительно органов чувств и мышления. Стало ясно, что объект наблюдения как физический, так и духовный есть реальность, что наука на высшем уровне есть нечто иное, как вселенопознание, которое вводит в лабораторию Творца, что мышление одновременно есть и способ познания объективного мира, или духовной физической реальности, а также и выражение человеческого Я как субъективного процесса. Объектом эмпирического наблюдения и опыта стали не только природа и внешний мир, но и сами мысли и процесс мышления, что подняло уровень медитации и остроту интуитивного вникания, последнее же расширило знания о человеке и его устремлении к Вселенной. Человечество постепенно приближалось к новому этапу сознания и новому универсальному познанию, к вратам антропософии.

На протяжении последовательности ведущих культур мира затерянная в господстве сказок и только со времени создания Киевской и Новгородской княжеств названная Русью Скифия, ждала. Хотя принятие Греческого православия несколько и оживило, но не смогло до конца вывести ее из глубокого аттавистского сна, не смогло повернуть к сознанию дня. Она ждала отведенного для нее времени, ждала, пока мировая культура достигнет глобальных масштабов, чтоб на непаханой целине национальной души приняла импульсы только глобальной новоевропейской культуры для овладения более высокими уровнями сознания в далеком будущем. А до этого она должна была быть защищенной от влияния дохристианских религий и культур. Здесь следует привести одно из объяснений первого причастия последней по выражению Евангелия. Народ, который в последовательном процессе культур ждет больше всех и сохра-

няет творческую энергию, готовит себя для принятия импульсов более масштабной культуры и заранее ясно, что, по сравнению с народами уже с законсервированными культурами, на следующем этапе душевного развития он должен достичь еще более высокого уровня. Издревле неагрессивная в отношении соседей, но всегда неистово борющаяся против агрессоров, Грузия почти исключала вторжение в Скифию южных народов и их влияние своими древними культурами на славянское население, культурами, которые были более национального, локального характера и влияние которых помешало бы России в осуществлении окончательной и положенной ей миссии.

И в дальнейшем, мы и армяне, стояли стражами Кавказских ворот как форпосты христианства, сдвинутые к юго-востоку, и сдерживали исламские орды. На нашем щите тупела острота их сабель, мы лишали их способности осуществления действий по ту сторону Кавказа. Хотя Армения как царство после десятого столетия не существовала, но, к чести армян, следует сказать, что, несмотря на невыносимые религиозные гонения в течение веков, они все-таки сумели сохранить христианство. Русские с гордостью отмечают: Россия остановила монгольские орды и спасла Европу от уничтожения. И почему-то не замечает того, что по нашей причине не достигли до вас орды арабов, Тимур Ленга, Ирана и Османской империи. Монгольские завоеватели приходили и в Грузию, знаем и то, что у них не было какой-либо религиозной системы, и поэтому они никакого религиозного гонения не проводили. Христианская религия в России практически не претерпевала гонения. Но если бы вышеупомянутые исламские орды вторглись в Россию, сумела бы она сохранить христианскую религию? Выстояла бы она при таком религиозном гонении, какое вынесли мы, тем более, что христианство не так уж давно пустило корни в России? Ведь сумели южные завоеватели еще во времена Тимур Ленга омусульманить Северный Кавказ? Возможно, и России не удалось бы избежать

такой участи, так как эти орды вели не только завоевательные, но и ожесточенные религиозные войны, и свою религию с фанатическим усердием навязывали немусульманским народам. А с потерей христианства была бы поставлена точка на эволюции дальнейшего развития культуры России.

Позднее не три ли препятствия перекрывали дорогу к России Турецкой империи, которая трясла всю Европу: Черное море, Кавказский хребет и Грузия? Если бы, наподобие Византийской империи, они сумели развалить Грузинское царство и омусульманить грузин, то кто помешал бы им присоединить к своей империи Северокавказские народы и непосредственно по суше связаться с Крымским ханством? Тогда ведь с полной силой и широким фронтом подошли бы к России, предшествовавшей русскому царству Петра Великого тогда, когда у нее не было вымуштрованной на европейский лад регулярной армии, и она еле справлялась с Крымским ханством? Так, что не удивляйтесь тому, что начальная точка вашего подъема совпала с началом нашего спуска. Над нами разразилась буря наиболее агрессивных антикультурных сил мира того времени и не то, что на нашем месте, а точнее без нас вам вряд ли удалось сохранить собственное существование. Грузия в течение пятнадцати веков не зря размахивала мечом для сохранения христианства. Ей, будучи в центре мусульманского окружения, следовало сохранить христианское царство, хотя бы точечную область христианского господства, и не дать возможность этому окружению сузить кольцо. В этом и выражалась в то время миссия грузинской нации и Грузии, как царства и государства.

Позднее, в этом регионе, всемирная история оказалась перед дилеммой. Или мусульманская среда Северного Кавказа должна была присоединиться к Турции или Ирану, для чего им пришлось бы объединенными усилиями преодолеть единственное препятствие, и поглощением Грузинского царства уничтожить христианство в Закавказье, или, наоборот, для объ-

единения Русско-Грузинского христианского мира следовало прорвать Северо-Кавказскую мусульманскую стену. Положительное решение этой дилеммы для будущего имело значение не столько с религиозной, сколько с культурной точки зрения, так как хорошо знаем и то, что христианство гораздо больше, чем только религия; что, в первую очередь, оно есть человекослужение, безвозмездная любовь к ближнему, основа неиссякаемой моральной фантазии и лишь потом – Богослужение. Поэтому и является она в современном понятии единственным источником роста высокогуманной культуры. Пусть никого не удивит, если большим христианином будет признан представитель мусульманской или любой другой религии, если хотите, даже атеист, который в человекослужении стоит выше последователя христианского Богослужения. Сам по себе такой подход – Евангельский и кому для слуха даны уши, то тот не только читал, но и ощущал также, как пишут апостолы о любви. Тщетно Богослужение без человекослужения, – в один голос признавали они – и человек, любящий ближнего, как самого себя, и преданный ему – уже христианин, даже если он и не слышал имени Христа. Именно так в свое время понимали христианство в Грузии Вахтанг Горгаслан, Давид Агмашенебели, Тамар, Шота Руставели, Важа Пшавела, на мусульманском Востоке – Алишер Навои, в России – Толстой, Владимир Соловьев, Андрей Белый, в Индии – Рахатма Ганди, на Западе – Лессинг, Гегель, Гетте, Уитмен, Рудольф Штайнер и другие. Такое понимание этого вопроса имело и имеет решающее значение не только для представителей гуманистской культуры, но и для представителей различных религий и национальностей, а также для самих верующих и атеистов, для утверждения между ними мира и взаимотерпимости. Несправедливой из несправедливейших войн была война, которую вела Россия в 19 веке против первейшего героя Кавказа, Шамиля, но разрешение культурно-исторических дилемм глобального или хотя бы регионального характера без трагедии

и жертв никогда не происходит... Да, героической и справедливой была война дагестанцев против Русской империи, но еще более героической, долгой и справедливой была до того война грузин с мусульманским окружением. И тем, что Иверия не дала этому враждебному окружению сузить кольцо, этим и только этим она подготовила на Кавказе почву для принятия европейской культуры и последних достижений цивилизации, той культуры и цивилизации, которую, благодаря своей железной воле, почти с силой, внес в Россию одним веком раньше до «Георгиевского трактата» Петр Великий. Бесспорно, что и в подготовке такой почвы выразилась культурно-историческая миссия Грузии. Не зря в 19 веке Тбилиси стал поприщем для грузинских и армянских деятелей, областью соприкосновения грузинской, русской и европейской интеллигенции.

Разве достаточно было причаститься только к европейской философии, литературе и искусству. Для Грузии в то время жизненно необходимой проблемой являлось усвоение научных, архитектурно-строительных, административно-организационных, легкой и тяжелой промышленности и других достижений. И не упрекайте, если все эти благоприобретения всемирной культуры и цивилизации мы должны были в то время принять путем, проходящим через Россию. Не упрекайте нас тем, что Грузия, без сомнения, заслужила, хотя бы тем, что сама размахивала мечом, который следовало размахивать другим; не упрекайте, так как эти благоприобретения – только компенсация той затраченной силы и пролитой крови, которая на протяжении веков не подпускала к России антикультурные импульсы с Юга. Разве Европа упрекнула или Петр Великий, опустив голову, ответил Европе за ту душевную опеку, которую проявила она в отношении России? Ведь оправдала она не безосновательный страх первейшего героя эпохи реформации, Густава Адольфа, в отношении России, которую Европа превратит в борящегося за гегемонию опасного соперника, если даст возможность выйти ей из патриархаль-

ного летаргического сна? Разве не понадобилось Петру Великому выиграть начатую им самим же Илиаду для того, чтобы победой над Шведами прорубить дверь к берегу Балтики, в сторону Европы? Разве не венчал он свою одиссею, добыв новый европейский палладиум, на перенесение которого в Россию затратил титаническую энергию? Увлеченный беспредельной динамикой и великими идеями, он был похож на титана Прометея, который отнял огонь знаний и огромного количества ремесел у европейского Юпитера, и обучил до того времени неизвестным специальностям своих братьев. Пример его жизни гласит о том, что он вовсе не царь или хотя бы президент, который, вроде шахматного короля, все время нуждается в охране, а наоборот, он тот, кто всегда готов самоотверженно защитить других. Царь – коронованный, царь – мастеровой, рабочий и сталевар, при этом в парике – галантный кавалер, танцующий менуэт, простой солдат, моряк и блестящий полководец, доброжелатель и покоритель сердец любого слоя населения, принимающий за игру звания царя и полководца на дорогах великих починов, ценящий и уважающий врага и не пренебрегающий перед ним своего ученичества, царь расслабленной и дремлющей нации беспрестанно колющий шпорами и направляющий вожжами и уздой к пробуждению и разумному действию, вдохновитель нового и прогрессивного и гроза любителей отжившего времени, ничем не похожий на других отстраненных и отчужденных от народа коронованных Романовых, достойный чести внесения в число наилучших царей мира и существования в легендах по делам им вершимым, предстал универсальным явлением в России того времени, и на собственных плечах поднял в гору груз неимоверной тяжести, когда путь душевного развития культуры перегнул с византийской к новоевропейской культуре. Петр Великий начал отсюда, где душа византийской нации завершила свое действие. Византийская культура, которая дала нам в свое время обедню Иоанне Окропири и Басила Великого и с ним

связанное великолепное религиозное искусство, несмотря на попытки отдельных лиц, не приняла в свое лоно мир античной философии и искусства, не смогла осуществить ее синтез с христианством, как сделал это христианский Рим того времени и фактически встал на путь консервации.

Истинное понимание христианской культуры выходит за рамки Библии. В высоком понимании она – культура синтеза культур. Когда для обращения язычников избранный провидением апостол Павел направлялся в Грецию и Рим, то невозможно, чтоб он не знал каково культурное и политическое положение этих стран. Бесспорно, он знал мудрость, искусство и законодательство античной эпохи. И не только благодаря указам провидения убедился, но и сам лично, как мыслящий и острого ума человек, видел, что этот край готов для принятия христианства. И более того: что христианство в этом краю должно окончательно обосноваться не только обращением простого народа, но и на уровне спаривания и синтеза самой библейской и античной культур. Основание для этого действительно существовало.

Хотя бы в философии Платона, золотая лестница Красоты, с телообразными, формообразными ступенями Прекрасного, что восходит до бесформенной, моральной апологии Прекрасного, и идентифицирует высшие точки эстетических и этических начал, разве не приближается явно к библейскому этосу на этой высшей ступени моральной Прелести?

Или, хотя бы из Аристотеля: единственность фамилий, распространенная в лицах, разве не есть философское подтверждение, представленной в «Деяниях» Библии, конкретной деятельности первоискусника, творца Вселенной, а аристотелевское представление идеи в форме и материи – философский эквивалент очеловеченного Бога в религии?

Основа греческой трагедии, которая являет собой катарсис преодоления страха перед судьбой, муки совести и пе-

реживания раскаяния, разве противопоставляется чем-либо христианскому катарсису, который есть не что иное, как сопутствующее прощению ближнему и гармоничности взаимоотношений с людьми из «заточения», то есть освобождению от плена судьбы?

Или чем является античная изобразительность, если не обожествлением человеческой формы, где в руках мастера материал и материя возведены до уровня идеи? Ведь и Библия представляет нам путь становления ангелами, то есть обожествления человека?

И наконец, тот факт, что Иисус Христос был первым, кто трудился и пожертвовал собой, и, который воскрес из мертвых, не для какой-либо отдельной нации, а для всего человечества, а также всеобъемлемость этоса, выраженная в человекослужбе; разве не с самого начала придавалось глобальное значение христианской религии по сравнению с другими религиями, что в свою очередь создавало основу для высшего, пневмато-макрокосмического этапа христианства, подразумевающего поиск истины и божьего царства небесного? Разве не обладали глобальным назначением те способы поиска истины и познания, которые накопила античная культура для человечества? Разве не этим способом, независимо от Библии, приблизилась она в окружении языческих Богов к монотеизму?

Несмотря на все это, апостол Павел знал и то, что общей основы было бы не достаточно, что в то время не произошел бы явный синтез Библии и античной культуры, что, наоборот, тождество должно было проявиться сперва в виде противостояния, в форме острого антагонизма. Так и произошло. Римский официоз преследовал и казнил смертью первохристиан, которые скрывались в катакомбах, и, наоборот, после объявления христианства государственной религией, фанатизмом обуреваемая толпа, уничтожала важнейшие образцы античного искусства.

Но апостол Павел все же сумел скрытно осуществить синтез Библейско-античных начал, когда в Афинах, вместе с Дионисом Ареопагским основал эзотерическую школу. В то время осуществление такого рода синтеза можно было разве только скрытно, так как должно было пройти время до тех пор, пока христианство настолько обосновалось бы в сердцах и сознании людей, что в конце концов показало бы им бессмысленность антагонизма с античной культурой. Именно в лоно этой школы скрытно заложили драгоценное зерно, которое дало желанный плод в эпоху Ренессанса, когда синтез Библейской и античной культур стал всеобщим, публичным явлением как идентификатор божественного и мудрости высшего этоса и эстетики. Спаривание христианства с платонизмом и аристотелизмом, выражение в искусстве в виде прекраснейшей человеческой формы Библейских персонажей и сюжетов, наглядно гласило о преодолении раннего антагонизма и о единственности этих двух потоков культуры.

Но Византия, как уже было сказано, не смогла преодолеть вышеупомянутый антагонизм. Несмотря на то, что представляла греческую страну, не сумела вывести Библейское начало из изоляции, не допустила до него свет той Божественно-человеческой культуры, которая некогда являлась ее же собственностью. И этим стало ясно, что и в Библию не смогла вникнуть на том уровне, какой требовала сама эпоха. Таким образом Византийская культура не переставила этапный шаг к глобальности и исчерпала свою миссию. А за исчерпанной культурной миссией часто следует прекращение существования. Если бы Петр Великий безжалостно не пожертвовал старым во имя нового, и не внес в Россию, возвращенную на синтезе христианско-антично-арабской культурах, новую европейскую культуру и достижения цивилизации, то и миссия России была бы сочтена исчерпанной, так как без Петра Великого не был бы ни Ломоносов, а без Ломоносова не была бы последующая русская литература

и наука. Несмотря на ожесточенное противостояние, он вынудил Россию принять то, что раньше отвергла Византия, и только таким образом обеспечил ее будущее. И все это произошло за век до «Георгиевского трактата». И если бы так не произошло, то у русско-грузинских взаимоотношений не было бы духовной основы, так как все заключается именно в этом одном веке, в течение которого Россия встала на европейский путь развития. В сфере православной культуры у Грузии были более глубокие и долговременные традиции, что же касается «Витязя в барсовой шкуре», этого истинного пионера раннего Ренессанса, то подобное ему произведение в то время не снилось не то, что русским, но даже и самим византийским народным писателям. Смело можно сказать, что в тот тягостный век беспрестанных нападений вместе с грузинским обоюдоострым (мечом – Примеч. переводчика) Грузию спас и Руставели. «Витязь в барсовой шкуре» многим определил будущее Грузии. Этой, в высшем понимании незаменимой в жизненной практике книге, этому несравненному учебнику мудрости, доблести и мужского мужества, этой всепреобразующей магии любви, принадлежит огромная доля в деле бессмертия культурной миссии как грузинской нации, так и Грузии.

В отвоеванный кратковременный мирный период жизни XI-XII веков такой бурный расцвет культуры в Грузии невольно наводит на мысль: чего бы мы добились, если б наподобие какой-либо из европейских стран, мы жили в христианском окружении? Разве сама европейская культура не есть результат длительного взаимовлияния культур единоверных соседних стран? Но собственную судьбу и миссию не надо менять на чужую, какой бы тяжелой она ни была. Грузинская культура – культура, создаваемая в передышки между сражениями. Меч, книга и опять меч, такая дорога жизни оказалась уделом Грузии. Искусство времен Давида Агмашенебели переходить от меча к книге и от книги опять к мечу, смело можно считать, что соответствует

судьбе и пройденному пути всей Грузии. И этот меч никогда не держала рука агрессора, а только рука защитника собственной земли, достоинства и культуры. Поэтому на протяжении веков одинокая и полностью оторванная от Европы страна без упрека заслужила то, ради чего самосохранилась – причаститься к европейской, а точнее к глобальной культуре и цивилизации, встать с ней на равных и иметь собственную, самостоятельную надежную перспективу. Это заслуга преподобных отцов, многочисленных мучеников и героев, которые на скале основали дом понимания Христа. Здесь можем и так обратиться к русским: за то, что мы приземлились для вашего же возвышения, нам следовало получить возмещение также, как воздала вам Европа, за остановку монгол. Такова, я бы сказал, скрытая дружба душ нации и мораль внутренних взаимоотношений, которая иногда на поверхности жизни носит оттенок острого антагонизма. Это так: глобальная культура, этот истинный залог свободы людей, достигается только ценой больших потерь и кровью праведников.

Если завоевание мирной жизни и причащение к европейской культуре есть компенсация за пролитую кровь, то можно ли компенсировать чем-либо все то, что отняла у Грузии Русская империя, когда нарушила «Георгиевский договор»? Отобрала язык и государство, без которых неизбежно наступает деградация и уничтожение любой нации. Как могла допустить Грузия такую деградацию, подобную которой ей не приходилось пережить даже во времена кровавых дождей? После соприкосновения с прогрессивными идеями Европы, она б тем более не допустила этого. И ответ не заставил себя долго ждать: заговор тридцать второго года, поддержка, проявленная Димитрием Кипиани, в адрес национального достоинства, деяния Тергдалеулеби во имя отечества, попытки, предпринятые епископами Кириона Садзаглишвили и Леониде Окропиридзе для возвращения автокефалии церкви – вот, блестящие, как молния, страницы истории Грузии на протяжении 19-го столетия. Чем ответило на эту

естественную против насилия реакцию грузинской нации руководство империи? Репрессиями, арестами, ссылками и убийствами. В ссылке скончался тридцатидвухлетний, самый принципиальный участник заговора, первый грузинский кантланец, Соломон Додашвили; сослани и руками подкупленных убийц лишили жизни защитника национальной совести Димитри Кипиани. На длительный срок выслали в Россию деятелей церкви, Кириона и Леониде. Создавали практически непреодолимые препятствия избранным сынам Грузии на пути осуществления целей во имя отчизны; но их устремлению, восстановить или вернуть то, потеряла Грузия благодаря нарушению Русской империей положений «Георгиевского трактата», ничто не могло воспрепятствовать. Созрела пора и ответ жителя ущелья из книги «Письма путника» Ильи Чавчавадзе, – Мы сами себе должны принадлежать, – превратился в главнейшую программу действия шестидесятников и грузинской нации 19-го столетия. Уже не существовало Грузинское царство, но душа нации опять интенсивно действовала и мечтала вырвать грузин из клещей тяжелой судьбы. Та разделяющая сила индивидуализма, которая раньше размельчала государство, теперь проникалась единым вдохновением. Воодушевленная этим вдохновением передовая молодежь собиралась в Тбилиси и Кутаиси, учебой и образованием закаляла мышцы души и, уезжая в Россию для углубления знаний, вновь возвращалась назад для сплочения в одно ядро вокруг национального дела. В стране, оставшейся без царя, забота по национальным делам переходила в руки культуртрегеров. Илья Чавчавадзе и его соратники со всем усердием старались добиться, если не возврата независимости, что в то время действительно было им не под силу, то хотя бы подъема сознания суверенности среди соотечественников. Их главнейшая цель заключалась, будучи в административных условиях русской губернии России, создать атмосферу, соответствующую атмосфере суверенных государств.

Тергдалеулеби правильно сочли главной заботой возвращение отобранных прав у грузинского языка, и не ошиблись в этом, так как язык был и вечно будет живым символом национальности и государственности, животворящим средством духовной жизни и практической деятельности нации. Поднятие самоверы этим безошибочным средством, также означало поднятие авторитета в глазах противника, что невозможно было без создания новой, мощной литературы, литературы как художественной, так и публицистической, оригинальной и переводческой. Это в то время было единственным средством рождения будущего, так как печаль о прошлых временах делу помочь не могла. Без такого базиса грузинский язык не проник бы ни в одну сферу культуры и общественной жизни. Помимо этого, ведь литература является выразителем языка как пульсация и развитие живого организма, так как только на мертвых языках не создается новая литература. Оживлением героических страниц истории Грузии, постановкой новых проблем, имеющих национальное и общечеловеческое значение, грузинская художественная и публицистическая литература настолько зарядили моральную атмосферу, что подготовили общество для решения основных, насущных вопросов. Именно с высоких позиций литературы Тергдалеулеби штурмом взяли с одного взгляда неподступные крепости самодержавия, вырвали у имперского правительства право издания грузинских газет, журналов и книг, создания грузинского театра и школ, а также право основания имеющих с национальной точки зрения большое значение обществ и учреждений. Все это произошло не сразу, не без боя с цензурой и русскими чиновниками-шовинистами. Но самоотверженная и отважная любовь отечества невозможное сделала возможным, и к столетию «Георгиевского трактата» Грузия добилась, если не политической, то хотя бы частично культурной автономии. Илиа, Акаки, Важа (И. Чавчавадзе, А. Церетели, В. Пшавела – грузинские писатели, поэты, политические

деятели – Примеч. переводчика.) – это имена, которые блистали ярче всех на странице духовной жизни Грузии. Несмотря на большую прозорливость, всеобщую популярность и, особенно, на организаторский ум лидера национально-освободительного движения, Ильи Чавчавадзе, что, бесспорно, стало главной причиной его убийства, они не были политиками-практиками, и не прибегали к практическим мероприятиям, необходимым для достижения государственности и предусмотренного «Георгиевским трактатом» суверенитета. Но настолько велика их заслуга в деле повышения национального самосознания, что их деятельность, пример их жизни, а также выявленные ими проблемы, актуальны даже сегодня, и в будущем всегда будут сопровождать последующие поколения своим бессмертным призывом: «Мы сами себе должны принадлежать».

Но энергия грузин расходовалась не только на дело возрождения культуры и повышения национального самосознания. Несмотря на то, что в Грузии больше не существовало соответствующего поля политической деятельности, так как грузин не имел собственного государства, а деятельность на службе Русской империи ничего, кроме карьеризма и соглашательства не прочила, то политическая способность грузин частично находила выход в деятельности в тайных партиях. Вовсе не случайно, что в дореволюционные и революционные периоды, одно из ведущих мест в различных партиях России занимали грузины. Некоторые из них были заняты только революционной практикой и проблемами социальной борьбы, некоторые же все это совмещали с идеей суверенитета Грузии. Но они вели борьбу не только с существующим правопорядком, но часто занимали настолько антагонистическую позицию против грузинских шестидесятников, что в своих статьях нападали даже на самого лидера национально-освободительного движения, Илью Чавчавадзе, несправедливо обвиняя его в помещичьей жестокости и в нечеловеческом отношении к крестьянам, –

человека, который являл собой истинное светило гуманизма в Грузии, пылкого певца блаженства труда, который словом и делом боролся за права крестьян. И Илия, которого поддерживала любовь народа, популярность и огромный авторитет, не раз обличал их в подделке фактов, не раз отхлестывал хлыстом публициста. Именно из-за такого авторитета и мощной публицистической отваги они видели в нем главного противника. Они не простили писателю то, что он первым внес в литературу тему социального неравенства и борьбы, то, что он не пришел к ним, и не встал на их позицию. Да, он не пошел бы к ним, так как не встал бы на позицию ни одной из политических партий. Партийность – явление чисто политическое. Она ограничивается для нее приемлемым кругом идей и, кроме борьбы за власть, подразумевает проведение в жизнь этих идей с помощью достигнутой власти. Ни Илия, ни Акаки, ни Важа не могли ограничиться политическими идеями какой-либо партии, так как они были гражданами мира, и саму, национально-освободительную борьбу, вели с позиций всемирной справедливости и гражданства мира. Для их деятельности чужда была борьба за власть и такого рода методы борьбы. Илья Чавчавадзе, благодаря своей политической борьбе и без собственного на то желания, без слов был признан грузинской нацией и ее национально-освободительным лидером, и, в случае достижения государственности, кроме него никому не была бы предоставлена честь стать предводителем грузинского народа и грузинского государства, хотя, практически, для достижения подобного первенства он не переступил и шага, да и для имперского трона он не представлял такой опасности, чтоб против него применили террор. С этой точки зрения царское руководство больше боялось социал-демократов, хотя и против их лидеров не применяли явного террора. Но невозможно отрицать и тот факт, что после убийства Ильи Чавчавадзе, писатель Иродион Эвдошвили демонстративно покинул социал-демократическую партию, так как в

этом убийстве обвинял именно социал-демократов. Смертью Ильи Чавчавадзе должен был быть заинтересован только тот, кому в то время мешал его авторитет в достижении политического лидерства и первочеловека.

Вследствие тайной взаимосвязи явлений мировая история полна неожиданностей. Грузия неожиданно потеряла государственность и также неожиданно вернула ее. Происшедшая в Петербурге февральская революция, вызвала распад Русской империи и развал ее армии. В связи с этим из Грузии были выведены русские войска, и страна встала перед реальностью возвращения государственности. Сбывалась давняя мечта, которая не покидала умы грузин, после нарушения империей «Георгиевского договора». Но почему-то предводители того времени не проявляли смелость и медлили с объявлением Грузии независимым государством. Трудно установить, проявляли осторожность потому, что без борьбы получили такую возможность, или эта идея, пока не успела укрепиться среди грузин, как политическая необходимость, хотя и того сказать не можем, что к тому времени общественное мнение еще не созрело. Правда, созревшее общественное мнение еще не означает обязательность упрочнения идеи, как политической необходимости. Такому упрочнению должны предшествовать программа, организованность и ряд политических акций. В этом направлении такого рода деятельность в Грузии не имела места. В политической организованности и в устройстве акций руководители национально-освободительной идеи не сравнимы с социал-демократами. Но курьезность создавшейся ситуации определяло именно то, что предводители того времени, претендующие на власть, в основном, представляли собой меньшевиков социал-демократов, отошедших от большевиков, которым прежде вовсе было не до национально-освободительного движения. Этих догматизаторов марксизма только случай поставил перед острой национальной проблемой. Независимость им была нужна не столько для сво-

боды грузинской нации, сколько для осуществления собственных идей. Таким образом, вековую мечту грузинского народа они превратили в им подчиненную идею. В то время в стране не нашелся хозяин лучше, не то такой курьез не имел бы места, если б идея возвращения государственности среди грузин была бы проникнута не на уровне мечты, а на уровне политической необходимости.

Несмотря на это, то, что должно было произойти, все же произошло. Сперва грузинская церковь признала себя независимой, вернула автокефалию и еще раз заявила, что она была и есть выразителем идеи единой и суверенной Грузии. Вскоре ее примеру последовали и претенденты на предводительство и 26 мая 1917 года объявили Грузию независимым государством. Это достижение не представляло собой непосредственную кульминацию мобилизации национальных сил, но оно бесспорно может считаться осуществлением той цели, ради которой избранные сыны Грузии на протяжении 19-го столетия истратили свою душевную энергию.

Но кратковременным оказалось существование независимого государства Грузии. Несмотря на то, что ее правительство в то время справилось с целым рядом трудностей, в том числе с самозащитными войнами с Турцией и Арменией, несмотря на то, что пользовалась поддержкой народа, оно никак не смогло оказаться на должной высоте. Оно не понимало той истины, что хоть и трудно добиться независимости, но еще трудней сохранить ее, что при приобретении независимости, в случае опасности и безопасности, необходимо принять решительные меры безопасности, что для полной мобилизации сил необходимо, хотя бы временно, превратить Грузию в единую крепость, объединить целиком военные и производственно-хозяйственные основы, надо различные жизненные сферы направить к самозащитной цели, превратить каждого жителя одновременно и в военного, и в хозяйственника, везде и во

всем должна быть дисциплина и высшая мобилизация, необходимо возведение в высшее гражданское сознание чувства долга перед Родиной, бодрствование и концентрация мысли для сохранения достигнутого, проведение всей нации по тонкому подвесному мосту между жизнью и смертью, так как невозможно сохранить независимость там, где свобода не ценится ценою собственной жизни и существования. Понимание этого обязательно было бы у властителей, если бы они добились независимости ценою собственной крови. В то время, в Грузии, даже специального военного положения не объявили, что при любых обстоятельствах является необходимым этапом для начинающего государства. Грузинское правительство проявляло полную неспособность при проведении неотложных мероприятий: идеолого-дисциплинарной, дипломатической и государственной безопасности. Каждому его действию недоставало смелости и уверенности, не чувствовался опыт в подборе кадров. Не была тесной и органичной связь президента Ноэ Жордания с народом. Его авторитету бесспорно не доставало яркости. В его личности не проявлялся одновременно герой и мудрец, за которым не задумываясь пойдет народ. Во вновь созданном государстве не чувствовалась напряженная работа ума, пульс сильного желания, целенаправленное стремление всей нации – единственный залог сохранения и утверждения государства. Кто должен был в то время вдохновить грузин неснижающим духом активности, как не правительство Грузии?

В создавшейся ситуации победа большевиков в Закавказье стала неизбежной, что было вызвано следующими обстоятельствами:

1. Разбуженное грузинскими шестидесятниками национальное самосознание не нашло полного выражения в сфере политической практики.
2. Создание независимого государства Грузии обеспечил не столько внутренний, сколько внешний фактор. Потому-то

государственный руль оказался в руках относительно случайных лиц.

3. Правительство Грузии везде искало помощь, кроме, как у самого себя. Дело сохранения грузинского государства не укреплял всеобщий авторитет истинного инициатора и национального героя. В то время у страны не оказался предоставленный самой историей, достойный для этого дела предводитель. Зато оказалось много мучеников, что в случае поражения – не редкость.
4. В сфере политической практики в то время у большевиков был более сильный и опытный контингент, чем у других партий.
5. Борьба за сохранение независимости, государственность как единственное понятие добра для нации оставались без мощной идеологической пропаганды, на уровне стихийных патриотических чувств, тогда как дело политической пропаганды большевиков стояло на наивысшем уровне.
6. Политические явления в мире развивались нежелательно для Грузии.
7. Из-за разногласий между меньшевиками Грузии, дашнаками Армении и муссаватистами Азербайджана, в Закавказье действовали силы раздора. Тогда как между большевиками Грузии, Армении и Азербайджана существовал тесный контакт, а возможность их успеха на Кавказе еще больше усиливала окончательную победу большевиков в России.
8. У представителей правительства Грузии не было единого направления и пути действия. Меньшевики, входящие в состав правительства, наверно и не пожелали б вывести Грузию из состава России, если б там победили меньшевики.
9. Грузинское правительство не наметило основные перспективы коренных преобразований финансово-экономической политики, тяжелой промышленности и реорганизации сельского хозяйства. Не были сделаны конкрет-

ные шаги для создания нового, развитого государства, что с самого начала, даже в той сложной обстановке, было необходимо в качестве гарантии повышения ценности независимости.

Часто от собеседников в Грузии приходилось слышать бездумно брошенные слова: если б грузины имели независимость, то только наш марганец, боржомская вода и курорты могут нас содержать. Эта паразитическая мысль ничего хорошего не говорит об уровне государственного сознания того, кто так рассуждает. Нас должны содержать марганец и курорты или самопожертвование, титанический труд и прозорливость хозяйственника? Невольно поддаешься мысли: неужели и тогда так думали у нас? Получается, что весь смысл свободы заключается в продаже и сдаче в наем, чтобы затем сесть и заполнить желудок, получается, что и мы находимся на уровне тех примитивных народов, которые питаются готовым, преподнесенным природой или обедками с чужого стола. Но наш священник так обедню не служит. Мы, испокон веков названные халибами и георгианами, были первыми металлургами и сельскими тружениками. Для нас с незапамятных времен характерно было творческое отношение к окружающему, что и сегодня видно по неприступным крепостям, расположенным на горах Грузии, по соборам и базиликам, украшающих ущелья, поля и низины, по оголенным склонам террас Месхети, по такому фантастическому явлению, каковым являлось хозяйство старогрузинских деревень. Да, способность творческой и трудовой деятельности издревле превратила в феникса многократно воскресшую из пепла Грузию со смертного одра, опять вернула к жизни, мечту и надежду превратила в явь.

Но правительство Грузии, инертность которого заразительно действовала на народ, в то время не оказалось способным творчески руководить государством. Оно не смогло использовать независимость Грузии для обновления и постро-

ения страны. О каком обновлении могла идти речь, когда оно не смогло уберечь независимость, и в 1921 году большевики с помощью 11-ой русской армии, ворвавшейся на Кавказ с русских степей, установили в Грузии Советскую власть. После безрезультатного сопротивления, грузинское правительство было вынуждено эмигрировать. Победители эту борьбу назвали освободительной, а побежденные – интервенцией.

Все же, что вызвало эту войну? Весы правды перетянуло в сторону победителей? Какая цель двигала большевиками? Что было мотивом их действия?

У большевиков действительно не было юридического основания объявить бывшее правительство вне закона, тем более, что до того они признали Грузию как независимое государство и имели с ней дипломатические взаимоотношения. То правительство ничего незаконного не совершало не при достижении власти и не при взаимоотношениях с другими государствами, оно не свергло никакого законного правительства, и никому не объявляло обоснованную или необоснованную войну, не проводило антигуманную пропаганду и не беспокоило свой народ репрессиями. Это было не особенно сильное, но обычное правительство, подобное которому может быть у любого суверенного государства. То, что оно не смогло привести народ в широкомасштабное действие, это вовсе не означает, что народ к нему был настроен антипатично и не желал иметь собственное правительство. Народ поддержал его, даже неистово боролся, и настолько оказал пришедшим сопротивление, насколько правительство смогло мобилизовать свои силы. Тщетно утверждать, что, якобы, грузинский народ занимал позицию притесненного и стремился к освобождению, но и не мечтал он вовсе об уничтожении собственного государства, так как не существует на земле нации, движимой подобным желанием.

Цель большевиков России с момента завладения властью заключалась в насаждении собственной идеологии и государ-

ственного строя на всей территории бывшей Российской империи, а также в распространении русского языка везде, где когда-либо имели нелегальные организации и осуществляли политические акции. Это же само собой означало объединение в единое целое бывших территорий империи в пределах одного государства. В то время в России среди большевиков были лица, пришедшие из разных уголков империи, для престижа которых, по-видимому, большое значение имела победа этой идеологии и государственного строя в областях их бывшей деятельности. Вскоре, собравшись силами и наведя во внутренних делах порядок, большевистское правительство России развернуло широкую деятельность в этом направлении, чему нашла свое собственное юридическое оправдание, отличающееся от всеобщих международных юридических основ. Если в любой прилегающей стране даже малочисленная группа, состоящая из ее сторонников, попросит у нее вооруженную помощь для свержения там существующего государственного строя, признает их идеологию и строй единственно правильным строем, то на основе известного пролетаро-интернационального лозунга солидарности она давала себе право такого вмешательства, что означало ворваться в чужое государство вооруженными силами. В мировой истории подобный аналогичный прецедент вооруженного вмешательства в дела других государств на идеологической основе имел место и раньше, и такое поведение вовсе не есть вымысел большевиков. По идеологическим мотивам и с экспансионистской формой действия 11-ая армия большевиков ворвалась в Грузию и, как сами же объявили, это было вызвано просьбой о помощи местной нелегальной организации большевиков, организации, которая, если поверить архивным материалам, в течение многих лет действовала в Грузии по директивам большевиков России и, ясно, что эта просьба была подсказана директивой. Для доказательства того, что такое действие не есть выявление великорусской захватнической политики, и не имеет ничего об-

щего с отношением Русской империи в прошлом относительно Грузии, взамен аннулированного Грузинского государства в прошлом им надо было предложить нечто такое, что, по их мнению, нивелировало бы ожидаемые обвинения. Вопрос объявления Грузии в качестве области в составе России вообще не рассматривался, так как такой стереотип нарушения «Георгиевского трактата» вместо нивелирования нарушений договора делал явным правоту такого обвинения. Категорически было отказано одной группе большевиков Грузии, предложившей проект полного отделения Грузии от России с сохранением существующего строя, и так как эта группа, прозванная уклонистами, принципиально требовала осуществления этого проекта, внутривластный конфликт закончился полной ее ликвидацией. Как видно, отрицатели вышеупомянутого проекта не надеялись, что сумеют сохранить новоустановленный строй в Грузии без России.

И наконец, большевики предложили народам новый экспериментальный тип государства. Они первыми сделали практический шаг на пути создания приблизительно такого же многонационального государства, какое удивительно похоже на проект государства, разработанный априорным методом немецкого философа Фридриха Эммануила Канта (Кант касается национальной но не социальной структуры). Это было государство, созданное объединением различных государств, где не было бы места рукоприкладству к суверенитету каждого из них. По представлению Канта, государства по договоренности, то есть добровольно, должны были собраться вокруг одного сильного государства и такой союз между ними должен был стать постоянным гарантом мира между ними. Государства, названные Республиками, среди которых в то время входящая в Закавказскую Федерацию Грузия, в самом деле, оказались собранными вокруг РСФСР, хотя формула Канта нигде не была упомянута. Точнее эта грандиозная страна, названная Союзом Советских Социалистических Республик была разделена на Республики,

Автономные Республики и Автономные Области по национальностям. У каждого из них должно было быть собственное правительство, которое, в конечном счете, подчинилось бы Союзному правительству, выразителю единых политических и экономических интересов. По Конституции этого государства должна была быть гарантирована доброжелательность пребывания Республик в Союзе или выхода из него, а также равноправие каждой нации. У любой Республики должны были быть все атрибуты и символы, означающие государственность.

Хотя слово «союзник», выражающее новые Российско-Грузинские взаимоотношения, не находится в противоречии с духом «Георгиевского трактата», все же четко следует сказать, что вышеупомянутое объединение народов вокруг России во все не произошло по договоренности, а следовательно, и не добровольно. Как видно из примера с Грузией, это было осуществлено посредством вооруженных сил большевистского правительства России. Только после такого рода объединения был предложен вышеупомянутый проект единого государства. Что касается добровольности, то само слово «государство», как определенный способ вынужденности, несколько исключает такой смысл. Добровольность человека может выражаться только в отношении Бога и ближнего. Отношения гражданина к государству и государства к государству больше обязательные. (В основном, этим и отличаются воздания Богу и Кесарю). Но обязательным может быть и такое, что сделал бы добровольно, но и такое, что делаешь вынужденно. В идеальном государстве обязательное, как можно ближе, приближается к добровольному. Но доверие к такой идеальности уже было подорвано из-за насилия, совершенного в самом начале.

Несмотря на предложенные условия, у грузинского народа все же не убывало стремление к возвращению независимости, так как вынуждение, имеющее место при введении его в Союз, лишало доверия к тем, от кого больше всего зависела реализация

добровольности в жизнь, предусмотренная Конституцией. Выступления в 1924 году, меморандум Патриарха Амброси Хелашвили к конференции в Генуе, открытое письмо Константине Гамсахурдиа к Ленину и еще другие факты, явно говорят о желании грузин вернуть стране независимость. Но за выступлениями последовали кровавые репрессии; Амброси Хелашвили вместе с сопредседателями сослали в Сибирь; Константине Гамсахурдиа арестовали и на три года сослали в Соловки. А добровольность пребывания в Союзе или выхода из него оставалась недостижимой химерой, так как по поводу этого вопроса никогда не обращались к открытому референдуму, без которого невозможно точно установить и определить желание народа.

С тех пор много воды утекло. За поколением следовало поколение. Во взаимоотношениях много чего выяснилось. Из-за того, что потерянную в 1921 году независимость не смогли вернуть, грузинский народ не сел бы сложа руки, не засолил бы в рассол творческую энергию, культуру, науку и материальные дела, не оставил бы на Божью волю. Ему, в новых, предложенных условиях, следовало проверить силы, найти собственную позицию, проверить юридическую прочность своих союзных прав и отношение главного союзника к нему и к конституционным обязательствам. Переключение на новое обстоятельство не было непосредственным, естественным. Оно требовало определенного привыкания, привыкания хотя бы к той мысли, что даже в непопулярном окружении надо делать, надо творить, надо трудиться, чтоб не утекла твоя доля времени, не осталась земля не паханой. И без того динамичная природа грузина не осталась без поприща, так как в пока невиданую систему динамики 20-го столетия включилась и Грузия. Но в той атмосфере борьбы противоположностей только уделом избранных была реализация творческих сил без помутнения собственной веры и совести. Выбор правильной ориентации вместе с разумностью требовал и смелости, так как глухая стена прямолинейности и фанатизма возводится

там, где начинают реализацию признанной единственно правильной идеологии в социальном быту, когда идеологию, какой бы она гуманной ни была, любят больше, чем человека, когда забывают, что все на этом свете, даже само небо и вселенная, и, естественно, и идеи, и идеологии созданы Богом для человека, но не человек для них. Гармонизация национальных и интернациональных начал, теоретизация вечно болезненных проблем взаимоотношений больших и малочисленных наций, оказались намного легким делом, чем жизненное понимание и практическое осуществление этих вопросов. В связи с этой проблемой часто нити терпения, готовые разорваться, натягивались до предела, и, ясно, что никто не сможет обойти те претензии, которые накопились в течение всего этого времени. Естественно, что не только у государств, но и у людей, живущих под одной крышей, возникают друг к другу претензии. По национальности русский, советский гражданин, при упоминании слова претензия может удивиться и ответить таким образом: «Если вы на самом деле не подходите субъективно к вопросу взаимоотношений наших наций, то какая претензия может быть у грузин к русским? Недовольство в отношении царской России еще понятно, и мы не раз порицали политику царизма, но сегодня, разве вы не представляете собой такую же государственную единицу с таким же народом избранным правительством, как и мы? Разве с тех самых пор в состав Союзного правительства не входили представители разных национальностей, в том числе, грузины, занимающие ведущие должности в течение длительного времени? Почему именно русских считать вершителями всего хорошего и плохого, а не всех вместе? Разве для русских не те писались законы, что и для грузин? Или имело место большего или меньшего горя или радости, свободы или ограничений? Разве сегодня биографы Мандельштама, Гумилева и других не обходят даты и причины их смерти также, как и Михаила Джавахишвили, Тициана Табидзе, Евгения Микеладзе, Сандро Ахметели и Вахтанга Котетишвили?

Разве не также нуждались некогда Цветаева и Булгаков, как и Давид Какабадзе, Ладо Гудиашвили и Константине Гамсахурдиа? Разве самоубийство Паоло Иашвили или последний прыжок в бесконечность Галактиона Табидзе не равноценны пуле Есенина и Маяковского, выстреленной собственноручно себе в голову? Разве не также спросилось за грехи с Ягоды, Ежова, Абакумова и Рюмина, как с Берия, Гоглидзе, Рапава и Рухадзе? Если мы строили для себя, строилось и для вас, если чего-то не хватало вам, не хватало и нам, если вас загружали планами, загружались и мы, если что-то запрещалось вам, запрещалось и нам. Так что же вам надо! То, что в то время происходило в государстве, то инициаторами были и грузины, стоящие во главе власти, и, если что-либо вам не нравится, то с них и следует спросить. Но если видите порочное, почему не замечаете хорошее? Союзничество не обеспечило длительный мир в заданном районе, а мир – мощный подъем науки и культуры? Подъем, в частности, национальных культур? Разве не в наше время аграрная Грузия превратилась в индустриальную страну? Не расширились, не построились, не украсились ее села и города? Была ли когда-либо ваша система образования такой сильной, деятельной и всеобъемлющей? Сколько институтов и специобразовательных учреждений было открыто для грузин и, что самое главное, вам была предоставлена возможность основания собственной Грузинской Академии наук, такой чести вам не предоставлялось после 12-го века. Или было ли у вас когда-нибудь столько ученых и специалистов в любой области, имеющих высокую квалификацию? Разве не претерпела невиданное возрождение в наше время грузинская литература и искусство, и неужели можете упрекнуть нас в отношении к ней малым интересом или хладнокровием? Разве не перевели почти полностью главнейшие образцы древней и новой грузинской классической литературы? Разве не способствуем всячески выходу грузинского искусства на международное поприще? Что же еще предпринять? Что сделать для вашего удовлетворения? И каким путем

избежать ваших упреков? Может такая нерасположенность и неблагодарность исходит опять-таки из твоей природы? Может ты и тебе подобные, не справившись с собственной желчью, ищите причину как-нибудь выплеснуть горечь на нас? Если это не так, то почему во время празднования нами 200-летнего юбилея «Георгиевского трактата» ты роешься в мусоре? Почему отмечаешь только плохое и не хочешь увидеть хорошее? Почему омрачнешь историю Российско-Грузинских отношений?»

Такому сказителю приведу такой ответ:

Ни моя нация, ни я, никогда не были проклинателями собственной судьбы, мы всегда были борцами с нашей тяжелой долей. Поэтому нам чуждо изливание желчи и копание в мусоре. Но, если при упоминании взаимоотношений наших наций нам приходилось спотыкаться о мусор, то, поверь, что рассыпан он был ни мною, ни моими соотечественниками. Картину истории Российско-Грузинских взаимоотношений мы никогда не сгущали, а наоборот, больше, чем это было возможно, старались осветлить ее, с помощью хорошей свечи искали и, иногда даже в плохом, старались найти хорошее. Так, что плохое не отмечали без уравнивания с хорошим, так как ведаем и то, что в жизни не бывает плохое без хорошего и хорошее – без плохого. Поэтому старались не отходить от правды. Тщетно обвиняете нас в недоброжелательности к русским. Наше доброжелательное расположение к русским еще намного раньше, до «Георгиевского трактата», было известно. Еще в мифологическую пору Колхидский царь Аиет и Скифия были в хороших отношениях. Когда же заблестало величие Грузинского царства, мы сыну образованнейшего европейского императора, Фридриха Второго, предпочли русского царевича Георгия и взяли в мужа кому? Самой Великой Тамар! Но не сгодился он ни царем, ни мужем, и из-за безобразных проступков, развели его, вследствие чего пропала блестящая возможность охристианивания языческих народов, живущих между Грузией и Россией, к чему в то время

очень стремились грузины. После падения Византийской империи, оставшись, лицом к лицу перед Турцией и Ираном, царства и княжества разрозненной Грузии, особенно царство Кахети, а затем и Картли несколько раз поклялись в верности России и попросили у ее царя армию для поддержки. Цари Кахети и Картли сами лично отправились в Россию для ускорения дела. Цель их была с помощью единой России сделать границы Грузии непроницаемыми, но никак не думали они об аннулировании, хотя бы одного из царств и княжеств, и о присоединении к Русскому царству. Для грузинских царей, ищущих дружбу с Россией, было бы обухом по голове знать они о тайном приказе Павла Первого и о Манифесте Александра Первого, так как вовсе не ценою потери независимости искали они эту дружбу. Так, что никогда не винили мы русских больше того, чем они это заслуживали, и никогда не приписывали им грехи и недостатки Советских властимущих грузин, но знайте и то, что именно те грузины, а особенно тот, чье имя вы часто равняли с Родиной, остановил массы грузин и вынудил отказаться от принятия крайних мер, а точнее от ведения гражданской войны в ответ на события 1921 года.

Что касается правительства Грузии, то состав его, в основном, грузинский, и поэтому оно может называться национальным, но следует сказать и то, что ни один первый секретарь ЦК Грузии, то есть наиболее правомочное лицо Республики, на своем посту не умер. Его всегда назначала Москва, снимала Москва или переводила в Россию на другую должность. Хорошо еще назначала грузина, поэтому с этой точки зрения нам не дано выражать недовольство. Но, если это не сравнивать с некогда имевшим место вмешательством Иранских шахов в дела престола Грузии, и, если даже выбор Москвы правилен, то ведь все-таки существует тот факт, что Тбилиси и сама Грузия не выбирает правомочное лицо Республики на наиболее ответственную должность? Глаз разума не настолько отупел у грузин, чтоб

не видеть этого. Видим и то, что одинаково избегают молчанием биографы дату и причину смерти выше названных русских и грузинских деятелей, именно это молчание возмутительно, так как оно гласит о том, что до сих пор у нас все еще не осознают или не желают осознать весь ужас этих событий, жертвой которых оказалось много достойных людей. Для многих все еще не служит уроком то возмездие, которое выпало на долю тех, кто творил эти ужасы.

Грузия – страна мыслящих и, как было отмечено выше, высокой культуры и развитой науки. Но это не есть только результат длительной мирной жизни. Мирная жизнь это одна сторона медали. Главное же заключается в том, что грузин в мирное время также умело пользуется ручкой, кистью и плугом, как и мечом во время войны. Как могла Грузия потерпеть неудачу в науке, когда сама наука является глобальным феноменом, который не уместается в рамках одной нации или государства, и развивается только в результате постоянных координированных действий ученых всего мира. Грузинские ученые, включенные в единую сеть всемирного научного мышления, смогли возродить у нас те отрасли науки, возможность развития которых давала Грузия. Кроме этого, однапартийность и диктат одной идеологии, которые несколько замедляют у нас дело свободы слова, не вредят системе учебы и образования, которая настолько демократизирована, что любому предоставляется возможность получить образование в соответствии своих способностей, желания и усидчивости, что является надежным базисом развития науки и культуры.

Но только восхищаться наукой, тем более современным научно-техническим гигантизмом, и не видеть ту пропасть, к какой мчит она человечество – полнейшая слепота и ничего больше. Этот гигантизм вызвал четкое противостояние двух систем в мире, а обе вместе создали противостоящие, до сих пор невиданные по своим масштабам военные коалиции. Разве не

антагонизм двух систем породил постоянный страх, недоверие или явное соревнование в вооружении? (Так бывает, когда один считает себя могильщиком другого или заступником своего могильщика). Что, в свою очередь, привело к гигантскому скачку в развитии техники, так как известно и то, что производство средств производства, а точнее принцип использования станкостроения и добычи энергетических источников одинаков как в военной, так и в гражданской сфере техники. Что же касается ускорения изобретения и горячки его реализации, то тут уж гражданская техника и близко не подойдет к военной. Получается, что прыжок научно-технического гигантизма частично вызван страхом, недоверием и жадностью. Горестно, что научное мышление опередило моральное развитие человеческого общества, что поставило Землю перед ужасной опасностью катастрофы, истощения и уничтожения. И сравнить это можно ни с чем иным, как с басней о свинье и дубе.

И все-таки, куда нам спешить? Кто гонится за нами? Разве вечность не наша? Или эти темпы вызваны желанием опередить друг друга для того, чтобы лучше подавить противника, и этим обеспечить собственную безопасность или благосостояние? Разве не лучше избрать умеренный темп, щадяще использовать земные ресурсы, уравновешивая научно-технический прогресс с моральным развитием человеческого общества, уделяя больше внимания на правовой, национальный и гуманный характер других проблем? Любой прогресс, если он преждевременный, становится на службу зла. Ясно, что в сфере познания не должно существовать препятствия, но научно-технический гигантизм недопустим до тех пор, пока на земле существует антагонизм глобального масштаба, вызванный противостоянием социальных систем.

Мы бы не отклонились от основного вопроса, не будь Грузия, наподобие многих больших и малых наций, втянутой в горячку мирового конфликта. В большей или меньшей мере,

прямо или косвенно сегодня ни одна нация не застрахована от такого рода головоломки.

А теперь скажем несколько слов о грузинской культуре нашей эпохи, а точнее, дадим вежливый ответ беседующему с нами русскому гражданину. То, что сказано им о грузинской литературе и искусстве, а также об их русском ценителе, как-будто комментарий не требует. Однако, давайте спросим и о том: грузины должны ценить народы мира за то, что они оценили Руставели или народы мира должны ценить Грузию из-за Руставели также, как ценят Грецию из-за Гомера, Англию – из-за Шекспира, Германию – из-за Гетте, Россию – из-за Толстого? Если грузинский народ оценил всех высшего или низшего ранга русских писателей, деятелей искусств или ученых, которые что-либо написали или высказались о Грузии, или перевели лучшие произведения грузинских писателей, оценил только, как ценитель достойного. Но настоящую оценку нашего русского ценителя, мы проявляли оценкой всего того, что являет собой достоинство русской культуры. Впрочем, нашу культуру мы никому не навязываем, и в искусственно созданном ажиотаже она не нуждается, так как знаем и то, что: если даже окажется много тех, кто закроет глаза, то вверх поднятый факел все равно осветит тьму.

Когда беседуем о грузинской культуре, для обращения внимания русских, не упускаем из виду тот факт, что русская картвелология пока даже близко не подходит к русской греческологии, латинологии, германологии, англологии или хотя бы к грузинской русологии. Русские пока даже историю Грузии не знают толком. Разве не должны были они на протяжении всего этого времени перевести на русский язык и издать «Картлис цховреба» («Летопись Грузии» – исторический сборник, составленный летописцами с древнейших времен. – Примеч. переводчика.) также, как некогда перевели исторические произведения Геродота, Ксенофонта, Тукидиде, Тацита, Плутарха и других? Я, по-национальности грузин, когда думал, что хорошо знаю свою

Родину, заново открыл ее, когда прочел «Картлис цховреба». В грузинском книгоиздательстве после «Витязя в барсовой шкуре» по своему значению с ней не сравнится ни одна книга. Грузинские летописцы ни стилем описания, ни объективностью заключений, ни умением проникновения в глубину исторических явлений – ни в чем не уступают писателям-могиканам истории античной поры и говорю это без какого-либо пристрастия и национального высокомерия. Разве только мы, грузины, должны знать о доблести, о благотворительности, об удивительных поступках Арагвинских Эриставов, Цотне Дадиани, Иотама Зедгенидзе, Шанше Ксанского Эристави, Бидзины Чолокашвили, Элизбара и Шалва Ксанских Эриставов, Деметре Тавдадебули, царицы Кетеван, священника Теодоре, Вахтанга Горгаслана, Торнике Эристави, Давида Агмашенебели, царицы Тамар и других, которые по своему нравственному совершенству выходят далеко за национальные рамки? Человека какой национальности не потрясет удивительная жизнь Давида Улу или разве не достойна пера Шекспира жизненная трагедия царицы Русудан, Теймураза Первого и Гиорги Саакадзе? Прошлое народов только тот не ставит ни во что, кто не имеет представления о том, что история – это проникновение в таинства человеческого бытия, что она есть взаимопроникновение биографий наиболее активных людей, картина как высоких идеалов, так и попытки реализации в жизнь эгоистических желаний, и, исходя отсюда, бескомпромиссной борьбы добра и зла, сундук неподобных жемчужин нравственности, истинная лестница нравственностей, выявитель моральной победы добра над злом. Слепота и глухота к истории проявлялась у тех, кто не понимает, что любое социальное происхождение является маской бессмертной души человека, тот, кто не пережил дружбу с тенями давно скончавшихся, которая иногда намного душевнее, глубже и интенсивнее дружбы с современниками, так как в такого рода взаимоотношениях исключен осадок жизненных мелочей. Да, для свободных, без

наложенных на душу кандалов индивидуальностей, некогда живших на земле, больше не существует время. С их помощью история всегда действует на людей. Это сверхвлияние трогает душу, так как в их лице люди в мечтах видят и себя, только без кандалов на душе. Да, сверхвлияние истории на подсознание людей является важнейшим объектом миропознания и много тайн покрывает светом. При этом она также разжигает истинные симпатии среди народов. Разве не блестящая личность Кирроса помогла некогда греческому Ксенофону преодолеть антипатию против персов, или Жанну Дарк, некогда грозу англичан, разве не также уважают сейчас англичане, как и французы? Когда сегодня грузин встречает лезгина, он не вспоминает в первую очередь Шамиля, или то кровопролитие, которое некогда было между грузинами и лезгинами? Истинный мотив отъезда Байрона в Грецию – это помощь грекам, воюющим против турков, или причина возмущения Вольтера, или других европейцев по поводу судьбы поработенной Греции. Это вовсе не было вызвано симпатией к Греции того времени, а симпатией к Греции Гомера, Содона, Мидтриада, Ремисгокла, Перикла, Леонида, Демосфена, Эсхилла, Софокла, Эврипида, Ликурге и других, и других. Слово внезапно выплеснутое воспоминание симпатий к прошлому, они подсознательно перенесли на современную им Грецию, у которой почти ничего не было общего с прошлым. И опять-таки не старая ли Греция зажгла и подала идею поиска Трои удивительной индивидуальности Шлимана? У Греции, древней и ушедшей, и сегодня намного больше друзей, чем у новой и современной, и симпатия к той древней невольно распространяется и на новую. История учит нас познанию вечных ценностей, что мы должны сделать примерным, или, как должны искать, находить и ценить достоинства среди современностей, так как невозможно избавиться от ржавчины зависти и соперничества, если не научиться у ушедших способности доброжелательства и беспристрастности, омывшись священным крещением до-

блестных поступков ушедших времен. Не сумевший найти эти достоинства, не найдет их и среди своих современников. А тот кто не сумеет оценить достоинства, обладающих плотью, пусть зря не старается встать в ряд небесных устроителей.

Такова покоряющая сила истории, и, поэтому мы переживаем по-поводу произведений историков Джуаншера, Давида и Тамар – летописцев Эгнаташвили и Вахушти, которые пока еще остаются только достоянием грузин. Знакомство с ними, без сомнения, привело б Грузию к приобретению большого количества истинных друзей. Пора, что б и русские приняли это во внимание, восприняли наше прошлое не потому, что мы не надеемся на новое, а для того, что б глубоко познали душу нации Грузии, которая объединяет старую и новую Грузию в единое целое, посмотрели б в глаза тому кладу, который перед ними находится и не видят. Интересно, будут ли у них когда-нибудь специалисты грузинского языка, для которых станет доступным океан грузинских исторических, литературных и научных материалов, хотя бы для переводов или научных исследований? У нас, никому и в голову не пришло основать институты, изучающих языки народов Советской культуры, наподобие института иностранных языков. Основание такого рода институтов в Республиках повысило б интерес к языкам и культурам нерусских народов и уравновесило б их с интересом к русскому.

Может многим не понравится прямолинейность сказанного мною, хотя в меру возможного я укорачивал вожжи наплывшему желанию высказаться. Несмотря на это, мне все же не удалось присмирить возбужденного возмущением коня, хотя вожжи терпения оборвали мне руки. Вполне возможно, многим может не понравиться вынесение на свет некоторых вопросов, вокруг которых, по их мнению, должны царить молчание и полнейшая тьма. Нелицеприятные факты ушедших времен я оголил не для того, чтобы грехи предков свалить на теперь живущих русских, так, как знаю, что такой подход к истории хуже обычая кровной

мести (вендетта – Примеч. переводчика). Поверьте, мое возмущение вовсе не означает вражду, вовсе не означает желаяния когда-нибудь увидеть Россию разочарованной или с поникшей головой, и этим самым быть довольным, нет, наоборот, хочу видеть Россию правдивой, скромной, сверх добропорядочной и морально сильной, у которой слово с делом не расходятся, так как в ее физической мощи никто не сомневается. Пусть никто не обидится, и если, что нам не нравилось или не понравится в будущем, мы не будем притворяться, но дружелюбно, открыто и откровенно выскажем, так как неприятная правда лучше приятной лжи. Чтоб накопленная в сердце боль не превратилась в желчь, то не сочтите за дерзость, если с несколько приперченными словами обращусь к нашим русским союзникам.

Всем известно о существовании частей грузинской армии после советизации. В годы второй мировой войны грузинские дивизии воевали на фронте и ничуть не хуже других. Это была одна из отличительных черт Советской национальной политики от национальной политики царской России. После событий 9 марта 1956 года почему-то вообще аннулировали части национальной армии. В чем дело? Больше не доверяют, или грузинский и другие языки не годятся для военного дела? Если Республика суверенная, то ведь должны быть у нее и части национальной армии? Или в «Георгиевском трактате» устарело то положение, которое подразумевало и этот атрибут суверенности? Возможно некто, военный специалист, нас поправит и укажет на нашу некомпетентность в этом вопросе и добавит, что такие изменения вызвало своеобразие сегодняшней военной специфики; что быстрое развитие военной техники и сегодняшнее международное положение вызвало создание армии быстрого и широкого действия, слияние различных видов, централизацию управления и подчинение различных подразделений одной направляющей цели, успех которых может зависеть, возможно, и от каждой секунды; таким образом необходимо

экипированное сложным техническим знанием очень быстрое и координированное действие. Для облегчения же этих сложностей в армии желательно одноязычие и эту функцию ни один другой язык не выполнит лучше, чем русский, как объединитель различных наций. Получается, что до тех пор, пока в мире существует напряженность, то необходимость такого рода армий не исчезнет. Но кто из людей может определить время длительности какого-либо события на Земле? При этом изменения погоды всемирной политики не должны влиять на дело формирования частей грузинской армии в Грузии.

Ни в сфере гражданской жизни было все в порядке.

В 70-ые годы этого столетия (имеется в виду 20-ое столетие – Примеч. переводчика) в грузинских школах и в высших учебных заведениях была попытка введения обучения некоторых предметов на русском языке. Но из-за возмущения грузинской общественности, это мероприятие осуществить не смогли. Возмущение было справедливым. Удивление вызывала чрезмерная наглость тех лиц, в сердцах и сознании которых гнездилась это намерение. Недопустимо, что тот, кто думал осуществить такое, был грузин. Но неужели сегодня среди русских есть и такие, кто думают, что русский язык чем-то превосходит грузинский, или введением в Грузии русского языка вместо грузинского, что-либо добавят России? Выражением протеста грузинский народ совершил то, что, наверно, сделали б и русские на их месте. Если же у кого-нибудь появились сомнения в достоинстве грузинского языка, то посоветуем ознакомиться с мнением великих ученых: Мари Броссе, Нико Мара и Лосева, относительно этого языка. Грузинский язык годится не только для шаири (стихотворная форма общения, используемая для песен и диалога – Примеч. переводчика), но и для философии и любой науки. Хорошо знаем, что человек будущего в равной мере должен изучать как художественную, так и научную сферы, что необходимо для всеобъемлющего познания мира. Истина сложна, и, согласно крылатой фразе Ан-

дрей Белого, самому надо быть многосильным (многострунным), чтобы уметь играть на инструменте вечности. Эталоны такого универсализма в прошлом были Леонардо Да Винчи, Гетте, Ломоносов, Рудольф Штайнер и другие. Но они как и художественные произведения, так и научные труды создавали на родном языке, так как знали о неразделимости любого языка, который в самом себе объединяет в единое целое полярные стороны жизни и деятельности. И никто не заставлял их поступать иначе. Грузинский язык не есть исключение, и, поэтому наше справедливое и несокрушимое желание, чтоб грузинская наука создавалась на базисе грузинского и обогащала грузинский же язык. Грузинский ученик и студент в Грузии должен усваивать любой предмет посредством грузинских учебников, и это имеет не только формальное значение, но и сугубо моральное. Для больших и дальних целей, никому не запрещалось вдаваться, в хотя бы труды русских, немецких или английских ученых. И если для дела срочно потребуются вынести свои труды на союзное поприще, то кому из грузинских ученых трудно будет издать их на русском?

Введение единого языка в различные сферы жизни не приведет к повышению интернационального духа. Основу сверхнационального и интернационализма следует искать не в языке, а в феномене мысли, так как мысль, во истину, является сверхнациональной природой, твердой и неизменной, при выражении ее на любом языке. Но не только мысль является основой сверхнационального. Вообще-то мир сновидений для человека любой национальности также един со времен мифологической эпохи по сей день, как и язык сверхнациональной символики, о чем гласит алфавит символов, а также определенная идентичность художественности знаков символов у различных народов; сверхнационален язык музыки и математики, прелесть изобразительности и акварели в искусстве. Разве есть на этом свете, что-либо более сверхнациональное, чем добродетель или возвышенная любовь, перед которой совершенно

бессильна разделяющая сила антагонизма по национальностям, расам и званиям? Сверхнациональна голубизна неба и блеск звездного небосвода, сама смерть и бессмертие в мире душ, вот, где следует искать истинную основу интернациональности и космического гражданства, а не в попытке внедрения одноязычества.

Грузинский язык для нас издревле являлся святой святых и главнейшим средством познания любых сфер. Потому-то и реагируем как раненая геена, как только кто-нибудь вздумает рукоприложиться к его достоинству. Пусть лучше прекратят проверку нашей твердости, и пусть никто не старается от имени святого интернационализма подсовывать нам русификацию. В этом вопросе компромисса не будет.

Сегодня не должен ставиться вопрос изучения предметов на русском языке в грузинских школах и высших учебных заведениях, а, наоборот, должен ставиться вопрос изучения грузинского языка в русских школах Грузии на том же уровне, на каком преподается русский язык в грузинских школах. Пора, чтобы русское и другое негрузинское население, проживающее в Грузии, настолько владело грузинским, как владеет грузинское население русским. Их этому должно обязывать чувство уважения к Республике и тому народу, среди которого они живут. Изучить язык силой не заставишь, но если министерство образования Грузии, при поддержке правительства, примет определенные меры и выделит столько же часов для изучения грузинского языка в русских школах, сколько предоставлено русскому в грузинских, то принуждение не будет иметь места и нагрузка получится равной. Пусть не смотрят на нашу благожелательность и сердечность с насмешкой, не-то ведь и мы, вроде коренного населения других Республик, можем ответить молчанием, когда к нам обратятся проживающие в Грузии негрузины? Еще ни одного грузина не убило знание русского языка, и с русскими ничего не произойдет, если они овладеют грузинским. В этом вопросе

не должно быть места ни уступке, ни больше-меньше. В связи с этим сделать надо еще больше. Для негрузинских граждан, которые приезжают жить или на длительное время работать в Грузии, должны существовать курсы изучения грузинского языка. В деле усвоения грузинского языка, в пример другим, больше прилежания следует проявить ответственным лицам. Ничто не должно мешать ведению дел на грузинском языке в учреждениях, комитетах и министерствах Грузии, проведению сессий, пленумов и съездов на грузинском, дабы каждый убедился в том, что объявление грузинского языка языком государства – факт, а не фикция. Грузинское правительство больше, чем грузинские писатели, должно защищать достоинство грузинского языка. Благодарность и сверхблагодарность будет иметь место тогда, когда Союзное правительство само призовет правительство Республики к полной реализации грузинского языка в делах грузинского государства.

Для покорения сердца грузинского народа нужно совсем мало, но это мало при этом и много, так как «вершить правое правосудие – тоже, что сухое дерево, содержащее живое». Пора задуматься над тем, что в настоящее время государственное сознание грузин сейчас вовсе не на том уровне, чтобы не подходить к этому вопросу с полной серьезностью. Вспомним многочисленную демонстрацию грузинского народа в апреле месяце 1978 года, которую ему пришлось устроить для того, чтобы, согласно новой Конституции Грузинской ССР государственным языком Советской Республики Грузии был объявлен только грузинский язык, но не грузинский, русский и другие языки СССР, как было в предложенном в проекте Конституции. Это означает тоже самое если бы Грузию вместо своего настоящего имени назвали одновременно и Грузией, и Россией, и Белорусией, и Молдавией, и Киргизией, и так далее. Осуществление такого мероприятия похоже на предварительный подготовительный этап осуществления аннулирования Республик и уничтожения национальных

различий, так как мы – грузины вовсе не потому, что любим вино и подливу из кислых слив, а потому, что говорим по-грузински и не представляем грузинское государство без грузинского как государственного языка. Разве родной язык не является гораздо более значительным атрибутом суверенности и государственности, чем национальный флаг, герб, гимн и так далее? Разве существование грузинского национального флага или герба уменьшает наше уважение к флагам и гербам других? Также не умаляет, а еще больше увеличивает уважение к нациям других республик существование нашего отличительного государственного языка. И так же, как грузин сам себе не отрубит правую руку, если эта правая не подведет его, точно так же не вырвет он из собственной души родной грузинский, так как грузинский язык никогда не подводил его, никогда не приводил к кичливости, охлаждающей его в отношении уважения к другим языкам. Подтверждающие факты налицо: грузины владеют русским ничем не хуже грузинского, хорошо знакомы с русской литературой и соответствующе ценят художественные достоинства этого языка. Да, мы понимаем, что без русской переводческой литературы нам пока сложно налаживать широкие контакты с мировой литературой, хотя с этой точки зрения в последнее время, дело значительно улучшилось, понимаем почетную роль русского языка в установлении взаимоотношений между многими национальностями, что вполне достаточно для глубокого уважения этого языка. Для овладения русского языка нами затрачено не меньше энергии, чем при изучении родного языка, поэтому считаем, что постоянное утверждение о необходимости владения этим языком, тоже самое, что ломиться в открытые двери. Лучше грузинского языка мы его не сможем, да и не изучим, и родным языком русский не примем. Грузинский язык для грузин всегда будет наипервейшим языком, как главнейшее выражение его государственно-гражданского сознания и культурного лица как объединителя в единое целое его прошлого, настоящего и будущего.

Сегодня, в день двухсотлетия Российско-Грузинского договора, после приобретения опыта от достаточно глубокого взаимознакомства и сотрудничества, даже смешно говорить о вещах такого рода, какие должны быть само собой разумеющимися. Если всегда и только грузинский не будет государственным языком Грузии, если в школах и учебных заведениях предметы и науки не будут всегда изучаться на грузинском языке, и, если не обоснуем грузинскую науку на базисе грузинского языка, если глубоко не изучим историю Грузии в школах как отдельный предмет, если в военных частях, расположенных в Грузии, не услышим грузинскую речь, если не избежим всего вышесказанного и других недоразумений, и не сможем смело объявить причину нашего любого недовольства, то какие же мы грузины, и, где нам следует искать саму Грузию?

Может мы требуем того, чего на нашем месте не потребовал бы другой? Разве не так же поступили бы русские, если б кто-нибудь потребовал ввести в их школах и высших учебных заведениях изучение предметов на каком-либо другом языке СССР, или объявили б вместе с русским государственным языком другие языки? В престижном деле защиты родного языка для нас примером являлись именно наиболее культурные народы мира. Для нас всегда примером служили великие русские писатели 19-го века, которые, выступая за будущее русского языка и за защиту его чистоты, справедливо боролись против модной франкомании, гнездившейся в высшем обществе России. Для нас примером была героическая борьба европейских народов за права родного языка в эпоху реформации, когда, освободившись от кандалов латинского языка, заложили основу возрождения собственной национальной культуры. Таким образом делали и всегда будем стараться делать то, чему нас учили своим жизненным примером избранные сыны образованнейших народов мира, не говоря ничего о примерах жизни наших великих предков. Да мы всегда упорно будем стоять на своем в деле защиты прав и укреп-

пленения государственности Грузии; сейчас и во веки веков не опустим стяг величия грузинского языка. Или зачем не взяться за гуж, почитаемый за честь среди смертных: то, что мы издревле создали, плотью и кровью усвоили с материнской колыбельной, собственной кровью чествовали, пронесли сквозь тысячи бурь, берегли как зеницу ока и достойно принесли до сегодняшнего дня, почему не должны утвердить его в любой сфере нашей государственной жизни? Мы никогда не ставили себя горделиво выше других наций, и привилегий больше, чем у других, не требовали, но Грузия – собственность грузин, и упрочнение собственного Я упрочнением государственных прав представляется нам единственной гарантией самоутверждения и искренних взаимоотношений с партнером. Только между таким образом самоутведившимися партнерами возможна настоящая и без лести дружба, в которой нет места безразличию, скрытым мыслям и замыслам. Чтоб друг в твоём доме не чувствовал себя ни хозяином и не слишком стесненным гостем, то сперва ты сам, под своей крышей, должен принадлежать самому себе и быть истинным хозяином. Неблагодарность – не наша черта, не пропадет и у русских, если что помним от них хорошее, но не уступим и то, что неуступаемо. Дружба двух людей идеальна только тогда, когда личная свобода каждого из них не ущемляется. Хотя в этом случае допустимо, и даже приемлемо, когда один из них во благо другого по собственной воле иногда приносит в жертву собственную свободу. Но государство – не личность, и, поэтому в дружбе двух народов каждая деталь взаимоотношений мудро и искренне должна быть обдумана и обсуждена, без головокружительной похвалы и величия вместе рассмотрено и положено на весы морали любое нарушение, ошибка или не сдержанное слово прошлого, чтоб подобное в дальнейшем не повторилось.

Здесь нас могут остановить и сказать: раз праздник, то отметим только хорошее, а воспоминаниями плохого не будем портить настроение.

Да защитит нас Бог от плохого настроения! Или кто помешает, если кому-то празднуется? Или чего нам следует бояться, если совесть чиста? Но давайте не будем портить настроение, говоря или слушая то, что обязательно следует сказать и выслушать, так как, чего таить, что для нас интереснее степень реализации в жизнь содержания «Георгиевского трактата», чем отмечаемая дата. Эта дата для нас интересна только из-за его содержания. «Георгиевский трактат» был и сегодня остается идеалом для осуществления Российско-Грузинских взаимоотношений. Хотя монархия и правило передачи наследования престолом давно канули в прошлое, но содержание этого договора остается в силе в условиях любой государственной структуры. Партнерство без нарушения суверенитета – вот залог его нестарения и пригодности. Вся история Российско-Грузинских взаимоотношений есть история борьбы и попытки претворения в жизнь этого «Трактата». Эта борьба и сегодня не угасла. Как видно, Эрекле Второй, поставив на этом документе государственную печать, вовсе не на всем готовом преподнес достоинства, предусмотренные в нем, а самой судьбой нам велена неустанная борьба за их достижение. Окончательный результат этого шага был все-таки объят достаточной туманностью для царей Грузии. Я-то открыл кавказские врата, – сказал, оказывается, Гиорги Двенадцатый, – а теперь самому Господу Богу доверено закрыть или открыть их. В то время молодая Россия пребывала в процессе становления своего морального облика, в процессе, который достаточно длителен, развивается не прямолинейно и окончательный плод пожнут в далеком будущем, то есть в преклонном возрасте этой нации. Грузинские цари предпочли погрузиться в этот океан неопределенности тому для них уже известному, установившемуся, уже тогда неприемлемому, замерзшему на одном месте и законсервированному моральному лицу Ирана и Турции. Иран и Турция никогда не были для грузинского народа ориентиром. Кроме бескомпромиссного

противостояния между этой Харибдой и Сциллой, она лавировала только для облегчения положения. Истинным ориентиром грузин всегда была надежда на самих себя, борьба за свободу и независимость. Не для существования при России, а именно для сохранения свободы и независимости заключила Грузия договор, так как без них какой смысл в существовании.

Поэтому, с тех самых пор по сей день и с сегодняшнего дня во веки веков целенаправленность Российско-Грузинских взаимоотношений будет измеряться только правовой мерой, предусмотренной только «Георгиевским трактатом». Прочно зарубим эту аксиому в голове, не-то вопрос: или «Трактатом», ученый суверенитет, или возврат к до договорному положению, – никогда не устареет.

1976 г.

P. S. Только после этого происшедшие в прошлом несоответствия можно перечеркнуть. Их только тогда можно будет выкорчевать из памяти, когда Российско-Грузинские взаимоотношения настолько усовершенствуются, что ни сейчас, ни в будущем ничего не оставим спорным. Именно к усовершенствованию такого рода взаимоотношений должен стремиться тот, кто жаждет истинную дружбу наших народов.

Ошибается тот, кто думает, что в этом вопросе уже достигли желаемого и поставили последнюю точку. Это взаимоотношение никогда не было статичным и в будущем подразумевает непрерывную эволюцию, а точнее, усовершенствование только всевылечивающими весами правосудия.

В общем-то мы ничего не будем иметь против того, чтобы проходить русский язык на уровне родного языка в грузинских школах только в том случае, если в негрузин-

ских школах Грузии также на уровне родного языка будут проходить грузинский. Если для утверждения дружбы ты предлагаешь мне стать дитем твоей любимой мамы, то и ты должен мою добрую и нежную маму воспринять как родную, так как в этом вопросе односторонность назовется вынуждением, но не предложением.

Перевела с грузинского Кетеван Джинория

Мераб Костава

РАЗМЫШЛЕНИЯ О ГРУЗИНСКОЙ КУЛЬТУРЕ

Для духовного могущества Грузии особенно большое значение придается правильной позиции грузинского народа относительно мировой культуры. Сегодня ни одна нация не создаст ничего нового и значительного, если основы ее творческой потенции не поддерживает широко усваиваемая деятельность.

В наше время высокая культура измеряется глобальными масштабами и является синтезом ведущих культур. Несмотря на то, что развитие мировой культуры в Грузии имеет давнюю традицию, сегодня у нас это дело требует большего совершенства. Как всегда, в этой сфере одна из ведущих ролей и в наше время принадлежит переводческому искусству, постольку поскольку не так уж много людей, знающих иностранные языки, и, могущих в подлиннике ознакомиться с шедеврами национальных культур.

У всех развитых наций на высочайшем уровне поставлено переводческое дело, а, следовательно, и дело приобщения к глобальным культурам, чем не только новыми идеями и художественными лицами обогащают лоно собственной культуры, но и несоизмеримо усовершенствуют язык. В подтверждение

этому достаточно вспомнить грузинские переводы «Библии», «Висрамиани», «Килилы и Даманы», «Ирландских саг» и других произведений, ценность художественного перевода которых ничуть не уступает шедеврам нашей оригинальной литературы.

Несмотря на большие сдвиги, в последнее время наша переводческая культура пока не удовлетворяет необходимым сегодня требованиям, из-за чего с этой точки зрения мы не можем поставить Грузию рядом с наиболее развитыми нациями. Нечего скрывать, что сегодня невозможно установить широкую взаимосвязь с мировой культурой без русской переводческой культуры. Да, мы обязаны и, кроме, как спасибо, сказать нам нечего, но при этом следует знать, что оставаться в надежде на это – постыдно. Это не каприз или зависть, вызванная успехом кого бы-то ни было, но наше дело следует делать и совершенствовать самим же нам. Правда, мелькнувшая мыслью, не может считаться правдой и поэтому, не таясь, скажем, что думаем: если сегодня мы числом переводов уступаем русской переводческой культуре, то это вовсе не означает, что уступаем русским способностям и творческим потенциям.

Мы не скрываем, что из-за исторических обстоятельств и непосредственного соседства русские раньше нас перешли на европейские стандарты переводческой деятельности, и, после входа в состав русской империи, на протяжении десятков лет наш народ боролся за возвращение прав, отнятых у грузинского языка, и в то время уже ни у кого не доходили руки до организации переводческого дела до такого профессионального уровня, на каком оно было когда-то. Вхождение в лоно феномена до того мало известных нам языков европейских народов требовало время, тогда как дело освоения их было начато раньше и быстро развивалось вследствие возросшего интенсивного общения и посредством живущих там иностранцев. Помним и то, что только в Москве проживает людей больше, чем во всей Грузии. Русские приблизительно в двадцать раз превышают нас

численно и переводчиков у них, соответственно, больше. Процентное сопоставление количества переводчиков и переводов, бесспорно, исключает в этом деле разговор о большей или меньшей оценке возможностей обоих народов. Хорошо знаем и то, что, задолго до основания русских вотчин, мы перевели Евангелие. Знаем и то, что уже в десятом веке, когда русская переводческая культура не была даже в зачаточном состоянии, у нас существовала высшая школа переводческого искусства, качество деятельности которой и художественная ценность были доведены до уровня оригинальной литературы. Это была школа Иоане, Георгия и Эквтиме Мтацминдели, школа двойной переводческой деятельности, так как переводили они с грузинского на греческий и с греческого на грузинский. Именно их грузинский, вдохновенный Всевышним, подготовил блестящую литературную эпоху Руставели. В России, даже в эпоху Петра Великого, и в достаточно длительное время после нее, нет ни одного перевода на уровне древних грузинских переводов. Разве только, можно сопоставить перевод поэмы Гомера, осуществленный Гнедичем в XIX веке, а также вольные переводы Пушкина и Лермонтова, сделанные европейскими поэтами, с грузинскими переводами «Висрамиани» и «Килилы и Даманы», сделанными Сабой Орбелиани. Поэтому и эти свободные грузинские переводы заслуживают право оригинальной литературы. Знаем и то, что уже в X-XII веках, при переводе греческих теологических или философских произведений с приложением комментариев или с сочинением оригинальных произведений, у нас с завидным искусством создавали грузинскую философскую и теологическую терминологию. Все вышеуказанное не есть основа для удивления, так как мы не только причастились раньше русских, но и, начиная еще с тех самых пор, мы – ровня как первохристианству, так и христианско-православной культуре. Но из-за этого мы вовсе не ставим себя выше русских, но и русских не ставим выше себя из-за того, что они раньше нас причастились

к новой европейской культуре, и даже кое-в-чем ушли вперед. К делу мы подходим вполне реально и вовсе не собираемся одурманивать себя старыми достижениями, так как сегодня ни самоодурманивание переводческой деятельностью наших великих предков древности не принесет пользу, ни самодовольство, вызванное достижениями современной переводческой деятельности, ни самообман теми показателями, о которых кричит число процентного сравнения русских и грузинских переводов, ни самооправдание несчастьями, вызванными историческими событиями (Из-за которых иногда позволяли культуре течь по инерции, так как постоянные самозащитные войны подавали завидную энергию ее четкому развитию.). Несмотря на то, что сегодня у нас есть владеющая различными языками великолепная и достаточно многочисленная плеяда переводчиков, которая не одним переводом обогатила грузинскую литературу и представила не один шедевр мировой литературы грузинскому читателю, все же факт остается фактом и, как было отмечено выше, без русской переводческой литературы нам не удастся всеобъемлющий контакт с мировой культурой. Самооправдание и самоуспокоение тем, что мы представляем малочисленную нацию и, что число переводчиков у нас соответственно меньше, и, что обладаем мы ни чуть не меньшими возможностями, и, что мы не меньше, чем другие прилагали усилия, и в пределах наших возможностей сделали все возможное, делу не помогут.

На грузинский язык еще не переведено много литературных, философских, исторических, а также произведений других наук, среди которых пронизанные высокой духовностью такие шедевры, без полного восприятия которых как собственных ни одна нация сегодня не может быть признана мэтром высокой культуры. Не говоря ни о чем, разве много имеется у нас, на грузинском языке, полных сборников избранных авторов мира? Для того, чтобы в сегодняшней ситуации стать нацией, служа-

щей примером для подражания, необходимо творческое усвоение и восприятие как собственных всех тех произведений мировой культуры, которые отмечены печатью вечного огня, так как именно им под силу обессмертить все, чего они коснутся, человек ли это, культура или язык. Для высокого престижа грузинской культуры и языка необходимо иметь на родном языке все то значащее, что создавалось где бы то ни было или когда бы то ни было. В сфере культуры лишь этим и только таким образом мы можем обосноваться на самой надежной опоре из всех опор, на самих себя. Мы не должны довольствоваться сегодняшними достижениями и, если у какой-либо нации в силу численного превосходства есть десятикратное или двадцатикратное число квалифицированных переводчиков, чем и сохраняют завидный уровень в деле освоения мировой литературы, то, нам, тем более следует приложить десятикратный или двадцатикратный труд не только для того, чтобы утвердиться в сословии избранных наций, но и для того, чтобы стать для них примером. Необходимо зажечь огонь энтузиазма, подобный тому, какой зажгли наши великие предки древности Иоане, Эквтиме и Гиорги Мтацминдели десять веков тому назад, только этот огонь должен соответствовать глобальным масштабам современной сегодняшней культуры. Сейчас в Грузии есть возможность того, чтобы придать до сих пор невиданные масштабы развитию переводческой культуры, воспитанию высококвалифицированных переводчиков. Это для нас станет доступным лишь тогда и только в том случае, если мы заложим фундамент этого дела со школьного возраста, за что следует взяться нашим литераторам, специалистам иностранных языков и мастерам перевода. Усваиваемость языков юным поколением всеобща известна. Знаем и то, какое внимание уделено у нас созданию специализированных школ и школ-интернатов. Желательно и вполне целесообразно создать в Грузии специальную школу-интернат для воспитания будущих переводчиков. Такая школа нужна бо-

лее, чем музыкальная, физико-математическая и другие школы-интернаты. Клянусь солнцем великого мастера песен-песнопений и переводческого искусства Гиоргия Мтацминдели, что это так, и, если у меня не имеется его личного подтверждения, то я все-таки имею полное право в этих обоих его деяниях неповторимого мастерства, в качестве свидетеля, привести его труд и воспитательную деятельность. В такой школе должны быть организованы классы, изучающие языки народов древних или современных культур, и, где каждый ученик за период своей учебы, наряду с древним или современным языком, должен на высоком уровне освоить и грузинский язык для того, чтобы уже отсюда заложить фундамент его дальнейшей переводческой деятельности. Кроме европейских языков здесь должен изучаться древне-греческий, латинский, санскрит, староперсидский, еврейский, шумерский, арабский и все те древние современные языки, на которых когда-либо было создано что-нибудь значительное. И школа эта должна служить цели перевода всего этого на грузинский язык в будущем. Никому не следует думать, что юным трудно будет освоить древние языки. Разве дети не изъяснялись на тех языках, когда некогда процветали культуры уже исчезнувших людей? Язык ни одного народа никак не сложнее абстрактного языка математики, главное, чтоб учебники были составлены интересно. Не следует забывать и то, что перевод – лучший тренинг для оригинального литературного творчества, проверенное средство для усовершенствования и обогащения литературного языка. Организация такой школы-интерната, где будут учиться дети, подобранные по способностям, может принести большую пользу. Она подготовит фундамент для большего усовершенствования изучения иностранных языков и освоения искусства перевода в высших учебных заведениях, будет способствовать расширению и разнообразию переводческого дела в Грузии, более наглядно заявит, с какой силой действовал бесконечный свет вселенной в культурах разных народов. Это

глубоко следует осознать нашим деятелям культуры. Именно они должны склонить национальное руководство и начальство учебного образования к осуществлению этого дела. Только так можно в кратчайшие сроки заполнить вышеуказанный изъян и выйти на уровень переводческих достижений передовых европейских стран, приблизиться к числу английских, немецких, русских и французских переводов, и навсегда избавиться от духовной вассальности чьей бы-то ни было переводческой литературы, и это есть одно из условий для превращения Грузии в страну, достойную подражания. Но для этого и нам с самим собой следует иметь правильное направление, чем в данном случае является установление правильного взаимоотношения с грузинским языком, связанного с вопросом воспитания и учебы, и, опять-таки, входящего в компетенцию деятелей органов образования нашей культуры и литературы.

***

Для верной позиции и правильного подхода к грузинскому языку необходимо не только осознать, что он – бутовый камень нашей духовности, наш, нами созданный, издревле отражающий мысли и устремления грузинского народа, нашего достоинства, наглядный показатель нашей культуры и государственности, а также следует так восходить к корням грузинского языка и так воспринимать его и владеть им, что без особых теоретических рассуждений можно было легко убедиться в целостности этого языка, в его необычных достоинствах, а для нас – в его единственности и незаменимости. Еще и еще раз, грузинская школа должна насадить правильное отношение к грузинскому языку, обеспечить единое владение грузинским языком учащимися, окончивших школу. Лишь после этого грузинский язык войдет и обоснуется своими истинными достоинствами в нашем представлении, в господстве нашей эмоциональной и сознательной жизни.

И вовсе нет никакого оправдания тому факту, что до сих пор образцы грузинской литературы до и после девятнадцатого века преподаются ученикам в разном возрасте, чем с самого начала создают им иллюзию двух расчлененных друг от друга языков. В VIII классе юношество начинает изучение агиографической литературы. Но изучение изучению рознь. Ученики, не имея возможности вникать в слои сакральности языка, выносят разве только лишь содержание из предложенного им материала. Усваиванию новых слов не уделяется должное внимание. Их следует изучать с таким же усердием, с каким учат слова иностранного языка. Ни одно слово текста не должно оставаться непонятым. Не только непонятное и до того неизвестное каждое слово или чеканность словестного строя должны навсегда отпечататься в памяти учеников. Для этого надлежащим образом должна быть усовершенствована методика изучения и, соответственно, должен быть поднят квалификационный уровень педагогов. Ученик, окончивший школу, должен в совершенстве владеть букетом слов Сулхан-Саба Орбелиани (Это вовсе не означает, что мы имеем что-либо против словаря, составленного Абуладзе), который составил он не только для своего времени и узкого круга специалистов, но и для того, чтобы свободно нырять в любой текст грузинской литературы до девятнадцатого века. Иначе никак не удастся избежать формального отношения к словестности до девятнадцатого века, органически не сможем слиться с огромным материалом грузинской литературы. Зачем называть такой огромный период древним, а современный язык ограничивать лишь в пределах двух последних столетий? В связи с грузинским языком следует навсегда выкорчевать понятия древнего и современного. Грузинская литература едина и поэтому един и неразделим грузинский язык. Без глубинного усвоения единой грузинской литературы, мы никогда не воспримем тот божественный аромат, который вдохнули в грузинский язык мтацминдские богочеловеки и другие великие дея-

тели, и не коснется он самых затаенных уголков и наиболее сакральной части нашего существа, нашей души, и не превратится в краеугольный камень грузинской культуры, дабы эта культура и сама Грузия стали бессмертны.

Столько вреда не принесет враг сколько мы навредим сами, если отсечем грузинский язык, существующий до девятнадцатого века, и превратим его в мертвый язык; если не преодолеем тот искусственный барьер, который против нашей воли воздвигло историческое обстоятельство XIX века между до того существующим и впоследствии возникшим литературным грузинским, если не выкорчем последствия, возникшие в результате запрета в то время чиновниками русской империи преподавания грузинского языка в школах и ведения государственных дел на грузинском языке. Для передовых грузинских писателей и ученых этот барьер сегодня прорван, что и дает надежду на то, что цельность литературного грузинского языка станет всеобщим явлением. Нет, мы не случайно подчеркнули божественность того языка, который усовершенствован кропотливым трудом Гиорги и Эквтиме Мтацминдели.

Грузинская литература, подобно литературам армянского, русского, болгарского, средне- и североевропейского народов, главным образом, взошла на основе христианства. Если в пору идолопоклонства всего лишь некоторые народы имели письменность и литературу, то уже христианство и христианское богослужение обязывали любой народ создавать письменность и литературу, отражать в ней свою душевную жизнь. И не случайно то, что грузинские писатели выросли на основе христианства, несмотря на то, что грузинский язык древнее древнегреческого.

Грузинский язык – ровестник древнейших мертвых языков санскрита и шумерского, хотя сравнение мертвых и живых языков условно, так как мертвый язык, вроде мумии – организма, замурованного в янтаре, – не изменен и заморожен; в лоно же живого организма, по выражению Гераклита Эфесского, также

не войдешь дважды, как и в одну и ту же реку, так как воду, которая протекла минуту тому назад, заменила другая вода. Так и живой язык, что был вчера, сегодня его уже нет. Он находится в процессе непрерывного вечного созидания и не случайно, что в связи с грузинским упомянут шумерский язык. В науке есть гипотеза о родственности грузин с ныне не существующими шумерами. Высказано мнение, что одна из ветвей того народа, который пришел и поселился на Кавказе, дошла до междуречья и на плодородных землях Тигра и Евфрата заложила основу культуры шумеров. В связи с этим написано не одно историческое и языковедческое исследование, но в этот раз мы обратим внимание только на одно обстоятельство. Ведь не с луны прилетела легенда, предложенная первым грузинским летописцем Леонтием Мровели в «Картлис цховреба» («Летопись Грузии», которая является историческим сборником, составленным летописцами с древнейших времен. – Примеч. переводчика.) о том, как боролись отождествленные с конкретным народом Хаос, Картлос и братья ихние с царем шумеров, героем Небротом, и как потерпел он поражение. Думаем, что здесь дело касается не только такой войны, какую грузины вели с персидскими, арабскими, монгольскими и турецкими завоевателями, но и войны, с помощью которой кавказские народы освободились от духовно-идеологического влияния междуречья, наподобие того, как библейский Авраам освободился от духовной опеки того же Неброта, вышел из города шумеров Ур и положил начало семитским народам и их культурам. Все это означало избавление от тех духовных импульсов культуры шумеров, символом которых являлась «вавилонская башня» (в дальнейшем культура шумеров звалась вавилонской культурой), которая отжила свое время так, как, отрицая компоненты пространства и времени, мешала утверждению дня в будущем, а точнее – познанию Я. Она пробуждала старые атавистские способности, посредством которых люди пытались опять воссоединиться с небесным ми-

ром. Но любое стремление без познания Я – обречено. Вавилонский же вариант того времени такого устремления, тем более не назовешь высоким, так как в то время не существовало более высокой цели, чем развитие познания Я. Эта острота антагонизма между старым и новым в культуре шумеров четче всего отразилась в душевных переживаниях Гилгамеша и Энкиду. Их душевная линия являлась самой драматичной в культуре шумеров также, как и душевное направление Рамы, а в дальнейшем – Арджуны и его друзей в Индии, которые развивали познание дня и противостояли ночному атактивистскому познанию, основанному на так называемой слепорождаемости (Те народы, у которых не было познания дня и стремления к формированию индивидуальности в людях, предпочитают позволять навязывать себе чужое мнение и паразитический аморализм использования магических атактивистских способностей. Духовной основой седого прошлого самого того явления, которое продолжалось в течение многих веков между Эраном и Тураном, служил антагонизм между новым прогрессивным днем и атактивистским познанием. Классическим примером такого антагонизма в искусстве является опера Моцарта «Волшебная флейта, где ведущему к культуре человечества, носителю познания Я, мудрецу Зарастро, противопоставлена, замерзшая на познании ночи, препятствующая культуре, сила ночной королевы.) Символ вавилонской башни означал возвращение назад, инволюцию, опять возврат к рассовому сознанию, отказ от культуры, так как культуры народов созданы не в древности, отдельными расами, а возникли для того времени на основе нового, национального сознания. Бутовым камнем любой национальной культуры всегда служил родной язык.

В юности и молодости, на ступени восприятия и саморассуждения человечества, в людях превалировал низкий эгоизм, который мешал выработать общечеловеческие понятия и интересы, который разделял общество на малые и большие группы:

на семьи, фамилии, области, роды и нации. Представления и интересы человека на ступени восприятия и рассудительного мышления не отдалялись от родовых и национальных границ, хотя тогда так и должно было быть, так как силе, обеспечивающей социальную гармонию любви, сперва в пределах малых групп, семьях, фамилии и родины, следовало достичь стабилизации отношений (лишь позднее, на более высоком уровне сознания, когда разум вошел в свои права, а любовь перешагнула через границы кровного родства, стабилизация взаимоотношений и сфера интересов возросли до общечеловеческих масштабов). Чувства, стремления и мысли людей, собранные в такого рода объединениях, должны были сформироваться в определенные мировоззренческие, этические и эстетические зачатки и в виде конкретных форм, с помощью национальных языков, предстать в качестве основы национальных культур. Так что древний язык человечества, связанный с разрушением вавилонской башни, а точнее, с расовым сознанием и природными инстинктами, не смог бы в то время избежать забвения. Выражением этого длительного процесса должно быть формирование как наций, народов Кавказа с одной стороны, и семитских народов (Правильность этой мысли подтверждают имена потомков Картлоса: Мцхетос, Гардабос, Гачиос, Джавахос и так далее. Города, определяющие грузинскую культуру и государственную автономию, возникли именно после победы Картлоса и братьев его над Небротом) – с другой, что символизировано освобождением от междуречинского Неброта с одной стороны Хаоса, Картлоса, Бардоса и так далее, и с другой – библейского Авраама.

Несмотря на древность, грузинский язык, мифология и исторические сочинения других народов представляют нам точные и верные данные из истории и культуры Грузии. Не говоря ничего об индийцах и шумерах, греки и римляне, которые намного моложе грузин, раньше нас создали письменность,

благодаря чему им обязаны тем, что узнали кем или чем мы были в далеком прошлом. Грузинская письменность была создана лишь в третьем веке до нашей эры царем Парнавазом. Первые же образцы нашей художественной и исторической литературы появились, когда христианство уже глубоко пустило корни в Грузии. У грузин и без письменности, раньше греков, была высокая культура. Знаем и то, как большие культуры опережали создание письменности; знаем, что ни Манус свои законы, ни Моисей свои сакральные книги, ни Заратустра свою «Зенд-Авесту», ни Гомер свои поэмы не записывали. Они были записаны намного позже, когда у человечества за счет развития рассудительного мышления началось ослабление памяти. А до того Божественная мудрость, сакральные законы или огромные поэмы передавались из поколения в поколение. (В каждом человеке отражен пройденный человечеством путь. Чистое, незагруженное информацией сознание молодых характеризуется четкой памятью. Именно поэтому период молодости – это пора накопления памяти, информации. В возрасте, когда сознание человека начинает оперировать накопленной информацией, память ослабевает и за счет этого на первый план выступает мышление. И человечество в целом претерпело то же самое на пути собственной эволюции.). Известно, что Христос не написал ни единого слова. Когда что-то пишется, то оно принимает несколько законный вид, навсегда отделяется от вечного действия и течения развивающегося процесса, находящегося в постоянном изменении, который может быть назван вечным творческим кипением или безначальным словом. Лишь людям, включенным в поле всеобъемлющего и вечно действующего безначального слова, дано вновь оживить некогда написанное на папирусе или бумаге и воссоединить когда-то отделенное от источника вечного действия, так как способность такого синтеза дает именно благодать безначального слова. Бумага же, написанная для рутины, тот же склеп, который картинно изобра-

женные символы превращает в натурализм, а живые мысли – в демы, и посредством этих покойников, будто их очень уважает, борется со всем новым и живым, что проистекает из того же безначального слова. Вот это и является главной причиной консервации культур. Если бы мы намного раньше создали алфавит и письменность и в ее зеркале отразили историю поры язычества и культуру, то, возможно, не пришлось бы нам полностью исчерпать душевные силы, не вымер ли бы и приняли бы христианство, но избежать консервацию культуры нам бы никак не удалось. С нами случилось бы тоже самое, что произошло с Византией. Потеряли бы способность синтеза культур, исходящую из благодати безначального слова.

Некогда Греция создала самую блестящую языческую культуру, затем ее народ принял христианство, однако греки не смогли слить христианство с собственной языческой культурой, так как они настолько фундаментально отразили эту культуру в письменности и придали ей такую совершенную форму, что даже затормозили вышеуказанное дело спаривания, и им не хватило душевных сил до доведения его до конца, несмотря на то, что апостол Павел и Дионисий Ареопагский созданием афинской эзотерической школы заложили ему фундамент. Тогда как Рим, который не столько создал оригинальную (кроме римских законов) сколько лишь отразил греческую языческую культуру, сумел осуществить в пору ренессанса синтез спаривания душевных импульсов библейско-христианской и античной культур, слияния библейского духа и греческой формы, превращения в единое целое высшего этоса и эстетики. Отражению культуры не потребовалось духовных сил в такой грандиозной мере, в какой Греция затратила раньше при создании оригинальной культуры, и поэтому у Рима остался запас энергии для осуществления вышеуказанного синтеза. Спаривание христианства с платонизмом и аристотелизмом, выражение в искусстве библейских персонажей и сюжетов в виде прекрас-

ной человеческой формы, наглядно взывали к общему первоисточнику культуры этих двух потоков. Куда подевался тот антагонизм с каким римская официальность гоняла и казнила смертью первохристиан, скрывавшихся в катакомбах, и, наоборот, после объявления христианства религией государства, толпа, охваченная религиозным фанатизмом, разносила в пух и прах прекраснейшие образцы античного искусства, а официальность гнала деятелей языческой мудрости. Фома Аквинский, Альберт Великий, Алан Островитянин, Данте Алигьери, Леонардо Да Винчи, Микельанджело и Раффаэль в новую степень возвели дело Апостолов.

Грузинская литература, как было отмечено, выросла не в языческую, а в христианскую пору, благодаря чему духовные силы нашей культуры не иссякли. Несмотря на то, что в свое время Грузия претерпела животворящее влияние византийской православной культуры, она осуществила глубокий синтез христианско-библейской культуры не только с собственной, но и с античной и другими языческими культурами. Такой синтез видим в легенде Амирана в «Мудрости Балавара» – спаривание христианства с буддизмом, псевдодиониса – в трактате того же Петре Ибери, в «Килиле и Дамане» в переводе Сулхан-Саба – синтез христианства и восточной мудрости и так далее; тогда, как византийский император Алексей Комнин поддержал ортодоксально настроенных священников и категорически отказал двум ученым грекам Михаилу Пселлу и Иоанну Италу в возвышении культуры византийцев и уровня мышления спариванием христианства с платонизмом и аристотелизмом, что они усердно осуществляли в своих сочинениях. Приблизительно в то же время для грузинского народа Руставели осуществил для того времени более широкий, почти всеобъемлющий, синтез культур, причем для всех в доступной поэтической форме. Его «Витязь в барсовой шкуре» – это удивительный синтез глубоко-национальной, языческо-античной, первохристианской, хри-

стианско-православной, героико-христианской, древнеиндской (параллель со сюжетом «Рамаяны»), древнеперсидской (полночное солнце в «Бренд-Авесте») манекевельской и суфистской культур, преломленных в призме грузинского поэтического гения.

Творчество Руставели в согласии с точкой зрения и тех, кто считает, что культура ренессанса есть синтез вавилоно-христианской и только греческо-латинской языческих культур, и с мнением тех, кто видит в ренессансе синтез христианства и любой языческой культуры. Для такого всеобъемлющего синтеза наша культура созрела не так уж быстро и не для того прибыли в шестом веке великие асурийские Отцы в Грузию из Антиохийской пустыни по указанию Богородицы, как сообщает об этом биограф достойного Отца, Шио Мгвимели, что бы лишь пристали они где-то в грузинских скалах-ухабах. Эти люди, обладающие необычной внутренней силой и способностями, кроме того, что взяли под моральный контроль королевский двор, светские круги и изгнали чуждое – напор персидской языческой идеологии, дали импульс сильному росту монастырской жизни в Грузии, что для тех времен являлось главнейшим средством развития культуры. Из Зедазени, Шиомгвиме и Давид Гареджи началось у нас то движение, которое во времена деятельности Серапиона Зарзмели, Григола Ханцтели, Сабы Ишхнели и других деятелей зополонила пустошами южную Грузию, а затем и за пределами Грузии, в Греции, Иерусалиме и даже в Болгарии, расправила крылья, достигнув своей вершины, опять-таки в Грузии, основанием Гелатской и Икалтойской академий. Как отмечает Рудольф Штайнер в одном из циклов своих лекций, жители восточных христианских монастырей владели значительно глубокой эзотерической мудростью, нежели их европейские собратья. Эта мудрость в несколько завуалированной, аллегорической форме представлена в грузинской литературе и церковной живописи, чтение которой уже начато и ясно, что наступит пора ее

полной расшифровки. Эзотерическая мудрость, скрытая в восточных монастырях, далеко уходит от узкого и ортодоксального понятия христианства, а действия достойных наставников этих монастырей – за пределы одной эпохи. Все это, в первую очередь, следует сказать о тринадцати асурийских Отцах.

Сегодня, когда мы стоим у могил Иоана Зедазтели, Давида Гареджели, Шио Мгвимели и других из их сословия, не следует забывать, что начатое ими дело подготовило фундамент морального уровня Грузии Давида Агмашенебели и Тamar; не следует забывать, что могущество Грузии того времени есть результат не только исторического обстоятельства, но и результат морального уровня Давида и Тamar. И вовсе не случайно то, что при царях, вооруженных высшей нравственностью, Грузия достигла вершины своего могущества. Такая нравственность являла собой концентрацию трезвости и мощь желания того фундамента, который в тяжелейших условиях невозможное превратил в возможное. И это произошло не без морального огня, зажженного в Зедазени, Шиомгвиме и Давид Гареджи. Без этого духовного огня не был бы ни грузинский язык, ни «Гаре Сджани» Эпрема Мцири и Иоане Петрици, ни наши исторические писатели, ни наша замечательная грузинская архитектура, живопись и песнопения.

Блестящую литературную эпоху Руставели невозможно представить без Гиорги и Эквтиме Мтацминдели, а также без творчества других великих Отцов, в руках которых грузинский язык принял классический, заверченный вид (вспомним переводы Евангелий и молитвенников – замечательные оригинальные произведения). Они короной высшей нравственности и человеколюбия короновали грузинский язык, пропитали его поэзией несокрушимой веры и тот, кто почувствует твердость и жар этого языка, нельзя, чтоб раз и навсегда не проникся им, не превратил его в неразделимую часть своего сердца, сознания, достоинства и собственного Я, не встал на защиту его чистоты и

прав, если кто-либо вздумает предпринять что-нибудь. Поэтому каждый грузин должен знать цену тому кладу, который для него накопили его предки, и чтобы владеть им – следует трудиться. Те кто владеют и благословенны благодатью этого языка, им надлежит подготовить мнение для более совершенного изучения грузинского языка в школах. Литературу до девятнадцатого века ученики должны изучать не так, словно горячка, которую следует перенести, а уже со второго или третьего класса, должны изучать ее параллельно с новой литературой. В младших классах надо сперва начать с преподавания малыми объемами и с каждым годом увеличивать. И материал надо подобрать лучше. Естественно, рановато преподавать в младших классах агиографические произведения, описывающие жизнь великомучеников, хотя ряд отрывков из «Картлис цховреба» бесспорно пригодится в качестве учебного материала, особенно эпизоды, описывающие такие древности, как случай Иотама Зедгенидзе, Цотне Дадиани, Шанше Ксанского Эристави, Сачино Бараташвили, священника Теодоре, отдельные места из сочинений историков Вахтанга Горгаслана и Тamar, легенда о Картлосе и его детях и так далее. Вообще-то не только желательно, а, думаю, и обязательно, чтобы уже в старших классах ученики почти полностью изучили «Картлис цховреба».

«Картлис цховреба» не только историческое, но и истинно литературное произведение, и несет в себе самые высокие свойства грузинского языка до девятнадцатого века. Пусть никто не спорит о том, что этот материал сложен и для учеников трудно усваиваем. Мы хорошо знаем, что великий грузинский писатель, Константине Гамсахурдиа, в двадцатилетнем возрасте читал историка Тamar и невозможно допустить, что этот факт не сыграл одну из главных ролей в формировании грузинского языка и его позиции в истории. Ведь агиографические произведения тоже – история или отдельный эпизод жизни определенной личности, и, что может быть более притягательным для

подростка, чем представленная на художественном уровне история, где жизнь и деятельность наиболее значительных и почитаемых индивидов описана более пространно и детально, чем героев агиографических произведений? И пусть никто не сочтет это причиной перегрузки учебного материала. «Картлис цховреба» вовсе не является материалом, который следует куда-то втыкать: его утверждение в школьной программе можно только пересмотром этой программы. Сколько намного низшего качества произведений проходили мы в школе? Разве прибавилось нам что-нибудь от кривляния Микиртум Каспарычей и Соломон Исакичей? (герои произведений грузинских писателей Гиорги Эристави и Лавренти Ардазиани, соответственно. – Примеч. переводчика). Разве не хватило бы одного произведения Эгнате Ниношвили для того, чтобы узнать о положении гурийского крестьянства во времена царской России? Разве удовлетворяет современным требованиям художественный уровень его произведений? Возможно, тогда сказали бы: обязательно следует отметить выход третьего слоя общества на жизненном поприще также, как и любой нюанс социального антагонизма, и поэтому обязательно изучение произведений, созданных на эту тему. Тогда, как же быть с тем, что движение буржуазного слоя не имело таких масштабов в Грузии, как например, во Франции и Англии, и оно не породило великих людей и не было оно отмечено художественными произведениями на эту тему и того уровня, что создали Бальзак, Диккенс, Золя, Мольер, Бомарше и другие? Илья Чавчавадзе и Давид Клдиашвили описали униженное княжество, но не общенациональные типы представителей буржуазии.

Великие представители грузинских писателей иначе выразили свое отношение к деятельности буржуазии. Илья Чавчавадзе счел целесообразным открыть княжеско-дворянский банк для того, чтобы наследственные земли бездельников князей и дворян не перешли в руки торговцев негрузинской наци-

ональности. Тот же дух выразил Важа Пшавела в поэме «Хаос и Картлос», показав в ней национальные характеры. Полным антиподом бальзаковского Гобсека являлся богатейший представитель в то время малочисленной буржуазии, Давид Сараджишвили, настоящее олицетворение Муразова из «Мертвых душ» Гоголя на грузинской почве, который для развития родной культуры все свое богатство оставил в наследство грузинскому народу, и, которому ничуть ни меньше, чем Илье Чавчавадзе, мы должны быть благодарны за ее возрождение. Одним словом, о деяниях этого класса в Грузии ничего такого не написано, что хоть чуть-чуть могло бы перевесить ценность «Картлис цховреба», ценность как с художественной, так и с идейной точки зрения. Об этом даже и ребенок догадается. Да, пусть осудит меня любой достойный исследователь глубин грузинской культуры, да, пусть проклянет меня покровитель духа грузинской нации, если это не так.

В кровь окунутым пером ряд эпизодов, написанных летописцами с поэтическим пылом в духе Гомера, и летопись Картли с пластами эпического вопля есть исповедь, сожаление и оправдание грузинской нации перед Богом и народами мира. Несоизмерима творческая сила этого художественного документа по своему значению и назначению после «Витязя в барсовой шкуре», с ней не сравнится ни одна грузинская книга. Даже, если втрое уменьшить материал, оказавшийся между Руставели и Сулхан-Саба Орбелиани, в ущерб произведений девятнадцатого и двадцатого столетий, «Картлис цховреба», ее наиболее значимая часть, все равно должна войти в учебную программу грузинских школ. Необходимо, чтоб составители школьных программ руководствовались художественной ценностью и нравственными критериями произведений, но не по заранее заданной схеме социального развития общества (для социального развития общества в школах предназначен совсем другой предмет). Неприлично устремление к какому-либо механическому заполнению этой

схемы и подлаживание под нее художественной литературы. Необходимо, чтоб подросткам, в первую очередь, лучше подать неувядающей ценности произведения, которые созданы грузинской нацией от первого написания пером по сей день. И должны они исходить из художественной литературы, а не из специфики истории общества, так как только высокохудожественным произведениям под силу выработать тонкий вкус у подростков. Между грузинским языком времен Цуртавели и современным не так уж велико различие, если подходить к литературному языку в категориях древнего и современного. По сравнению с другими языками у нас с этой точки зрения – большая привилегия.

Крепость грузинского языка – в его неделимости и единстве. Обязательно, чтоб правильно подобранная учебная программа и усовершенствованная методика обучения выполнили безотлагательное дело: что практически единый грузинский язык превратит в собственность всей грузинской нации и не уступит смерти ни одну часть грузинского языка, ни одно сочленение. Усвоение единого грузинского языка вовсе не означает сегодня беседовать языком Цуртавели, Сабанидзе и Мерчуле. Дома или в кругу друзей можно говорить сладким имеретинским, мергельским, насыщенным юмором гибким гурийским, жилистым картл-кахетинским, спокойным рачинским или чеканным, как медь пшав-хевсурским говором. Но овладение словесным арсеналом, который обеспечивает владением единым грузинским литературным языком – первоочередная обязанность любого грузина. Только такая медь и камнестроение грузинского языка может обеспечить могущество нашего национального Я. Только правильному отношению к грузинскому языку под силу подготовка сильных и надежных предводителей для превращения Грузии в нацию, достойную подражания.

Ангарск, 1984 г.

Перевела Кетеван Джинориа

Апрель, 1996 г.

Гурам Тевзадзе

**«КОГДА ДЕСЯТЬ ЗАПОВЕДЕЙ ОБЪЕДИНЯТСЯ
В ОДНУ ЗАПОВЕДЬ...»**

Первыми весь свет о Рождестве Христова оповестили планеты. Звезда Вифлеема вовсе не трансцендентальна. В течение многих веков астрономы исследовали ее происхождение; существует много версий. Достойны внимания исследования Кеплера и Хьюза. Кеплер считал, что звезда Вифлеема – слияние Рыб в Созвездии Юпитера и Сатурна. Это очень редкое, но существующее астрономическое явление. Он предполагал, что оно действительно могло иметь сияние звезды, за которой шли волхвы в Новом Завете от Матфея.

Исследовав вавилонские астрономические и астрологические архивы, Хьюз заключил, что в год Рождества Христова действительно произошли поразительные явления в космосе: «соединение» Юпитера и Сатурна – необычное свечение. Это явление повторилось трижды: первый раз – весной, второй раз – осенью над Дамаском и третий раз – в декабре звезда появилась на небе Вифлеема. Восточные звездочеты приняли это необычное свечение как явление Нового Мессии, царя Иудеев, и преподнесли новорожденному Иисусу соответствующий подарок... Даже сам подарок указывает на расположение планет: золото – Юпитер, смирна – Сатурн, мудрость; ладан – Меркурий, долголетие. По расчетам одного из астрономов, на небе должен был быть и Меркурий, но его нейтрализовала яркость Солнца. Думают, что после царя Соломона на небе таких явлений больше не происходило.

То есть планеты свое отношене к Рождеству Христова выразили необычным поведением на небосклоне.

Проект «Рождества Христова и Воскресения в эго человека» Господь осуществил в единстве со всей Вселенной.

Известно, что усилитель положительной энергии живой клетки – солнечный луч, солнечный поток, – жизненная энергия Вселенной, – позитивная энергия... В день распятия Христа луч света не коснулся Земли... Почему? Более того, в 6 часов наступила кромешная тьма... В девятом часу распятый публичным правосудием Христос обратился к Отцу: «Боже Мой, Боже Мой! Для чего ты меня оставил?» Христос попросил Господа сократить время мучений... Спустя некоторое время Он опять воззвал громко и скончался... Нам не известен случай измерения психической энергии, но естественно предположить наличие огромной мощности. Представим позитивную энергию Эгоса Христа. По тибетской традиции: «Он посредством собственного мощного поля оказывал воздействие на отрицательные силы, которые и есть смерть и характерны для заболеваний. Он сам освобождал душу и тело человека от отрицательного поля, – Он воздействовал на метаболизм и оздоравливал тело... Христос, оказывая помощь людям, использовал одну из мощнейших сил душевной доброты – сострадание» говорят Ламы. Какой мощности был бы усиленный солнцем жизненный заряд, к которому также и качественно стремилась его душа; о чем речь, намного дольше затянулась бы его пытка... Поэтому и предусмотрел Бог модуляцию света... Тьма негативными волнами перекрыла жизненную энергию и ускорила смерть... Когда аримафеец просит у Пилата труп Иисуса, он удивлен, что Христос так быстро умер.

Иисус – Сын Бога, полноценная душа, в которой сконцентрирована была вся мудрость мира, – добровольно пошел на инволюцию во имя эволюции материальных мыслеформ (людей). Он провел совершенно новый энергоканал – прямую связь с господством Бога без какого-либо жертвоприношения. До того эта связь была импульсивного характера. Несмотря на

многообразии древнейших преданий, все равно можно сказать, что высвобожденные из физического тела души – волновые мыслеформы – массивно попадали в астральный мир или в параллельное измерение, и там происходила их концентрация. Только редкое исключение могло перейти в Высший Мир...

Что за энергоканал был это, как произошла его первопробка?

В одном из монастырей Иерусалима хранится гвоздь длиной в 7,5 см; согласно христианской традиции это один из тех гвоздей, которыми распяли Христа. Ученые затрудняются сказать решающее слово по поводу его происхождения, хотя и приурочивают его возраст к периоду распятия. Главным все же является заключение итальянского биохимика: у гвоздя имеется несколько значительных излучений, которые отличаются от лучей, известных в солнечной системе, – они не известны. Ученые говорят, что гвоздь попал на фон сильного и странного излучения. В противном случае невозможно представить, как могло до сих пор сохраниться фиксируемое излучение.

Допустим, что это тот гвоздь, который использовали римляне во время распятия. Кроме большой святости, у него есть еще одно свойство – излучение... Также излучает и Туринская плащаница Христа. В год несколько раз меняется ее биографическое происхождение, хотя многие ученые указывают на странное излучение савана. Допустим, что негативное изображение плащаницы действительно – изображение Христа, равно, как и гвоздь – с распятия, – обе эти вещи объединяет излучение, которое они получили на поле сильного облучения... Каким могло быть излучение или, под прессом, какой силы они должны были оказаться, что, приобретенные тогда свойства, дошли до наших дней.

Бог для физиков – «фундаментальная реальность»... Этот уровень «реальности» не содержит ничего материального. Речь идет о том, что называют полями, не обладающими ни субстан-

цией, ни энергией. Это нечто такое, субстратом чего является информация, бесконечное множество информации... Еще проще: первоначально есть видимая материя, затем – волны, энергия, еще глубже – поля... Направление эволюционное: от простого к сложному... Волновая, душевная субстанция организма сильнее, чем материальный мир. Существуют электромагнитные волны – энергии, которые мгновенно распространяются в любой точке. Создана сверхчувствительная аппаратура, которая регистрирует их движение. Зафиксированы, назовем их «существа + энергия» и «существа – энергия»; физики думают о существовании добра и зла.

Сегодня для ученых почти аксиома, что искривленное пространство, запертое в гравитационном коллапсе, создает так называемую сферу «Шварцшильда» или «черную дыру»... Также открыли, что нейтронное излучение Солнца в три раза меньше вычисленного. Куда исчезает энергия или излучение, неизвестно. Физики говорят, излучение меняет вид, переходит в другое состояние и поэтому зафиксировать его невозможно. Зато открыли так называемые «таинственные нейтроны» или «атомы» черного излучения. Лучи «черного солнца» день и ночь движутся по нашей планете. Мы их не чувствуем, но они облучают нас... То есть мы можем предположить, что рядом с нами сосуществуют «+» и «-» энергии света и тьмы... Если же они существуют, то и силам тьмы наверняка был известен проект грандиозного значения, осуществляемый Божьей волей на нашей планете. Естественно, эти силы обязательно оказали бы сопротивление, дабы завалить реализацию проекта. Поэтому стохастичность проекта была исключена постольку, поскольку исключена была сама итерация. К тому же материальные мысленные формы (люди) не узнали сына Бога, в котором был сконцентрирован весь информационный фонд Вселенной, и предпочли тьму – Бараббу.

Получается, что энергии тьмы тоже готовились к борьбе.

Иисуса уложили в гробницу, высеченную в скале, на дверь навалили каменную глыбу, замуровали и приставили охрану.

... Приближалось светлое Воскресение Христа...

... В истории Вселенной готовилась энергетическая борьба между добром и злом, между светом и тьмой.

Происхождение кометы Галлея учеными не разгадано. Ее разумное поведение, хотя бы относительно Солнца, озадачивает исследователей «NASA»: не является ли она созданным Всевышним терморегуляторным аппаратом, на который, кстати, она очень смахивает, то есть наука допустила искусственность Галлеи. Мы также допустим, что Всесильный Разум для реализации проекта и защиты энергоканала создал оптико-слайдовый детектор-концентратор световых энергий с перерабатывающим фильтром, с помощью которого должны были нейтрализоваться лучи тьмы...

Каким мог быть этот фильтр, откуда мог он брать начало? Думаю, только и только из глаз. Глаз на земле самый усовершенствованный прибор, подобный которому не существует. Устройство глаза настолько сложное, что наука до сих пор не разобралась в тайнах его функционирования. Он – неопознанный орган, как и мозг; человеку трудно к нему «приблизиться» – ни один орган так сложно не связан с мозгом, как глаз... Аристотель говорил: глаз потому видит свет, что в нем самом есть свет... к тому же глаз отражает мир...

Параллельно с эволюцией мира на каждом этапе информационная система совершенствует структуры переработки. Получение информации в эволюционном плане происходит посредством детекторов трех типов, размещенных на глазном дне человека и имеющих собственные диапазоны восприятия световых волн, что, в целом, дает полную гамму многообразия всех цветов мира. Установлено также, что наличие более трех детекторов совершенно излишне и противоречит принципу максимума информации, и не допускается Всевышним... На этапе фор-

мирования человека величайшим достижением биологической эволюции может быть принята трехдетекторная модель, вполне достаточная не только для механизма зрения, но и для каждого параметра любого механизма.

Тут же вспомним третий глаз Будды. Из области его лба исходил луч света. Это был эффект превращения психической энергии в световую. То есть третий глаз – генератор и вовсе не является фантазией. Аналогичен этому явлению телекинез, во время которого посредством психической энергии можно переместить стакан на столе; здесь психическая энергия превращается в механическую. Естественно предположить, что для полного совершенства проекта Бога, именно качественно слитый вариант глаза Будды и человека, – «построили» грандиозный глаз, – слайдовый коцентратор световой энергии с трехдетекторным перерабатывающим фильтром – назначением которого была первопробка нежнейшего энергетического канала, который прошел бы волновые слои, параллельные измерения и соединил бы человека со Всевышним. При этом укрепил бы этот канал на неизмеримое время... В детекторе №1 у энергии Солнца отобрали тепло; в №2 отфильтрованная энергия слилась с потоками нежнейшего, пришедшего с более высоких уровней света, и других энергий (веры, сочувствия, верности); собравшиеся в детекторе №3 энергии отфильтровались и превратились в чистейшую энергию любви, которая является основой Вселенной, – Бога. Энергия любви аккумулируется в глазном зрачке. Здесь еще раз вспомним испускающий поток лучей глаз Будды. Аналогично должно было произойти и слияние энергетически преобразованного физического тела Христа с энергиями высших вибраций. Накопленная в зрачке глаза энергия любви – оптически необычно светящийся поток лучей – осуществил энерготрансмиссию белковых структур...

Трудно сказать, сколько времени потребовалось необычному потоку любви проникнуть на землю; в этом случае время – потустороннее... В течение всего этого времени сконцен-

трированные «черным солнцем» отрицательные энергии также готовились к борьбе, направляясь к гробнице Христа. План их был такой: в гробнице следовало создать настолько сильное отрицательное поле, что оно смогло нейтрализовать лучи любви... Позиция сил тьмы была несколько сомнительна: им необходимо было не уничтожить тело Христа, а наоборот, следовало сохранить для убеждения людей в том, что Христос не Воскрес, что Иисус – не сын Бога... Именно для того, чтоб не разрушилась гробница, точность испускаемой энергии должна была быть дозировано сохраненной.

...На несколько минут раньше, по нашему времени, яркий, молнеобразный луч любви ворвался в гробницу, объял тело Христа, завернутое в плащаницу, и мгновенно началась трансмиссия... Силы тьмы ворвались снизу и попытались вызвать флуктуацию явления. Столкнулись противоположные заряды. Возникла сильная вихревая зона. Пересеклись противоположные лучи света, произошла аттракция... Представители тьмы не предусмотрели, что сын Бога, первый и единственный среди людей, настолько чист, что мог телом перейти на энергетическо-волновой уровень (после астрального процесса мы переходим на волновой уровень) нежнейшей энергоструктурой, и при этом сохранить видимую структуру (тело), которую филигранно изъял яркий свет из плащаницы. Из гробницы молнеобразно вырвался озаренный силуэт Христа...

Раны, следы ударов, избияния и публичного насилия аттракцией отрицательного поля негативно отразились на плащанице. Отпечаток возник в результате двойного процесса трансмутации, при непосредственном прикосновении к телу, что и определило контуры. Именно негативное изображение на плащанице стало необъяснимой тайной для поколений.

Злые силы потерпели фиаско... Их действия способствовали отпечатаванию негатива на плащанице, что подтверждает существование Бога-человека, Иисуса Христа.

Борьба противоположных энергий вызвала землетрясение, подземный толчок отвалил каменную глыбу.

Осуществился проект Господа, Христос первый проложил тот энергетический канал между людьми и Всевышним, который называется душевной любовью.

Земная, Христианская вера, укрепляет этот канал; без нее и Христос превратился бы в один из мифов мира.

Разве не чудо Господне то, что поверили, просто знаем, сердцем чувствуем, что Христос – сын Бога... Никогда не видел такую бесприютность, – лицо человека, похожее на пустыню, – это Христос Лаггерквиста, но очень близкий мне своей внешностью...

Христа не уместишь только в Христианские рамки, в нем заложена идея Земной жизни Вселенной. Он был во все Времена, во всех религиях. Он был и будет, пока существует Вселенная.

Что касается облучения...

Вокруг гробницы действительно было необычное облучение, которое до сих пор излучают гвоздь, плащаница и окрестности гробницы... Когда тело Христа из белковых структур (Видимо автор подразумевает структуры материи, из которой состоит тело человека на Земле. – Примеч. переводчика.) переходило на энергетические уровни, вокруг гробницы возникла громадная энергия, намного превышающая, необходимую для процесса трансмиссии энергию. Такое увеличение дозы произошло из-за зондирования энергий тьмы. Позитивная энергия, оставшаяся после блестящего Воскресения Христа, нейтрализовав минусовое поле, проникла в земную кору. Именно это спасло и гробницу, и плащаницу... А вокруг гробницы появился сильный энергетический фон, который неизменно «подпитывается» из космоса. Он то увеличивается, то уменьшается, так как всегда окружен энергиями тьмы...

Но как только начинается Великий Пост, усиливается вера людей, поток энергии веры проходит через концентратор гла-

за и из космоса яркие лучи любви фокусируются на гробнице. В день празднования Православными блестящего Воскресения загорается огонь голубинового цвета, который ничего не жжет и является ни чем иным, как любовью Всевышнего к людям...

Говорят, огонь будет появляться до тех пор, пока хотя бы один Православный будет на Земле...

Иисус Христос – сын Неба и Земли... Когда он откроется в сердце и сознании, десять заповедей объединятся в одну заповедь – это и есть любовь...

И тайна Воскресения Христа просто – любовь и больше ничего...

На картине Иракли Парджиани, написанной в белых тонах, распятый Христос истекает белой кровью... Причем пульсирует она, как красная... Правильно отметил кровь Христа белой, – она есть освобождение, идея освобождения людей, Божий луч... То есть доброта облечет Землю. Красный – ловушка, цвет греха Каина, – люди подчинились насилию и смерти... А до того – Адам – Времени. Кандински говорит – черный – это цвет смерти, но Парджиани более убедителен – красный – это цвет греха Каина, цвет смерти... Знаешь, почему движется эта белая кровь? Исходит из сущности Парджиани... Эта работа – психокинез. Писал он ее в необычном состоянии, – его организм – тело, кровь, сердце, нервные центры – в процессе деятельности работали с высокой частотой. Парджиани не работает только кистью, он «приобрел» еще другую, отличную от нас энергию, которая идет свыше... Так сказать «прорубил окно» в «Вечный рай».

Проекция его души попала в этот рисунок, словно прочувствовал распятие... В это время его даже физическая боль не интересовала: такое движение крови Христа, просто, не получается... И обмен веществ был бы у него низким. Парджиани раскрыл сердце, а «для открытого сердца нет границ любви, через которое идет Благословение»... Поэтому и не исполнен рисунок только на уровне размышлений. Видно, увидел он невидимое;

иначе, как ни старайся, как ни вдавайся вглубь, никогда не вникнешь, пока «нечто» необъяснимое не откроется в тебе. Иначе в творчестве останется все на теоретическом уровне. Сегодня крепко налегают на библейские темы, в том числе и церковь, но сразу же почувствуешь, что – поза, часто – агрессивная поза...

Субъект всегда видит то, что заложен в его психику, или то, что он хочет видеть, или то, что он ищет. При этом, в одном и том же объекте разные субъекты, в зависимости от собственных представлений, видят совершенно разные явления и интерпретации.

Качающаяся керосиновая лампа висела во всех семьях, но только Галилей увидел, опознал заложенный в ней смысл и положил в основу открытия закона физики. Герцог Роанез каждый день бросал игральные кости, но его вопрос Паскалю по поводу выигрыша костями, привел Паскаля к написанию «Теории вероятности». Все купаемся в ванне, но закон удельного веса открыл Архимед... То есть получается, что хотим увидеть и найти только то, что находим, остальное же «увидеть, познать, услышать» не можем... Видимый мир часто для нас невидим... То есть и видимое – невидимо... Но многие избранники увидели невидимое. Для 35-летнего Моцарта потустороннее восприятие жизни стало настолько острым, что реквиемом он приблизил смерть и тайну своего существования разрешил в последние минуты, когда своим лучшим другом назвал смерть... 43-летний Скрябин своим друзьям, восторженным его последним произведением, сказал: «Такую музыку могу создавать только тогда, когда со мною смерть... Смерть и любовь...» При этом удивлялся: «Почему люди боятся смерти, только она может помочь найти смысл жизни и вывести из беспредела пространства и времени...» Блок писал стихи после приближения бликов сиреневых лучей... Стивенсон и Жюль Верн точно описали развитие мира... Лермонтову настолько четко представился его предок, что даже нарисовал его и сказал: «Я не являюсь по-

томком испанского герцога Лерма, мой предок – шотландский Лермонт...» Юнг описал тот мир... Галактион, алхимик поэзии, музыка которого удивила б и Моцарта, видел не наши сны. Сведенборг, Кант, Шекспир, Эдгар По, Борхес, Эйнштейн, Кальвино, Пушкин... и еще многие. Почти у всех «асов» было «право» видеть невидимое. Думаю, это «право» – Благодать, искра Божья... Пифагор сумел услышать звуковое вращение сферы. И Шекспир говорит в «Венецианце»: «Такой орбиты, хотя бы маленькой, нет нигде, где б не пели ангельскими голосами»... Хотя бы рядом с нами, Отец Габриель... (Отец Габриель за свою верность Богу коммунистами был объявлен юродивым. После кончины, в 1995 году, его похоронили во дворе церкви Преображения в г. Мцхета. На чудодейственную могилу святого ходят исцеляться верующие. – Примеч. переводчика.).

Все, кто сыграли большую роль в истории эволюции разума человечества, будь-то большие поэты, большие реформаторы, большие творцы искусства, большие мыслители, – разве можно представить их без глубокого внутреннего видения и большой интуиции? Они поразили материалистическую мысль, мировой скептицизм... Мы же не видим того, что лежит у нас под носом, и их не хотим выслушать... Мы боимся нашей немощи и забываем, что страх – рабство зла. Если не видим, то хотя бы отрицать не будем... Отрицание – наш враг. Христос никогда не отрицал...

Христос Парджиани именно тот, которого публичное правосудие распяло на кресте и избрало Бараббу... Ведь уловил Тенгиз Мирзашвили тайну скромности грузинской души. И опять Парджиани этой работой полностью редуцирует тайну распятия...

Сегодня, хотя и редко, но пока еще бывают, такие светлые люди сильной души, как например Парджиани, которые настолько тянутся к Богу, что добровольно идут на жертвоприношение... Потому и отказался он от лекарств, от лечения... Это такая работа, здесь каждая деталь имеет значение. Хотя бы то, как затягивает зрителя увидеть невидимое, постепенно готовит

его психику. Издали эта работа – невзрачная, поверхностная, холст белого цвета с черноватыми пятнами. Приближаешься и – «шок» – распятие Христа, опять – «шок» – заряженная огромной мысленной пульсацией белая кровь... Еще «шок» – усиливаются белыми обертонами рисованные пространства, пространство в пространстве и т. д. «Всепрощающее пространство» Галактиона, интерференция белого, рефракция белого вглубь... Теория струн... Пространство, опять пространство... Частоты белого усиливаются и в глубине – свет голубиного цвета! То есть Родина Парджиани там.

Мозг человека трехмерен: 1. чувственное восприятие – конкретная картина; 2. Изображение – связь конкретных явлений; 3. объединение явлений в инвариантных понятиях: дерево – инвариант дуба и т. д.

Место отражения явления №3 – левое полушарие мозга.

А №1 отражается в правом полушарии мозга, при этом среди ученых правое полушарие известно как древнейшее, архаическое хранилище переработки информации. Установлено: что левое полушарие мозга работает в течение целого дня, строит планы, раскладывает информации. Ночью же «засыпает», – именно тогда и активизируется правая половина мозга и начинает активно жить... Говорят, сон – репетиция смерти... Сверхчувствительная аппаратура указывает на то, что в правой половине мозга хранится «гнездо» клеток, «раскрытие» которого дает возможность «прокрутить» жизнь человека от рождения до смерти... Можно сказать, там заложена судьба человека (исследование жизни замечательных людей приблизило науку к мысли о неизбежности судьбы)... Но, если все запрограммировано и заранее известно, то каков смысл нашего бытия, чего «суетимся»? Душевный путь, душевный выбор – не запрограммирован... Душа – свободна... Бог знал, что сделал бы Петр в определенное время и в определенном положении, но Он его действия не «провоцировал»... Всевышний также не уничтожил

Люцифера, называемого Светозарным, а отпустил свободно, изменив ему только имя... Почему забываем мы про сердце, где, по убеждению индейцев, хранится то, что не подвержено смерти? Между прочим, кардиологи уже смело говорят о том, что и индейцы. Поэтому и попросил Мудрый Соломон Бога дать ему разумное сердце.

Физики тоже приблизились к этой мысли, что нравственные категории сами в себе – пока в непонятном виде, но несут жизненный заряд, причем зафиксированы «существа с «+» и «-» энергиями», которые, по мнению физиков, указывают на существование добра и зла. При этом вспомним, какое во Вселенной имеет значение число 3, то есть между добром и злом должно быть среднее. Так как, когда на людях испробовали сверхчувствительную аппаратуру, то получили невероятное: чем способнее и более развит человек, тем больше фиксируется вокруг него «+» и «-», зафиксированы разные случаи. Главное: механическая душа, обыватель, филистер – в вакууме, вокруг него ничего не измеряется – так, кое-где... На уровне гипотезы отмечают, что механическая душа действительно «спокойно» живет, она ни Богу, ни злему не нужна, она после преобразования просто «стирается». Может именно о них и говорит Апостол Павел: «Не все мы умрем, но все мы изменимся».

Понравилось письмо Зазы Пиралишвили «Иеронимус Босх. Поклон Волхвов» в «Арили». Прекрасно пишет о филистерах: «Переступив порог Ада, Данте оказался в крошечной тьме. Тьму пронзал многоголосый стон. По определению спутника Данте, – это души ничтожеств. Они не числятся ни мертвыми, ни живыми. И земное существование, и Ад для них равно заглушены, они равно удалены и от милости, и от возможностей Страшного Суда. Это души безразличных, которые ничем не проявили себя за всю свою жизнь, и все это время были погружены в хорошо рассчитанную стихию посредственности. Для них даже «сладость адских мук» (Томас Манн) оказалась заглушен-

ной. Нам не нужны люди, творчество которых не что иное, как возврат в индивидуальное время, – говорит черный Кесперлин Адриану Лавверкюну в «Докторе Фаустусе» Томаса Манна. – Нам нужны только экстравагантные персоны, Сам Ад есть нечто иное, как возможность выбора экстравагантных персон между крайней жарой и крайним холодом. Это местопребывание тех, которые не терпят посредственности и уже при жизни стремятся к крайностям. И не так-то просто попасть в Ад. Уж давно там не было б места, если б впускали туда каждого прохожего, тем более таких, которые не служат верно злу и, на всякий случай, ему изменяют. В первую очередь, их страшат собственные страсти, и, будь-то благочестивые или злейшие устремления, превращают их в бесцветные записи записной книжки.

Поэтому и прячет в себе филистерство больше тьмы, чем зла. Оно – абсолютное зло и абсолютная тьма...»

Получается, что две нравственные категории, «+» и «-» классификации, – четко выражены во Вселенной и на волновом уровне. Третья категория людей, которая, вроде Пилата, на всем умывает руки, и суетится в собственном эго, на волновом уровне не фиксируется, то есть и там, и здесь не фиксируется, то есть и там, и здесь «не существует»... В Дзен-Буддизме заложена такая мудрость: после удара проясняется разум... Наверно подразумеваются люди, которым Гиорги Леонидзе дал «пощечину», но ничем не помог им... Апокалипсис души с них и начинается. Опасен не голый хлеб и не пустой карман, опасны пустые души, обкраденные, которых ничто не волнует, кроме собственного эго, кроме личной собственности... Даже слышу их хихиканье...

Вообще-то у души есть выбор пути... Разве Парджиани не сам выбрал свой путь, когда отказался от лечения? Что нужно было для излечения от этой болезни... Против нее нет никакой проблемы в медицине. Но он добровольно ушел на Родину... Вообще смерть выявляет значимость человека, она завершает человека, ее «слово» последнее и имеет большое значение.

Мы же при каждом вздохе, в каждой фразе или перевозносим, или изменяем Христу... Все мы можем клетками, нейронами, нервами, кровью, всем сердцем возвести Ему Храм в нашем эго, – Он ежесекундно входит к нам, Его энергия заполняет нас светом, его энергия освободит нас от безразличия, незнания, поверхностности. Он – луч добра, как белая кровь Христа, за которую должны уцепиться, уберечь, попросить о помощи... Но и тот минус в нас же заперт, его соблазны очень заманчивы, потому и грешны мы все... В сердце находится поле брани перед падшими идеями. Покаяние никогда не поздно, Господь трижды простил Петру измену, которую искупил он слезами и верой... Пересмотри твою жизнь, вернись к первым страницам, заново полистай путь твоей души, – никогда не поздно выйти на ту дорогу, на которой не испугает нас звук трубы Иоанна... И в грешной душе есть свет... И грешная душа может найти звезду рассвета...

Парджиани вернулся на Родину... Стихи писал?

Ее сила пробивает подснежник из-под снега!

«Любовь долго терпит, милосердствует, любовь не завидует, любовь не превозносится, не гордится...

Любовь никогда не перестает, хотя и пророчества прекратятся, и языки умолкнут, и знание упразднится...» (Первое послание к Коринфянам Святого Апостола Павла, XIII, 4-8).

Когда я написал, что Эйнштейну скоро «прикрутят», господин ученый захихикал. Он, что думает, наука – это область узурпации? Он так упоминает мистическое и трансцендентное, видно опять погряз в идеях марксизма-ленинизма...

А сегодня наука уже исследует и защищает те сферы, которые семьдесят лет тому назад принадлежали метафизике. Уже семьдесят лет весь мир стремится к трансцендентальности. За последние десять лет и Советское пространство присоединилось к этому стремлению. Независимо от экспериментов, наука признает много форм. Люди испокон создают мир Божественного планирования, бесчисленные архитектурные вари-

анты... Они приближаются к нему, но и то аксиома, еще больше удаляются... Будущий век будет более духовным. Даже высшие чины духовенства признали конвергенцию между наукой и высшими таинствами... Сегодня многие религиозные факты подтверждаются научно. Симбиоз уже произошел: религия+наука, – старая схизма больше не существует.

Все вроде Саввы в Павла не превратятся... Сегодня расстрелянному многообразием информации человеку трудно дается необоснованное, «слепое» доверие – новейшая наука утверждает, что «тот, некто Величайший» существует... Настоящая наука признает Бога... Она краем глаза почти задела его частицу? Во всяком случае скептицизма в отношении Бога больше не существует.

Что же касается эйнштейновского «прикрутят», – его постулата предельности скорости света, вскоре действительно «прикрутит» эксперимент физиков Пристонского университета: в так называемом эффекте нуль-транспортировки. Это почти та же (темпоральная) телепортация. Их поддержали итальянцы, опыт продолжается, и в случае подтверждения «взорвется» не только теория Эйнштейна, но и наше представление о Времени, которое для нас течет только в одном направлении и его возврат, поворот вспять, невозможен. Этот эксперимент разрушает законы физики, так называемую причинно-следственную связь, так как причина выявляется после следствия. Это приблизительное подобие «машины времени»... Известны и китайские эксперименты, которые проводил уникальный Чуан Бао Шен, он работал с «отцами» китайской бомбы, но его работы информационно заблокированы. Говорят, тайный проект тайных служб Америки «Феникс» является гигантской моделью именно подобных явлений. Исследования пристонцев ведутся в открытую и не останутся тайной.

Теория единого поля Эйнштейна, квантовая механика Макса Планка, волновая механика Бройля, принцип неопределен-

ности Гейзенберга, Нильс Бор, теория струн – произвели переворот в видении мира, это в тот период, когда наше пространство было насыщено атеизмом. Квантовая теория – это основа материального мира, которая показала ученым, что Вселенная – не механизм, а «широкое сознание», причем с точным, необычно упорядоченным порядком, – направление эволюционное: от простого к сложному. В науке идея Бога существует, доказано, что в ведении Вселенной есть «некий Великий Разум». Для физиков Бог – это тот уровень фундаментальной реальности где уже нет ничего материального, речь идет о «полях», не имеющих волновую энергию, субстратом которой является информация.

Вселенная основана на десяти исследованных константах: абсолютный нуль, скорость света, гравитационная постоянная и т. д. – это арифметические величины, которые имеют свои обозначения и представлены неизменными цифрами. Расчеты проводились на машинах особого значения: температура Вселенной, плотность, правило расширения, уровень однородности... Рассчитывали также и отличающиеся данные и установили: изменись в этих величинах хоть одна цифра, то Вселенная не была бы такой, а была бы совершенно другой, не системной, не симметричной и т. д. Вселенная создана с потрясающей, необычной точностью.

Одна из величайших тайн – «равновесие». В этом случае, проведенными аналогичными наблюдениями и расчетами установлено, что плотность Вселенной не могла быть ни больше, ни меньше. В противном случае, Вселенная вывернулась бы. Никогда бы не были такими звезды, планеты, Солнце и т. д.

Кто создал такое точное, необычное математическое измерение, математический механизм, или откуда эти параллели в космосе. Рассмотрим хотя бы такой, относительно простой и потрясающий, пример, который обнаружили ученые «NASA». Углы между пирамидами на Марсе представляют собой идеально вписанный в окружность правильный треугольник (потому

и исключается естественность происхождения), основание которого лежит на 19,5 градусах N-ой широты. На тех же 19,5 градусах N-ой широты находится и основание пирамиды Хеопса. И что самое главное, наиболее значительные аномальные зоны планет Солнечной системы лежат на тех же 19,5 градусах той же широты: красное пятно Юпитера, неизвестного происхождения пятна Урана и Нептуна, два странных образования Сатурна и, наконец, нашумевшие пятна на Солнце... И везде эта цифра 19,5 – случайна? Это наверно выяснят в «NASA», им доступна любая информация. Наверно потому и написано на скульптуре Нейт: «Я есть то, что есть, что было и, что будет. Никто не поднимал моего покрывала. Плод, который я родила – Солнце»...

К тому ж для этого «математика» ты есть единственная, неповторимая + бесконечность, то есть 1 + бесконечность... Ученые допустили одно Солнце + бесконечность и т. д. Что получим? Вселенная бесконечна... А начало?

Одна из гипотез новейшей физики: «Он» – есть гигантская программа с непредставимым количеством информации, которую приняла квантовая физика. Сначала – видимая материя, затем энергия – волны, еще глубже – поля – информация... Если все материи во Вселенной рассматривать как единство электронных, фотонных, электромагнитных полей, то звезды, Солнце, предметы, себя и т. д. мы можем объяснить системой информации... Поэтому, видимо, и говорят физики, что Вселенная – широкое Сознание, то есть человек есть материальная мыслеформа. Согласно эволюции мы преобразуемся в энергомыслеформы или в волномыслеформы, затем опять – преобразование по эволюционному принципу, преобразование в информацию, в Разум, ... и окончательно присоединяемся (если хорошо ведем себя) к гигантским информационным полям... Сколько требуется времени эволюционному принципу – это для нас навсегда останется тайной, так как и временная отметка принадлежит Богу, ему полностью принадлежит Время... Ему

принадлежит вчера, сегодня, завтра... Его действия за пределами времени.

Открытие Галилея первым историческим экспериментом завершил Фуко. Пятикилограммовое ядро подвесили на двухметровой металлической нити. Плоскость маятника за 30 минут заметно сместилась по направлению небесного свода, то есть слева направо.

В большем масштабе опыт повторили в Парижской обсерватории и вывели точный закон, который устанавливает связь между видимым углом отклонения плоскости колеблющегося маятника относительно Земли и географической широты наблюдателя.

Поведение маятника Фуко потрясло народ. В течение многих веков неоднократно повторяли этот эксперимент. В 1931 году в ночь Воскресения коммунисты также повторили этот эксперимент в Исаакиевском Соборе... Отсюда выходит, что на маятник не влияют и не могут влиять небесные тела, то есть поведение маятника и небесных тел обусловлено не небесными телами, а единством Вселенной, совершенно другими «неизвестными, таинственными энергиями»... Получается, что, когда я сажусь в машину и еду, я привожу в действие «Его» энергии, которые несут в себе взаимодействие Вселенной, взаимосвязь, взаимный магнетизм... Квантовая физика утверждает взаимодействие, единство между всеми частями Вселенной и сама по себе предлагает вопрос: «Кто есть тот, кто обладает тайной, которая «незримо объединяет» все частицы Вселенной?» И ответ возникает сам собой: «Кто создателем Вселенной был всеильно-всемогущим», (Перевод первой строки бессмертной поэмы Шота Руставели «Витязь в барсовой шкуре» приводится в переводе Шалвы Нуцубидзе, -Примеч. переводчика.), который создал все частицы Вселенной и привел их во взаимодействие.

Вселенная, которая построена такой системой, не может быть сама Всевышней, она создана... (квантовая физика). Вселен-

ная создана Богом, то есть она – творение Бога... Аксиоматическая истина творческой деятельности – любовь... (Учитываем постулат Спинозы там, где Разум, Любовь, Свет преломляются в одной реальности, они – почти синонимы.

Платон и Аристотель Разумом считали то место, где – Бог. Некоторыми исследователями показано, что возраст Разума – 19 миллиардов световых лет.

Эйнштейн также установил, что свет – первоначальная и главная физическая реальность во Вселенной, но не обобщил...

Здесь же отметим, что свет мы видим, но есть и невидимый для зрения свет – это энергетический поток нейтронов, которыми заполнена Вселенная. Но никто не знает, носителями какой природы и содержания являются эти частицы света...)

Бог с любовью создал свое творение – Вселенную. Любовь толкнула Бога к деятельности, то есть начало – есть любовь... Бог – есть любовь...

Так как субстрат Бога физиков – Сознание, то выходит, что суть этого Сознания: любовь порождает любовь по эволюционному принципу.

Пока наш душевный путь достигнет упокоя, тот второй, субстрат которого, согласно аэропагитике, «нигде не есть суть зла», ежесекундно «ударяет», не забывает... Многие это принимают за милость Божью, хотя субстрат зла совершенно другая тема.

И, наконец, то единство Вселенной, взаимосвязь, то магнитное притяжение, которое заложено в каждую частицу, в каждый атом планеты, галактики – искра Божественной любви... Это та сила, которая позволяет человеку почувствовать полную свободу, когда теряет смысл земная логика и стандарты. Это та сила, для которой понятие «трудность» не существует, когда человек чувствует единство со Вселенной.

Ему «принадлежат» звезды, луна, страна, город, улица, люди... Любовь, бродячая, как смерть, ей тоже не нужно приглашение и она не просит разрешения: она – сказ сердца, она сказ ума, она

– свет, она – желание летать... со своей песней и воем... Когда она поднимается на Голгофу, там встречается со смертью... Здесь проводится экзамен любви... Истинная любовь поражает смерть, так как ей чуждо чувство страха, перед нею теряет смысл смерть – перевоплощение, преобразование. Потому, что преобразенные души продолжают любовь. Единица измерения любви не существует, она бесконечна... Мы все поем, но Гонашвили – единственный, мы все его любим, но Мэри Галактиона – это совсем другое измерение. Так и любовь, ее странные градации бесконечны... Ее силой вьет птица гнездо, как хочу я увидеть... Ее сила пробивает из-под снега подснежник, – видели?...

ПОСЛЕСЛОВИЕ ПЕРЕВОДЧИКА

То, что существует Высшая Сила, которой все мы подвластны, прекрасно знали Адам и Ева. Со временем потомки стали забывать своих предков и их опыт. Или опять-таки, по воле Всевышнего, человеку, как и Еве в свое время, была предоставлена дилемма выбора своего собственного пути: праведного или неправедного. Ева, съев яблоко, выбрала неправедный путь, за что и была наказана изгнанием из Рая.

Таким образом, путем проб и ошибок (здесь Ева выступает также и в роли первого ученого, стремящегося «вкусить» запретный плод неизвестного) человечество дошло до сегодняшнего дня, когда многое, что приводило древнего человека в благоговейный трепет, сегодня хорошо описано такими точными науками, как математика и физика.

Прочитанные Вами мысли Гурама Тевзадзе, высказанные в кругу близких, в той или иной мере давно тревожат нестандартно мыслящих ученых. Но если раньше тотальный атеизм или определенные службы не позволяли говорить об этом вслух, то сегодня, накопленный за это время материал с достаточно

достоверными доказательствами, впережку с фантазией (без которой не существует наука), выплеснул на страницы газет, журналов и книг. Несмотря на такое многообразие, мысли, гипотезы и доказательства, приводимые в данной статье, не позволяют читателю усомниться в прочитанном. Более того появляется неутолимая потребность продолжения текста и горькая обида за безвременный уход автора в тот мир, который он так четко и ясно представлял.

А может Всевышний именно поэтому и призвал автора, что знать нам сегодня больше, чем сказано, – не дано. Обществу следует «дорости» до очередной ризки эволюции. Только после этого ниспошлет Господь человека (а может и реинкарнированного Гурама Тевзадзе), который снова укажет обществу путь к росту до новой ризки... Эта статья может лечь в основу многих исследований, касающихся n-мерных пространств, параллельных миров, черных дыр и т. д. , что обязательно приведет к открытию сверхэйнштейновской теории, которая настолько обобщит накопленный материал, что сама теория Эйнштейна окажется частным случаем новой теории

*„ახალი პარადიგმები“, 2000 წ.
ინტერდისციპლინური კვლევების საერთაშორისო ცენტრი
თბილისის კულტურის საერთაშორისო ცენტრი*

მოზონება

ქალბატონი ოლღა ღემურია-კოსტავა

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს ეროვნული გმირის, მერაბ კოსტავას, გამოსვლებს ხშირად ვუსმენდი, ჩემდა სამწუხაროდ, პირადად მას არ ვიცნობდი. მისი გარდაცვალება (განსაკუთრებით, დღევანდელი გადასახედიდან) საქართველოსთვის დიდი ტრაგედიის დასაწყისი აღმოჩნდა.

1992 წლის 7 იანვარს თბილისის შუაგულში (მთავრობის სახლის წინ) დასრულდა შევარდნაძის, მისი ხუნტისა და რუსეთის იმპერიის ჯარების მიერ დაწყებული ომის პირველი ეტაპი. ხუნტა ზეიმობდა. ხალხი გლოვობდა. თბილისი ჩაბნელდა, კერძოდ, – სოლოლაკი და ვერა. ამ უბნებში სიარული არა მარტო ღამე, არამედ დღისითაც კი საშიში იყო. ქვეყანაში დაიწყო ე. წ. სამოქალაქო ომი: ხუნტა (რუსეთის ჯარის აქტიური მხარდაჭერით და მონაწილეობით) ებრძოდა დაუმორჩილებელ საქართველოს. შევარდნაძე, ხუნტა და რუსეთის ჯარი დაუპირისპირდა სრულიად საქართველოს.

ერთ-ერთ ასეთ ბნელ და საშიშ ღამეს მოულოდნელად გაისმა შემოსასვლელი კარის ზარის ხმა. როგორც აღმოჩნდა, ამავე ქუჩაზე მცხოვრები, ჩვენი ნათესავი, ნოდარ ჯინორიძე, მოსულა.

სახლში შემოვიპატიჟეთ და შემდეგი რამ შევიტყვეთ.

ქალბატონმა ოლიკომ დარეკა ლეჩკომისიაში სასწრაფო დახმარების თხოვნით იმის გამო, რომ მისი ახლობელი, რუსუდან თორღვაშვილი, შეუძლოდ გამხდარა. მას უპასუხეს, რომ ქალბატონი ოლღა აღარ არის მათი დაწესებულების კონტინგენტი და ამიტომ ვერ მოემსახურებიან (Sic!). მაშინ, იმავე თხოვნით მან ქალაქის სასწრაფო დახმარების სამსახურს მიმართა. ამჯერად, მიიღო „რწყილი და ჭიანჭვწლას“ მსგავსი პასუხი: „კი, ბატონო, მოვალთ, თუ მოიტანთ ბენზინს, მძლოლი ჩაასხამს მანქანაში და წამოიყვანს ექიმს“. აქვე უნდა აღინიშნოს,

რომ მერაბ კოსტავას სახელობის მუზეუმი მეტრო „რუსთაველის“ თავზეა, ხოლო ქალაქის სასწრაფო დახმარების სამსახური იქვე, ქვემოთ, ხიდამდე არ მისული, სანაპიროზე მდებარეობდა. ასეთი პასუხის შემდეგ ქალბატონმა ოლიკომ თავისი ახლო მეგობრის ვაჟს, ნოდარს სთხოვა, მიეტანა სასწრაფოში ბენზინი და მოეყვანა ექიმი. მაგრამ ნოდარი ჩვენთან მოვიდა და სთხოვა დედას, ეთერ ჯინორიას, რომ ერთად წასულიყვნენ ავადმყოფის სანახავად. დედა, ცხადია, მყისვე დაეთანხმა და, სანამ ნოდარმა მანქანა გამოიყვანა, მზად იყო წასასვლელად.

დედამ მისვლისთანავე მიიღო სათანადო ზომები, რუსუდანს ტკივილები დაუამდა. წამოსვლის დროს ქალბატონმა ოლიკომ მადლობის ნიშნად მერაბის წიგნი თავისი ავტოგრაფით აჩუქა და შეეკითხა, რამდენი მოგართვათო. აქ უკვე დედამ შეიცხადა: „რას ბრძანებთ, როგორ გეკადრებათ? ჯერ, როგორც მერაბის დედას და მერე ნოდარის ახლობელს, რაზეა საუბარი?!“. „მაშინ, რადგან თქვენ ხვალაც მოხვალთ რუსუდანის სანახავად, გთხოვთ, თქვენ ქალიშვილთან ერთად მობრძანდეთ“.

ასე გავხდით: დედა, მე, მოგვიანებით კი ჩემი ქალიშვილიც ოლიკო დეიდას ოჯახის ხშირი, საპატიო სტუმრები.

ბატონი დოდო აბაშიძე

ერთ დღეს გვიან მოვედი სახლში. დედამ კარი გამიღო და ისევ ტელევიზორს მიუჯდა. გავიკვირე: „რა ხდება?“, – „დამაცაადე, გეტყვი,“ – იყო მოკლე პასუხი.

გავედი სამზარეულოში, მალე დედაც შემოვიდა:

– ნეტა, როგორ არიან?

– რა ხდება, არ იტყვი? – კითხვაზე კითხვით ვუპასუხე.

ტელევიზიაში მონვენული ყოფილან ბატონი დოდო აბაშიძე და მისი მეგობარი (სამწუხაროდ, ვინაობა არ მახსოვს). გადაცემამ ძალიან დააინტერესა, მაგრამ, როგორც ექიმს არცერ-

თი სტუმარი არ მოეწონა და ყურადღებით ადევნებდა თვალს უკვე არა თვით გადაცემას, არამედ მათ ჯანმრთელობის მდგომარეობის ცვლილებას. მე რომ მოვედი, სწორედ მაშინ მათი მდგომარეობა აშკარად მძიმდებოდა და დედას იპყრობდა შიში, რომ ისინი გადაცემის დროს ცუდად გახდებოდნენ. მაგრამ გადაცემა უცებ შეწყვიტეს და გამოაცხადეს რეკლამა.

მთელი საღამო დედა ნუხდა, ნეტავ როგორ არიანო. დილითაც იგივე აზრი ანუხებდა.

მეორე დღეს დედა ჩვეულებრივზე გვიან მოვიდა და მკითხა: „თუ მიხვდები, სად ვიყავი?“ – და გააგრძელა, – „დოდო აბაშიძის და მისი მეგობრის კონსილიუმზე. გადაცემა ცუდ თურმე იმიტომ შეწყვიტეს, რომ ორივე ცუდად გამხდარა, გამოუძახეს სასწრაფოს და საავადმყოფოში გადაიყვანეს. დილით სამსახურში რომ მივედი, მაშინვე კონსილიუმზე დამიბარეს. აქამდე იქ ვიყავი. ჩემი დასმული დიაგნოზით დაინყეს მკურნალობა. ახლა ორივე გამოვიდა მდგომარეობიდან და ამიტომ წამოვედი.“

ბატონი დოდო და მისი მეგობარი გამოჯანმრთელდნენ.

გავიდა ხანი. დედას კოლეგებმა დავით გარეჯის სამონასტრო კომპლექსის დათვალიერება გადაწყვიტეს. მეც მათ შევუერთდი.

შევედით თუ არა კომპლექსის მთავარ მოედანზე, მოგვესმა რეჟისორის, ს. ფარაჯანოვის, ხმა: „მოემზადეთ, დროზე. მზის ჩასვლამდე ერთი დუბლიც უნდა მოვასწროთ. გაიყვანეთ ეს ხალხი აქედან, ჩქარა!“.

ამ დროს სამეფო ტახტზე მჯდომმა, მეფის სამოსელში გამოწყობილმა მსახიობმა, გამოიხედა და ომანიანად შესძახა: „დღეს გადაღება მორჩა! აქ ისეთი დიდებული ქალბატონია მოსული, რა გადაღებაზეა საუბარი!“ მერე მიუბრუნდა ს. ფარაჯანოვს: „ეს ქალბატონი, რომ არა, მე აქ არ ვიქნებოდი!“ ამის შემდეგ „მეფე“ დოდო აბაშიძე, დედისკენ გამოეშურა.

შედეგად, გადაღება იმ დღეს შეწყდა, რეჟისორმა კი რეკვიზიტის დასათვალიერებლად დიდ კარავში შეგვიყვანა: „ეს

რეკვიზიტი ნამდვილია, მუზეუმიდან გამოვიტანე, სუფთა ვერცხლი და ბრინჯაოა. იმ დროის არის, რა დროზეც ფილმს ვიღებ.“

ქალბატონი სესილია თაყაიშვილი

ერთ დღეს სამსახურიდან მოსულს დედამ, წასასვლელად ჩაცმულმა, მისაყვედურა: „სად ხარ? ქალბატონმა სესილიამ უკვე მერამდენედ დარეკა, სად ხართ აქამდეო?“, – „კი მაგრამ მე რა შუაში ვარ? ალბათ, შენ უნდიხარ“ – გავიკვირვე. „მეც ასე ვუთხარი, მაგრამ, ქეთინო მომიყვანეო“.

მივედით. კარი ქალბატონმა ნელიმ გაგვიღო. დედას დანახვა ძალიან გაუხარდა: „რა კარგია, რომ მობრძანდით! გადაღებიდან მოვიდა, ვერ ვარ კარგადო და წამოწვა“.

ჩვენ დანახვაზე, გაიხარა, წამოდგა და ქალბატონ ნელის სინჯების ფოტოსურათების მოტანა სთხოვა. მერე მე მომმართა: „მახსოვს, შენ ძალიან მოგეწონე ფილმში „დათა თუთაშხია“, ასინეთას როლში. მაგრამ დღეს მე ფილმში „ცისფერი მთები“ ჩემი ცხოვრების უკანასკნელი როლი ვითამაშე“ და შეუდგა დეტალურად აღწერას, თუ როგორ აქვს თხელი თმები მოკლე ნაწნავებად დაწნული, როგორ დადის ბარბაციით და ამბობს „შემაქანა“. ამას ისე ყვებოდა და თან ასახიერებდა, რომ მეგონა კინოს ვუყურებდი. მართლაც, როცა ეკრანზე ვნახე ფილმი, ისეთი შეგრძნება დამეუფლა, რომ ეს ფილმი უკვე ნანახი მქონდა. ქალბატონი ნელის მიერ მოტანილი სურათებიდან ამოარჩია ერთი სურათი და დააწერა: „ჩემო ქეთინო! დახედე ამ სურათს ხანდისხან, და გაიხსენე, რომ იყო ადამიანი, რომელსაც უყვარდა დედაშენი და უყვარდი შენ. სესილია თაყაიშვილი. 8/IV-83“. მერე მიმართა დედას: „ეთერი, მე დღეს კინოში ჩემი ბოლო როლი ვითამაშე. მე მეტი შენ აღარ შეგანუხებ, ოღონდ ეს ფილმი დამასრულებინე და მეტი არაფერი მინდა“.

საუბარი სხვა თემაზე გადავიდა.

წასვლისას კიდევ ერთხელ დიდი მადლობა გადავუხადე, რაზეც კითხვით მიპასუხა: „რას იტყვი, როცა ამ სურათს ნახავენ და შეგეკითხებიან, საიდან იცნობდი?“, – „ვიტყვი, რომ თქვენ ჩემი უფროსი მეგობარი იყავით“. – პასუხი ძალიან მოეწონა: „ამიტომაც ძალიან მიყვარხარ“.

1984 წლის 21 მაისს ქალბატონი სესილია გარდაიცვალა.

1989 წლის 9 აპრილი

1989 წლის 7 აპრილს თბილისში, მივლინების შემდეგ, ვბრუნდებოდი. დომოდედოვოს აეროპორტში, სარეგისტრაციო დახლთან, უჩვეულოდ, დროულად, წყნარად და მოწესრიგებულად მიმდინარეობდა რეგისტრაცია. თვითმფრინავიც კი დროზე აფრინდა. როცა თვითმფრინავმა დაშვება დაიწყო, გავიხედე ილუმინატორში და რას ვხედავ, აეროპორტის ტერიტორია სავსეა სამხედრო ტექნიკით.

აეროპორტში დამხვდა ახლობელი, რომელმაც კითხვაზე: „რა ხდება?“ – მიპასუხა – „მერე გეტყვი“.

სახლში მოსულმა ბარგი დავდე და მიტინგზე წავედი.

მეორე დღეს ისევ დავაპირე მიტინგზე წასვლა, მაგრამ ახლობელი, რომელიც 31-ე ქარხანაში მუშაობდა, სამსახურიდან სპეციალურად ადრე წამოსულა და მცირეწლოვან ბავშვთან ერთად მოვიდა, რომ მე სახლიდან არ გავსულიყავი. მისთვის ცნობილი გახდა, რომ ღამე წამდვილად იქნებოდა დარბევა, რადგან სამხედროების მობილიზაცია ქარხნის აეროდრომზე მიმდინარეობდა.

გვიან ღამე დავწექით, მაგრამ არავის გვეძინა.

გამთენიას დარეკა ტელეფონმა. „ეთერი, მიშველე, ირაკლი მოიყვანეს უგონოდ, კომას არ ჰგავს. არ ვიცი, როგორ მოვიქცე?“ – გაისმა ირაკლი კაკაბაძის დედის, ნათია ამირეჯიბის, ხმა. „მოვდივარ!“ – მოკლედ უპასუხა დედამ და სწრაფად წავიდა. დილის 8 საათისთვის დედა მოვიდა ძალიან

შენუხებული იმით, თუ რა მოხდა. დედამ დაასკვნა, რომ ბატონი ირაკლი მონამლული იყო სამხედროების მიერ გამოყენებული გაზით და სათანადო ზომების მიღების შედეგად ის გამოიყვანა მდგომარეობიდან. „არაფორმალეზმა“ (როგორც მაშინ უწოდებდნენ მომიტინგეებს), გაიგეს თუ არა, რომ სამხედროებმა მომწამლავი აირი გამოიყენეს, იქვე გავიდნენ და დაგდებული ბალონები აიღეს.

მეორე დღეს სამსახურში მისულები, ცხადია, ყველანი აღელვებულნი ვიყავით. დღის ბოლოს ერთი თანამშრომელი მოვიდა და მთხოვა, რომ სასწრაფოდ ერთი სპექტრი გადამელო. როგორც გაირკვა, ეს იმ აირის ნიმუში იყო, რიმლითაც რუსმა სამხედროებმა ხალხი დანამლეს. ასე დადგინდა, რომ გამოყენებული გაზი იყო ქლორპიკრინის მუავა.

მახსოვს, როგორ გაავებული ყვიროდა გრაჩოვი ტელეეკრანიდან: „Мы этим газом разогнали митинги в Баку, Звартноце, но никто ничего не сказал. А здесь, откуда они все это выдумали!“

მოსკოვური ჩანაწერები

გასული საუკუნის 70-ან წლებში მოსკოვის მოლექუ-ლური ბიოლიგიის ინსტიტუტის ასპირანტი გახლდით. ამ ინსტიტუტის დამფუძნებელი და დირექტორი, აკადემიკოსი ვლადიმერ ალექსანდრეს ძე ენგელგარტი იყო თავისი დარგის უბადლო სპეციალისტი, შესანიშნავი პიროვნება და ამავე დროს ცარსკოე სელოს ლიცეუმის დირექტორის ე. ა. ენგელგარტის (1816-1823) შთამომავალი (ლიცეუმის აღსაზრდელები იყვნენ ა. პუშკინი, დეკაბრისტები და სხვ.), საოცრად თავმდაბალი და თანამშრომლების მიმართ ყურადღებიანი პიროვნება. ჩემი სადისერტაციო სამუშაოს „მაკრო შეფი“ იყო ქიმიკოსი, პროფესორი იაკობ მიხეილის ძე ვარშავსკი, ხოლო უშუალო ხელმძღვანელი განათლებით

ბიოლოგი, ქიმიურ მეცნიერებათა კანდიდატი – ლეონიდ ვასილის ძე აბატუროვი. ამ ჯგუფში მე, როგორც ფიზიკოსი, მოვხვდი იმის გამო, რომ სადისერტაციო სამუშაო ოთხი საგნის (ფიზიკა, ქიმია, ბიოლოგია, მათემატიკა) საფუძველზე უნდა შესრულებულიყო.

ერთხელ ექსპერიმენტის ჩატარების განხილვის დროს გამოვთქვი მოსაზრება, რომ კარგი იქნებოდა, თუკი ცდის შედეგად მიღებული ნივთიერების ბუფერთან შესარევად გამოვიყენებდით მაგნიტურ შემრევს. მაგრამ, ვინაიდან ნივთიერების მცირე რაოდენობასთან გვქონდა საქმე, თანაც შერევის პროცესი წამებში უნდა მომხდარიყო, ამის განხორციელება შეუძლებელი აღმოჩნდა.

ერთ დღეს, ხელსაწყოს მაგიდაზე დამხვდა ელექტრო ჩამრთველი, იზოლირებული მავთული და მაგნიტი. ვიფიქრე, რომ ვილაცას დარჩენოდა და შევალაგე მაგიდის უჯრაში. მოგვიანებით შემოვიდა „მიკრო შეფი“, რომელმაც ჯერ მოიკითხა ის, რაც დამხვდა მაგიდაზე, მერე კი დასძინა: „ველოდები, როდის მიიღებთ ელექტრული ველის პარალელურ მაგნიტურ ველს და შემრევს აანყობთ“. ამ დროს ცდას ვატარებდი და მოკლედ ვუპასუხე: „კეთილი, ოღონდ სამი თითის წესს რა ვუყოთ?“ – მან ჩაიხითხითა და გავიდა.

როგორც მოგვიანებით შევიტყვე, შეფი მისულა ფიზიკოსებთან და უთქვამს: „დღეს, კინინომ, ჩემმა ასპირანტმა, სამი თითის კომბინაცია მიჩვენა(!)“. ამ ლაბორატორიის თანამშრომლები კარგად მიცნობდნენ და გაკვირვებით ჰკითხეს: „ლიონიჩკა, მოგვიყევი ერთი, როგორ გიჩვენა?“ როცა მას დანვრილებით მოუყოლია ზემოთ ნათქვამი მთელ ლაბორატორიას სიცილი დაუნყია – „ასპირანტად ფიზიკოსი რომ აგყავს, სულ ცოტა, ელემენტარული ფიზიკის კანონები მაინც უნდა იცოდე! ფიზიკაში სამი თითის წესია: ურთიერთმართობული ელექტრული და მაგნიტური ტალღები ერთდროულად ვრცელდება მათ მიმართ მესამე მართობული მიმართულებით.“

ფიზიკის სამი თითის წესის (და არა სამი თითის კომბინაციის) უცოდინრობამ ასე ჩააყენა უხერხულ მდგომარეობაში ჩემი მოსკოველი „მიკრო შეფი“ მეგობრების წინაშე.

***

ასპირანტურის ვადის ბოლოს უნდა ჩამებარებინა გამოცდა სპეციალობაში. ეს ის დრო იყო, როცა უმაღლესი საატესტაციო კომისიის რეორგანიზება მიმდინარეობდა, სადისერტაციო დაცვის საბჭოები დროებით წყვეტდნენ მუშაობას, ხოლო რომლებიც კიდევ ფუნქციონირებდნენ, იქ იყო რიგები და არავინ იცოდა თუ რა საგნის ჩაბარება მომიწევდა. ამიტომ გადაწყდა, რომ სამი გამოცდა უნდა ჩამებარებინა: ბიოფიზიკა, მოლეკულური ბიოლოგია და ბიოქიმია.

გამოცდის წინა დღეს ი. მ. ვარშავსკიმ დამიბარა და გამესაუბრა. საუბრის ბოლოს შემეკითხა: „დედამინა იზოლირებული თუ ღია სისტემაა?“ – „ცხადია ღია!“ – მყისვე ვუპასუხე. ამ პასუხმა ალაშფოთა და დაიწყო საკითხის ახსნა. მორიდებით შევეპასუხე: „მზე ხომ ენერგიას აძლევს დედამინას!“ – მაგრამ ყურადღება არ მომაქცია და თავისი გააგრძელა.

მეორე დღეს სამი პროფესორი (ორი ფიზიკოსი და ერთი ქიმიკოსი – ჩემი „მაკრო შეფი“) – გამოცდას ესწრებოდა. ყველა კითხვას ვუპასუხე. ბოლოს ვარშავსკიმ წინა დღის შეკითხვა გამიმეორა. ჯიუტად კვლავ ჩემი პასუხი მივაგებე. „გუშინ რამდენი ხანი გიხსნიდი, რომ ეს ასე არ არის!“ – გაბრაზებულმა წამოიძახა და ისევ დაიწყო ახსნა. შევხედე ფიზიკოსებს იმედით, რომ მხარს დამიჭერდნენ. მათ უხმოდ თვალი ჩამიკრეს და გამოაცხადეს, რომ გამოცდა დასრულდა. დიდი ხნის ლოდინის შემდეგ კარი, როგორც იქნა, გაიღო და გამომიცხადეს, რომ გამოცდა წარმატებით ჩავაბარე. გამომცდელმა ფიზიკოსებმა მომილოცეს და შემაქეს.

(1921. 21. 01-2005. 28. 09)

ნუ დაკარგავ გზასა შენსა...

ამ ბოლო ხანებში ხშირად ვისმენთ და ვკითხულობთ პრესის ფურცლებზე, რადიოთი და ტელევიზიით ცნობას: „...ავადმყოფი ან დაზარალებული მოათავსეს „არამიანცის“ საავადმყოფოში“. „საკითხავია, არსებობს კი ასეთი საავადმყოფო? ჩვენს დედაქალაქში უკვე საუკუნეზე მეტია, არსებობს მოსახლეობისათვის ცნობილი ქალაქის I კლინიკური საავადმყოფო, რომლის პირველი ბარაკები (მათი ნაწილი დღესაც შემორჩენილია) განკუთვნილი იყო ინფექციური ავადმყოფების მკურნალობისათვის.

ჩვენი საუკუნის დამდეგს მიმდინარე ტერიტორიაზე კომერსანტმა, არამიანცმა, ააგო შენობა (იგი დღესაც დგას ავარიულ მდგომარეობაში მყოფი), სადაც მოთავსდა თერა-

პიული და ქირურგიული განყოფილებები. მის სიახლოვეს აშენდა სამზარეულო და ცოტა მოშორებით – მორგი. ეს ნაგებობები არამიანცმა მიჰყიდა ქალაქს და ამით საფუძველი ჩაეყარა თბილისის I საავადმყოფოს. ქალაქის მოსახლეობამ მას „არამიანცის“ საავადმყოფო უწოდა. მით უმეტეს, რომ საავადმყოფოს გარშემო კომპაქტურად იყო დასახლებული სომეხი მოსახლეობა. ამას არც ქართველები „ჩამორჩენენ“ და ისინიც ასე მოიხსენიებდნენ ამ დაწესებულებას.

1913 წელს ამ ტერიტორიაზე დიდი მეცენატების, ძმები ზუბალაშვილების, ინიციატივით აიგო შესანიშნავი შენობა, „ბავშთა პავილიონი“, სადაც გაიხსნა თერაპიული და ქირურგიული განყოფილებები. ეს იყო საქართველოში პირველი ბავშთა სამკურნალო დაწესებულება, რომელიც დაარსდა 1913 წლის 17 ნოემბერს, რაც ქართული მედიცინის უდიდეს ზეიმად იქცა. ამ მოვლენას მთავარმართებელიც გამოეხმაურა და მილოცვის ადრესი გამოუგზავნა. ამ შენობაში ჩაისახა ქართული პედიატრია და ბავშთა ქირურგია. ზემოაღნიშნული შენობა დღესაც დგას ამ ტერიტორიაზე ავარიულ მდგომარეობაში მყოფი, სადაც ერთ ნაწილში ლტოლვილები ცხოვრობენ.

დღეს არცერთ ქართველს არ მოსვლია აზრად, ამ საავადმყოფოსათვის ზუბალაშვილების საავადმყოფოს სახელი მიეკუთვნებინა. მით უმეტეს, რომ ეს ძვირადღირებული, ბრწყინვალე არქიტექტურული ნაგებობა, რომელიც ზუბალაშვილებს 120 000 ოქროს მანეთი დაუჯდათ, უანგაროდ გადასცეს ქალაქს.

ამ წერილის ავტორები მრავალი ათეული წლის მანძილზე ვმუშაობთ ამ ოდესღაც ბრწყინვალე სამკურნალო კომბინატში, სადაც მოღვაწეობდნენ ჩვენი ქვეყნის ცნობილი მკურნალები: საშა (ალექსანდრე) კანდელაკი, კიაზო ბარნაბიშვილი, ივანე დემურია, ალექსანდრე ნულუჟიძე, მიხეილ კოკოჩაშვილი, ლევან ანჯაფარიძე. ჩვენ მათგან გვაქვს მოსმენილი ზემოაღნიშნული ისტორიული ფაქტები და სინანულს გამოვ-

თქვამთ იმის გამო, რომ საკუთარს, უანგაროს, ვივინყებთ და
გადამთიელის სარფიანს ვალმერთებთ.

გავიგოთ ყველამ, რომ არამიანცის სახელი არავის მიუ-
კუთვნებია ამ დიდებული დანესებულებისათვის. იგი იყო და
არის თბილისის I კლინიკური საავადმყოფო და არ იქნებოდა
ურიგო, რომ მას ძმები ზუბალაშვილების სახელობის ეწოდოს.

*ექიმ-ენდოკრინოლოგი
ეთერ ჯინორია*

*ბავშთა ქირურგი
გიორგი მოსეშვილი*

27. 06. 98 წ.

*„საქართველოს სამრეკლო“,
7-14 ივლისი, 1998 წ.*

სარჩევი

ავტორისგან	5
ესეები, წერილები	
უტაქტობა	7
უპირველესად ეკონომიკა	8
ცოდვა თაობიდან თაობაზე გადადის	8
სიცრუე და სიმართლე	12
ავს თუ ავი არ ვუნოდეთ	17
ყვაილო, ყვაილო... (ანეკდოტი)	18
ქართველი ერის გზა – ქრისტეს გზაა	19
„საღვთო ქარი კამიკაძე“, ძალა ლოცვისა და ერთიანობისა	21
„სხვისას არ ახლო ხელი!“	22
ამერიკის ისტორიის ერთი სამარცხვინო გვერდი.....	23
შავი სანთლები და სატანური შავი მესები	24
25-ე კადრი, როკ-პოპ მუსიკა და	26
ჯილეხი ანუ ციმბირის წყლული ჯანმრთელ მამაკაცებს დაერია ...	31
ზანგების ტომი ლემა ებრაელთა ხალხს მიეკუთვნება?!	35
ათი შეკითხვა საქართველოში აშშ-ისა და დიდი ბრიტანეთის ელჩებს, ეუთო-ს წარმომადგენელს და იელოველთა სხვა ქომადგებს	36
რატომ დაარქვეს კაფეს ახვლედიანის ქუჩაზე „სანტა-ფე“?	38
ფანატკური ულმოზლობა	39
დაიჯერეთ, დაიჯერეთ გამსახურდიას თვითმკვლელობის მითი! ...	42

მრუდე სარკეების სამეფოში. ხრუშჩოვის „კომუნიზმის მწვერვალები“ და შევარდნადისეული „ალმაველობა“ საქართველოში.....45

აისბერგი. ეხება თუ არა სეკვესტრი შევარდნადის 32 მილიონს და მის გაბერილ მუცელს? 50

პრეზიდენტის ნაძვის ხე 53

ზომბირებული ტელენარკომანები 56

ინტერვიუ ქალბატონ მარინა ქეფხიშვილთან 61

შენყდეს მასწავლებლების შეურაცხყოფა და დამცირება 66

თარგმანი

ინგლისურიდან

„აშშ-ს სიყვარული ქართველი დიქტატორისადმი“, Jurnalii „SOVIET ANALIST“-დან 73

მამხილებელი წერილების გაგრძელება ჟურნალ „SOVIET ANALIST“-დან 80

შევარდნაძე გუშინ, შევარდნაძე დღეს, (ცივილიზებული სამყაროს თვალთ) 88

„აზრის თავისუფლება ადამიანთა უფლებაა. ოღონდაც არა საქართველოში!“ Human Rights Watch (Helsinki section) 94

Amnesty International Report 1995 year, „ემნესტი ინთერნეშნლის“ რაპორტი, 1995 წელი. სიკვდილით დასჯის, წამებისა და სასამართლოს „ობიექტურობის გამო“ საქმე №7493810 99

„სიკვდილით დასჯის, წამებისა და სასამართლოს „ობიექტურობის“ გამო“. საქმე №7493810 (გაგრძელება) 106

„ემნესტი ინთერნეშნლის“ რაპორტი, 1995 წ. საქართველო..... 113

შევარდნაძე პასუხობს: „საქართველოში ყველაფერი განადგურებულია“	117
დემოკრატი, თუ დიქტატორი? საქართველო: შევარდნაძე იყენებს უფრო უხეშ ტაქტიკას	119

რუსულიდან

ჩეჩნური კრიზისი	123
თითქმის განახლებული რუსეთის ახალი ამბები	127
გენერლები გეგმავდნენ დარბევას, გენერლები ომს არ გეგმავდნენ	129
ჟირინოვსკიდან – შევარდნაძემდე	134
ადამიანი მაიონეზში	138
ქურთუკები ადამიანის ტყავისგან	142
ყველა ლოთი რომ დაითხოვონ, ვინ იმუშავებს?	143
ჩემი დროის ჩანაწერები (ნაწყვეტი).....	143
გაუმარჯოს ჩეჩნეთისგან თავისუფალ რუსეთს	145
კოვალიოვი ბრალს სდებს	146
თამაშმანთა ვნებანი	146
დოსტოევსკი რუსეთის გამო	150

ქართულიდან

Звиад Гамсахурдиа «Видно Бог сам выбирает...»	153
Звиад Гамсахурдиа «Весоглаз и юноша невзвешиваемого голоса» (Сказка)	154

მერაბ კოსტავა «Путь истинный»	161
მერაბ კოსტავა «Размышления о грузинской культуре»	223
გურამ ტევზაძე «Когда десять заповедей объединятся в одну заповедь...»	244

მოგონება

ქალბატონი ოლღა დემურია-კოსტავა	266
ბატონი დოდო აბაშიძე	267
ქალბატონი სესილია თაყაიშვილი.....	269
1989 წლის 9 აპრილი	270
მოსკოვური ჩანაწერები.....	271
„ნუ დაკარგავ გზასა შენსა...“ ექიმ-ენდოკრინოლოგი ეთერ ჯინორია, ბავშვთა ქირურგი გიორგი მოსეშვილი	274

დაიბადა 1921 წლის 21 იანვარს.

1937-1942 წწ. სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტში.

1941-1942 წწ. იყო „დინამო“ სტადიონის ექიმი.

1942-1945 წწ. მონაწილეობდა მეორე მსოფლიო ომში.

1948-1952 წწ. მუშაობდა თეთრიწყაროს პოლიკლინიკის გამგედ.

1954-1955 წწ. თბილისის სასწრაფო დახმარების სადგურში თერაპევტად.

1955 წ. ქალაქის პირველ კლინიკურ საავადმყოფოში მიმღების თერაპევტად.

1961-1976 წწ. ქალაქის პირველ კლინიკურ საავადმყოფოში ენდოკრინული განყოფილების გამგედ.

1976 წლიდან მუშაობდა ქალაქის ენდოკრინული დისპანსერიის ენდოკრინული განყოფილების გამგედ.

14 სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი.

42 სტატიის, მონოგრაფიის და ბროშურის ავტორი.

სამამულო ომში მონაწილეობისათვის მიღებული აქვს 8 მედალი.

1985 წ. სამამულო ომის II ხარისხის ორდენი.

1979 წ. შრომის ვეტერანის მედალი.

12 წლის განმავლობაში იყო ენდოკრინული საზოგადოების პრეზიდიუმის წევრი.

